

OMBUDSPERSON

Peti Godišnji Izveštaj 2004 – 2005

Ombudsperson
Institucija
na Kosovu

OMBUDSPERSON INSTITUCIJA NA KOSOVU

PETI GODIŠNJI IZVEŠTAJ

2004 – 2005

telefon: ++381 38 545 303

telefaks: ++381 38 545 302

e-mail: ombudspersonkosovo@ombudspersonkosovo.org

web site: www.ombudspersonkosovo.org

Objavljeno od strane:
Ombudsperson Institucije na Kosovu

Ombudsperson želi da se zahvali svom osoblju kao i svim ostalim licima na datom doprinosu pri realizaciji godišnjeg izveštaja.

Posebna zahvalnost:

g-đici Alice Thomas, Međunarodni savetnik Direktora istraga
g-đici Antonella Ingravallo, vršilac dužnosti Izvršnog direktora
g-đici Katalin Mester, Međunarodni savetnik za medije i odnose sa javnošću
g-đici Katharina Wehrstein, Praktikant
g-dinu Isak Skenderi, Prevodilac
g-dinu George Kaurin, Prevodilac
g-dinu Vuk Stefanović, Prevodilac

Posebna zahvalnost administrativnom osoblju takođe za njihovu znatnu podršku.

Ombudsperson Institucija na Kosovu želi da se zahvali na darežljivosti Vlade Norveške, za njeno velikodušno finansiranje objavljivanja ovog godišnjeg izveštaja preko specijalne donacije.

Kompjuterska obrada:
XHAD studio

Fotografije:
Arhiva Institucije

Štampa:
Štamparija "Iliri" – Priština

2005, Priština

SADRŽAJ:

PREGOVOR OD STRANE OMBUDSPERSONA	7
UVOD	10
ČINJENICE O OMBUDSPERSON INSTITUCIJI	10
Predstavljanje Ombudsperson Institucije	10
Ombudsperson	12
Zamenici Ombudspersona	12
Pristup Ombudsperson Instituciji	13
ODREĐENI ASPEKTI SITUACIJE LJUDSKIH PRAVA NA KOSOVU	17
Opšti aspekti	17
Razvoj i događaji u pravnom sektoru	18
Sudstvo na Kosovu	23
Nedekvatnost mehanizama zaštite ljudskih prava na Kosovu i uloga Ombudspersona	29
Stanje ljudskih prava manjinskih zajednica na Kosovu	34
Situacija u kojoj se nalaze raseljena lica unutar i izvan Kosova i perspektiva za njihov povratak	42
Nestala lica	48
Prisilno vraćena lica	50
Svojinska prava	53
Negativni efekti još uvek nedovoljnog nivoa saradnje između UNMIK-a i Vlade Srbije ..	54
AKTIVNOSTI I OPERACIJE OMBUDSPERSON INSTITUCIJE	57
Glavne aktivnosti	57
Tim za dečja prava	61
Tim protiv diskriminacije	62
Jedinica za ravnopravnost polova	63
Posredovanje	64
Saradnja sa ostalim Ombudsperson Institucijama i sličnim telima	64
Pregled slučajeva	66
Finansijski fondovi i besplatna pomoć	67
Budući planovi Ombudsperson Institucije	68
DODATAK 1: STATISTIČKI PREGLED SLUČAJEVA	71
DODATAK 2: PREGLED ZA PREDUZIMANJE PRIVREMENIH MERA I OSTALIH ZAHTEVA ZA HITNE AKCIJE	73
DODATAK 3: SIŽE IZVEŠTAJA	85
DODATAK 4: SIŽE ODABRANIH PISAMA INTERVENCIJE	107
DODATAK 5: ORGANIZACIONA ŠEMA OMBUDSPERSON INSTITUCIJE	153
DODATAK 6: LISTA OSOBLJA	155
DODATAK 7: LISTA SKRAČENICA	157

Glavna kancelarija Ombudsperson Institucije na Kosovu

PREDGOVOR

Ovo je peti godišnji izveštaj koji ja podnosim Specijalnom predstavniku Generalnog sekretara Ujedinjenih Nacija (SPGS).

Prema svim pokazateljima, ovo je poslednji takav izveštaj koji imam zadovoljstvo da predstavim. Sledeće izdanje biće važan zadatak mog naslednika.

Svima na Kosovu i izvan njega jasno je da bi period pokriven ovim izveštajem trebalo da bude, i da jeste, od najveće važnosti za Kosovo. Još uvek ima mnogo problema i nerešenih pitanja. Bez obzira na političko rešenje koje bude usvojeno, budućnost Kosova trebalo bi da bude u Evropi, sledeći evropske demokratske standarde, vladavinu prava, ljudska prava i, posebno u kontekstu Kosova, zaštitu prava manjina. Pred kosovskim zajednicama i njihovim liderima stoji mnogo posla u procesu da pokrajina postane dom svih onih koji žive ovde, ili koji nameravaju da se vrate, posle dugih godina izgnanstva.

Ovaj nedavni period procene standarda, nekih od prioriternih standarda i pitanja u vezi sa tim, posebno sa stanovišta ljudskih prava, jesu, u isto vreme, veoma mnogo prisutni na dnevnom redu Ombudsperson Institucije na Kosovu i spadaju u jurisdikciju Ombudspersona. U takvoj situaciji, čak iako Ombudsperson nije formalno uključen u procenu standarda na terenu, moja dužnost bi trebalo da bude da sa SPGS-om i javnošću podelim moje mišljenja i zaključke bar o nekim odabranim aspektima te situacije i o nedavnim dostignućima, ili o njihovom nedostatku, kao i o ozbiljnim problemima koji nastavljaju da postoje, kako se to vidi iz posebne perspektive Ombudspersona.

U samoj suštini prirode posla Ombudspersona je da na dnevnoj osnovi vrši procene stvarnih standarda na Kosovu – ne političkih “Standarda za Kosovo”, koji se često navode kao prelazni ciljevi pozivanja od strane međunarodne zajednice. Ti politički standardi su naznačeni od strane međunarodnih aktera i na stanovništvu i Vladi Kosova je da ih ispuni ili demonstrira značajan napredak, čime se trasira put za početak razgovora o “statusu”, čiji je cilj određivanje budućnosti pokrajine.

Zapravo, standardi Ombudspersona su na neki način autonomni u odnosu na tu kampanju političkih standarda. To su standardi u najosnovnijem smislu. Stepenn njihovog ispunjenja ili neispunjenja je veoma očigledan u svakodnevnom iskustvu običnih ljudi, kroz njihove lične odnose sa javnim institucijama i u njihovom susedstvu. Drugim rečima, mi govorimo o svakodnevnom životu i o tome kako on izgleda na Kosovu.

Etničke tenzije još uvek doprinose, pa ako je to i u manjem obimu nego ranije, veoma stvarnom bezbednosnom riziku na Kosovu, koji je pogoršan političkom neizvesnošću

i uverenjem da nedostaje adekvatna zaštita, posebno medju etničkim nealbancima koji spadaju u osetljive grupe. Tokom proteklih šest godina, kosovski Srbi i drugi nealbanci u velikoj meri su se uzdali u zaštitu KFOR-a da bi se osećali bezbedno. Dolaženje do odgovora na pitanje zašto i kako su oni došli do tog stanja, od ključnog je značaja. Od posebne je važnosti kada se ljudi podsećaju da će mirovne trupe ostati u pokrajini samo za ograničeni period. Šta posle toga?

Postojeći osećaj nesigurnosti medju kosovskim Srbima i drugim nealbancima zasnovan je na negativnom iskustvu o nasilju iz prošlosti. U kojoj meri se može očekivati da se ljudi osećaju bezbednima u svojim selima u enklavama, kada su tokom proteklih šest godina, ili čak i mnogo duže, pretrpeli niz nasilnih akata? Uz nasumična ubistva, bilo je tu i oružanih i bombaških napada, kradja i podmetanja požara i kamenovanja. Retko su izvršiooci bili identifikovani ili privedeni pred lice pravde, što je doprinelo uverenju da se takva krivična dela mogu vršiti bez rizika da neko bude kažnjen.

Mnogo pažnje je usmereno na napore vlade i na očigledan napredak u stvaranju pažnje vrednog progressa u procesu političkih standarda. Često se govori o primeru rekonstrukcije kuća posle nasilja u martu 2004, kada je oko 4.000 nealbancu bilo isterano iz svojih domova. Više od godinu dana posle toga, otprilike 1.500 ljudi i dalje je raseljeno. Ali pitanje koje traži odgovor je: Da li to znači da obnova tih kuća garantuje i obnovu (života) tih zajednica?

Ako se osnovni preduslovi za "obnovu života" - a ne samo za obnovu kuća - ne stvore, onda je jasno da napori na obnovi neće poslužiti deklarisanom cilju: da obezbede da zajednice koje su pogodjene martovskim nasiljem budu dobrodošle i da za njih ima mesta, bez ograničenja.

Imajući u vidu ove okolnosti, od najveće je važnosti da imamo multilateralni pristup obnovi života, kroz garantovanje svakome osnovnih uslova za slobodanu i neuznemiranu budućnost na Kosovu. Život ne može biti pretvoren u puko preživljavanje.

I mada se stanje ljudskih prava na Kosovu, u odredjenom stepenu, poboljšalo u odredjenim sektorima, ja moram da ponovim iz prethodnog godišnjeg izveštaja da je opšti nivo zaštite ljudskih prava još uvek ispod minimuma medjunarodnih standarda. Mnogo toga mora biti uradjeno kako bi se ojačali mehanizmi za takvu zaštitu. Parlamentarci iz Saveta Evrope su predložili, a kasnije i usvojili, široku listu preporuka za jačanje mehanizama ljudskih prava ovde, koje sam ja pokušao da podelim sa mnogim od kosovskih lidera. Ti predlozi će, zapravo, pomoći da se izgradi čvrsta infrastruktura ljudskih prava - a to je nešto što skoro svi akteri na Kosovu priznaju da je krajnje neophodno, i što nije uspelo da se ostvari tokom godina administracije UN na Kosovu.

Ombudsperson Institucija odgovara na potrebe situacije i jačanje njenih kapaciteta je neophodno, kako bi se radilo i delovalo po tim potrebama. Tokom ove godine, Ombudsperson je stvorio nove entitete koji se bave pitanjima diskriminacije, prava deteta i pitanjima vezanim za polove. Pored toga, regionalne kancelarije ove Institucije su proširene, kako bi se pružile bolje usluge zajednicama na Kosovu širom regiona.

Prateći u korak proces postepenog prenosa vlasti na Kosovu, kao posledica toga Ombudsperson Institucija se bavi sve više i više slučajevima koji su u vezi sa lokalnim vladinim entitetima. Ipak, kao deo demokratskog razvoja, može se očekivati, u ovoj fazi, da postoji utisak o zategnutim odnosima između Ombudspersona i lokalnih vladinih tela.

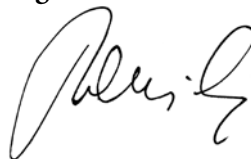
Pravilno razumevanje takvih tela, kakvo je Ombudsperson Institucija, od strane političkih lidera, vlade i ljudi, u modernom demokratskom okruženju se shvata kao preduslov za održavanje i razvijanje uloge ove Institucije – a to znači, razumevanje prerogativa Institucije i njen značaj kao specijalnog, snažnog resursa koji je dostupan javnosti za nadzor nad izvršnim vlastima. Ja još uvek smatram, da će za izvestan period vremena jedino međunarodni Ombudsperson biti u stanju da garantuje efikasno funkcionisanje i pokrivanje kako međunarodnih, tako i lokalnih vladinih struktura, i da u isto vreme na odgovarajući način uzima u obzir interese svih etničkih zajednica na Kosovu.

Ovaj izveštaj je, zapravo, početak mog oproštaja sa Kosovom. U predstojećem periodu moji naponi biće u velikoj meri usredsređeni na pripremu okvira za drugu, novi fazu ove Institucije, “bez mene”.

Proteklih pet godina, koje sam proveo kao Ombudsperson, učvrstile su moj odnos prema ovoj zemlji i ljudima. Ja sam bio posvećen njihovim intimnim tajnama i očiglednim problemima, i imao sam posebnu privilegiju da se sastanem sa veoma mnogo onih koji ovde žive, a takodje i onih koji su bili primorani da odu na neko drugo mesto.

Moj rad ovde uvek je imao za cilj da od toga korist ima celokupno stanovništvo i da budem od pomoći vladajućim strukturama. Čak i ako su moji zaključci ponekad bili veoma oštri, treba se setiti, da su to ipak zaključci trajnog prijatelja Kosova i njegovog stanovništva.

Marek Antoni Nowicki
Ombudsperson na Kosovu
jul 2005. godine

UVOD

Ovaj godišnji izveštaj objavljuje se u skladu sa Poglavljem 17.1 Uredbe Misije Ujedinjenih Nacija na Kosovu (UNMIK) 2000/38 o Osnivanju Institucije Ombudspersona na Kosovu i Pravila 22.1 Pravilnika Institucije Ombudspersona.

Peti godišnji izveštaj obuhvata četvrtu godinu aktivnosti ove Institucije, odnosno period od 1. jula 2004. do 30. juna 2005. On sadrži tri glavna dela. Prvi deo čini uvod o Ombudsperson Instituciji, njenom osoblju i radu. Drugi deo se sastoji od kratkih analiza određenih aspekata situacije ljudskih prava na Kosovu iz perspektive Ombudspersona, dok treći deo informiše o aktivnostima i operacijama Ombudsperson Institucije tokom perioda obuhvaćenog ovim izveštajem.

ČINJENICE O OMBUDSPERSON INSTITUCIJI

Predstavljanje Ombudsperson Institucije

Osnovana UNMIK Uredbom Br. 2000/38, Ombudsperson Institucija je nezavisna institucija koja ima ulogu da se bavi pitanjima vezanim za tvrdnje o kršenjima ljudskih prava ili zloupotrebe službenog položaja u okviru Privremene civilne administracije ili bilo koje centralne ili lokalne institucije na Kosovu. Ona je zvanično otvorena 21. novembra 2000. u Prištini i sastoji se od međunarodnog Ombudspersona lično, njegova dva lokalna zamenika, pravnika specijalizovanih za ljudska prava i pomoćnog administrativnog osoblja. Od samog početka, osoblje Ombudsperson Institucije je bilo multietničko – većina je albanske nacionalnosti, dok su ostali zaposleni srpskog, turskog i romskog porekla.

Ombudsperson Institucija prihvata žalbe od bilo koga ko veruje da je bio/bila žrtva narušavanja ljudskih prava ili zloupotrebe službenog položaja, i sprovodi istrage po ovim žalbama. Zvanični radni jezici Institucije su Albanski, Srpski i Engleski. Ona će uložiti napor da obezbedi licu koje se žali uslugu na njegovom/njenom/njihovom jeziku, čak i kada to nije ni jedan od navedenih jezika. Kroz svoj rad, Institucija pomaže promovisanju ljudskih prava i dobre uprave na Kosovu i doprinosi da administracija bude transparentna i otvorena za javnost. Usluge Ombudsperson Institucije su besplatne.

U slučaju da dobije informaciju o situaciji ili postupku koji predstavlja narušavanje ljudskih prava, Ombudsperson može pokrenuti istrage u odsustvu lica koje bi se žalilo (takozvane *ex-officio* istrage). Ombudspersonove nadležnosti takodje uključuju praćenje smernica i zakona koje vlasti usvoje, kako bi se osiguralo da vlasti poštuju standarde ljudskih prava i zahteve koje dobra uprava treba da zadovoljava. Po primljenoj žalbi, ili ukoliko je uveren da određena situacija zahteva momentalno delovanje, Ombudsperson

se upušta u prepisku sa određenim javnim vlastima, koje su predmet žalbe ili informacije koju je dobio. Ako problem koji je u pitanju ne dopušta posredovanje ili ako se ne može rešiti na miroljubiv način, Ombudsperson će, po obavljenoj istrazi, izdati izveštaj, u kome će analizirati da li je bilo narušavanja određenih ljudskih prava ili ne. Ako je odgovor na ovo pitanje potvrđan, izveštaj će sadržati Ombudspersonove preporuke Specijalnom izaslaniku Generalnog sekretara Ujedinjenih Nacija (SPGS), kao najvišoj civilnoj vlasti na Kosovu ili predstavnicima Privremenih institucija samouprave (PIS), o tome kako obezbediti uskladjivanje sa ljudskim pravima u budućnosti. U slučajevima u kojima Ombudsperson smatra da opšta praksa ili situacija koja pogađa ne samo jedno lice ili grupu ljudi, već i javnost u celini, nije kompatibilna sa standardima međunarodnih ljudskih prava, on će izdati takozvani Specijalni izveštaj, koji će takodje uključivati preporuke SPGS-u ili delovima PIS-a.

Nadležnost Ombudspersna je limitirana na Kosovo, što znači da on sme da pokreće istrage, objavljuje izveštaje ili preduzima druge korake po pitanju ponašanja javnih vlasti na Kosovu. U slučajevima koji uključuju žalbe stanovnika Kosova protiv bilo kakvih javnih vlasti van Kosova, Ombudsperson može ponuditi svoje usluge i/ili može proslediti slučaj nadležnom domaćem Ombudsmanu ili sličnoj instituciji države koja je u pitanju.

Ombudsperson, takodje, nije surogat za sudove i ne može direktno istraživati zločine, menjati sudske odluke ili izdavati obavezujuće odluke. Ombudsperson se ne uključuje u rasprave između međunarodne administracije i njenog osoblja, niti u rasprave između fizičkih lica. On nema nadležnost nad KFOR-om.

Slučajevi koji zahtevaju momentalnu reakciju Ombudspersona su nazvani "slučajevi za reakciju" (CR-slučajevi) i oni se obično vode u arhivi izdvojeno od predmeta redovnih istraga. U ovim slučajevima, važnije je intervenisati nego otvarati istrage po uobičajenoj proceduri, mada ovi slučajevi mogu, u kasnijem stadijumu, postati redovni istražni slučajevi koji potpadaju pod redovan tretman.

Imajući u vidu osetljivost određenih grupa ljudi, naročito dece, i lica koja su diskriminisane uopšteno, kao i onih koji su diskriminirani na osnovu pola, Ombudsperson je već u periodu poslednjeg izveštaja, započeo posebne projekte kako bi pomogao ovim ljudima, a to su Jedinica za prava deteta, Jedinica za borbu protiv diskriminacije i Jedinica za ravnopravnost polova, koje deluju u okviru Odeljenja za istrage Ombudsperson Institucije. Pravnici koji rade u ovim jedinicama su specijalizovani za navedena pitanja.

Ombudsperson

Sadašnji međunarodni Ombudsperson, gospodin Marek Antoni Nowicki, je imenovan na položaj Ombudspersona Kosova 11. jula 2000. od strane tadašnjeg Specijalnog izaslanika Generalnog sekretara Ujedinjenih Nacija, gospodina Bernara Kouchnera, po preporuci Predsedavajućeg u kancelariji Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS). 11. jula 2002. bivši Specijalni izaslanik Generalnog sekretara Ujedinjenih Nacija gospodin Michael Steiner je produžio mandat gospodina Nowickog kao Ombudspersona na Kosovu za još dve godine, do 10. jula 2004. 26. maja 2004. tadašnji Specijalni izaslanik Generalnog sekretara Ujedinjenih Nacija Harri Holkeri je produžio mandat Ombudspersona za još jednu godinu, do 10. jula 2005. 15. juna 2005., tadašnji Specijalni izaslanik Generalnog sekretara Ujedinjenih Nacija Søren Jessen-Petersen odlučuje da produži mandat gospodina Nowickog do 31. decembra 2005.

Gospodin Nowicki je rođen 1953. i poljske je nacionalnosti. Od 1987. je član poljske Advokatske komore. Za sobom ima dugu istoriju aktivizma za ljudska prava, koja je otpočela 1982, kada je tokom perioda vanrednog stanja u Poljskoj, bio kolumnista štampe u ilegali i saradnik pokreta "Solidarnost". Ovo je takodje bilo vreme kada je gospodin Nowicki bio jedan od ko-osnivača Helsinškog komiteta za nadzor u Poljskoj. U periodu od 1990 – 1993, bio je član Izvršnog komiteta međunarodnog helsinškog odbora za ljudska prava (IHF) u Beču, između 1992-1993, bio je vršilac dužnosti predsednika IHF.

Od 1993. do 1999, gospodin Nowicki je bio član Evropske komisije za ljudska prava u Strazburu. Neposredno pre svog sadašnjeg položaja Ombudspersona na Kosovu, bio je Predsednik helsinškog fonda za ljudska prava u Varšavi i poljski predstavnik Ujedinjene mreže nezavisnih eksperata za osnovna prava.

Zamenici Ombudspersona

Ombudsperson ima dva lokalna zamenika, koji mu pomažu da uspešno vodi Instituciju, a zamenjuju ga i kada je odsutan. Zamenici su Ljubinko Todorović i Hilmi Jashari.

Ljubinko Todorović je rođen 1951. u selu Gračanica. Bivši SPGS Bernard Kouchner imenovao ga je za zamenika Ombudspersona 15. septembra 2000. Poslednji put mandat mu je produžen 14. marta 2004, odlukom SPGS-a Harri Holkerija.

Todorović je diplomirao na Pravnom fakultetu u Prištini 1981. godine. Pravosudni ispit je položio 1991. Radio je na mnogim radnim mestima. Između ostalog, bio je pravni zastupnik preduzeća, inspektor za rad, javni pravobranilac u opštini Priština. Bio je takodje i sekretar Izvršnog odbora Skupštine opštine Priština, kao i sekretar Skupštine opštine Priština.

Pre dolaska UNMIK Međunarodne administracije na Kosovo, Todorović je radio kao upravnik Gerontološkog centra u Prištini.

G-din. Ljubinko Todorović

G-din. Hilmi Jashari

Hilmi Jashari je rođen 1969. u selu Mazgit. Za zamenika Ombudspersona imenovao ga je 14. marta 2004. SPGS Harri Holkeri.

Jashari je diplomirao na Pravnom fakultetu u Prištini 1993, kada je počeo da radi kao Sekretar Saveta za odbranu ljudskih prava i sloboda u Obiliću. Nakon 1994, bio je uključen u aktivnosti brojnih albanskih udruženja u inostranstvu. U periodu od 1996. do 1998, Jashari je radio kao pravni pomoćnik u advokatskoj kancelariji u Prištini. Radi u Ombudsperson Instituciji od oktobra 2000, a bio je Direktor odeljenja za istrage od jula 2001.

Pristup Ombudsperson Instituciji

Pristup Ombudsperson Instituciji je obezbeđen preko glavne kancelarije Institucije u Prištini i kancelarija na terenu u Gnjilanu, Peći, Mitrovici i Prizrenu, a od februara 2005, takodje i u Gračanici. Kancelarije na terenu vode uglavnom po jedan ili dva pravnik i po jedan pravni asistent/prevodilac. Kancelarija na terenu u Mitrovici ima podkancelariju u severnom delu ovog grada.

Kao što je napred rečeno, u februaru 2005. otvorena je nova terenska kancelarija u Gračanici, čiji je cilj da obezbedjuje lakši pristup Ombudsperson Instituciji za mnoge pripadnike manjinskih zajednica. Ta kancelarija je postala operativna 1. marta 2005. i osnovana je jedino zahvaljujući darežljivoj donaciji Razvojne agencije austrijskog Ministarstva inostranih poslova.

Mada je Ombudsperson Institucija u principu bila otvorena za javnost tokom radnog vremena tokom cele nedelje, narastajući broj aplikanata naterao ju je da poboljša svoj rad kako bi se zadržala produktivnost same Institucije. Od aprila 2005. uvedeno je vreme za primanje stranaka, što sada omogućava pravnicima da efikasno razdvoje svoje vreme izmedju prijema aplikanata i procesuiranja predmeta.

Glavna kancelarija u Prištini sada je otvorena za podnosiocе žalbi četiri dana u nedelji, naime od ponedeljka do četvrtka između 10:00 i 14:00 časova. Kancelarije na terenu primaju aplikante dva puta nedeljno, između 10:00 i 14:00 časova, odnosno ponedeljkom i četvrtkom u Gnjilanu, Peći, Mitrovici i Gračanici. Kancelarija na terenu u Prizrenu prima aplikante ponedeljkom i sredom. U hitnim slučajevima, aplikanti su, naravno, dobrodošli i izvan vremena koje je predviđeno za rad sa strankama.

Pravnici iz glavne kancelarije i oni koji rade u kancelarijama na terenu redovno posećuju opštine, enklave i oblasti u kojima živi veći broj građana nealbanskih etničkih grupa, kao i zatvore i pritvorne centre u opštinama u odgovarajućim regionima. Njihov raspored obezbeđuje da svako takvo mesto bude posećeno najmanje jednom mesečno, dok se zatvori i pritvorni centri posećuju na svake dve nedelje.

Na redovnoj osnovi, glavno sedište Institucije i kancelarije na terenu organizuju takozvane "otvorene dane", koji omogućuju aplikantima da se lično sastanu sa Ombudspersonom ili njegovim zamenikom. U glavnom sedištu u Prištini, ovi "otvoreni dani" se održavaju svakog drugog četvrtka. Kancelarije na terenu u Gnjilanu, Peći, Mitrovici i Prizrenu organizuju ih jednom mesečno za odgovarajuće regione, kao i u Djakovici. Posle osnivanja nove kancelarije na terenu u Gračanici, prvi "otvoreni dan" bio je u junu 2005.

U regionima koje pokrivaju terenske kancelarije Institucije, stanovništvo je informisano o terminima kada se ti "otvoreni dani" organizuju, obaveštenja koja su dostupna javnosti u zgradama različitih opština, kao i preko saopštenja u lokalnim medijima, kao i liste tih dana koja se objavljuje na web sajtu Ombudsperson Institucije.

Ombudsperson i njegovi zamenici takodje lično posećuju različita mesta na Kosovu i u drugim prilikama. U isto vreme, pravници iz glavne kancelarije obavljaju redovne posete određenim opštinama u blizini Prištine, kao što su Lipljan, Glogovac ili Podujevo, kako bi se sastali sa stanovništvom tih mesta i prikupili njihove žalbe.

Komunikacija između Ombudspersona i građana Kosova koji privremeno borave u užoj Srbiji, ili u manjem broju u Crnoj Gori, se i dalje poboljšava kroz kooperaciju sa Komesarijatom za izbeglice Republike Srbije s jedne strane, i španskom humanitarnom organizacijom Movimiento por la Paz, el Desarme y la Libertad (Pokret za mir, razoružanje i slobodu - MPDL) s druge strane. Institucija i MPDL nedavno su produžili sporazum potpisan tokom prethodnog perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, u kome se MPDL složio da pomogne aplikantima u popunjavanju žalbenih formulara, kao i u kontaktima sa Ombudsperson Institucijom. Druge Ombuds institucije i organizacije interno raseljenih lica (IRL) takodje pomažu Ombudspersonu da održava kontakte sa gore navedenom grupom ljudi.

Imajući u vidu ograničenja u pristupu koje se odnose na zatvorenike i pritvorena lica širom Kosova, predstavnici Ombudsperson Institucije takodje redovno posećuju zatvore i pritvorne centre širom Kosova. Tokom perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju Ombudsperson Institucija je, u saradnji sa nadležnim zatvorskim vlastima, nastavila pro-

ces direktnog komuniciranja sa pritvorenim licima i zatvorenicima kroz specijalne kutije za poštu koje su postavljene u svim zatvorima i pritvornim centrima na Kosovu. Jedino osoblje Ombudsperson Institucije ima pristup tim kutijama za poštu koje proveravaju i prazne svake dve ili tri nedelje. Kroz te kutije pritvorena lica i zatvorenici često ostvaruju prvi kontakt sa pravnicima Institucije – pisma ubačena u kutije za poštu obično dovode do prvog susreta, tokom koga pritvorena lica i zatvorenici o kojima je reč mogu da informišu pravnike o njihovoj situaciji i o žalbama ili zahtevima koje mogu da imaju. Ombudsperson Institucija je takodje informisana o zahtevima pritvorenih lica i zatvorenika da se sastanu sa pravnikom Institucije, putem formulara koji su distribuirani od strane administracije tih pritvornih centara i zatvora. Kada pritvoreno lice ili zatvorenik jednom popuni takav formular i izrazi želju da kontaktira Ombudsperson Instituciju, nadležna administracija prosledjuje takve formulare Instituciji i pravnik se šalje u pritvorni centar ili zatvor da se sastane sa pritvorenim licem ili zatvorenikom koji je u pitanju.

Jednom mesečno pravnik Ombudsperson Institucije takodje posećuje Ustanovu za socijalno staranje u Štimlju, gde je takodje postavljena specijalna kutija za poštu kako bi se poboljšao pristup Instituciji.

Nakon osnivanja Tima za dečja prava (TDP) i Tima protiv diskriminacije (TPD) u toku prethodnog izveštajnog perioda, kao i osnivanja Jedinice za ravnopravnost polova (JRP) u ovom izveštajnom periodu, pojačani su naponi da se poveća svest u javnosti o postojanju tih timova, posebno kada su u pitanju TDP i JRP.

U cilju širenja saznanja o radu tih timova širom Kosova, i TDP i JRP sa Nevladinim organizacijama (NVO), školama (u slučaju TDP-a) i drugim organizacijama koje rade na polju prava deteta i ravnopravnosti polova, i prisustvuju brojnim seminarima i konferencijama koje su organizovane na i izvan Kosova, po ovim i sličnim pitanjima. Objavljene su brošure i distribuisane na takvim događajima, a oba tima planiraju da objave i postere. Kampanja podizanja svesti je započela u oba slučaja kako bi se javnost informisala o radu TDP i JRP. Dve organizacije koje su tesno saradjivale sa tim timovima i dale veoma dragocenu podršku i pomoć, jesu UNICEF i UNIFEM.

U slučaju JRP, zbog toga što su često uključene osetljive teme, planirano je da kampanja ide kroz NVO koje rade na tom polju. Ukoliko budžet bude dozvolio, Institucija takodje planira da u budućnosti zaposli psihologa, koji bi asistirao podnosiocima žalbi i pravnicima u takvim slučajevima.

Kampanja podizanja svesti o TDP-u, koja je objavljena u nekoliko dnevnih novina na Kosovu u junu 2005. godine, usmerena je uglavnom na škole, od kojih se traže određeni detalji koji se odnose na njihove ustanove i broj učenika. Posle dobijanja tih informacija, TDP planira da poseti škole ili da pozove razrede da dodju u Instituciju, da se deca informišu direktno o njihovim pravima. Jedan deo web sajta Institucije biće posvećen pravima deteta, a ima planova da se informacije o TDP-u uključe i u televizijske programe o sličnim pitanjima.

Tokom perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, došlo je do povećanih napora da se javnost informiše o radu Ombudsperson Institucije. "Tromesečni informativni bilten", koji je uveden na kraju prethodnog izveštajnog perioda kako bi se informisalo o najvažnijim događajima i predmetima pred Ombudsperson Institucijom, nastavlja i dalje da se objavljuje svaka tri meseca, na svim zvaničnim jezicima na Kosovu, kao i na turskom jeziku. To je značajno doprinelo da javnost na Kosovu, a posebno u inostranstvu, sazna mnogo više o radu Ombudsperson Institucije.

Veb sajt Ombudsperson Institucije se, takodje, stalno poboljšava i proširuje. On uključuje opšte informacije o Instituciji, kao i on-line verzije svih izveštaja, važna pisma i saopštenja za štampu, kao i informacije o drugim aktivnostima Ombudspersona.

Vruća linija (hotline) za hitne slučajeve u sedištu Ombudsperson Institucije, koja je postala operativna tokom poslednjeg izveštajnog perioda, takodje je u velikoj meri poboljšala pristup Ombudsperson Instituciji. Ta vruća linija vodi direktno do glavne kancelarije pravnika, i ne porlazi kroz telefonsku centralu Ombudsperson Institucije. Tokom prošle godine, ona je korišćena sve češće i češće. Ombudsperson Institucija takodje dobija sve više žalbi putem e-maila, od stanovnika Kosova i od gradjana Kosova iz inostranstva.

Početakom 2005. Ombudsperson Institucija je po prvi put bila u stanju da informiše javnost o svom radu putem televizijskih spotova. Ovi spotovi su emitovani tokom zadnjeg kvartala izveštajnog perioda. Uz pomoć UNMIK-a, kratki spotovi u kojima se daje kratak opis rada i kontakt informacije Institucije, uključujući i kratko obraćanje samog Ombudspersona, emitovani su skoro mesec dana u udarnim terminima svake večeri na glavnim televizijskim stanicama na Kosovu i u užoj Srbiji. Uz to su išli i radio spotovi, koji se i dalje redovno emituju na mnogim radio stanicama na Kosovu i to tokom celog perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju.

ODREĐENI ASPEKTI SITUACIJE LJUDSKIH PRAVA NA KOSOVU

Opšti aspekti

Bilo koja diskusija o situaciji ljudskih prava na Kosovu ne bi bila kompletna kad ne bismo imali na umu specijalne okolnosti društva ovde, koje još uvek pati od posledica oružane medjuentičkog sukoba koji je zavšen tek pre šest godina.

Jedna od mnogih posledica ovog sukoba je činjenica da odnos između etničke albanske većine i izvesnih manjinskih grupa, prvenstveno Srba i Roma, koji je već bio znatno pogoršan neposredno pre, u toku i na kraju sukoba, još uvek nije znatno bolji od onog iz 1999.

Postoje mnogi razlozi koji se na napred rečeno odnose. Jedan od njih je činjenica da su mnoga lica sa obe strane nestala, pretežno na albanskoj strani, i da mnogi izvršioци krivičnih dela i kriminalnih delatnosti učinjenih u toku i posle oružanog sukoba još uvek nisu dovedeni pred sud. Medjunarodna zajednica u svojim pokušajima da ponovo izgradi multietničko Kosovo zaboravlja problem da se sa mnogim traumama doživljenim u prošlosti nije bavilo ni privatno ni javno.

Drugi razlozi su manje emocionalni, ali mogu da se shvate kao tipična prateća pojava posle situacije oružanog sukoba – opšteg nedostatka jake izvršne i sudske snage, a široko rasprostranjena korupcija i organizovani kriminal se izgleda javljaju u izvesnom stepenu u mnogim tranzicionim društvima. Snage mlade kosovske policije nisu u stanju da se suoče sa takvim prožimajućim i jakim kriminalitetom i nepoštovanjem postojećih zakona. Kao rezultat, Kosovo pati od opšteg bezakonja koje deluje na mnoge različite oblasti.

Takodje ima opštih aspekata u kontekstu Kosova koji još nisu rešeni, a imali su mnoge reperkusije, i pravne i ekonomske, što je odvelo do praktično nepostojeće privrede i tako do ogromnog nivoa nezaposlenosti. Dok Kosovo ima jednu od najmladjih populacija u Evropi, većina ovih mladih ljudi nema perspektivu, ne samo zbog stagnirajuće privrede, nego i zato što niko ne zna kada će nestati politički pakao u kojem se Kosovo nalazi. Siromaštvo je veliko – prema izveštaju koji je Svetska banka izdala 2004, smatra da sada 37% populacije živi u siromaštvu, a smatra se i da 15% populacije živi u ekstremnom siromaštvu.

Pošto je situacija ljudskih prava u izvesnim društvima prirodno povezana sa situacijom uopšte, prateći aspekt situacije ljudskih prava na Kosovu treba da se shvati imajući na umu društvenu i političku pozadinu Kosova danas. U isto vreme, sledeći izbor problema ljudskih prava nije potpun, nego se pre usredsređuje na one aspekte ljudskih prava koji su najviše zastupljeni u svakodnevnom životu mnogih ljudi na Kosovu kao i one koje su predmet žalbi koje su podnete Ombudsperson Instituciji.

Razvoj i događaji u pravnom sektoru

U javnim diskusijama o implementaciji standarda, pitanje manjinskih prava, slobode kretanja i povratak stalno se razmatraju iz različitih uglova. Većina tih diskusija, međutim, čini se da previdja glavnu stvar – naime, da koherentan, dosledan i efikasan sistem zakona, i njihovo pravilno i potpuno primenjivanje, predstavljaju osnovu za bilo koju funkcionalnu državu. Ukoliko kosovski pravni sistem nastavi da zaostaje za međunarodnim standardima na način kako se to dešava u poslednjih šest godina, i da time lišava celokupnu populaciju nekih od njenih osnovnih prava, onda bilo kakva ozbiljna diskusija o tome da se manjine osećaju kao deo ovog društva, kao i diskusije o održivom povratku, postaju izlišne.

Do sada UNMIK i nadležni predstavnici PIS-a nisu pridali dovoljno pažnje kritikama koje se odnose na to da još uvek postoji “pravni kaos” opisan u poslednjem godišnjem izveštaju, i umesto toga više su bili skloni da se fokusiraju na pitanja koja uživaju veću pažnju u javnim debatama, kao što su neka od gore pomenutih. Kako UNMIK prenosi sve više svojih administrativnih ovlašćenja na relevantne delove PIS-a, on je time preneo i mnoge nerešene probleme i pravne manjkavosti. Ako se ta praksa nastavi, to će prouzrokovati probleme u godinama koje dolaze, jer će pravni osnov na kome će Kosovo tada biti zasnovano izgledati u velikoj meri kao švajcarski sir.

Glavno pitanje u ovom kontekstu jeste činjenica da sada, šest godina pošto je UNMIK preuzeo vlast na Kosovu, ni kompetentne sudije, niti administrator, bilo da je reč o međunarodnom osoblju ili građanima Kosova, nisu sigurni koji su od starih jugoslovenskih zakona još važeći, a koji nisu. Uredba UNMIK-a br. 1999/24 o Zakonu koji se primenjuje na Kosovu, kao što je dopunjeno amandmanima u Uredbi UNMIK-a br. 2000/59, predviđa da bilo koji sud sa nadležnom jurisdikcijom, telo ili lice koje treba da sprovede odredbe zakona, može da odluči da predmet koji je u pitanju ili situacija nisu pokriveni Uredbom UNMIK-a ili važećim zakonom na Kosovu na dan 22. marta 1989, ali je to pokriveno drugim zakonom koji je stupio na snagu posle 22. marta 1989, a koji nije diskriminatorski i koji je u skladu sa međunarodnim instrumentima ljudskih prava, i da će se, kao izuzetak, taj zakon primenjivati. Međutim, nema informacija u gore pomenutoj uredbi o tome koje telo treba da odluči da li je takav zakon diskriminatorski ili da li je u skladu sa važećim instrumentima ljudskih prava. Pošto ne postoji nezavisni pravosudni organ koji bi mogao da se bavi takvih pitanjima, oni organi koji sprovode zakone imaju slobodu da odlučuju koji zakon će da primenjuju, a to je situacija koja otvara put značajnom i široko rasprostranjenom stepenu arbitrarnosti.

U isto vreme, zakoni koji su trenutno važeći u užoj Srbiji takodje se primenjuju u onim oblastima koje su pokrivena paralelnim sudskim sistemom. To stvara značajnu konfuziju posebno medju srpskom i romskom manjinom, i za mnoge od njih srpski paralelni sistem je važeći, a ne onaj sistem koji je osnovao UNMIK.

Iako svi zakoni koji su su odobreni od strane Skupštine Kosova, i sve uredbe UNMIK-a, sadrže omnibus odredbe koje navode da odgovarajući zakoni zamenjuju sve prethodne zakone o istom pitanju, ne navodi se tačno koji zakoni prestaju da važe. Taj nedostatak preciznosti doprinosi značajno gore pomenutom haosu i konfuziji u pravnom sistemu. U kontekstu Kosova, gde je populacija suočena sa talasom novih i nepoznatih pravnih principa u izuzetno kratkom vremenskom periodu, takve nejasne odredbe stvaraju mnoge dodatne probleme, jer ljudi “na terenu” i oni koji su tu da sprovedu nove zakone, često ne znaju kako da postupe. Taj problem je podstakao Parlamentarnu skupštinu Saveta Evrope da ga pokrene u svojoj Rezoluciji 1417, izdatoj u januaru 2005, u kojoj se, između ostalog, preporučuje da uredbe UNMIK-a navode veoma jasno koji, ako postoji neki, od prethodnih instrumenata se opoziva ili dopunjava amandmanima, a ukoliko je dopunjen amandmanima, na koji način.

U isto vreme, UNMIK nastavlja da doprinosi problematičnom pravnom stanju kroz pokušaje da, na primer, izvrši izmenu određenih odredbi Jugoslovenskog zakona o obligacijama, koje se odnose na korišćenje javnih komunalnih usluga, kroz odredbe sadržane u administrativnim uputstvima. Uredba UNMIK-a br. 2000/49 o Osnivanju upravnog odeljenja za komunalne usluge samo najavljuje osnivanje ovog odeljenja, i ovlašćuje ga da vrši određivanje plaćanja, cene i servise onih koji obezbeđuju javne komunalne usluge na Kosovu, ali ne dopunjuje preskripcione periode sadržane u Jugoslovenskom zakonu, posebno određene odredbe koje predviđaju da posle isteka perioda od jedne godine, pravo da se obaveže potrošač da plaća dugove za javne usluge je predviđeno. Taj zadatak stvaranja novog zakona je, umesto toga, prebačen na Administrativno uputstvo br. 2002/19 o Plaćanju dugovanja za utrošenu električnu energiju, kojim se primenjuje Uredbu UNMIK-a br. 2000/49, a koja predviđa da su potrošači usluga električne energije obavezni da plate pun iznos koji duguju za te usluge tokom perioda duga, od 1. oktobra 1999. do 20. septembra 2002.

Iako Uredba UNMIK-a br. 1999/24 o važećim zakonima na Kosovu, dopunjena Uredbom UNMIK-a 2000/59, obezbeđuje uredbe UNMIK-a istim pravnim osnovom kao i jugoslovenski zakoni koji su bili na snazi na dan 22. marta 1989, Administrativna uputstva predstavljaju “pomoćne instrumente koji su doneti nakon toga” i po definiciji su sekundarni zakoni. Pravno govoreći, oni stoga nemaju snagu da dopunjuju ili zamenjuju postojeće zakone, što znači da su u ovom slučaju, relevantne odredbe Jugoslovenskog zakona o obligacijama još uvek na snazi. Činjenica da se u takvim slučajevima od potrošača električne energije trenutno traži da plate mnogo više nego što bi u stvari trebalo po zakonu, pokreće seriju ozbiljnih pitanja u vezi sa osnovnim principom vladavine prava. Iako je ovo pitanje otvoreno sa UNMIK-om u novembru 2004, SPGS se nije složio sa ovim argumentom, izjavivši umesto toga da Administrativno uputstvo br. 2002/19 samo primenjuje Uredbu UNMIK-a 2000/49, tako da nove odredbe koje se u njoj sadrže imaju snagu da zamene relevantne odredbe Jugoslovenskog zakona o obligacijama.

Trebalo bi pozdraviti činjenicu da je 12. maja 2005. Zakon o službenom listu, usvojen u Skupštini, konačno bio proglašen od strane SPGS-a. U isto vreme, kosovska Skupština je

započela da objavljuje usvojene zakone na svom web sajtu na sva tri kosovska zvanična jezika. U maju 2004, Kancelarija premijera je formirala bazu podataka, koja je sadržala veliki broj zakona koji važe na Kosovu, u engleskoj, albanskoj i srpskoj verziji., ali to nije dobilo veliki publicitet. Pristup toj bazi podataka moguć je još uvek samo za određene ljude iznutra koji znaju šta treba da traže, što je za žaljenje, imajući u vidu da bi ta baza podataka u velikoj meri poboljšala saznanja određenog dela javnosti u vezi sa zakonima koji važe na Kosovu i pravima i obavezama koje oni sadrže. Prema informacijama dobijenim u junu 2005. ta baza podataka će biti ponovo pokrenuta čim nova IT kancelarija u sastavu Kancelarije premijera bude formirana, jer do sada nedostatak IT eksperata nije dozvoljavao osoblju te kancelarije da održava program baze podataka i da poboljša javni pristup toj bazi podataka.

Uprkos svim gore pomenutim poboljšanjima do kojih je došlo zahvaljujući modernoj tehnologiji, verovatno će biti potrebno izvesno vreme dok važeći zakoni ne budu dostupni svim delovima javnosti u dovoljnoj meri, posebno onim licima koje nemaju pristup Internetu. Kako su kvalitetno prihvatljivi prevodi na sva tri radna jezika na Kosovu, naime na engleski, albanski i srpski, još uvek prilično spori (u određenim slučajevima, uredbе UNMIK-a koje datiraju iz daleke 2001. tek nedavno su postale dostupne u odgovarajućim verzijama na srpskom i albanskom), većem delu populacije na Kosovu ostaju nepoznati sa sadržajem tih važećih zakona. Gore navedeni problem je priznat od strane Parlamentarne skupštine Saveta Evrope u Rezoluciji 1417, u kojoj se, između ostalog, preporučuje da UNMIK osigura da svi pravni instrumenti budu objavljeni i distribuirani svim zainteresovanim stranama na brz i efikasan način, uključujući tu i efikasnu upotrebu informacione tehnologije, uz simultane visoko kvalitetne prevode na sve zvanične jezike.

Jedan problem, koji nažalost, pored određenih izuzetaka tokom poslednjeg izveštajnog perioda, koji se nije promenio, a to je stalan nedostatak *vacatio legis* u svim skupštinskim zakonima ili uredbama UNMIK-a koje su izdate tokom ovog izveštajnog perioda. *Vacatio legis* predstavlja određeno kašnjenje između proglašenja zakona i njegove implementacije, koja bi trebalo da pruži javnosti, i onim institucijama koje sprovode zakone, šansu da se usklade i pripreme za tu novu pravnu situaciju. Neophodnost obezbeđivanja zakona sa odgovarajućim *vacatio legis* jeste jedan od ključnih principa države koja poštuje zakone.

Iako je u poslednjem izveštajnom periodu ograničen broj zakona omogućio određeni period tranzicije, svi zakoni koji su usvojeni tokom cele poslednje godine su odmah stupili na snagu. U nekim slučajevima, ti novi zakoni imaju direktne praktične efekte na prava dotičnih grupa ljudi, kao u slučaju novog Zakona o pravima i odgovornostima stanovnika Kosova u sistemu zdravstvene zaštite, koji je usvojen od strane Skupštine Kosova 8. septembra 2004. i koji je proglašen od strane SPGS-a dana 19. novembra 2004. Parlamentarna skupština Saveta Evrope je takodje, u svojoj nedavnoj Rezoluciji 1417, priznala važnost *vacatio legis* i zatražila od UNMIK-a da omogući odgovarajući *vacatio legis* nakon proglašenja svih pravnih instrumenata.

U određenim situacijama, stari jugoslovenski zakoni su još važeći, jer novi zakoni nisu usvojeni u međuvremenu, ali se oni u potpunosti ignorišu. Jedan primer za to je zakon koji određuje invalidske penzije za invalide iz Drugog svetskog rata. Iako je taj zakon još na snazi, invalidi iz Drugog svetskog rata se žale da od 1999. ne dobijaju penzije. To pitanje je pokrenuto sa premijerom početkom juna 2005.

Drugi primer, gde se najmanje jedan deo važećeg zakona ne primenjuje, jeste član 180 jugoslovenskog zakona o obligacijama, koji predviđa državnu kompenzaciju za štetu izazvanu smrću, telesne povrede ili štete, odnosno uništenje imovine koja pripada fizičkim licima, kao rezultat nasilnih akata ili terorizma, kao i u slučaju demonstracija i javnih manifestacija. Iako je još važeći, jer su samo određeni delovi tog zakona zamenjeni uredbama UNMIK-a, nije bilo pokušaja da se primeni taj član. Kratka ali intenzivna korespondencija sa UNMIK-om o ovom pitanju jasno je pokazala nevoljnost da se ta pravna odredba uzme u razmatranje. To nije iznenadjujuće imajući u vidu činjenicu da bi to otvorilo prepunu pandorinu kutiju kompenzacionih zahteva, od kojih se mnogi odnose na nasilne događaje iz marta 2004. Sa praktične strane, međutim, proceduralni imunitet UNMIK-a i njegovog osoblja sprečio bi veliki broj tih zahteva da budu procesuirani.

Drugi važeći zakoni se ne ignorišu toliko, koliko se primenjuju na selektivan način. Kao primer za ovo su zakoni o izgradnji. Postoji mnogo žalbi koje se odnose na arbitrarni način na koji nadležne vlasti primenjuju ove zakone. Opšti bum gradnje širom Kosova – do danas ima 45.000 primera ilegalne gradnje – na žalost često se sprovodi na potpuno nelegalan način, pokazujući zabrinjavajuću indiferentnost prema postojećim zakonima. Opštine i sudovi čini se kao da podržavaju ovaj fenomen na taj način što dopuštaju da oni koji ilegalno grade zgrade izbegnu zakon, i time što nasumice kažnjavaju druge koji nemaju niti novca niti snage da se odbrane.

U nekim oblastima, nema uopšte zakona koji regulišu određene situacije. Na primer, još uvek ne postoji opšti zakon koji određuje kompenzaciju za žrtve nasilja i zločina. To pitanje je bilo otvoreno tokom poslednjeg izveštajnog perioda sa tadašnjim premijerom Kosova, ali nije pronađen nikakav odgovor. Nedavno je to ponovo uzeto u razmatranje u slučaju jednog pojedinca iz aškalijske zajednice, čija je kuća bila uništena od strane maskiranih napadača mnogo posle konflikta iz 1999, a koji nema sredstava da je rekonstruiše jer je još uvek otplaćivao bankarski zajam koji mu je pomogao skoro u potpunosti da izgradi svoju kuću 1989. Pismo poslato novom premijeru i SPGS-u u vezi sa ovim pitanjem 27. aprila 2005. do sada nije naišlo ni na kakav odgovor.

Drugi primer za ovaj nedostatak zakona jeste činjenica da još uvek ne postoji zakon koji obezbeđuje bilo koju formu pravnog leka za izuzetno duge sudske postupke. Ovo pitanje je bilo pokrenuto u svim izveštajima u kojima je Ombudsperson došao do zaključka da su određeni sudski procesi bili toliko dugi da su kršili pravo lica da se u njihovom slučaju donese presuda u razumnom vremenskom roku. Iako je UNMIK stalno odgovarao da je ovo pitanje u “aktivnom razmatranju”, čini se da nikakvi koraci nisu bili preduzeti kako bi se pripremio takav zakon.

Iako je pripremanje nacрта i implementacija zakona o zaštiti kulturnog, istorijskog i prirodnog nasledja na Kosovu jedan od standarda nametnutih Kosovu od strane međunarodne zajednice, i uprkos pokušajima u prethodnom izveštajnom periodu da se skrene pažnja bivšeg premijera Kosova na ovaj problem, takav zakon još ne postoji. Ostaje da se vidi da li će planovi Vlade da ubrzano implementira standarde rešiti ovo pitanje na ekspeditivan, i istovremeno, zadovoljavajući način.

Tokom poslednjeg izveštajnog perioda, UNMIK je, u saradnji sa odgovornim lokalnim strukturama, obećao da će izraditi nacrt određenih zakona o mentalnom zdravlju i poboljšati ustanove koje zbrinjavaju osobe sa mentalnim oštećenjima. Do dana objavljivanja ovog izveštaja, još nisu bili izradjeni nacrti obećanih zakona, a kamoli usvojeni. To znači da ova grupa lica još nije zaštićena na takav način da se zadovolje međunarodni standardi o ljudskim pravima. Ombudsperson je pokrenuo ovo pitanje u dva izveštaja izdata u oktobru 2004. i maju 2005, kao i u pismu upućenom zameniku SPGS-a za policiju i pravosudje u aprilu 2005. Početkom juna 2005, zamenik SPGS-a za civilnu administraciju odgovorio je na jedan od izveštaja Ombudspersona i obavestio ga da Ministarstvo zdravlja ostaje angažovano sa UNMIK-om na izradi nacрта zakona o mentalnom zdravlju koji će, kada bude stupio na snagu, sveobuhvatno rešiti mnoga od pitanja koja je pokrenuo Ombudsperson u ovom smislu.

Iako je zakon o javnom okupljanju bio na snazi još iz vremena Jugoslavije, on se ne odnosi na adekvatan način prema pitanju garantovanja prava na slobodu okupljanja. Taj zakon ne postavlja nikakve principe koji se rukovode vršenjem efikasne kontrole nad javnim skupovima i nedostaje mu bilo kakva forma pravnih lekova koji bi omogućili bilo kom licu da ospori način ili opseg mera koje ograničavaju slobodu okupljanja, i stoga nije dostignut kvalitet takvih zakona koji je u skladu sa važećim međunarodnim standardima o ljudskim pravima. Ovaj problem je pokrenut u izveštaju koji je uradio Ombudsperson u junu 2004. U svom odgovoru, tadašnji zamenik SPGS-a za policiju i pravosudje nije se složio sa gore navedenim gledištem, tako da nema trenutnih planova da se dopuni gore pomenuti zakon.

U isto vreme, ti novi zakoni koji su usvojeni tokom prošle godine, ili u to vreme, još uvek moraju da budu na pravi način implementirani. Primeri tih zakona koji su do sada, u značajnoj meri, postojali samo na papiru jesu Zakon o dostupnosti zvaničnih dokumenata, koji je proglašen 6. novembra 2003, i Zakon o ravnopravnosti polova, proglašen 7. juna 2004. juna, kao i Zakon protiv diskriminacije, proglašen 20. avgusta 2004.

Čak i u slučajevima u kojima su zakoni bili implementirani, tehničke poteškoće sprečile su određene delove tih zakona da dostignu željeni praktični efekat. Jedan primer toga je Uredba UNMIK-a 2001/36 o Javnim službama na Kosovu, koja je proglašena 22. decembra 2001, a koja navodi da žalbe protiv odluka koje su donete od strane Organa za zapošljavanje, a u vezi civilnih službenika, mogu da budu iznete pred Nezavisnim prekršajnim odborom. Taj odbor je zvanično inaugurisan u novembru 2004, tri godine pošto je osnovan. Medjutim, on na žalost, još nije postao operativan. Prema Zakonu o

javnim službama, Ministarstvo za javne usluge je odgovorno za pripremu proceduralnih pravila za pomenuti Nezavisni prekršajni odbor. Ministarstvo nije pripremio prvi nacrt za takva Pravila postupka pre početka marta 2005. godine, posle čega su ta pravila prosledjena SPGS-u. Početkom juna 2005, Kancelarija SPGS-a je poslala Pravila postupka nazad Ministarstvu, uz određene korekcije. Možemo se samo nadati da će sada procedura pripremanja nacrta biti nastavljena na taj način, kako bi Nezavisni prekršajni odbor konačno bio u stanju da započne svoj rad.

U poslednjem godišnjem izveštaju, jedan od problema koji su bili pokrenuti bila je činjenica da novi Krivični zakon, koji je usvojen sredinom 2004, nije pokrio sve aspekte određenih polja, koji su formalno pokriveni Jugoslovenskim krivičnim zakonima, posebno u vezi sa slanjem mentalno nesposobnih počinitelja krivičnih dela, i počinitelja krivičnih dela sa smanjenim mentalnim sposobnostima, pod obavezan psihijatrijski tretman. Ovaj problem je sada rešen donošenjem Uredbe UNMIK-a br. 2004/34 o Zakonu o krivičnom postupku koji uključuje i izvršioce koji su mentalno oboleli. U celini posmatrano, sudije širom Kosova, posle početnih poteškoća, sada su se adaptirali na novi Krivični zakon i neophodni amandmani su u fazi razmatranja, tako da bar što se tiče krivičnih pitanja, tu ima više pravne sigurnosti nego u ostalim delovima pravnog sistema.

Kao što je gore napomenuto, u mnogim pogledima pravna situacija na Kosovu ostaje i dalje konfuzna i nekoenzistentna u odnosu na osnovna pravila pravnih principa. UNMIK i PIS-a su se do sada trudili da se fokusiraju na određena odabrana pitanja, bez adekvatnog rešavanja drugih osnovnih problema.

Pravosuđe na Kosovu

Nažalost, problematična situacija kosovskog pravosuđa nije se mnogo popravila od izdavanja četvrtog godišnjeg izveštaja u julu 2004, čak iako su nadležne strukture u UNMIK-u postale sve više i više svesne postojećih problema i traže dodatne načine kako bi poboljšale efikasnost administracije pravosuđa.

Pravosuđe još uvek nije u potpunosti nezavisno u uobičajenom smislu te reči, posebno što se tiče administracije sudova, koja se i dalje obavlja od strane Pravosudnog administrativnog odeljenja, u okviru Ministarstva javnih službi, kao izvršno telo.

O važnim pitanjima koja uključuju sudske prostorije i lične dohotke, ne samo sudskog osoblja već i, u određenom delu, sudija, odlučuje taj izvršni organ, što na taj način predstavlja značajan uticaj na praktične aspekte sudskog rada.

Istovremeno, i ako Kosovski pravosudni i tužilački savet (KPTS) savetuje po pitanjima koja se odnose na imenovanja i smenu sudija, tužilaca i sudija porotnika, još uvek je SPGS taj koji ima poslednju reč o tome ko će biti imenovan i smenjen. U isto vreme, UNMIK-ova Uredba br. 1999/7 o Postavljanju i razrešavanju sa funkcije sudija i javnih tužilaca,

dopunjena Uredbom br. 2000/57, ne obezbeđuju nijedan fiksni uslov za sudijsku funkciju, što objektivno takođe pokreće određena pitanja koja se odnose na nezavisnost sudija.

Drugi problem koji i dalje ugrožava nezavisnost i efikasnost pravosudnog sistema Kosova je veoma nizak nivo plata koje dobijaju lokalne sudije i tužioci, što im otežava da se odupru različitim oblicima pritisaka koje vrše stranke u postupku, i druga lica zainteresovane za ishod određenog slučaja. Učestalost kojom se ljudi žale sada povodom korupcije sudija na Kosovu je dovoljno alarmantna tako da se to pitanje smatra ozbiljnim problemom.

U slučaju međunarodnih sudija i tužilaca, sa druge strane, ne postoji mnogo pritužbi povodom korupcije ili pristrasnosti. Ipak, nedostatak nadzora KPTS-a i Odeljenja pravosudne inspekcije pri UNMIK Odeljenju za pravosudje izgleda da se javlja kao razlog za izvesnu zabrinutost, pošto to znači da građani Kosova nemaju pravo da se obrate nekom regulativnom telu koje bi moglo da istražuje i presuđuje po navodima o zloupotrebama od strane međunarodnih sudija i tužilaca. I mada UNMIK Uredba br. 2000/6 o Imenovanju i smeni međunarodnih sudija i tužilaca, koja je dopunjena UNMIK Uredbom br. 2000/34, ekspresno obezbeđuje da međunarodne sudije i tužioci budu smenjeni na osnovama ozbiljnih zloupotreba, propusta u izvršavanju dužnosti i/ili ako su postavljeni na funkciju koja nije kompatibilna sa njihovim ličnim sposobnostima, ili slično, međutim ne postoji telo koje može da sprovede istragu po navodima o takvim zloupotrebama i, uz to, telo koje bi bilo u stanju da donese odluku o tome da li su zahtevi za smenjivanje nekog međunarodnog sudije ili tužioca zadovoljeni ili ne. Ovo je samo još jedan od primera nedostataka pravnih mehanizma na Kosovu u vezi sa radom međunarodnog osoblja koji rade pri UNMIK-u ili telima na koja se to odnosi. U pismu poslatom Ombudspersonu februara 2005, direktor UNMIK Odeljenja za pravosudje uverio je Ombudspersona da njegovo odeljenje trenutno razmatra osnivanje jednog takvog regulativnog tela. Ostaje da se nadamo da će jedno takvo telo biti osnovano uskoro kako bi popunilo postojeću prazninu po pitanju odgovornosti.

Mnogi sudovi na Kosovu nastavljaju da trpe zbog neprestanog nagomilavanja slučajeva, dok broj sudija i dalje čini se da je neproporcionalno nizak. To ne važi za sve sudove - tokom razgovora sa predsednicima Opštinskih i Okružnih sudova na Kosovu, neki od njih su naglasili da neki sudovi nemaju dovoljno slučajeva da neprestano rade, dok drugi izgleda pate od suprotnog problema. Jedan od pozitivnih aspekata ovog pitanja je činjenica da se tokom perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, procesuiranje administrativnih slučajeva pred Vrhovnim sudom Kosova znatno poboljšalo u odnosu na raniji period.

Jedna od posledica nedovoljnog broja sudija u određenim sudovima je činjenica da kada Okružni sud vrati slučaj na ponovno razmatranje nekom od opštinskih sudova, taj slučaj opet bude razmatran od strane istih sudija koji su izdali spornu presudu na prvoj instanci. Ovo stvara probleme objektivne pristrasnosti sudija i često vodi do neprestanog šetanja slučajeva između dve instance, pošto sudije Opštinskog suda ne vide razlog zbog kojeg bi trebalo da presude drugačije.

Mnogi sudovi se neprestano žale da nemaju dovoljno sudija ili sudskih veštaka da obezbede izvršenje presuda bez odlaganja, uprkos nedavnom povećanju njihovog broja. I mada je saradnja sa privatnim bankama po izvršnju presuda preko bankarskih računa poboljšana, određene opštine su u nekim slučajevima odlučile da u potpunosti ignorišu sudske presude ili privremene mere kojima im se nalaže da sprovedu ili obustave određene aktivnosti. U mnogo slučajeva, ta odlaganja u izvršnju presuda takođe umanjuju efektivnost izvršenja, jer se time odredjenim pojedincima daje dovoljno vremena da pronadju način i izbegnu pravdu. Trenutna situacija na Kosovu takođe dokazuje probleme u tom pogledu, pošto mnogi ljudi nemaju prijavljeno mesto prebivališta.

Još jedan nedostatak koji često dovodi do dugotrajnih sudskih procesa je nedostatak stručnjaka na Kosovu iz više oblasti. Ova situacija je najkritičnija kada su u pitanju forenzički stručnjaci. Čak i ako takvi stručnjaci postoje, oni često ne poseduju neophodnu opremu da pripreme odgovarajuća stručna mišljenja. Kao rezultat toga, stručna mišljenja se dobavljaju izvan Kosova. U isto vreme, međutim, ne postoje finansijska sredstva kojima bi se platili takvi stručnjaci. U odredjenim slučajevima, poznato je da su sudije privremeno plaćale za ovakve usluge lično iz sopstvenog džepa, da bi izbegli odlaganja postupka. U nekim krivičnim slučajevima koji su sprovedeni po službenoj dužnosti, ovaj problem je otišao toliko daleko, uprkos činjenici da nijedan važeći zakon na Kosovu ne podržava takav korak, da je od žrtava zločina traženo da plate forenzičke stručnjake. Pošto je Ombudsperson pokrenuo ovo pitanje u vezi sa specifičnim žalbama koje su mu dostavljene, direktor UNMIK Odeljenja za pravosudje ga je obavestio da je kontaktirao UNMIK odeljenje za Pravosudnu administraciju kao nadležni organ po pitanjima koja uključuju naknade troškova ekspertiza u krivičnim postupcima, i zahtevao od tog odeljenja da pronade rešenje što je pre moguće.

Sudije se generalno takodje žale na nedostatak adekvatnih sredstava, što onemogućava sudove da obavljaju svoje dužnosti na odgovarajući način. Tokom sastanka sa sudijama iz opštinskih i okružnih sudova na Kosovu, predsednik jednog okružnog suda je rekao Ombudspersonu sledeće: "Mi znamo da neprestano kršimo principe pravičnog suđenja, sadržane u članu 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima!" Ali, potpuno je nemoguće pridržavati se međunarodnih standarda o ljudskim pravima ako, na primer, jednostavno nema dovoljno sudnica da bi se sprovedla valjana ročišta za sve slučajeve pred sudovima. Često su sudije primorane da obavljaju saslušanja u svojim kancelarijama

Što se tiče krivičnih postupaka, još jedan problem je u činjenici da se svedoci, posebno oni koji su umešani u slučajeve koji su se desili malo ranije, tokom ili posle konflikta 1999, obično ne osećaju dovoljno sigurnim da pomognu sudijama i tužiocima u rešavanju slučajeva. Zapravo na Kosovu, gde je društvo oformljeno na dalekosežnim čvrstim porodičnim vezama i gde organizovani kriminal cveta, mnogi ljudi imaju malo nade da će ih snage za sprovođenje zakona zaštititi u slučaju da njihova svedočenja pred sudom dovedu do jasne i otvorene opasnosti po njihove živote i živote članova njihovih porodica. Program za zaštitu svedoka na Kosovu, sa druge strane, postoji nažalost više na papiru nego u stvarnom životu, i svakako se ne može reći da je to institucija koja bi mogla da se bori sa takvom vrstom široko rasprostranjenog problema.

Izvršenje lakših krivičnih presuda još uvek se u mnogim slučajevima ne izvodi zbog manjka mesta u zatvorima. Sličan problem postoji kod zatvorenika povratnika, koji često nisu smešteni u centre za pritvor u blizini nadležnog suda, nego se šalju u centre za pritvor širom Kosova. Kao posledica, organizovanje transporta za te zatvorenike kako bi prisustvovali saslušanjima obično predstavlja problem. Postoji takodje jako mnogo žalbi da su maloletni prestupnici, mentalno nesposobni zatvorenici i „obični zatvorenici“ i lica koja su u pritvoru, zatvoreni zajedno u istim ustanovama.

Tokom poslednjih meseci, KPTS je, zajedno sa UNMIK-ovim Odeljenjem za pravosudje, započeo da proučava pitanje šta bi moglo da bude uradjeno da se poboljša i ubrza rešavanje predmeta. Ova tela su identifikovala da velika dužina trajanja postupaka pred sudovima na Kosovu zavisi od niza pitanja, izmedju ostalog, od broja i karaktera predmeta koji se rešavaju, od situacije u vezi sa osobljem, ne samo sudija nego i tužioca i pomoćnog osoblja, od proceduralnih smernica za rad sudova, kako je ustanovljeno po zakonu, kao i od aktuelnog kapaciteta i sposobnosti uključenih sudija da vode takve predmete na efikasan način (ne samo u smislu rešavanja tih predmeta, nego takodje i u smislu određivanja prioriteta, po potrebi). I KPTS i Odeljenje za pravosudje su nedavno čini se radili na poboljšanju kapaciteta sudija i tužilaca da reše i vode nagomilane slučajeve efikasno, i počeli su da rade na novim planovima za osoblje koji će, na osnovu objektivnih i sveobuhvatnim kriterijumima, bolje odraziti broj i karakter nagomilanih predmeta s kojima se sudovi suočavaju. Da bi se ovo postiglo, Odeljenje za pravosudje je započelo nekoliko projekata i revizija, o kojima će se zatim diskutovati na zakonodavnim radnim grupama. Početkom 2005, tim evropskih i američkih stručnjaka pripremio je procenu pravosudnog i tužilačkog sistema na Kosovu, koji obezbeđuje novi plan za osoblje za pravosudni sistem u celosti na Kosovu. Rad na unapređivanju sadašnjeg plana za osoblje izgleda da je u toku.

Jedan problem koji još uvek nije naišao na raspravu od strane nadležnih međunarodnih struktura jeste, međutim, neprestani nedostatak efikasnog pravnog leka koji bi mogao da obezbedi kompenzaciju ili druge forme obeštećenja za izuzetno duge sudske procese.

Sledeća tema koja se nije mnogo promenila od prethodnog godišnjeg izveštaja je činjenica da, iz različitih razloga, članovi manjinskih zajednica još uvek nisu u dovoljnoj meri zastupljeni u pravosudju. U izveštaju koji je UNMIK dostavio Savetu Evrope 2. juna 2005, u delu o ispunjenosti UNMIK-ovih obaveza po Evropskoj okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina, ukupan broj pripadnika etničkih ne-većinskih zajednica koji rade u pravosudju bio je 10.5%, a među tužiocima taj broj je 9.4%. Samo 5.2% sudija i 2.3% tužilaca su kosovski Srbi. Prema gore navedenom izveštaju, zapošljavanje sudija i tužilaca iz manjinskih grupa je ozbiljno kompromitovano veoma niskim platama, naknadama i lošim uslovima rada, uz veoma ograničen izbor kvalifikovanih kandidata. Što se tiče sudija i tužilaca pripadnika srpske zajednice na Kosovu, izgleda da ih akumulirana penziona prava i naknade na teritoriji uže Srbije obeshrabruju da se prijave za poslove u sudovima koje je osnovao UNMIK. Među sudskim osobljem, gore pomenuta nedovoljna

zastupljenost manjinskih zajednica je u stvari još gora, sa samo 4.4% pripadnika manjinskih zajednica, u ukupnom broju sudskog osoblja na Kosovu.

U isto vreme, srpski paralelni sudovi, kojima upravlja i koje plaća Ministarstvo pravde Srbije, i koji su locirani u užoj Srbiji ili u srpskim enklavama na teritoriji Kosova, nastavljaju da rade kao da UNMIK i ne postoji. I baš kao što njihove presude i odluke nisu prihvaćene od strane UNMIK-ovih struktura, tako ni kosovski sudovi koje je osnovao UNMIK, zauzvrat, nisu prihvaćeni od paralelnih sudova i administrativnih kancelarija, niti od redovnih sudova ili administrativnih kancelarija u užoj Srbiji. Žrtve ovakve situacije, kao i obično, su stanovnici Kosova, posebno oni koji pripadaju srpskim i romskim manjinskim zajednicama.

Prema gore pomenutom UNMIK-ovom izveštaju od 2 juna 2005. pristup pravosudju za pripadnike ne-većinske zajednice na Kosovu je ometan vidljivim barijerama koje proizilaze iz nedostatka bezbednosti, fizičke sigurnosti, transporta, jezika, siromaštva i sudskih taksi. Takođe i neopipljivim smetnjama kao što su odlaganja, nepoverenju u zakone, nedostatku poverenja u poštnu primenu zakona, kao i ograničeno poznavanje zakona i prava od strane ne-većinskih zajednica. Drugi faktori, kao što je nedostatak pravne zastupljenosti, uglavnom zbog nedovoljnih sredstava od strane klijenata i nevoljnosti da se zastupaju manjinski klijenti, stavljaju manjinske grupe u ozbiljan nepovoljan položaj, što obeshrabruje njihovo učešće i umanjuje njihovu veru u pravosudni sistem. Ovi nalazi veoma oslikavaju zaključke do kojih je došao Ombudsperson sledeći žalbe i diskusije sa članovima manjinskih zajednica.

Gore pomenuti problemi i prepreke, zajedno sa opštom sumnjom u legitimitet UNMIK-a u celini, čine da mnogi članovi manjinskih zajednica, posebno onih koji su srpskog i romskog porekla, prednost daju paralelnim sudovima. Postoje i praktični aspekti toga, kao što su lakša dostupnost i činjenica da sve sudije govore srpski.

Kao što je direktor UNMIK Odeljenja za pravosudje naveo u intervjuu za lokalne novine u junu 2005.- što bolje UNMIK-ov i kosovski pravosudni sistemi budu radili, biće manja potreba za paralelnim sistemom. Ali nažalost, još uvek nismo na tom nivou. Skorašnji primer u kojem je UNMIK pokušao da popravi tu situaciju je otvaranje odeljenja Opštinskog suda u Prištini u srpskoj enklavi Gračanica u decembru 2004. Krajem maja 2005, nakon odlaganja koja su prouzrokovana proceduralnim neregularnostima u vezi sa osobljem, institucionalnog sukoba između opštinskog suda i UNMIK-ovog Odeljenja za pravosudnu administraciju, kao i smrti jednog starijeg sudije pripadnika manjinske zajednice u Opštinskom sudu, ovo odeljenje Opštinskog suda je konačno počelo da radi, zajedno sa administrativnim osobljem i jednim sudijom po pozivu i javnim tužiocem. Na kraju perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, međutim, još uvek nije bilo telefonske linije i jedini način da se kontaktira sud je bio mobilni telefon jednog od čuvara.

Najveći problem sa kojim se suočilo ovo odeljenje prištinskog Opštinskog suda u Gračanici je činjenica da možda neće moći da donosi presude i izvršava ih. Njegova jedina

funkcija do sada je da prihvata slučajeve, da ih prikupi i da ih potom pošalje Opštinskom sudu u Prištini.

To, ipak, pomaže određenim članovima srpske zajednice da dodju do Opštinskog suda u Prištini. U celini gledano, pristup sudovima je najteži za članove srpske i romske zajednice, za koje se smatra da su najmanje integrisane u kosovsko društvo. Mogućnost pristupa sudovima zavisi od opštine do opštine – u maju 2005. godine, pripadnici srpske i romske manjinske zajednice koji uglavnom žive u dominantno albanskim područjima imaju pristup sudovima jedino ako ih prati neko od članova Sudske kancelarije za veze. U opštinama Srbica/Skënderaj i Mališevo/Malishevë u centralnom Kosovu, kao i u opštini Kačanik/Kaçanik u jugoistočnom Kosovu, područjima gde je konflikt 1999. nemilosrdno besneo i gde su sećanja na njega još uvek sveža, oni imaju pristup sudovima samo uz međunarodnu pratnju. Isto se odnosi u određenoj meri i na etničke Albance koji žele da dođu do sudova u Mitrovici koji se nalaze u severnom, srpski dominantnom delu grada, i koji mogu da dodju do tog suda samo koristeći minibusove koje organizuje UNMIK i koji saobraćaju između severnog i južnog dela tog podeljenog grada. U područjima gde neka manjinska etnička grupa živi okružena drugom većinskom etničkom grupom, kao što žive Srbi u brojnim područjima širom Kosova i Albanci u i oko severne Mitrovice, pripadnici manjinskih zajednica takodje se ne usudjuju da pred sud iznesu predmete koji se odnose na članove većinske zajednice, jer se plaše osвете

Ipak, čak i kada su članovi manjinskih grupa u stanju da dođu do sudova, postoje nekad i druge prepreke za efikasno procesuiranje pravde u njihovim slučajevima. Što se tiče određenih kompenzacionih žalbi dostavljenih sudovima na Kosovu, uglavnom od strane Srba, a koje se odnose na štete koje su nastale posle dolaska KFOR-a na Kosovo 1999, ili tokom nasilnih događaja koji su se dogodili u martu 2004, UNMIK Odeljenje za pravosudje je sprečilo odnosne sudove da procesuiraju takve predmete, time što je 26. avgusta 2004. izdalo cirkulanu naredbu svim sudovima na Kosovu u kojoj se zahteva da sudije ne zakazuju građanske parnice koje se odnose na štete na imovini nastale posle 1999, a koje pokreću klijenti Srbi, sve dok Odeljenje za poravosudje i sudovi na Kosovu ne odrede kako da najbolje deluju u procesuiranje tih predmeta. Ovaj zahtev je izgleda upućen zbog velikog broja građanskih tužbi -preko 14,000 - koje su podneli etnički srpski tužioc i zbog oštećenja imovine, koja su nastala pošto je NATO ušao na Kosovo 1999. Tako veliki priliv zahteva bi, prema mišljenju Odeljenja za pravosudje, mogao da predstavlja problem za sudove, takođe i sa logističke tačke gledišta, pošto bi tužiocima bila potrebna pratnja da dodju na sudjenje, što bi već samo po sebi zahtevalo značajno planiranje i koordinaciju. Ova praksa je bila takođe primenjivana i na podnosioc tužbi romskog i aškalijskog etničkog porekla.

U isto vreme, ipak, izgleda da je bilo UNMIK-ovih planova da suspenduje rokove zastarelosti za tužbe koje su podnete sudovima od strane pripadnika određenih etničkih manjina odmah nakon oružanog sukoba 1999, koji nisu mogli da se procesuiraju zbog činjenice da određeni sudovi još uvek nisu radili u tom periodu, a kasnije su podnosioci tužbi i dalje

imali problem oko pristupa sudovima. Pripremljen je nacrt uredbe o ovom pitanju, koji je poslat sedištu UN-a u Njujorku na odobrenje.

I mada postoji mogućnost da, veliki broj za kratko vreme arhiviranih građanskih tužbi, i druge proceduralne smetnje pomenute u cirkularnom obaveštenju, sputaju sudsku administraciju, ovakva situacija ne isključuje odgovornost nadležnih vlasti da obezbede pristup sudovima i sudskim odlukama. U isto vreme, izgleda da ne postoji nikakav pravni osnov da se svi slučajevi koji su gore pomenuti tretiraju na isti način. Neke sudije su se žalile da kada ne bi postupali po pomenutom cirkularnom obaveštenju, neki slučajevi, posebno oni koji uključuju ono što se desilo u martu 2004, gde bi zbog postojanja svedoka i činjenice da nije prošlo mnogo vremena od tada bilo mnogo lakše da izvedu tačne procene šteta, takvi slučajevi bi već bili rešeni. Činjenica da je normalno procesuiranje takvih slučajeva sada obustavljeno u tako dugom vremenskom periodu izdavanjem cirkulara od strane Odeljenja za pravosuđe, ne ostavljajući nikakav prostor za individualne procene sudija svakog od tih slučajeva, povećava ozbiljnu zabrinutost u vezi prava podnosilaca tužbi na pristup sudu.

U dva pisma poslata u februaru i junu 2005, direktor Odeljenja za pravosuđe je upitan da li je pronađeno rešenje o tome kako da se rešava ta grupa predmeta, ali do sada nije bilo odgovora.

Uprkos činjenici da su u toku određene inicijative za poboljšanje celokupnog funkcionisanja administracije pravosudja na Kosovu, još mnogo toga treba da bude učinjeno po tom pitanju. Ostaće da se vidi kada će seme koje je posejano dati pozitivne efekte na stalne probleme u pravosuđju.

Neadekvatnost mehanizma za zaštitu ljudskih prava na Kosovu i uloga Ombudspersona

Sudeći po količini zakona o ljudskim pravima usvojenih poslednjih godina, i činjenici da su najvažniji instrumenti međunarodnih ljudskih prava proglašeni direktno važećim u pokrajini, pokazalo se, barem na papiru, da Kosovo uživa jedan od najkompleksnijih i najkompaktnijih sistema zaštite ljudskih prava.

Nažalost, kao što je već pomenuto u poslednjem godišnjem izveštaju, trenutna praksa obično ne odgovara u potpunosti onome šta se traži gore pomenutim zakonima i međunarodnim sporazumima. Umesto toga, stanovnici Kosova su i dalje lišeni efikasne zaštite ljudskih prava, koja su odavno zagarantovana ljudima koji žive u drugim delovima Evrope.

Jedan od glavnih problema po ovom pitanju predstavlja opšta neadekvatnost postojećeg sistema za zaštitu ljudskih prava na Kosovu. Kao što je već kritikovano u poslednjem godišnjem izveštaju, Ombudsperson ostaje i dalje jedino telo koje se bavi ljudskim pra-

vima, a koje je je nadležno da vrši nadzor odluka i aktivnosti koje preduzimaju strukture PIS-a i UNMIK-a. Sudovi koji imaju mandat da uvode i štite vladavinu prava i u tom smislu, do izvesne mere, zakone o ljudskim pravima, nadležni su jednio da vrše nadzor aktivnosti koje preduzimaju lokalne strukture, ali ne i UNMIK.

Jedna od briga u usponu tokom izveštajnog perioda bila je nedostatak kapaciteta i sredstava od strane PIS-a radi omogućavanja efektivne primene mera zaštite i promocije ljudskih prava. Savetodavna kancelarija za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i pitanja polova u okviru Kancelarije Premijera ima za zadatak da savetuje Vladu, razmatra i razvija politike vezane za ljudska prava. Međutim, javlja se da kancelarija ima malo sredstava i kapaciteta kao i ograničeni autoritet nad ministarstvima i strukturama lokalne vlasti, sa rezultatom da je viđena mala konzistencija u vladinom pristupu ljudskim pravima. Novo osnovano Ministarstvo za povratak i zajednice je započelo svoj rad početkom 2005. Međutim, prvih meseci njegovog rada, ministarstvo se fokusiralo na projekte za povratak privremeno raseljenih lica uključujući rekonstrukciju kuća. Međutim, nije aktivno radilo na promovisanju prava i interesa svih zajednica, uprkos tome što je ovakva veza naglašena u opisu njihovog rada i zadataka.

Uzimajući u obzir specijalne okolnosti na Kosovu, zakoni koji regulišu nadležnost Ombudspersona i njegovu jurisdikciju trebalo bi da budu jači. Ombudspersonu bi trebalo da, slično velikom broju Ombudsmana širom sveta, bude dozvoljeno da inicira ili učestvuje u sudskim ili drugim pravnim postupcima. Istovremeno, UNMIK Uredba br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije, trebalo bi da obaveže javne vlasti da odgovore na intervencije Ombudspersona u određenom vremenskom roku. Javne vlasti bi takođe trebalo da budu obavezne da opravdaju svako odlaganje u davanju odgovora na pisma Ombudspersona ili njegove izveštaje. Parlamentarna skupština, u svojoj rezoluciji 1417 o zaštiti ljudskih prava na Kosovu od januara 2005, podržala je ovu ideju, pozivajući UNMIK da održi i ojača autoritet Ombudsperson Institucije, između ostalog, i zahtevom da SPGS i PIS daju konačne odgovore na preporuke Ombudspersona u razumnom vremenskom roku, ili da na odgovarajući način opravdaju svako odbijanje da ih prihvate.

Nakon prenošenja određenih ovlašćenja na PIS, suviše često indiferentni stav pokazan od strane UNMIK-a prema radu Ombudsperson Institucije, zamenjen je jednim dvosmislenim stavom koji je zavisio od toga sa kojim je ministarstvom ili opštinom Ombudsperson bio u kontaktu. U nekim slučajevima, određene strukture PIS-a izrazile su očiglednu želju da sarađuju, čak i ako je često izgledalo da su u nepovoljnoj situaciji, da bi odgovorili na zahteve Ombudspersona na odgovarajući način. U isto vreme, drugi delovi PIS-a odbijali su saradnju, a ponekada na buran način je aradnja bivala odbijana.

U skorijem slučaju koji se odnosi na istrage u vezi prakse pružanja finansijske pomoći za štete, pretrpljene od strane nekih stanovnika Gnjilana tokom zemljotresa 2002. Ombudsperson je bio obavezan da zatraži od SPGS-a da interveniše, nakon odbijanja opštine Gnjilane da mu pruži pristup relevantnim dokumentima. U isto vreme, opština Priština skoro nikad nije odgovorila na neka pisma intervencije Ombudspersona, a koja su im poslata tokom izveštajnog perioda.

Jedan poseban problem, u vezi sa novim odnosom između Ombudspersona i lokalnih struktura, postao je očigledan u vezi sa zahtevima za uvođenjem privremenih mera: prethodno, Ombudsperson je slao ovakve zahteve raznim specijalnim predstavnicima Generalnog sekretara UN (SPGS), od kojih je većina reagovala na njegove zahteve na ovaj ili onaj način. U slučaju koji obuhvata nelegalnu izgradnju jedne stambene zgrade koja je nanosila štetu susednim objektima, Ombudsperson je poslao SPGS-u dva zahteva za uvođenje privremenih mera, u avgustu i septembru 2004, ali nije dobio nikakav odgovor. Konačno, zamenik SPGS-a za civilnu administraciju obavestio je Ombudspersona da posle prenosa ovlašćenja, odbijanje opštinskih civilnih službenika da preduzmu neophodne mere koje su zahtevane od njihove kancelarije, sada će biti u rukama PIS-a, tačnije Ministarstva javnih službi. Ombudsperson je stoga poslao sledeće zahteve za uvođenje privremenih mera Ministru javnih službi, koji nije reagovao ni na jedan od njih. On je potom poslao zahteve za uvođenje privremenih mera i SPGS-u i Ministru javnih službi, i u isto vreme je zatražio da ga SPGS obavesti kojem organu bi ubuduće trebalo da šalje ovake zahteve. Do danas, on nije dobio nikakav odgovor na to pitanje. Nekoliko zahteva za uvođenje privremenih mera poslatih tokom perioda obuhvaćenog u ovom izveštaju stoga nisu uopšte uzeti u razmatranje, jer očigledno ni SPGS ni Ministarstvo javnih službi ne smatraju sebe nadležnim.

Gore pomenute kritike koje se odnose na UNMIK ne bi trebalo, ipak, da ostave utisak da UNMIK u celini ne saraduje sa Ombudspersonom. Naprotiv, u proteklim mesecima se pokazalo da su određeni delovi strukture UNMIK-a u velikoj meri popravili njihovu saradnju sa Ombudsperson Institucijom. Jedan od primera za to je UNMIK policija, koja je doživela nemerljivo poboljšanje od kada je aktuelni SPGS došao avgusta 2004. godine, i kada je novi komesar UNMIK policije imenovan u oktobru 2004. Sada, obraćanje UNMIK policiji, kada je u pitanju povreda ljudskih prava ili zloupotreba ovlašćenja, više ne predstavlja problem, i na pisma upućena komesaru UNMIK policije obično se dobijaju odgovori u razumnom vremenskom roku, a postoje i redovni sastanci predstavnika Ombudsperson Institucije i kontakt osoba u UNMIK policiji. Istovremeno, pristup dosijeima više nije zabranjen i u nekim slučajevima oni su čak ponudjeni od strane same UNMIK policije, u pismima poslatim Ombudspersonu. Ovaj kooperativni odnos UNMIK policije omogućava osoblju Ombudspersona da procesuiru i rešava ovakve slučajeve na mnogo ekspeditivniji način nego ranije.

U isto vreme, postoji mnogo pojedinaca koji rade za UNMIK, a koji pomažu Ombudspersonu u mnogim različitim poljima rada. Međutim, nastavak prenosa ovlašćenja stvara konfuziju, ne samo u vezi sa zahtevima za uvođenje privremenih mera, već takodje i u drugim poljima. Međunarodna administracija sada pokušava da velikom brzinom prebaci odgovornosti, za određene prenete oblasti, na ledja lokalnih struktura. Čineći to, UNMIK, pak, previdja da odgovornosti koje su mu date od strane Saveta bezbednosti kroz Rezoluciju 1244 ostaju i dalje iste, s tim što su sada institucije, koje pomažu UNMIK-u da ispuni te odgovornosti, pod rukovodstvom ljudi sa Kosova, umesto stranaca. UNMIK-ova dužnost da osigura poštovanje ljudskih prava na teritoriji

Kosova i dalje, stoga, ostaje nepromenjena, i odnosi se kako na sam UNMIK, tako i na lokalne strukture. U slučaju da PIS ne znaju kako da prate ili da odgovore na preporuke Ombudspersona, UNMIK onda ostaje u obavezi da ih uputi kako da budu u skladu sa suštinskim obavezama sadržanim u poveljama o ljudskim pravima koje važe na Kosovu. Nažalost, što se više oblasti rada prenosi na PIS, ovaj aspekt njihovog mandata obično se previdja od strane UNMIK-a.

Još jedan problem u ovom kontekstu je pokušaj zaštite ljudskih prava u entitetu nalik na državu, kojim vlada jedna međunarodna organizacija, koja pritom uživa skoro potpuni imunitet za sebe i svoje osoblje. I mada Ombudsperson može sa UNMIK-om da pokrene određena pitanja u vezi sa aktivnostima njegovog osoblja, ipak jedino telo nadležno da odgovori na njegove primedbe jeste sam UNMIK. U slučaju kada žalbe obuhvataju navode o krivičnim delima, one ne mogu biti prosledjene ni lokalnom niti međunarodnom tužiocu na Kosovu, i opet je na samom UNMIK-u da odluči da li će da ukine imunitet u takvim slučajevima ili će osobolje na koje se to odnosi da bude vraćeno u njihove zemlje porekla, da tamo čekaju na sudjenje. U isto vreme, imunitet može biti ukinut samo ako pravosudni sistem omogućući da ti slučajevi budu dovedeni do tačke kada se poziva na imunitet, ili ako je takav slučaj u pitanju, ukida. Na Kosovu nadležni sudovi od samog početka više vole da se proglase nenadležnim da odlučuju o pitanjima koja uključuju imunitet UNMIK-a, tako da se o pitanju ukidanja imuniteta ili ne, u određenim slučajevima, ne može čak ni raspravljati.

Sledeći primer koji pokazuje opšti problem imuniteta, uključuje odluku UNMIK Železnica da otpuste veći broj lokalnih radnika, koji sada nemaju mogućnost da ospore tu odluku pred bilo kojim sudom na Kosovu. Slučaj UNMIK Železnica samo je jedan primer nedostatka direktne pravne zaštite koja je na raspolaganju posebno lokalnom osoblju koje radi za UNMIK. Problemi nastali zbog imuniteta UNMIK-a takođe su pokrenuti u Rezoluciji 1417, u kojoj Parlamentarna skupština preporučuje da UNMIK revidira pitanje imuniteta, posebno kroz reviziju Uredbe UNMIK-a br. 2000/47 o statusu, privilegijama i imunitetu KFOR-a i UNMIK-a i njihovog osoblja na Kosovu, kako bi se osiguralo da imuniteti UNMIK-a i KFOR-a ne ometaju efikasnu implementaciju preporuka Parlamentarne skupštine. Parlamentarna skupština takođe je preporučila UNMIK-u da osigura da svi međunarodni zvaničnici, uključujući i policajce, uvek budu subjekat efikasne krivične ili građanske jurisdikcije, bilo lokalne ili u njihovim zemljama porekla.

Lokalno osoblje UNMIK-a nisu jedina grupa ljudi kojoj je uskraćeno da preduzimaju pravne mere po pitanjima zaposlenja. Na papiru, civilni službenici mogu da pokrenu takva pitanja pred Međunarodnim odborom za propuste, koji je osnovan UNMIK-ovom Uredbom br. 2001/36, o osnivanju Kosovskih javne službe. U praksi, međjutim, ovaj odbor još uvek nije operativan, tako da su tokom poslednje četiri godine javnim službenicima bila uskraćena prava zagantovana drugim zaposlenima na Kosovu. Stalni sekretari ministarstava, glavni izvršni zvaničnici izvršnih agencija i slične visoke funkcije, trenutno trpe istu sudbinu jer Komitet za javna imenovanja, koji je osnovan istom UNMIK-ovom uredbom, još nije operativan.

Imunitet UNMIK-a i delimični nedostatak saradnje UNMIK-a i PIS-a, uz slabo prateće zakonodavstvo, stvara velike poteškoće Ombudspersonu da obavlja svoj posao na adekvatan i efikasan način. Ova činjenica sama po sebi ne bi imala tako ozbiljan uticaj na opšte stanje ljudskih prava na Kosovu, da postoje druge strukture koje se bave zaštitom ljudskih prava. I mada se od 1999. razmišljalo i diskutovalo o mnogim dodatnim organima koji bi se bavili pitanjima ljudskih prava, nijedan od njih još uvek nije osnovan. Jedan od primera za to je Specijalna komora za pitanja ustavnog okvira, koja je predviđena Ustavnim okvirom koji je proglašen 2001. Četiri godine kasnije, nedostatak takve Komore ponovo je kritikovan od strane Parlamentarne skupštine Saveta Evrope, u Rezoluciji 1417, ali nadležne vlasti UNMIK-a nisu bliže njenom osnivanju nego što su bile 2001. U svojoj Rezoluciji, Parlamentarna skupština Saveta Evrope je takodje podržala ideju o osnivanju Suda za ljudska prava, ideju o kojoj se već mnogo govorilo u prošlosti, između ostalog, i u poslednjem godišnjem izveštaju Ombudspersona. Parlamentarna skupština Saveta Evrope je takodje preporučila da bude osnovan jedan savetodavni panel/komisija za ljudska prava, koju bi nominovao predsednik Evropskog suda za ljudska prava, a imenovao SPGS. Takav panel/komisija bila bi zadužena za proučavanje nacrtu UNMIK-ovih uredbi i pomoćnih instrumenta, da budu u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava. I mada postoji opasnost da aktivnosti jednog ovakvog savetodavnog panela/komisije za ljudska prava delimično zadju u delokrug Ombudsperson Institucije i tako stvore određenu konfuziju, osnivanje Specijalne komore koja bi se bavila pitanjima Ustavnog okvira, i Suda za ljudska prava, to bi u velikoj meri bi potpomoglo u zaštiti ljudskih prava na Kosovu kroz jačanje i dopunjavanje rada Ombudsperson Institucije. Nažalost, do sada nije učinjen ni jedan korak da se preporuke Parlamentarne skupštine implementiraju, što znači da one nisu uspele da nadje svoj put do liste UNMIK-ovih prioriteta.

U isto vreme, oni čija bi ljudska prava trebalo da budu zaštićena, obično čak i ne znaju da imaju ta prava. Iako su direktno važeći na Kosovu od 2001, tekstovi tako važnih dokumenata o ljudskim pravima kakvi su Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda sa svojim protokolima (EKLP), Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i prateći protokoli, i Konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije, da nabrojimo samo neke, postali su besmisleni u svetlu široko rasprostranjenog neznanja većine stanovništva i velikog dela vladajućih struktura o sadržaju tih dokumenata i efektima, kako na centralnom tako i na opštinskom nivou. Ponekad se organizuju seminari o važnosti tih ugovora i povelja o ljudskim pravima na Kosovu, ali oni prolaze nezapaženo od strane većine stanovništva. Zbog nedostatka usaglašanih napora međunarodnih i lokalnih vlasti da informišu sve stanovnike na Kosovu o pravima koja su im zagarantovana ovim pravnim instrumentima, i Ombudsperson i određene NVO i druge institucije čine sve što mogu da popune tu prazninu, ali nemaju ni sredstava ni nadležnosti da to učine na višem nivou.

U avgustu 2004, sporazumi u vezi dva instrumenta za ljudska prava potpisani su od strane UNMIK-a i Saveta Evrope, zapravo, Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina, i Konvencija protiv torture i drugih okrutnih, nehumanih i degradirajućih tretmana ili kažnjavanja.

U slučaju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, od nadležnih vlasti na Kosovu je zatraženo da urade prvi izveštaj o implementaciji te Konvencije, u februaru 2005. Posle pomeranja ovog roka, izveštaj je konačno podnet Savetu Evrope 8. juna 2005.

U vezi sa implementacijom Konvencije protiv torture, još uvek postoje određeni praktični problemi koji odlažu implementaciju sporazuma između UNMIK-a i Saveta Evrope. Mada ova Konvencija garantuje pravo Komitetu Saveta Evrope za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja da poseti bilo koji zatvor ili pritvorski centar na Kosovu u bilo koje vreme, KFOR je do sada odbijao da dozvoli tom Komitetu neograničeni pristup Pritivorskom centru koji se nalazi u kampu američkog KFOR-a „Bondstil”. U toku su pregovori između Saveta Evrope i NATO-a kako bi se našlo rešenje za ovaj problem.

U oktobru 2004, Komitet UN za ljudska prava zatražio je od UNMIK-a da sastavi izveštaj o stanju ljudskih prava na Kosovu. Prema nedavnim informacijama, ovaj izveštaj još uvek nije pripremljen.

Za zaštitu ljudskih prava na Kosovu, stoga, i dalje nedostaje efikasnost kakva postoji u drugim delovima Evrope, uglavnom zbog činjenice da odgovarajući sistem za zaštitu ljudskih prava još uvek ne postoji. U takvoj situaciji, Parlamentarna skupština Saveta Evrope je, u svojoj nedavnoj rezoluciji 1453 o trenutnoj situaciji na Kosovu, usvojenoj 21. juna 2005, pozvala UNMIK da zadrži jurisdikciju Ombudsperson Institucije u okviru međunarodnih ovlašćenja koliko god UNMIK bude na Kosovu, i da osigura da dodatna tela ponude stvarna poboljšanja u smislu nezavisnosti rada i efikasnosti.

Stanje ljudskih prava manjinskih zajednica na Kosovu

Na Kosovu, definicija određenih etničkih grupa kao manjina ponekad zavisi u velikoj meri od područja. U većini opština, zajednica etničkih Albanaca je definitivna većina, a svi nealbanci su u manjini. Ta slika je izmenjena, međutim, na određenim mestima na severu Kosova, kao što su severna Mitrovica, opštine Zvečan, Zubin Potok i Leposavić, kao i Opština Štrpce na jugu. U tim opštinama, većina stanovništva je srpskog etničkog porekla, tako da su sve druge zajednice, uključujući i etničke Albance, u manjini.

Zatim, postoje određene značajne zajednice kao što su aškalijska, bošnjačka, egipćanska, goranska, romska i turska etnička grupa, koje su u manjinskoj poziciji u svim delovima Kosova.

Zbog političke uloge koju je igrala Srbija u kontekstu određenih problema sa kojima se suočavala zajednica kosovskih Srba je najviše u javnosti kada se govori o manjinskim zajednicama na Kosovu. Interesantno je za ovu grupu činjenica da, budući da većina kosovskih Srba još smatra da je Kosovo integralni, mada okupirani, deo Srbije i Crne

Gore, oni ne smatraju sebe manjinom i stoga često nastupaju sa stanovišta većinske grupe koja živi u oblastima u kojima su nastanjeni kao manjinsko stanovništvo.

Kada govorimo o Romima i Srbima koji danas žive u oblastima nastanjenim većinskim albanskim stanovništvom, još uvek ima dosta stvari koje podsećaju na neredu u martu 2004, koji su rezultirali pogibijom 11 Albanaca i 8 Srba, dok je preko 1.000 ljudi povređeno. Tokom tih nasilnih događaja, 36 pravoslavnih crkava, manastira i drugih kulturnih objekata je bilo oštećeno ili uništeno, kao i oko 730 kuća koje su pripadale Srbima i pripadnicima drugih manjinskih zajednica u tim oblastima. Kao posledica toga, otprilike 4.100 ljudi je ostalo bez svojih domova.

Posle neredu bilo je mnogo javnih reakcija, kako iz međunarodnih tako i iz lokalnih krugova, iako su mnogi lokalni političari Albanci govorili protiv nasilja tek pošto su bili prinudjeni da to urade. Na žalost, mnogi problemi koji su nastali kao rezultat nasilnih događaja u martu 2004. još uvek nisu rešeni u celini. Otprilike jedna četvrtina lica koji su isterani iz svojih domova još uvek su raseljeni. I mada su i pre takozvanih “martovskih događaja”, odnosi između etničkih Albanaca i određenih manjinskih grupa, posebno Srba i Roma, bili zategnuti, prošlogodišnje nasilje je još više povećalo nepoverenje i tenzije između tih grupa. Posebno, srpska i romska zajednica doživele su visok stepen nebezbednosti, jer su im nemiri prošlog marta pokazali da se takvi događaji mogu dogoditi za nekoliko dana i da će, ako se to ikada ponovo dogodi, njihove etničke grupe biti prve na meti.

U svom izveštaju o UNMIK-a dostavljenom Savetu bezbednosti u februaru 2005, generalni sekretar UN je naveo da je Vlada Kosova poboljšanje manjinskih prava stavila kao prioritet u njenom programu, i da se Premijer obratio kosovskim Srbima kroz mnoge javne izjave. On je takodje naveo da nije bilo ozbiljnih međuetničkih zločina – i da nije ubijen ni jedan kosovski Srbin – na Kosovu od juna 2004, i da UNMIK i KFOR stalno vode računa o brigama manjinskih zajednica u vezi sa bezbednošću i slobodom kretanja, posebno kroz saradnju sa vlastima na opštinskom nivou i kroz inicijative policije. Prema generalnom sekretaru UN-a, bezbednost za manjine se popravila od nasilja u martu 2004, što je omogućilo da kontrolni punktovi budu uklonjeni sa najvažnijih puteva i da se policijska pratnja smanji na najmanju meru. Ipak, sloboda kretanja i dalje ostaje nestabilna. I mada kosovski Srbi s jedne strane smatraju da su izloženi riziku i zbog toga su neodlučni da napuste teritoriju svoje zajednice i komuniciraju sa većinskom zajednicom, (i obrnuto), PIS se još nisu u potpunosti angažovale na inicijativama za dijalog među zajednicama. Zapošljavanje pripadnika manjinskih zajednica u javnom sektoru ostaje na pola od predviđenog nivoa, dok potreba za etnički integrisanim sistemom saobraćaja još nije rešena.

Generalni sekretar UN-a je takodje potvrdio da je strah određenih manjinskih grupa bio pojačan izolovanim incidentima koji nisu uvek bili osudjivani i rešavani od strane lokalnih lidera, uključujući tu kamenovanje prevoznih sredstava pripadnika manjinskih grupa, grafita sa porukama mržnje na opštinskim zgradama, pljačkanje neuseljenih kuća

koje pripadaju licima iz manjinskih zajednica i nepoštovanje prava na upotrebu jezika manjinskih zajednica. Javne oznake na institucijama i zvanični dokumenti često su samo na jeziku dominantne etničke grupe. To, kao i drugi faktori, dovode do situacije u kojoj poverenje manjinskih zajednica u kosovski politički i administrativni sistem ostaje na niskom nivou i njihova uključenost u političke procese, i na višim nivoima javnih službi, ostaje i dalje marginalna.

Od februara 2005. nije se mnogo toga promenilo. Sveukupna sloboda kretanja za Srbe i Rome u mnogim dominantno albanskim sredinama i dalje se popravlja sporo. Ali je još uvek daleko od zadovoljavajuće. Postoji još uvek mnogo oblasti u kojima su izolovana sela nastanjena Srbima i Romima dostupna jedino kroz kontrolne punktove KFOR-a.

I mada voz koji saobraća između centralnog Kosova i Leška na severu Kosova koriste i pripadnici manjinskih zajednica i etnički Albanci, jedino specijalne autobuske linije saobraćaju između različitih enklava i severne Mitrovice, ponekad uz policijsku ili KFOR pratnju, a ponekad bez nje, jer javni autobuski saobraćaj prolazi kroz te enklave ali se autobusi tamo ne zaustavljaju. U nekim područjima zapadnog Kosova, autobusi KFOR-a prevoze lica izvan enklava samo jednom nedeljno. Školski autobusi za decu Srba i Roma još uvek saobraćaju kroz oblasti nastanjene većinski Albancima, uz pratnju KPS-a ili UNMIK policije. I dok u centralnom Kosovu Srbi saobraćaju slobodno svojim sopstvenim vozilima sa kosovskim tablicama, situacija je različita u različitim srpskim selima u zapadnom Kosovu, gde se lokalno stanovništvo ne usudjuje da izađe izvan svojih sela bez pratnje KPS-a ili KFOR-a. U takvim oblastima, sloboda kretanja stanovništva zavisi u velikoj meri od odredjenih jedivnica KFOR-a. Prema oceni MKCK-a i drugih institucija, napadi na Srbe i Rome više nisu tako teški i ozbiljni, ali u isto vreme povećan je broj takvih incidenata, tako da su žrtve takvih dela redovno izložene spektru napada i uvreda.

Stoga pitanje da li ograničenja mogućnosti tih lica da se kreću slobodno na celom Kosovu u stvarnosti se i u velikoj meri vide od srpskih i romskih zajednica još uvek kao predmet brojnih diskusija i stoga se na njih ne može dati jasan odgovor na nedvosmislen način. Broj okolnosti koje uključuju nastavak postojanja kontrolnih punktova KFOR-a u određenim oblastima i napadi na pripadnike tih manjinskih zajednica na redovnoj osnovi, pokazuju da postoji stalni i obostrani nedostatak poverenja između albanske većine i srpske i romske manjinske grupe. Činjenica da mnogi izvršioци krivičnih dela počinjenih tokom i nakon konflikta 1999. još nisu izvedeni pred lice pravde, i da postoji veliki broj nestalih osoba na obe strane, ali najviše na albanskoj, samo pojačavaju to nepoverenje, jer albanski lideri nisu uvek rećiti kada je u pitanju osuda napada na pripadnike manjinskih grupa. I mada je u ovom trenutku postalo mnogo lakše za pripadnike gore pomenutih zajednica da se slobodnije kreću, u stvarnosti, a posebno u određenim delovima centralnog i zapadnog Kosova, je još uvek sasvim drugačija, zahvaljujući različitim faktorima, opšta situacija na terenu, kao što su priznali UNMIK i KFOR, i dalje je nestabilna.

U isto vreme, posebno su srpska i romska sela, uglavnom zatvorena za lokalno tržište i trgovinu. Često ljudi koji žive u tim selima nisu u stanju da obraduju svoja imanja, uko-

liko se ona ne nalaze u samoj blizini njihovih kuća, zbog pitanja bezbednosti ili zato što su sada zaposednuta i na njima rade susedi Albanci. Čak i kada su u stanju da ih obradjuju, ti ljudi su retko u stanju da prodaju svoje poljoprivredne proizvode na lokalnom tržištu. Kradja stoke i poljoprivredne opreme je uobičajena, dok se u šumovitim oblastima drva seku u velikim razmerama, a pašnjaci se preoravaju u potrazi za peskom, često od strane dobro naoružanih pojedinaca. Većina žrtava je bespomoćna i često se ne usudjuju da pozovu policiju. Čak i ako to urade, šanse da takvi slučajevi budu procesuirani i rešeni veoma su male, što samo pojačava osećaj nebezbednosti određenih delova lokalne manjinske populacije.

Što se tiče većine slučajeva gde su etničke albanske enklave smeštene u oblastima dominantno nastanjenim Srbima, sloboda kretanja na svakodnevnoj osnovi ne predstavlja veliki problem. Situacija se, pak, drastično menja kada se pogleda grad Mitrovica, koji je od završetka oružanog konflikta 1999. podeljen na dominantno srpski severni i dominantno albanski južni deo. Posebno posle nasilnih napada na Albanace u februaru 2000, mnogi od tih ljudi su napustili severni deo, dok se srpska populacija iz tog dela grada uvećala zbog priliva interno raseljenih Srba iz svih delova Kosova. Etnički Albanci koji žele da idu u severnu Mitrovicu ili da prisustvuju sudskim ročištima u sudovima koji su locirani tamo, prinudjeni su da zavise od UN transporta kako bi bili prebačeni tamo i natrag.

U prvoj polovini juna 2005, UNMIK je odlučio, po prvi put za godinu dana, da otvori most za civilni saobraćaj preko reke Ibar koji povezuje dva dela Mitrovice. Ideja je bila da se most najpre otvori na sat vremena dnevno, a da se onda poveća broj otvorenih sati za jedan svakog narednog dana u toku svake nedelje. Zbog masovnih protesta od strane srpske populacije u severnoj Mitrovici i kamenovanja albanskih automobila koji su pokušavali da predju u severnu Mitrovicu, kao i srpskih automobila koji su pokušali da predju u južnu Mitrovicu, otvaranje mosta za civilni saobraćaj do sada nije moglo da se nastavi kao što je planirano.

Kada se pogledaju drugi praktični aspekti svakodnevnog života, može izgledati iznenadjujuće da određene srpske enklave kao što su Gračanica u centralnom Kosovu, Štrpce u jugoistočnom Kosovu i srpska sela u opštini Gnjilane, kao i severna Mitrovica i okolne oblasti, još uvek koriste srpske poštanske usluge i telefonske linije, što je nastavilo da funkcioniše u tim oblastima tokom čitavog oružanog konflikta pa sve do danas, dok Pošta i telekomunikacione usluge Kosova (PTK) još ne radi u tim oblastima. Apsurdno, stoga je moguće da se telefonira u obližnju Prištinu iz Gračanice, ali to nije moguće uraditi iz Prištine. Slanje pisama u inostranstvo je lakše nego slanje pošte u drugim delovima Kosova.

Što se tiče snabdevanja električnom energijom, međjutim, srpske enklave i sela su korisnici usluga Kosovske elektro korporacije (KEK). U decembru 2004. i januaru 2005, kada je zbog pada temperature postalo izuzetno hladno, mnoga srpska sela su se žalila da su isključena sa elektro mreže jer je KEK odbijao da popravi kvarove na elektro mreži ako

su ljudi odbijali da plate za struju. To je bio opšti problem koji je pogodio ne samo srpska sela, nego i mnoge oblasti na Kosovu, uključujući određene sredine u okolini Prištine – propust određenog broja stanovnika tih oblasti da plate za elektro usluge rezultirao je veoma problematičnom strategijom nametanja “kolektivnog kažnjavanja” u određenim oblastima. U slučaju srpskih sela, situacija je bila, međutim, otežana zbog činjenice da je strah za njihovu bezbednost sprečavao stanovnike tih sela da se udaljavaju suviše daleko od sela u potrazi sa ogrevnim drvetom, kako bi mogli da zagreju svoja domaćinstva. U isto vreme, ekstremno visoka stopa nezaposlenosti i povećana ovisnost o humanitarnoj pomoći učinila je da mnogi od tih ljudi nisu bili u mogućnosti da plate struju i druge usluge. Ombudsperson je pokrenuo gore pomenuto pitanje sa SPGS-om, navodeći posebno da je pogodjenim pojedincima bilo teško da plate za struju u nedostatku odgovarajućeg sistema merenja potrošnje struje u tim selima, a takodje je naveo da je, prema njegovom mišljenju, stari Jugoslovenski zakon o obligacijama bio još važeći, i da on predviđa da posle godinu dana pravo da se obaveže potrošač da plati dugove za javne komunalne usluge. SPGS je odgovorio da je KEK pokušao mnogo puta da postavi takve strujomere, ali da u više srpskih sela tehničarima KEK-a nije bilo dozvoljeno da udju. U vezi sa važećim Zakonom o obligacijama, on je naveo da je taj zakon zamenjen Uredbom UNMIK-a i Administrativnim uputstvima koje se odnose na javne komunalne usluge.

Činjenica da su mnogi pripadnici određene manjinske zajednice uplašeni da se slobodno kreću po Kosovu takodje ozbiljno utiče na mogućnost pristupa različitim oblicima zdravstvenih usluga. Određeni broj sela ima svoje sopstvene medicinske centre koji obezbeđuju medicinski tretman. Što se tiče sekundarnih zdravstvenih usluga, međutim, mnogi pripadnici manjinskih zajednica, posebno Srbi i Romi, retko posećuju bolnice koje su locirane u oblastima koje su dominantno nastanjene većinskim etničkim albanskim stanovništvom. Drugi razlog za neodlučnost tih lica da odu u te bolnice je ranije pomenuto nepoverenje između pomenutih etničkih grupa, što dovodi do toga da Srbi i Romi koji žive u blizini Prištine izbegavaju tamošnju lokalnu bonicu, dok određeni Albanci, pritvorenici u severnoj Mitrovici, odbijaju tretman srpskih lekara i medicinskih sestara. Ako je moguće, pripadnici srpske i romske grupe više vole da koriste sistem zdravstvene nege u enklavama, koji su u nekim slučajevima potpomognuti od strane UNMIK-a i Ministarstva zdravlja Srbije, a u nekim slučajevima samo od strane Ministarstva zdravlja Srbije, koje vrši nadzor nad ustanovama primarne zdravstvene nege u enklavama, isplaćuju lične dohotke i obezbeđuju sve druge slične operativne troškove.

U centralnom Kosovu, postoji jedna bolnica u enklavi Gračanica u blizini Prištine, koja obezbeđuje osnovne medicinske usluge, uključujući i porodilište. Zbog nedostatka prostora, međutim, majke se obično šalju kućama odmah posle porodjaja. Za komplikovanije slučajeve, kao što su transfuzije krvi, pacijenti se još uvek prebacuju u bolnicu u severnoj Mitrovici, kolima sa kosovskim tablicama, ili se upućuju na klinike u Beogradu ili Nišu, u užoj Srbiji. Sela koja su još pod zaštitom KFOR-a zavise od KFOR pratnje, kako bi ozbiljnije slučajeve prebacili u bolnicu u severnoj Mitrovici, ali dobijanje takve pratnje i njena fleksibilnost zavise u velikoj meri od jedinice do jedinice KFOR-a. Postoji

takodje i interna medicinska klinika u Lapljem Selu u blizini Gračanice, kompletno sa pedijatrijskim odeljenjem za hitne slučajeve, gde se pacijentima pružaju osnovne medicinske usluge, a onda se šalju ili u bolnicu u Gračanici ili u bolnicu u severnoj Mitrovici. U hitnim slučajevima, klinika u Lapljem Selu može da pruži pomoć za nekoliko pacijenata u isto vreme.

Mnogi pripadnici romske zajednice žive u objektima u kojima nema uopšte ili postoje samo osnovne sanitarne prostorije, koje često nemaju ni tekuću vodu, tako da su ti ljudi u posebnoj opasnosti od dobijanja određenih bolesti i infekcija. U određenim romskim kampovima na severu Kosova, situacija je još gora nego u Plemetini u centralnom Kosovu, posebno zbog toga što izgleda da blizina rudnika olova Trepča predstavlja ogromnu opasnost za zdravlje stanovnika tih kampova. Iako je bilo mnogo planova kako da se na najbolji način evakušu ti kampovi, još uvek ne postoje konkretni planovi za evakuaciju. Jedan pozitivan aspekt ovog pitanja mogao bi da bude činjenica da po prvi put od 1999. izgleda da postoje konkretni projekti za obnovu i izgradnju kuća za većinu tih ljudi u Romskoj mahali u južnoj Mitrovici.

Romi obično imaju mogućnost da koriste samo najosnovnije medicinske usluge, jer ogromna većina njih nije pokrivena bilo kojim oblikom zdravstvenog osiguranja, a nemaju novca da plate medicinske tretmane u bolnicama. Pripadnici aškalijske i egipćanske zajednice, koji govore albanski, imaju manje problema, ali se žale da su često izloženi uvredama ili se prema njima nedolično ponašaju kada odu u zdravstvene centre ili bolnice.

Pripadnici goranske i bošnjačke grupe nemaju problem u pristupu zdravstvenim uslugama, ali se takodje žale na nevoljnost da im se pomogne od strane uglavnom albanskog medicinskog osoblja u medicinskim centrima, i da često ne mogu da pročitaju ono što je napisano na lekarskom receptu, jer se oni pišu samo na albanskom. U isto vreme, čini se da se nedavno ta situacija poboljšala u određenoj meri.

Teška ekonomska situacija na Kosovu uzrokovala je da grupe koje su u teškom stanju, kao što su manjinske grupe generalno gledajući, ali takodje i siromašne porodice koje nemaju nikakvu pomoć od rodjaka ili prijatelja, trpe mnogo više nego ostali deo stanovništva. Negativan efekat te teške situacije, u kojoj se nalazi većina pripadnika manjinskih grupa, jeste visok stepen nezaposlenosti, koja se pridodaje i onako veoma visokoj stopi nezaposlenosti na celom Kosovu. Srbi praktično nisu deo normalnog tržišta rada na Kosovu i stoga trpe zbog nezaposlenosti u stopi od 80% ili većoj. U nekim mestima za povratnike nezaposlenost čak dostiže 100%. Često takve oblasti opstaju zahvaljujući jedino humanitarnoj pomoći koju dobijaju od međunarodnih donatora ili iz uže Srbije. Pripadnici manjinskih grupa, posebno Srbi, Romi, Aškalije i Egipćani, nedovoljno su zastupljeni u civilnim službama.

U situacijama kada imamo pokušaje da informišemo pripadnike određene manjinske zajednice o otvorenim konkursima za posao, ili o njihovom pravu da učestvuju u procesu privatizacije njihovih nekadašnjih preduzeća, to često nije radjeno kroz pisane medije koji

se distribuiraju, recimo, kosovskim Srbima. Mnogi takvi konkursi se objavljuju u nedeljnom listu "Jedinstvo", koji se distribuira u srpskim enklavama i selima širom Kosova. U određenom broju slučajeva, međutim, konkursi se objavljuju ili u novinama na albanskom jeziku ili u srpskim novinama kao što su "Danas" ili "Blic", koji se, osim u Gračanici, nekim delovima opština Gnjilane, Štrpce, Orahovac i severnoj Mitrovici, nisu dostupni drugim srpski područjima ili smeštajima interno raseljenih lica u Crnoj Gori. Srpska sela u zapadnom Kosovu praktično ne dobijaju srpske novine uopšte, i informišu se o tekućim stvarima samo ako imaju satelitski prijemnik preko koga primaju program iz centralne Srbije, ili ako su u stanju da razumeju vesti na albanskom jeziku.

Ali sloboda kretanja, pristup zdravstvenim uslugama i nezaposlenost nisu jedina problematična pitanja s kojima se suočavaju manjine u oblastima koje su nastanjene većinskim stanovništvom. I mada se pored engleskog, albanski i srpski smatraju zvaničnim jezicima na Kosovu, Ombudsperson je dobio žalbe u kojima se navodi da to često nije odraženo u javnim dokumentima ili korespondenciji između centralne vlade i opština, među samim opštinama ili između različitih organa unutar same opštine. Prema dobijenim informacijama, određena ministarstva ili opštine nemaju neophodna prevodilačka odeljenja i njihovi budžeti ne predviđaju takve pozicije. Pisma poslata iz oblasti u kojima je albanski najviše korišćeni jezik, navodno često nisu prevedena na srpski jezik, čak i kada se u opštini kojoj je to pismo upućeno u najvećoj meri govori srpski jezik, i obrnuto. Isto se očigledno odnosi i na opštinska dokumenta, koja u nekim slučajevima, bez obzira na jezik kojim se govori, izdaju putna dokumenta, registraciju za automobile i druga važna dokumenta, samo na jeziku kojim govori većinsko stanovništvo. Određeni računi i obaveštenja, u zavisnosti od opštine, izgleda da se izdaju samo na albanskom. Iako u skladu sa zakonom, javne oznake širom Kosova obavezno moraju da budu na engleskom, albanskom i srpskom jeziku, još uvek ima oblasti gde su te oznake samo na jeziku kojim govori većina u toj oblasti. Često izgleda da nema dovoljno reakcija od strane određene opštine da zameni oznake na kojima su nazivi na manjinskim jezicima prefarbani ili oštećeni. Turska zajednica se takodje žali da u Opštini Prizren na jugu Kosova, gde mnogi pripadnici ove zajednice žive, oznake nisu napisane na turskom jeziku. Pripadnici skoro svih manjinskih grupa koje žive oblastima nastanjenim stanovništvom koje u većini govori drugačijim jezikom, žale se da se u javnim dokumentima, njihova imena ispisuju u skladu sa pravilima tog većinskog jezika. Ombudsperson trenutno sprovodi istragu o tim navodima u upotrebi zvaničnih jezika širom Kosova i objaviće izveštaj o tom pitanju u skoroj budućnosti.

Na televiziji, vreme određeno za programe na manjinskim jezicima se povećalo. Lokalni televizijski kanal RTK nudi programe vesti na različitim jezicima nekoliko puta na dan. Međutim, takvi programi često još uvek ne predstavljaju metod po kome predstavnici različitih zajednica mogu da informišu manjinsku publiku o važnim događajima ili drugim pitanjima vezanim za tu zajednicu. To se ne odnosi toliko na radio stanice, koje se često koriste za ove svrhe. 1. juna 2005, četiri nove radiostanice u regionu Mitrovice počele su da emituju dnevne programe na romskom, bosanskom i turskom jeziku, uz

finsnsijsku pomoć misije OEBS-a na Kosovu. Programe i rad na vestima emituju novinari tih zajednica, postoji nada da će se time poboljšati protok informacija u okviru samih zajednica. U isto vreme, uglavnom se turska i romska zajednica žale da nema novina na njihovom jeziku.

Drugi problem koji je veoma povezan sa jezicima jeste problem obrazovanja dece iz manjinskih zajednica na njihovom jeziku. I dok srpska deca koja imaju u blizini škole, obično pohađaju nastavu u paralelnim školama koje su finansirane i vodjene od strane Ministarstva za obrazovanje i sport Srbije, i dok turska deca mogu da pohađaju nastavu u školama na turskom jeziku, dotle druge zajednice nemaju takvu pomoć i potporu.

Romi imaju najveći problem u tom pogledu, jer nema škola niti čak školskih udžbenika kroz koje bi njihova deca mogla da nauče romski jezik. Kao i sa drugim pitanjima, romska zajednica na Kosovu nije ni dovoljno jaka niti moćna da dobije dovoljna finansijska sredstva ili drugu vrstu pomoći za otvaranje bar jednog razreda u osnovnoj školi, ili za knjige. U isto vreme, bez obzira da li pohađaju škole na Kosovu u kojima se govori albanski ili srpski jezik, mnogi djaci Romi žale se da su šikanirani i vredjani od strane drugih djaka ili nastavnika, što dovodi do toga da neki od njih prestaju da idu u školu. Romi takodje često nemaju finansijskih sredstava da pošalju decu u školu ili da im kupe osnove potrepštine u tom smislu.

I mada Aškalijske i Egipćani pohađaju škole u kojima se govori albanski, pripadnici tih zajednica se žale da se njihove etničke grupe ne identificiraju kao takve, niti se uopšte pominju u školskim lekcijama.

Postoje neke škole na bošnjačkom jeziku koje slede kosovski nastavni program, i dva odeljenja Prištinskog univerziteta posebno za bošnjačke studente, koja su locirana u Peći i Prizrenu. I mada je bilo planova da se bošnjačkim studentima omogući da prate nastavu na univerzitetu na albanskom, a da im se omogući da polažu ispite na bošnjačkom, to nije sprovedeno od strane univerziteta, tako da je još uvek teško bošnjačkim studentima da nastave studije na drugim univerzitetima u regionu. Takodje, postoji nedostatak školskih udžbenika – i mada je Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju izdalo neke od njih, to još uvek nije dovoljno.

Djaci Goranci i dalje imaju ogromne probleme u vezi sa obrazovanjem na njihovom jeziku. I mada bi bilo moguće da goranska deca pohađaju nastavu na srpskom jeziku, zbog sličnosti sa goranskim jezikom, većina srpskih škola u centralnom i severnom Kosovu suviše su udaljene za pripadnike goranske zajednice, koji uglavnom žive u Opštini Dragaš najjužnijem delu Kosova. I mada neka goranska deca pohađaju nastavu na albanskom jeziku u obližnjim školama, dotle se drugi još nadaju da će uspeti da pronadju način da obrazuju svoju decu na jeziku koji je blizak goranskom.

Glavni problem u tom smislu jeste činjenica da je, tokom nekoliko poslednjih godina, kosovsko Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju započelo implementaciju obrazovnih reformi čiji je cilj da se školski sistem na Kosovu prilagodi obrazovnim

standardima u većini evropskih zemalja, reforme koje su druge zemlje u regionu sporije podržavale. S tim u vezi, kosovski nastavni program bi tako otežao djacima Gorancima da nastave više obrazovanje u školama na slovenskim jezicima i univezitetima u gradovima u užoj Srbiji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i BJR Makedoniji.

Tokom proteklih godina, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju složilo se da izuzme goranske djake iz obaveze da slede novi nastavni program, od devetog razreda. Neki predstavnici goranske zajednice tražili su da ovo izuzeće bude produženo sve dok se obrazovne reforme ne sprovedu u nekim od susednih zemalja u regionu 2006. godine. Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije odbilo je da to učini, i SPGS je izgleda takodje odbio da se u to umeša.

Situacija u kojoj se nalaze raseljena lica unutar i van Kosova, i perspektiva za njihov povratak

Po završetku oružanog konflikta na Kosovu 1999. i povlačenja jugoslovenske vojske i policije koje je usledilo, na hiljade ljudi, uglavnom Srba i drugih nealbanaca, ostavilo je svoje domove iz straha od odmazde. Neki od njih su otišli u srpske enklave i sela na teritoriji Kosova, u Severnu Mitrovicu, ili da žive u kolektivnim centrima. Mnogi su otišli na teritoriju Srbije, a značajan broj ljudi je otišao u Crnu Goru i BJR Makedoniju. Od 2000, znatan broj Albanaca koji su prethodno živeli u severnom delu Mitrovice je izbeglo u južnu Mitrovicu i druge oblasti naseljene pretežno Albancima.

Posle nasilnih događaja u martu 2004, još 4 100 nealbanaca ostaje bez domova, i sa potrebom za skloništem i smeštajem, a od tog broja, po statistici UNHCR-a, u maju 2005. godine 1467 lica i dalje ostaje raseljeno. Mnogi od njih stanuju u privremenom smeštaju, u školama ili kontejnerima, dok desetak raseljenih Srba iz Prizrena i dalje živi u kampu nemačkog KFOR-a u Prizrenu.

Krajem avgusta 2004, teška situacija izvesnog broja lica iz zajednice Aškalija iz Vučitrna koji su u to vreme živeli u bazi francuskog KFOR-a u Novom Selu, je razrešena zahvaljujući koordinisanom naporu raznih institucija i struktura, izmedju ostalog i Ombudspersona, UNMIK-a, francuskog KFOR-a i srpskog Koordinacionog Centra za Kosovo i Metohiju. Pre nekoliko meseci, neke Aškalije su se vratile u Vučitrn, gde sada žive pod stalnom zaštitom Kosovskog zaštitnog korpusa (KZK). Neki su se raselili i žive u drugim delovima Kosova, dok je mali broj njih smešten u motelu blizu Vučitrna, čije su prostorije zapravo pretvorene u *de facto* kolektivni centar. Mnogi od ovih ljudi su takodje otišli u druge krajeve Evrope.

Izvestan broj privremeno raseljenih lica Roma, koji i dalje žive na teritoriji Kosova i dalje stanuje u kampu Plemetini, blizu Obilića, kao i u četiri kampa u severnom delu Kosova. Dva od ovih kampova, Kablare i Česmin Lug su u Severnoj Mitrovici, Jedan je u

Leposaviću i još jedan je u Žitkovcu, u opštini Zvečan. Uslovi u ovim kampovima su jezivi i obeleženi bedom, lošom ishranom i nedostatkom osnovnih higijenskih i zdravstvenih usluga. Svi kampovi su isprva imali namenu privremenih rešenja za mnoge od kosovskih Roma koji su napustili svoje domove 1999, ali sada, šest godina kasnije, oni su i dalje tamo.

U vezi sa kampom u Plemetini blizu Kosovske Elektrodistribucije (KEK), Opština Obilić je nedavno objavila svoj plan da sruši ovo naselje i da na istom mestu izgradi socijalni smeštaj za bivše stanovnike kampa. Stanovnici Plemetine su do sada odbijali ovaj plan jer ne žele da žive blizu KEK-a i plaše se da bi bili još više marginalizovani ako bi se stanovnici kampa jednostavno preselili u drugi smeštaj bez mešanja sa ostatkom populacije. Mnogi od ovih ljudi su primorani da ostanu u kampu zbog nedostatka drugih mogućnosti da ponovo izgrade svoje kuće uništene 1999. Izvesnom broju lica iz drugih opština na Kosovu je ponudjen alternativni smeštaj u tim opštinama, i one su iz tog razloga napustile kamp. U vezi sa kampovima na severnom Kosovu, uprkos kontinuiranim naporima u ovom pravcu, za sada nema konkretnih planova da oni budu zatvoreni.

Većina raseljenih lica koja žive u kampovima u severnom Kosovu su iz četvrti Romska Mahala u južnom delu Mitrovice, koja je kompletno uništena u Junu 1999. Tokom poslednjih nekoliko godina, bilo je mnogo napora da se izgradi Romska mahala, uglavnom od strane Danskog saveta za izbeglice i UNMIK-a, ali su ovi pokušaji blokirani navodnim nedostatkom kooperacije od strane opštinskih vlasti u Mitrovici. Tek je nedavno došlo do stvarnog napretka u ovom pravcu, što je i pokazano 18. aprila 2005, kada je potpisan Sporazum o povratku u Romsku mahalalu, od strane nadležnog Regionalnog predstavnika UNMIK-a i Predsednika skupštine opštine Mitrovica koji je podržan potpisima od strane međunarodnih autoriteta, sa namerom da započnu proces gradnje prvih kuća u Romskoj mahali tokom 2005. godine. 5. maja 2005. UNMIK i PIS su organizovali donatorsku konferenciju, kojoj su prisustvovali predstavnici vlada raznih zemalja, predstavnici Evropske Komisije/EU, kao i predstavnici američke Agencije za međunarodni razvoj (USAID), i zatražili finansiranje rekonstrukcije Fabričke mahale. U međuvremenu su održani brojni drugi sastanci strana uključenih u ovaj projekat, kako bi se koordinisao rad raznih institucija i, čini se da, makar na papiru, postoji snažna volja da se u ove napore uključe i predstavnici romske zajednice. U praksi se, mali broj vlada složio sa UNMIK-om i PIS-om da obezbede finansijsku pomoć ovom projektu, no imajući u vidu obim projekta, ovi prilozi do sada mogu da pokriju samo deo troškova.

Ipak, za ponovnu izgradnju Romske mahale, koja je već opisana kao najveći projekat za povratak dosad pokrenut na Kosovu, biće potrebno dosta vremena. Čak i kada se odluči o detaljima u vezi sa organizovanjem, finansiranjem i njenom eventualnom ponovnom izgradnjom, i dalje postoje određena praktična pitanja o kojima se mora povesti računa, na primer, dilema o tome šta će se dogoditi onim stanovnicima kampova koji nisu iz Romske mahale i koji čine 30% populacije kampa. Drugo pitanje koje se samo po sebi nameće je i to, da li će povratak ljudi u rekonstruisanu Mahalu, zapravo funkcionisati, naročito da li će biti moguće za povratnike da žive mirnim i normalnim životom u većinskom albanskom okruženju.

Ipak, gledano kroz prizmu sadašnjeg vremena, pokušaji koji su za pohvalu, da se ponovno izgradi Mahala, ne pomažu mnogo poboljšanju položaja onih lica koje i dalje žive u kampu.

Stanovnici kampa Žitkovac, kao i lica koja žive u kampovima Kablari i Česmin Lug u Severnoj Mitrovici, su u gorem položaju nego njihovi sapatnici iz Leposavića, uglavnom zbog toga što su smešteni opasno blizu deponije za otpadni materijal kompleksa rudnika Trepča koji je bio najveći proizvođač olova i cinka u Jugoslaviji.

U vezi sa kampom Žitkovac, poslednjih meseci je primećen porast medijske praćenosti koja se odnosi na uslove života u njemu, a naročito činjenice da blizina otpada Trepče vodi ka pojavi ozbiljnih zdravstvenih problema za stanovnike kampa. Začudo, medijski izveštaji su uglavnom fokusirani na ovaj kamp, uprkos činjenici da kampovi u Severnoj Mitrovici imaju iste probleme. Iako su se mnogi glasovi, od kojih su neki i iz samog UNMIK-a, žalili na lošu zdravstvenu situaciju u ovim kampovima, do sada nije bilo konkretnog i praktičnog plana da se evakušu ljudi koji tamo žive.

Svetska zdravstvena Organizacija (WHO) je 2004. opisala situaciju u Žitkovcu kao urgentnu i MKCK je zatražila momentalnu evakuaciju kampa, ali su oba apela došla iz previše velike udaljenosti da bi od njih bilo koristi. Sredinom prošle godine, Svetska zdravstvena organizacija je pregledala dvanaestoro dece koja žive u kampu i pronašla je veliki procenat olova u njihovoj krvi. Za šestoro od ove dece je utvrđeno da su urgentni medicinski slučajevi. Ovi nalazi su samo doprineli opštoj i rastućoj sumnji da su ne samo stanovnici ovog kampa, već i drugih kampova u Severnoj Mitrovici zatrovani toksičnim otpadom, koji po mnogima zagadjuje zemljište na kome je kamp izgrađen.

U februaru 2005, predložen je takozvani Plan za uklanjanje rizika sa namerom da se smanji izloženost olovu stanovnika kampova Žitkovac, Kablare i Česmin Lug. Ovaj plan je konačno počeo da se primenjuje u aprilu 2005, a početkom maja su uglavnom Danski savet za izbeglice i opštine, započeli sa raspodelom higijenskih paketa i šporeta na drva, zatim su poboljšali pristup čistoj vodi, a takodje su započeli i sa raspodelom obogaćenog mleka sa malim procentom masnoće, kao i zaliha hrane. Ovo je dovelo do značajnog poboljšanja nivoa higijene u i oko kampa. Dvanaestoro dece je odvedeno u Beograd kako bi se podvrgli pregledima i lečenju, i kako bi se premestili negde za stalno. Ove mere, međjutim, nisu mnogo doprinele da se reši stvarni problem, sa kojim se suočavaju svi stanovnici ovog kampa i kampova u Severnoj Mitrovici – a to je činjenica da dok god nastave da žive u ovim kampovima, njihovo zdravlje će se i dalje narušavati.

U skladu sa činjenicom da bi rekonstrukcija Romske mahale mogla potrajati godinama, važno je da se urgentno pitanje evakuisanja ljudi iz kampova Žitkovac, Kablare i Česmin Lug tretira zasebno. Ostavljajući na stranu pitanje zašto su ovi kampovi na prvom mestu bili izgrađeni u takvoj oblasti visokog rizika, od ključne važnosti je to da UNMIK, zajedno sa lokalnim vlastima i drugim entitetima koji su uključeni u ovo, preduzme konkretne i momentalne korake kako bi preselio ove ljude. Prema skorašnjoj informaciji, medjuna-

rodne i lokalne vlasti i institucije koje su uključene u ovo idu napred-nazad u pokušaju da se ovo pitanje reši što je pre moguće.

Gornji navedeni slučajevi se odnose na ona raseljena lica koja još žive na Kosovu. U isto vreme, na hiljade raseljenih lica, uglavnom srpske i romske nacionalnosti nastavljaju da žive u naseljima u okolnim oblastima, uglavnom na teritoriji Srbije, Crne Gore i BJR Makedonije. Ombudsperson je u stalnom kontaktu sa predstavnicima ovih grupa ljudi iznosio njihove probleme pred Premijerima Srbije i Crne Gore tokom poslednjeg izveštajnog perioda, na žalost bez rezultata.

Prema izveštaju o privremeno raseljenim licima u Srbiji i Crnoj Gori, koji je izdao MKCK u maju 2005, trenutno ima skoro 230 000 privremeno raseljenih lica sa Kosova, koji još žive tamo. Jedan od najvećih problema koji dele kako privremeno raseljena lica u Srbiji, tako i ona u Crnoj Gori je činjenica da se ona po međunarodnom zakonu ne smatraju izbeglicama i zbog toga ne uživaju ista prava niti podršku kao ljudi koji su poreklom iz Hrvatske ili Bosne, a koji imaju iste probleme. U isto vreme, oni nemaju ista prava kao građani mesta u kojima borave, mada im je potrebna zaštita zbog njihove povećane ranjivosti – po izveštaju MKCK, mnogo je teže za privremeno raseljena lica da dobiju ličnu dokumentaciju, ostvaruju prava na imovinu ili koriste zdravstvenu negu i socijalno osiguranje.

Izgleda da su kolektivni centri u kojima mnogi od ovih privremeno raseljenih lica i dalje boravi – a po najnovijim informacijama, skoro 7 000 ljudi živi u kolektivnim centrima na teritoriji Srbije – sada ostavljeni sa malo ili nimalo podrške od strane međunarodne zajednice. Tamošnji uslovi za život su jako teški, a zgrade, koje često nisu održavane godinama teško da mogu ponuditi prihvatljive životne uslove. Situacija privremeno raseljenih lica Roma je još gora, pošto oni nisu pokriveni nikakvom formom sistema socijalne zaštite.

U septembru 2004, Ombudsperson je u svom pismu koje je napisao Premijeru Srbije opet pokrenuo pitanje statusa i prava privremeno raseljenih lica u Srbiji. On je takodje informisao Premijera Srbije o nezgodnom položaju raseljenih Roma sa Kosova kojima se preti izbacivanjem iz izvesnih baraka u Beogradu. Na ovo pismo nije odgovoreno.

Takodje, u septembru 2004, Ombudsperson je poslao slično pismo Premijeru Crne Gore, tražeći od njega mogućnost da dozvoli raseljenim licima sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, ista prava kao ona koja imaju izbeglice. U oktobru 2004, Premijer Crne Gore je poslao odgovor u kome ga informiše da tih 18196 privremeno raseljenih lica sa Kosova koja još borave u Crnoj Gori imaju maksimalnu zaštitu i podršku od strane njegove Vlade. Po njemu, izbeglice i privremeno raseljena lica su tretirana na isti način i dobijaju isti stepen zaštite u smislu zdravstvene zaštite i obrazovanja, kao i socijalnu pomoć za najranjivije grupe ljudi. U isto vreme, Premijer Crne Gore se požalio na to da su mnoge međunarodne organizacije i NVO koje su prethodno pomagale ovim ljudima, napustile Crnu Goru, tako im sada pomaže samo Vlada.

Pozitivna slika koju je oslikao Premijer Crne Gore je u potpunom kontrastu sa situacijom privremeno raseljenih lica sa Kosova koji žive u Crnoj Gori, kao što je napisao MKCK u svom izveštaju maja 2005. Po MKCK-u, crnogorske vlasti vode različitu politiku prema izbeglicama od one koju vode prema privremeno raseljenim licima sa Kosova. Zbog toga što se navedena lica smatraju građanima Srbije, smatra se da pomoć koju oni treba da dobiju treba da bude isključivo odgovornost Srbije. Vlada Srbije, sa druge strane, smatra da potrebe privremeno raseljenih lica koja žive u Crnoj Gori, spadaju u nadležnost Crne Gore, zbog saveza koji postoji između Srbije i Crne Gore. U takvoj situaciji u kojoj ni jedna vlada ne smatra sebe odgovornom, privremeno raseljena lica u Crnoj Gori se ne mogu registrovati na pravi način, niti mogu da prime pomoć za nezaposlene. Neke osetljive grupe, kao što su starci, invalidi, siročad i samohrane majke takodje ne dobijaju nikakve povlastice. Treba, međutim, pozdraviti činjenicu da je u skorije vreme, Vlada Crne Gore usvojila novu strategiju za izbeglice i privremeno raseljena lica, koja između ostalog, takodje predviđa integraciju ovih lica u Crnoj Gori. Ako se primeni na pravilan način, ova strategija bi mogla pomoći ovim ljudima da dobiju novu perspektivu koja se odnosi na njihov budući život.

Ombudsperson je navedena pitanja nekoliko puta izneo na međunarodnom nivou, između ostalog i u Savetu Evrope.

U vezi sa raseljenim licima sa Kosova koja žive u BJR Makedoniji, Ombudsperson primećuje da su ova lica uglavnom romskog porekla. Većina ovih osoba su zahtevale azil od makedonskih vlasti, ali su ili momentalno odbijene ili još nisu dobile odgovor na svoje zahteve. Naseljima u BJR Makedoniji nedostaje adekvatna zdravstvena zaštita i druge bazične potrebe, uglavnom stoga što se BJR Makedoniji suočava sa ozbiljnim ekonomskim i strukturalnim problemima, i zbog toga je nemoćna da pomogne raseljenim osobama koje borave u ovoj republici

Pitanje da li, kako i kada će sve raseljene osobe izvan i unutar Kosova moći da se vrate u svoje domove zavisi od mnoštva faktora, no najviše po pitanju da li ovi ljudi osećaju da opet mogu da žive pristojnim životom pod normalnim okolnostima. Trenutno, ovo nije uvek moguće. Jedan od razloga za to je i činjenica da se Kosovo nalazi u političkoj nejasnoći u proteklih šest godina. U isto vreme, ekonomska situacija koja se stalno pogoršava vodi ka porastu siromaštva i nezaposlenosti, a pojačan osećaj povredljivosti cele populacije ima za posledicu to da mnogi ljudi promisle dva puta o tome da li se uopšte isplati vraćati.

U vezi sa onima koji se ipak odluče na povratak, teško je govoriti o održivom povratku u pravom smislu te reči, pogotovo u oblasti na zapadnom Kosovu. Čak i da se kuće rekonstruišu, posebno nakon događaja u martu 2004, rekonstrukcija života se ne može lako postići .

Uopšte uzevši, u slučajevima u kojima je povratak osoba srpske i romske nacionalnosti na lokacije okružene oblastima koje naseljava većinsko stanovništvo moguć, njihova situa-

cija je sve sem podnošljiva. Često je zemljište koje je ranije pripadalo njima uzurpirano, postoji samo ograničena sloboda kretanja, a prilično ozbiljan nivo nezaposlenosti već i sam po sebi doprinosi poteškoćama podnošljivosti života. Neka sela povratnika, kao što je Belo Polje i dalje zavise isključivo od humanitarne pomoći, uključujući i isporuku hrane. Nedostatak osnovnih potreba, zajedno sa nedostatkom elementarnih obrazovnih ustanova i nastavnika, je uzrok što mnoge žene i deca ostaju na teritoriji Srbije ili Crne Gore, čak iako njihovi muževi žive kao povratnici u selima na Kosovu.

Na sreću, UNMIK je, tokom poslednjih nekoliko meseci, promenio svoj stav po pitanju repatrijacije povratnika. Dok su u ranijem periodu, programi povratka fokusirani na povratke lica u njihove zajednice iz kojih su potekli, sada su oni uglavnom usmereni na želje povratnika – sada imaju više izbora da li da se vrate svojim starim zajednicama iz kojih su došli, ukoliko one još postoje, ili na druga mesta na Kosovu u kojima žive članovi njihove etničke grupacije.

U većini slučajeva je broj privremeno raseljenih lica sa Kosova, koja žele ili koja mogu da se vrate u oblasti u kojem je većinom naseljena druga etnička grupacija, izuzetno mali. Između jula 2004 i maja 2005, po mesečnim anketama koje je sproveo UNHCR, oko 1882 osobe manjinskog porekla su se vratile kao interno raseljena lica ili iz beglišta. Ovo uključuje i raseljena lica albanskog porekla koja se vraćaju u oblastima, uglavnom na severnom Kosovu, gde predstavljaju manjinu. Tokom navedenog perioda, vratile su se svega četiri lica koje pripadaju ovoj grupi.

U isto vreme, teško je reći koliko se ovoj statistici može verovati, pošto kruže glasine da se izvestan broj raseljenih lica srpske nacionalnosti vraća na svega nekoliko dana kako bi se registrovali na Kosovu i kvalifikovali se za određene beneficije, kao što su penzije. Po registraciji, oni se vraćaju u svoja mesta gde stanuju na teritoriji Srbije.

Više pažnje nego što je to bio slučaj ranije, treba posvetiti samnjivanju broja privremeno raseljenih lica koja žive van Kosova. Na žalost, UNMIK se i dalje koncentriše većinom na povratke, kao što se može videti iz skorašnjih razgovora između UNMIK-a i PIS-a sa jedne strane i BJR Makedonije i Crne Gore sa druge, po pitanju uspostavljanja pravilnih mehanizama kako bi se sproveo dobrovoljni povratak izbeglica i raseljenih lica na Kosovo. Protokoli o kooperaciji između UNMIK-a i obe navedene Vlade, i stalne uključenosti i konsultacija sa PIS-om, su trenutno u pripremi.

Umesto što se premeštaju sa mesta na mesto, kao pioniri na šahovskoj tabli, u beskrajnim naporima da se dosegnu visoki standardi koje je UNMIK postavio za Kosovo, privremeno raseljena lica treba da imaju slobodan izbor u svakom pogledu, da li da se vrate ili da ostanu tamo gde trenutno borave. Ako dobiju izvesnu pomoć od UNMIK-a i kosovske Vlade za povratak, onda nema razloga zbog kojih oni ne bi dobijali sličnu podršku ako se ne odluče na to, u smislu omogućavanja da ova lica izgrade svoju budućnost negde drugde, van Kosova. Naizgled je nepojmljivo to da nema podrške za mnoge ljude koji su prisiljeni da žive u neljudskim uslovima i u naseljima za privremeno raseljena lica, dok se troše milioni na rekonstrukciju kuća koje mogu biti prodane za kratko vreme posle toga.

Takav pristup bi dao više uvida u realnost na Kosovu u današnje vreme, a to je činjenica da se emigracija, čak i u relativno skromnoj meri, nastavlja na redovnoj osnovi. Samo tokom 2004, Komesarijat za izbeglice Srbije je zvanično registrovao 277 osoba koje su napustile Kosovo i otišle na teritoriju uže Srbije. I ako je ovaj broj tek polovina broja ljudi koji su 2003. napustili Kosovo i prešli u Srbiju, skorašnja anketa, koju je sprovedla organizacija "Riinvest" je pokazala da želja ljudi da ostanu na Kosovu, uopšteno nije velika, bez obzira na etničku pripadnost lica koja su u ovoj anketi učestvovala. Interesantna je, međjutim, činjenica da je proporcionalno veći broj Albanaca bio spreman da emigrira sa Kosova, nego što je to bio slučaj sa osobama srpske nacionalnosti. Dok su prvi obično zasnovali svoju spremnost da se isele na ekonomskim razlozima, drugi nisu želeli da ostanu iz političkih razloga.

Kada se govori o davanju slobode izbora privremeno raseljenim licima sa Kosova, da li da se vrate ili da ostanu gde jesu, važno je napomenuti da je ovaj izbor zasnovan na adekvatnom saznanju o situaciji na Kosovu u današnje vreme i njihovoj budućoj perspektivi. Postoji sumnja da li informativne kampanje koje inicira UNMIK opisuju situaciju povratnika na Kosovo u celosti, ili ne. Naročito se čini da postoji ograničena informacija o budućem mestu povratnika u kosovskom društvu nakon što se konačni status reši. Kada se razgovara sa privremeno raseljenim licima koja trenutno borave van Kosova, mora im se jasno staviti do znanja da će onakvo Kosovo, na kakvo oni žele da se vrate, kao i uloga koju će igrati u društvu, po svoj prilici biti veoma drugačija od Kosova koje su napustili 1999.

Uopšte uzevši, pristup privremeno raseljenim licima i perspektiva za njihov povratak na Kosovo treba da budu fleksibilnija. Umesto što razvija nove načine da ubedi ljude da se vrate, UNMIK i PIS, kao i vlade iz regiona koje trenutno pružaju utočište privremeno raseljenim licima sa Kosova, treba da shvate da mnoga privremeno raseljena lica srpske i romske nacionalnosti neće nikada hteti, niti će moći da se vrate. U ovakvoj situaciji, sve vlade i druga tela koja su uključena, treba da razmisle o načinima da poprave živote ovih ljudi, tako da jednog dana, oni mogu da žive normalan i podnošljiv život na mestu koje sami izaberu.

Nestala lica

Problem lica koje se još vode kao nestala, iz vremena pre i nakon konflikta 1999, nastavlja da zaokuplja misli stanovnika Kosova, bez obzira na njihovo etničko poreklo.

Trenutno, na osnovu informacija dobijenih od Medjunarodnog komiteta Crvenog krsta (MKCK) sredinom juna 2005, 2.716 lica se još vodi kao nestalo. Ima oko 1.000 slučajeva gde su pronađeni posmrtni ostaci i gde se još čeka da oni budu identifikovani, dok u preostalim 1.700 slučajeva još uvek nema traga o onima koji se vode kao nestali. I mada postoji nada da još mnogo masovnih grobnica ostaje da bude otkriveno, verovatnoća

da su posmrtni ostaci mnogih od tih ljudi uništeni u određenom trenutku je prilično velika.

Pitanje tela kosovskih Albanaca koja su najpre bila sahranjena na Kosovu, a zatim, neposredno pre kraja konflikta 1999, ekshumirana i preneti u Srbiju, i dalje je jedno emotivno pitanje. Trenutno, taj broj se kreće od oko 300 tela, tako da ti posmrtni ostaci pokrivaju samo mali deo od ukupnog broja lica koja se još vode kao nestala. To pokazuje da bes i frustracija koju oseća kosovska javnost po tom pitanju, nije rezultat velikog broja ljudi, nego je pre u vezi sa činjenicom da je povratak tih posmrtnih ostataka njihovim porodicama nepotrebno odlagan tako dugo, uglavnom zbog nedostatka saradnje sa srpskom stranom u prošlosti.

Posle nekoliko godina kada je pitanje nestalih lica bilo ostavljeno po strani, ono je ponovo pokrenuto u oktobru 2003, na prvom sastanku između kosovske Vlade i predstavnika Vlade Srbije u Beču, u Austriji. Na tom sastanku obe strane su odlučile da formiraju radnu grupu koja će se baviti tim i drugim "tehničkim pitanjima".

Prvi sastanak Radne grupe za nestala lica, kojim je predsedavao MKCK i na kome su učestvovali predstavnici kosovskih Albanaca, predstavnici Vlade Srbije, forenzički eksperti sa obe strane i UNMIK, održan je u martu 2004, dve nedelje pre nego što su nemiri od 17 – 19. marta prekinuli privremeno sve dalje kontakte, sve do marta 2005, kada se Radna grupa sastala po drugi put. Od tada, sastanci su se održavali mnogo redovnije – sledeći sastanak je održan u junu 2005, a naredni sastanak je već zakazan za kraj septembra 2005.

Sastanak gore pomenute Radne grupe prekinuo je istovremeno mnoge tabue – pre svega, bilo je to po prvi put da pitanje nestalih osoba bude javno pokrenuto na takav način i u takvim razmerama, kako u vezi sa posmrtnim ostacima uglavnom većinskih Albanaca koji se još nalaze na teritoriji uže Srbije, tako i u vezi sa pitanjem nestalih lica nealbanskog etničkog porekla. Istovremeno, bilo je to po prvi put da su kosovski Albanci bili uključeni u to pitanje na javnom političkom nivou, jer je to bilo smatrano u velikoj meri za rezervisana ovlašćenja UNMIK-a, zbog njegove povezanosti sa krivičnim istragama. Na kraju, tokom tih sastanaka, očigledno po prvi put, obe strane koje su u to uključene počele su da priznaju njihovu sopstvenu odgovornost u asistiranju UNMIK-u i drugim akterima uključenim u traženje posmrtnih ostataka onih koji se vode kao nestali.

Zajednički osećaj odgovornosti, međjutim, tek je počeo da se pojavljuje. U ovom momentu, većina inicijativa dolazi od strane aktera iz međunarodne zajednice koji su u to uključeni. Informacije i dalje pre pristižu zbog procesa forenzičkih istraga koji su u toku, a ne od nekada suprotstavljenih strana u kosovskom konfliktu.

U celini gledano, međjutim, saradnja je povećana i dovodi do mnogo opipljivijih rezultata u mnogo kraćem vremenskom periodu nego ranije, uglavnom zbog toga što neophodnost da se postigne stvarni napredak u ovom teškom pitanju biva sve više i više shvaćena od strana koje su u to uključene. Možemo se samo nadati da napredak koji je do sada posti-

gnut biti nastavljen, tako da će veći broj ljudi na Kosovu, bez obzira na njihovo etničko poreklo, konačno saznati istinu o njihovim nestalim članovima porodica.

Prisilno vraćena lica

Jedan od problema koji dobija na značaju sve više i više u periodu ovog izveštaja je tragična situacija onih stanovnika Kosova koji su mnogo godina živeli u zemljama zapadne Evrope, pri čemu su mnogi od njih tamo došli kao izbeglice, a potom su primorani da se vrate na Kosovo po završetku sukoba krajem 1999, usled stabilizacije situacije na Kosovu.

Dok su lica koja su se vraćala dobrovoljno, najčešće imala priliku da se pripreme za svoj povratak pre dolaska na Kosovo, lica koja su vraćena prisilno uglavnom dolaze ovamo potpuno nepripremljena, često bez novca i smeštaja. Većina njih ima problema da se prilagodi na novo Kosovo, koje je fundamentalno različito od mesta koje su ostavili za sobom, često i po dvadeset godina ranije.

Po prispeću na Kosovo, ovi ljudi vrlo brzo nauče to da, suprotno od obećanja koja su dobili u bivšim zemljama – domaćinima, ovde ne postoje institucije koje bi im pomogle da se lakše uklope u kosovsko društvo, nema centara za dobijanje informacija, socijalne pomoći, smeštaja, nema medicinske niti psihološke pomoći i nema kurseva jezika za decu prisilnih povratnika, koja uglavnom govore samo jezik bivše zemlje – domaćina. Najveći problem od svih je to što iako informacija o želji različitih zemalja – domaćina da pošalje natrag što je moguće veći broj izbeglica u što kraćem vremenu, postoji kao takva prilično unapred, do sada nije bilo adekvatnih napora od strane kosovskih vlasti, kako međunarodnih tako i lokalnih, da se nose sa problemom prisilnih povrataka.

Iako norme Medjunarodne organizacije za migracije (IOM) uslovljavaju da povratnici treba da se vrate u “svoju zajednicu porekla”, mnoge od tih “zajednica porekla” više ne postoje. U takvim slučajevima, ljudi su ostavljeni na ulici prisiljeni da idu u prihvatilišta, ukoliko ona postoje. Dok je u prošlosti UNHCR izlazila iz okvira svog mandata, kako bi platila smeštaj naročito delikatnim slučajevima, ova organizacija je nedavno prekinula sa ovom praksom, uglavnom iz razloga nedostatka buždeta.

Ovaj problem, medjutim nema samo humanitarne implikacije. Druga veoma važna posledica nedostatka pomoći prisilno vraćenim licima na Kosovo je i činjenica da će mnogi od njih pokušati da se vrate u svoje bivše zemlje – domaćine, stvarajući tako situaciju “beskrajne pokretne trake”, u kojoj će opet biti uhapšeni i poslani natrag, da bi opet tražili nove načine kako da se vrate. Ostavljanje lica, čiji je broj u stalnom porastu, bez ikakve pomoći ili smeštaja, može takodje da stvori veliku destabilizujuću silu za Kosovo, koje se već bori sa problemima koje stvaraju loša ekonomija, nezaposlenost koja proizilazi iz toga, kao i vrlo mlada populacija.

Ove implikacije, međutim, nailaze na ignorisanje od strane nekih evropskih zemalja, koje su tokom poslednjih nekoliko meseci slale natrag ljude sa Kosova, ponekad sa vrlo malo ili bez obzira na standarde ljudskih prava. Dok Norveška i Nemačka u nekoliko slučajeva insistiraju na isterivanju lica natrag na Kosovo, bez obzira na to da li su ove osobe usred medicinskog ili psihološkog tretmana, Finska je u jednom slučaju vratila porodicu avionom, bez obzira na činjenicu da je majka bila u osmom mesecu trudnoće, a u drugom isterala ženu, koja je mesec dana pošto se podvrgla komplikovanom porođaju uz hiruršku intervenciju, još patila od hemoralgije. U navedenom slučaju, UNMIK nije bio informisan na vreme, ali pošto je Finska odbila da primi porodicu natrag, međunarodna administracija nije mogla da učini mnogo, osim da preuzme slučaj od finskih vlasti.

U vezi sa povratkom lica koje se nalaze usred ovakvog medicinskog ili psihološkog tretmana, zemlje u kojima se ta lica nalaze olakšavaju svoju savest argumentom da im se isti tretman takođe može omogućiti na Kosovu. Iako je ovakva informacija predata sudovima u nekim od zemalja – domaćina, ovi izveštaji ne sadrže kompletnu istinu. U belešci, koju su UNMIK-ova Kancelarija za povratak i zajednice i Ministarstvo zdravlja pripremili u januaru 2005. sa namerom da ona bude uputstvo za vlade i nevladine organizacije, stajalo je da su problemi koji preovladjuju, a koji dovode u nezgodan položaj sposobnost Kosova da efektivno tretira post-traumatske stresne poremećaje, opšti nedostatak stručnjaka za mentalno zdravlje na Kosovu, a naročito stručnjaka koji mogu vršiti procenu ljudi sa posebnim potrebama, nedovoljni finansijski izvori i nemogućnost pristupa ovim uslugama za one koji žive u ruralnim oblastima. Dok su potrebe za mentalnim zdravljem populacije veoma visoke, ljudski i institucionalni resursi na ovom polju su vrlo niski, tako da osobe u zemljama azila, koje pate od post-traumatskog stresnog poremećaja treba da završe tretman pre povratka na Kosovo, gde se ovakvi poremećaji ne mogu lečiti psihoterapijskim niti socioterapijskim tretmanima. Moguće je da bi se, u odsustvu takvog tretmana, zdravstveno stanje osoba koje se silom vraćaju na Kosovo pre kraja njihovih tretmana u zemljama – domaćinima, pogoršalo, čak iako imaju dovoljno sreće da kupe lekove.

Do skoro su vraćane osobe, uglavnom albanske, goranske i bošnjačke nacionalnosti. Ovo se promenilo nakon pojave dokumenta o položaju, koji je izdao UNHCR u martu 2005, u kome se navodi između ostalog, da se čini da je tolerancija prema pripadnicima aškalijske i egipćanske nacionalnosti sada bolja na Kosovu i da, i ako se u okviru ovih grupa mogu pojaviti individualni zahtevi za međunarodnom zaštitom, ona im uopšteno više nije potrebna. Ovo je bio signal mnogim evropskim zemljama da nakon izvesnih sporazuma sa UNMIK-om, pošalju natrag članove aškalijske i egipćanske zajednice, pošto su zaustavile povratak članova ovih manjinskih zajednica nakon nemira u martu 2004, a zatim opet otpočele sa pripremama da pošalju natrag aškalijske i egipćane što je pre moguće. U cilju ovoga, već u aprilu 2005, Nemačka i UNMIK su potpisale takozvani "Sporazumni memorandum", u kome je Nemačka predložila da se približno 300 lica aškalijske i egipćanske nacionalnosti mesečno prisilno vraća, sa početkom u maju 2005. Do jula 2005, ovaj broj bi trebalo da preraste u 500, a početkom 2006, broj osoba za prisilni povratak više ne bi

bio limitiran u bilo kom pogledu. Prema stranama koje su sklopile “Sporazumni memorandum”, nakon procene svakog ponaosob, ne može se realno očekivati da se više od 20% lica predloženih za povratak vrati na Kosovo, ali ova procena ne uključuje sto aškalija i egipćana koji su već duže vreme bili na spisku za deportaciju, ali koji, iz raznih razloga, još uvek nisu vraćeni.

Možda je deo “Sporazumnog memoranduma” koji najviše zabrinjava, onaj koji se tiče povratka nekih Roma na Kosovo. Kako UNMIK navodno, očekuje značajna poboljšanja situacije Roma na Kosovu, on se saglasio na mogućnost dopuštanja povratka jednoj, premda maloj grupi kriminalnih prestupnika iz romske zajednice koji su bili osudjeni na najmanje dve godine zatvora u Nemačkoj, i koji nisu imali potrebu za zaštitom. Ostavljajući na stranu pitanje da li ovi Romi nemaju potrebu za zaštitom samo zato što su kriminalni prestupnici, prilično je iznenadjujuće ali ne i razuveravajuće, da se u okviru nestalne situacije na Kosovu, povratak ovakve zajednice, koja prema UNHCR-u, ima neprekidnu potrebu za međunarodnom zaštitom, inicira povratkom onih Roma koji su dokazano ozbiljni kriminalci.

1. juna 2005, ovo pitanje je pokrenuto pred SPGS-om. Svojim pismom od 15. Juna 2005, on je odgovorio potvrđujući navedene činjenice i navodeći da je prvi let natrag na Kosovo, na kome je bilo 5 aškalija bio 19.maja 2005, a zakazani letovi koji su prevozili povratnike na Kosovo u maju i početkom juna su prevozili 14 aškalija i egipćana. SPGS je primetio da dok je u netačnim medijskim izveštajima objavljivana masovni povratak Roma na Kosovo, on ne očekuje takva proterivanja u skorijoj budućnosti kako iz Nemačke, tako i iz drugih zemalja – domaćina u Evropi, niti je UNMIK saglasan sa tim.

SPGS je priznao da dok je Kosovo imalo kapacitet da primi ograničeni broj aškalijskih i egipćanskih zajednica, ono još nije u poziciji da primi veće brojeve, što je činjenica koju UNMIK stalno iznosi vladama. On je obećao da to učini ponovo tokom sastanka na visokom nivou sa vladama država – domaćina 16. juna 2005.

SPGS se dalje složio da su potrebni združeni naponi, kako bi se razvio kapacitet za integraciju na Kosovu. Ističući to da se najvažnija odgovornost koja stoji pred PIS-ovom centralnom i lokalnom administracijom sastoji u tome da se povratnici socijalno pomognu i integrišu, naveo je da će UNMIK – koga će verovatno podržati specijalizovane agencije i donatori – pomoći u razvoju šeme zadovoljavanja najnužnijih potreba povratnika, uključujući i prisilno vraćena lica. Ova šema bi uključivala privremena skloništa dok se čeka na rekonstrukciju kuća, prijemne ustanove ili pristup socijalnom smeštaju i uslugama. Kao prvi korak, IOM se saglasio da podrži UNMIK prilikom prijema i obrade prisilno vraćenih lica iz zemalja zapadne Evrope po njihovom dolasku na Kosovo, a inicijalni razgovori po ovom pitanju su već započeti. Prema SPGS-u, IOM već priprema predlog projekta koji bi bio predat vladama domaćinima za finansiranje podrške u ovoj oblasti. Jedan od ciljeva ovog projekta bila bi izgradnja održivog kapaciteta u okviru PIS-a, naročito u opštinama, kako bi se primili i privikli takvi povratnici.

Na kraju, SPGS rado želi da bude domaćin skorašnjeg sastanka po ovim pitanjima koji bi uključio odgovarajuća ministarstva i opštine, kao i predstavnike međunarodne zajednice na Kosovu, kako bi se informisali oni koji imaju veze sa ovim pitanjem o potrebama povratnika, i kako bi se pojasnile uloge i odgovornosti u vezi sa njihovom socijalnom integracijom na opštinskim nivou.

Ovo pismo SPGS pokazuje da je UNMIK svestan problema i da, zajedno sa PIS-om i drugim međunarodnim organizacijama pokušava da nadje rešenje za ovo pitanje.

Svojinska prava

Kao i u mnogim drugim situacijama, nedostatak jake i konstantne primene zakona na Kosovu vodi ka situaciji u kojoj su svojinski vlasnici zaštićeni jedino ako su u stanju da zaštite sami sebe. U situaciji u kojoj čak opštine često ne osećaju obavezu da poštuju zakon o svojini i gradnji, nelegalna gradnja se nastavlja osiono. Žalbe protiv neaktivnosti ili korupcije od strane kompetentnih opštinskih organa se ili ignorišu ili propuštaju, dok postojeći sudski sistem isuviše često donosi izvesne odluke na papiru, a da na kraju on nije dovoljno jak da se one pravilno izvršavaju.

Oni delovi populacije koji su najranjiviji jer imaju slabu podršku ili političke i druge veze, na primer, siromašni ljudi ili članovi izvesnih manjinskih zajednica, su prvi koji trpe u ovakvoj situaciji. Dok su oni ograničeni primenjivim zakonima, ovi isti zakoni praktično im ne pružaju zaštitu na koju imaju pravo na papiru. U slučajevima u koje su uključene nelegalne gradjevine, gde je susedovo vlasništvo oštećeno ili se razvojne šeme jednostavno ignorišu, da imenujemo nekoliko primera, opštine često ostaju neaktivne i zahtevi za privremene mere koje je poslao Ombudsperson UNMIK-u ili kompetentnim ministrima PIS ostaju bez odgovora. Privremene mere koje je izdao sud često imaju istu sudbinu.

Oni članovi srpskih ili romskih manjinskih zajednica koji žive u ruralnim oblastima bukvalno nisu uopšte zaštićeni. Dok je često veoma teško da vlasnici pristupe svojoj svojini u pogledu bezbednosti ili drugih razloga, lica koja nezakonito uzurpiraju ovu imovinu odbijaju da je napuste čak i kad im prete vlasnici s punim pravom pri pokušaju da povrate svoje vlasništvo, dok polja često obrađuju i eksploatišu albanski susedi sa prividnim imunitetom.

S obzirom na nelegalna zauzimanja stanova i kuća, mora se reći da je HPD odgovorni organ za rešavanje zahteva lica koji su bili vlasnici, ili nosioci stanarskih prava pre 24. marta, 1999. i koji su izgubili ova prava kao rezultat diskriminacije. Takve tvrdnje su još od 1999. izvan nadležnosti lokalnih sudova. HPD sada planira da završi svoj rad krajem 2005. Dok i dalje ima mnogo žalbi protiv HPD u vezi odlaganja u rešavanju ili izvršavanju odluka o povraćaju svojine, izgleda da će do kraja godine, većina slučajeva biti rešena. U svakom slučaju, takvi problemi su sada zasenjeni pitanjem šta će se dogoditi posle kraja mandata HPD-a. Dok se za pitanje o povraćaju stanova i kuća očekuje da će

biti u nadležnosti lokalnih sudova, ima planova da se uspostavi neki oblik agencije koja će se baviti administracijom izvesnih zemljišnih poseda koji su pripadali licima koja, iz različitih razloga, još uvek nisu povratila niti imaju svoje posede. Tačna priroda ove agencije nije još uvek određena.

One kuće koje pripadaju članovima ne-albanskih zajednica koje su bile uništene u toku nasilnih događaja marta meseca 2004. su do sada većinom rekonstruisane, ali nažalost ova rekonstrukcija često nije radjena marljivo i na pravi način. U isto vreme, pomoćne zgrade, kao što su štale ili ambari su počele da se rekonstruišu tek nedavno. Zahtevi za kompenzaciju u vezi sa uništenom svojinom, i pokretnom i nepokretnom, i sada još uvek čekaju pred kosovskim sudovima, a zbog kratke suspenzije takvih slučajeva kako je naredilo UNMIK Departman za pravosudje, još uvek ostaje nejasno kad će se oni rešavati i kakav će biti rezultat.

Konačno, štete nanete svojini posle završetka oružanog konflikta 1999. i koje nisu prouzrokovane u toku nasilnih događaja marta 2004. se sada uopšte ne kompenzuju. Lica koja žele da ponovo izgrade kuće uništene izvan ovih događaja, ali kojima nedostaje novac da ovo plate same, često se kreću od jedne administrativne kancelarije do druge ostajući bez ikavog odgovora na njihove zahteve za pomoć.

Negativni efekti još uvek nedovoljnog nivoa saradnje izmedju UNMIK-a i Vlade Srbije

Uprkos izvesnim poboljšanjima u toku poslednjih nekoliko godina, saradnja izmedju UNMIK-a i vlasti Srbije nije još uvek na adekvatnom nivou. Ovo stvara probleme mnogim stanovnicima Kosova koji su zahvaćeni usred tog političkog spora.

Jedna od glavnih posledica ovog problema je i činjenica da mnoga lica za koje se sumnja da su počinile krivična dela na Kosovu i koje se navodno kriju na teritoriji Srbije nisu izvedena pred lice pravde. U početku perioda izveštavanja, Ombudsperson je pokrenuo ovo pitanje sa Ministrom pravde Srbije, o jednom takvom slučaju, ali nikada nije dobio odgovor na ovo pismo.

Politički spor izmedju UNMIK-a i Srbije, takodje vodi ka praktičnim problemima, za mnoge stanovnike Kosova. Jedna od tih praktičnih negativnih posledica koja proizilazi iz ovoga, ima reperkusije za sve građane Kosova – mnogi dokumenti koje je izdao UNMIK još uvek nisu u potpunosti priznati u centralnoj Srbiji, kao i u nekim drugim zemljama. Administrativne službe u stranim zemljama često traže stara jugoslovenska dokumenta, što stvara probleme mnogim stanovnicima Kosova jer je većina ovih dokumenata u arhivi na teritoriji Srbije i tako relativno nedostupna. U pojedinačnim slučajevima, obično uključujući veoma uporne advokate ili druge institucije kao što je, na primer, Institucija Ombudspersona, ova lica su uspela da dobiju dokumentaciju, ali ovo je više izuzetak nego pravilo.

Da bi putovali na teritoriju Srbije ili u neke druge zemlje u regionu, stanovnici Kosova još uvek treba da idu u paralelne institucije koja rade u enklavama ili na teritoriji Srbije kako bi podneli zahteve za izdavanje pasoša ili vozačkih dozvola. KS registarske tablice koje izdaje UNMIK se takodje ne priznaju u centralnoj Srbiji i nekim zemljama u regionu, tako da su lica koja žele da putuju na sever Kosova primorana da menjaju registarske tablice kad prodju kontrolni punkt KFOR-a ili da sasvim skinu registarske tablice. Ista procedura može često da se vidi na administrativnim granicama izmedju Kosova i centralne Srbije.

S druge strane, problem registarskih tablica izdatih od strane paralelnih institucija u ostalom delu Kosova sada izgleda da je rešen. UNMIK je izdao propis gde se jasno kaže da registarske tablice, koje su izdale institucije, a koje UNMIK ne priznaje mogu da se zamene za kosovske registarske tablice koje je izdao UNMIK do 1. jula 2005. besplatno. Od skora, ovaj datum je produžen do kraja decembra 2005. Lica koja žele da putuju u centralnu Srbiju i u druge zemlje koje ne prihvataju registarske tablice i saobraćajne dozvole izdate od strane UNMIK-a će, medjutim, moći da zadrže za sada nezakonite registarske tablice za dalju upotrebu u mestima izvan Kosova. Na žalost, sadržaj ovog zakona nije sasvim jasan službenicima KPS, od kojih su mnogi počeli da prerano konfiskuju registarske tablice i saobraćajne dozvole koje su izdale paralelne institucije pre 1. jula 2005. U nekim slučajevima, oni su takodje konfiskovali registarske tablice koje su legalno izdale redovne ne-paralelne gradjanske administracije na teritoriji centralne Srbije, kojima je još uvek dozvoljeno da cirkulišu na Kosovu.

Pored KPS, izvesni deo populacije koja govori srpski je takodje imao poteškoća pri razumevanju novog propisa koja je izdat Juna 2005. – on još uvek nije preveden na srpski jezik.

Drugi problem koji je nastao usled teških odnosa izmedju vlasti na Kosovu i onih sa teritorije Srbije je činjenica da do sada nije bilo moguće da kosovski Albanci podignu svoju uštedjevinu sa računa u ranijoj „Jugobanci“. Ombudsperson je o ovome poslao nekoliko pisama nadležnim vlastima u Srbiji u ovom periodu izveštaja. Nažalost, još uvek nema rezultata po ovom pitanju. Poslednja informacija sa srpske strane bila je da prema Zakonu o rešavanju javnog duga Savezne Republike Jugoslavije za štednju gradjana iz inostranstva i nastalih vladinih uredbi, samo lica koja su platila poreze Poreskoj upravi Srbije mogu da dobiju nazad svoju uštedjevinu. Kako stanovnici Kosova, prema Rezoluciji Saveta bezbednosti 1244 više nisu plaćali porez Srbiji, zakon koji je na snazi nije predvideo ni jedan drugi način na koji bi oni dobili svoj novac. Uzevši u obzir broj ljudi sa Kosova na koje se ovaj problem odnosi, Ombudsperson je razgovarao o ovom problemu sa SPGS-om i zatražio da to pitanje pokrene u toku sledećih sastanaka sa vlastima iz Srbije.

U nekim slučajevima gde lokalna policija hapsi ljude zbog posedovanja vozačke dozvole ili dokumenta o registraciji vozila koje su izdale srpske paralelne strukture, javni tužilac je inicirao krivični prekršaj protiv takvih lica zbog upotrebe falsifikovanih dokumenata. Nažalost, u takvim slučajevima izgleda da oni ne prave nikakvu razliku izmedju falsifiko-

vanih dokumenata i dokumenata koje su izdale vlasti koje UNMIK ne priznaje. Prema izveštaju donetom od strane Ombudspersona o ovoj stvari na kraju 2003, situacija se malo poboljšala. U skorije vreme, medjutim, Ombudsperson je ponovo primao žalbe u vezi sa ovim problemom.

AKTIVNOSTI I FUNKCIONISANJE OMBUDSPERSON INSTITUCIJE

Glavne aktivnosti

U toku izveštajnog perioda, Ombudsperson je bio aktivan u većem broju poduhvata. Pokušavao je u mnogim slučajevima da poboljša postojeći sistem zaštite ljudskih prava na Kosovu predlažući usvajanje ili amandman zakona ili poboljšanu implementaciju primjenjivih zakona u ovom smislu. Žalbe pojedinaca ili grupa pojedinaca su bile naročito razmatrane sa nadležnim međunarodnim ili lokalnim vlastima, ali nisu bile ograničene na situaciju manjinskih zajednica, povratnika, penzionera ili drugih postojećih grupa ljudi na Kosovu. Ombudsperson je često delovao kao posrednik između grupa kosovskog društva. U tom cilju putovao je po Kosovu i drugim oblastima u regionu i imao mnogo sastanaka i diskusija sa raznim ljudima uključenim u razne oblasti koje imaju veze sa pitanjima ljudskih prava na Kosovu i izvan njega.

Saradnja sa raznim službama u okviru UNMIK-a se nastavila tokom izveštajnog perioda, naročito sa samim Spgs-om, licima koja rade u njegovoj kancelariji, njegovim prvim glavnim zamenikom i zamenicima odgovornim za civilnu administraciju, policiju i sudstvo, demokratizaciju i institucije za izgradnju i rekonstrukciju i ekonomski razvoj kako bi diskutovao o izvesnim pitanjima koja se odnose na njihove mandate. Takođe je bilo čestih kontakata između Ombudsperson Institucije i Komesara UNMIK policije, kao i između Institucije i Izvršnog Direktora HPD-a. Ombudsperson je održavao saradnju sa Koordinatorom za standarde UNMIK-a, uglavnom obaveštavajući o svim značajnim intervencijama, izveštajima ili pismima upućenima UNMIK- u i PIS-u. Nedavno su se, predstavnik Ombudsperson Institucije, zajedno sa OEBS-om, kao i Visokim Predstavnikom UN za Ljudska prava sa kancelarijom u Prištini i Skupštinom Kosova uključili u radnu grupu prateći ideju SPGS-a da se kosovizuje Ombudsperson Institucija.

Tokom perioda izveštaja, Ombudsperson je takođe imao sastanke sa mnogim predstavnicima PIS-a na centralnom nivou uključujući predsednika Kosova, premijera Kosova, predsednika kosovske Skupštine i vodje glavnih opozicionih partija u Skupštini da prodiskutuje razna pitanja ljudskih prava i budućnost Ombudsperson Institucije. Održavao je kontakte sa mnogim Ministrima sadašnje kosovske vlade, kao i sa velikim brojem predsednika opština.

Ombudsperson je takođe uspostavio saradnju sa Komitetom kosovske Skupštine zaduženim za sudstvo, zakonska pitanja i Ustavni okvir sa pod-komitetima za Jednakost polova, peticije i javne žalbe i nestalih osoba, a u roku u kojem je od maja 2005. ovaj Komitet redovno slao žalbe koje je primio Ombudsperson.

Kao i u prethodnim periodima izveštaja, Ombudsperson je održavao redovne kontakte sa diplomatskim misijama raznih zemalja i u Prištini i u Beogradu. Imao je obostrane redovne konsultacije sa nekoliko tela u okviru Saveta Evrope i njegovog sekretarijata, kao i sa misijom OEBS-a.

Mada Ombudsperson Institucija nema nadležnost nad KFOR-om, saradnja sa KFOR-om u izvesnom slučajevima bila je nastavljena u ovom periodu. Ombudsperson i osoblje Ombudsperson Institucije je održalo nekoliko sastanaka i kontakata drugog oblika sa komandantom KFOR-a, pravnim savetnikom KFOR-a i raznim regionalnim komandantima KFOR-a. Postojala je takodje značajna saradnja sa KFOR-ovim jedinicama različitih zemalja u vezi sa raznim problemima koji se uglavnom odnose na bezbednost i humanitarnu pomoć, a naročito u vezi sa Aškalijama i Srbima koji su još uvek raseljeni posle nasilja od 17. do 20. marta 2004.

U svrhu obezbedjenja istraživanja izvesnih zakonskih vidova u vezi sa nasilnim događajima na Kosovu u toku marta 2004, Ombudsperson je uspostavio odnose sa Medjunarodnim centrom za zakonsku zaštitu ljudskih prava (INTERIGHTS) u Londonu, koje je pripremiло istraživački rad na praksi medjunarodnih tela koja donose odluke u vezi sa izvesnim problemima ljudskih prava koji su iskršli u toku i posle martovskih događaja.

Ombudsperson je takodje nastavio kontakt sa direktorom Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju pri Vladi Srbije, naročito s obzirom na obezbedjivanje dokumenata za Aškalije koji borave u francuskom kampu KFOR-a posle nasilnih događaja marta 2004. Ombudsperson je dalje nastavio plodnu saradnju sa službama Visokog komesara za ljudska prava u Beogradu i Prištini koja je već otpočeta u prethodnom izveštajnom periodu.

Dva puta u toku perioda izveštaja delegacija Ombudsperson Institucije se sastala sa političkim liderima manjinskih zajednica Aškalija, Roma, Bošnjaka, Goranaca i Turaka kako bi procenila njihov položaj. Osim ovakvih sastanaka, Ombudsperson je održavao svakodnevne kontakte sa predstavnicima različitih manjinskih grupa i redovno ih posećivao.

U prvoj polovini perioda izveštaja, Ombudsperson je nekoliko puta posetio dva kampa interno raseljenih Roma na severu Kosova i od tada je u redovnom kontaktu sa NVO koje su uključene u pružanju pomoći kako bi se poboljšali životni uslovi ovih Roma, kao što je, na primer, Danski savet za izbeglice i Informativni centar za interno raseljena lica u Mitrovici. Ombudsperson je izneo ovaj problem pred mnogim ljudima van Kosova, uključujući tu i predstavnike Saveta Evrope, kao i članove Doma Lordova Ujedinjenog Kraljevstva, koji su odgovorili diskusijom i zahtevanjem Vladinog izveštaja o ovom pitanju.

U vezi sa situacijom interno raseljenih lica (IRL) sa Kosova koja su u Srbiji, Ombudsperson održava kontakte sa Komesarom za izbeglice Srbije. Takodje, pokrenuo je i pitanje prava i statusa interno raseljenih lica koji su na teritoriji Srbije i Crne Gore sa premijerima ovih država.

U toku izveštajnog perioda Ombudsperson je štaviše bio aktivno angažovan po pitanju prisilnog povratka, naročito izvesnih etničkih manjina pokrećući probleme sa kojima su se ovi ljudi suočili na Kosovu, sa zemljama domaćinima i SPGS-om kao i sa različitim međunarodnim organizacijama.

U periodu poslednjeg izveštaja, Ombudsperson je posetio sve okružne sudove i kancelarije tužilaca na Kosovu, kao i Vrhovni sud Kosova kako bi procenio trenutnu situaciju koja se tiče kosovskog tužilaštva i sudstva.

Ombudsperson je nastavio da saradjuje i komunicira sa izvesnim međunarodnim NVO koje rade na Kosovu, naročito Human Rights Watch i španskom humanitarnom organizacijom "Pokret za mir, razoružanje i slobodu". Predstavnici Ombudsperson Institucije su se, takodje, redovno sretali sa članovima posmatračke misije EU da bi diskutovali i informisali ih o situaciji ljudskih prava na Kosovu i primenjivosti standarda u ovom pogledu.

Štaviše, Ombudsperson je značajno unapredio svoje kontakte sa Centrom za humanitarno pravo u Beogradu i njegovom kancelarijom u Prištini, i sa obema je Ombudsperson Institucija redovno razmenjivala informacije. Ombudsperson se sastao sa direktorom MKCK kancelarije u Prištini, kao i sa direktorom UNHCR-a u Prištini i predstavnicima WHO, a takodje je i obaveštavao međunarodne organizacije koje su radile na Kosovu i vlade Zapadne Evrope i balkanskog regiona o mnogim akcijama Ombudsperson Institucije.

Ombudsperson Institucija je takodje uspostavila kontakte sa švedskim Helsinškim komitetom za ljudska prava u Stokholmu i sa njegovom službom u Beogradu.

Takodje je u ovom periodu, Ombudsperson nastavio da se bavi problemima sa kojima se susreću lica albanske nacionalnosti koje žele da povuku svoj uštedjeni novac sa računa srpske „Jugobanke“. On je posredovao u korespondenciji po ovom pitanju sa Narodnom bankom i Poreskom administracijom Srbije i zatražio je da i SPGS interveniše po ovom pitanju.

U isto vreme, pitanje priznanja od strane NATO-a i moguća kompenzacija za uzroke koji su nastali kad je NATO slučajno bombardovao autobus sa putnicima na mestu blizu sela Lužane i u sličnim slučajevima, ostaje važan problem na dnevnom redu Ombudspersona. Da bi rešio ovo pitanje, našao se sa porodicama žrtava i šefom Programa za pružanje pomoći siromašnima pri kancelariji UNMIK-ovog Odeljenja pravosudja – kancelarije za nestala lica i sudsku medicinu.

S obzirom na Zakon o pristupu službenim dokumentima (br.2003-12) koji je objavio SPGS u periodu poslednjeg izveštaja, pravnici Ombudsperson Institucije su učestvovali u inicijativi da se promovise ovaj zakon. U jednom slučaju, pravnik Ombudsperson Institucije bio je govornik u dve radionice koje su organizovali Centar za obuku zastupnika i kadrove i Instituta za korišćenje prava (IKDO) u Prištini. U okviru ovih radionica govorio je o ulozi Ombudsperson Institucije u zahtevanju službenih dokumenata po

navedenom zakonu, a naročito s obzirom na podnete molbe inicirane posle zahteva za pristup dokumentaciji nakon čega su javno odbijene.

Januara 2005, Parlamentarna skupština Saveta Evrope usvojila je rezoluciju i preporuke za poboljšanje zaštite ljudskih prava na Kosovu sledeći izveštaj koji je pripremio njen Komitet za pravne poslove i ljudska prava. Ovaj izveštaj bio je rezultat mnogih kontakata i razmena informacija između Predstavnik pomenutog Komiteta i Ombudspersona, koga su zamolili da prokomentariše nacrt izveštaja pre nego što je bio predat Parlamentarnoj Skupštini. Ombudsperson je takodje bio pozvan da govori u okviru debate koja je prethodila usvajanju navedene rezolucije i preporuka.

Tokom maja i juna 2005, studenti Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini su stažirali u Ombudsperson Instituciji. Za vreme stažiranja u Instituciji Ombudspersona je takodje dodeljena nagrada pobjedniku Izazova Slučaj Kosovo 2004, simulacija sudjenja u toku kojeg su učesnici zamoljeni da simuliraju postupak pred Međunarodnim sudom pravde.

Jedan student koji je učestvovao u programu Evropskog regionalnog post-diplomskog studija u oblasti demokratije i ljudskih prava u Jugoistočnoj Evropi, a koji su koordinirali univerziteti iz Sarajeva i Bolonje, posetio je i Ombudsperson Instituciju na kratko. Kao i svake godine, grupa studenata učestvuje u evropskom radu u okviru postdiplomskih studija ljudskih prava i demokratizacije. Grupa je takodje posetila Ombudspersona, dok je jedan student ovog istog programa otpočeo kratku studijsku posetu Instituciji u istraživačke svrhe.

Nakon sastanka Ombudspersona sa Međunarodnim savetnikom za medije jula 2004, saradnja i prisutnost Ombudspersona u medijima na Kosovu i izvan Kosova, naročito putem spotova na televiziji i radiju na jednom od glavnih lokalnih kanala, značajno je povećan. Internet web strana Ombudsperson Institucije je proširena i poboljšana. Tokom perioda izveštaja, javnost je na taj način mnogo bolje informisana o svakoj intervenciji i drugim aktivnostima Ombudspersona kao i o njegovim raznim posetama i sastancima na Kosovu i izvan njega.

Ombudsperson Institucija je nastavila da objavljuje tromesečni Periodični Informator koji obaveštava o glavnim aktivnostima Institucije svaka tri meseca. Ovaj Periodični Informator štampan na engleskom, albanskom, srpskom i turskom bio je uveliko distribuiran na Kosovu i izvan Kosova, - samo na engleskom je poslato 1500 primeraka različitim osobama i institucijama na Kosovu i u svetu.

Od septembra 2004, Ombudsperson je počeo da štampa rubriku „Nezvanična verzija“ u dnevnoj štampi na albanskom jeziku „Koha Ditore“, kao i u srpskoj dnevnoj štampi „Danas“. Ova rubrika se pojavljuje svakog drugog petka i govori o raznim ljudskim problemima i pravima danas na Kosovu. Prethodni predmeti ovih rubrika bili su između ostalog o problemima interno raseljenih Roma na severnom Kosovu, nedostatak adekvatnih penzija, problemu održivog povratka, kosovskom sudstvu, problemima

diskriminacije, pitanjima zajednica koje praštaju jedne drugima greške prošlosti, problemima nestalih lica i zagadjenoj sredini Kosova. Od početka se rubrike pojavljuju redovno na engleskom i francuskom na mnogim listovima koji se bave balkanskim problemima kao što su „Tranzicija“ i „Le Courrier des Balkans“.

Petkom kada ne izlazi „Nezvanična verzija“, Ombudsperson je od 15. juna 2005. počeo da štampa opširne rezimee odabranih pravnih slučajeva Evropskog suda za ljudska prava koje bi mogle da budu relevantne za Kosovo u „Koha Ditore“. Ovi rezimei su praćeni kratkom analizom povezujući dati slučaj sa situacijom na Kosovu.

Novo izdanje Ombudspersonovih pravnih dokumenata, koje poimence sadrži pravne osnove i pravila postupka Institucije; štampano je januara 2005. na engleskom, albanskom, srpskom i turskom jeziku.

Tim za dečija prava

Uspostavljen 8. marta 2004, sa ciljem da se poboljša rad Ombudsperson Institucije u oblasti prava deteta, TDP je zvanično počeo sa radom maja 2004. Njegove primarne aktivnosti uključuju istrage o opštim vidovima povreda prava deteta kao i bavljenje pojedinačnim žalbama dece ili onih koji predstavljaju decu, uvek uzimajući u obzir najbolji interes dece o kojoj se radi.

U toku perioda izveštaja, uz dopunu svojih istraživačkih aktivnosti, TDP je skoncentrisao svoje snage na povećanju svoje vidljivosti u okviru društva na Kosovu. Ove aktivnosti uključuju na prvom mestu štampanje pamfleta koji sadrže osnovne informacije o ulozi TDP i upućene su svim potencijalnim podnosiocima žalbi, naročito deci, kao i institucijama i NVO koje rade u oblasti dečijih prava. TDP je takodje uspostavio kontakte sa međunarodnim i lokalnim NVO koje rade u ovoj oblasti, dok pravnik koji redovno radi u timu učestvuje na sastancima Foruma za dečija prava. Pravnik i koordinator TDP su učestvovali na okruglim stolovima, konferencijama i TV programima u vezi sa dečijim pravima i srodnim problemima. U isto vreme, osoblje TDP je učestvovalo u obučavanju, seminarima i studijskim posetama u ostranstvu.

Nedavno je TDP poveo Kampanju o budućnosti u vezi sa pravima deteta sa ciljem da se direktno deca šire informišu u vezi sa aktivnostima TDP u okviru Ombudsperson Institucije. Kao prvi korak, postoje planovi za poboljšanje saradnje sa školama tako da predstavnici TDP mogu da posete škole kako bi direktno informisali decu o njihovim pravima i radu TDP u ovom pogledu.

U toku perioda izveštaja osoblje TDP je sprovelo istrage u slučajevima povezanim sa različitim aspektima dečijih prava, kao što su starateljstvo, zdravstvena usluga i zaštita, ponovno spajanje članova porodice, obrazovanje, loše ponašanje prema deci i bezbednost dece. TDP je naročito istraživao pitanja u vezi sa problemima sa kojima sa mnogi rodi-

telji u kosovskoj regiji suočavaju, a koji nisu u stanju da kupe udžbenike za svoju decu koja pohađaju osnovnu školu, slučajevima potvrđenog rdjavog ponašanja prema deci u školama i slučajem u vezi sa takozvanom „Crnom tačkom“ u saobraćaju – za decu veoma opasnim delovima saobraćajnica. TDP je takodje istraživao životne i zdravstvene uslove romske dece koja su smeštena u kampovima u severnom Kosovu, kao i situaciju koja je veoma česta na Kosovu, a koja je vezana za zagadjenost pijaće vode iz vodovoda.

Avgusta 2004, 27-moro dece sa Kosova posetilo je grad Napulj u Italiji u trajanju od jedne nedelje. Ovaj put je organizovala Ombudsperson Institucija i napuljska Opština. Deca koja su bila izmedju 10 i 14 godina starosti su bila albanske, srpske, romske i turske nacionalnosti iz Prištine i Gračanice.

Tim protiv diskriminacije

TPD je uspostavljen 8. marta 2004, sa ciljem da se poboljša rad Ombudsperson Institucije u oblasti borbe protiv diskriminacije.

TPD vodi istrage o svim oblicima diskriminacije, uključujući, ali ne i ograničavajući se na diskriminaciju zasnovanu na religiji, poreklu, političkom mišljenju, pripadnosti nacionalnim manjinama ili starosnom dobu.

Zakon o ne-diskriminaciji objavljen 20. avgusta 2004. UNMIK-ovom Uredbom br.32/2004. daje pravo Ombudspersonu da prima i sprovodi istrage o žalbama u vezi sa povredom prava zasnovanog na diskriminaciji. Prema članu 4. Zakona o ne-diskriminacionog, Ombudsperson može takodje da istražuje žalbe u vezi sa diskriminacijom u privatnom sektoru.

U toku perioda izveštaja, osoblje TPD je istraživalo slučajeve u vezi sa upotrebom službenih jezika u okviru PIS-a kao i upotrebom službenih jezika u sudu uključujući i strane koje pripadaju zajednicama koja ne govori jezik većine. TPD je takodje počeo da ispituje da li su uslovi života u romskim kampovima na severnom Kosovu kompatibilni sa standardima međunarodnih ljudskih prava, kao i navodnu diskriminatornu praksu u postupcima, uključujući davanje pomoći žrtvama zemljotresa koji se desio u blizini Gnjilana 2002. TPD se takodje bavio slučajem koji je uključivao diskriminaciju u vezi sa rezultatima postupka raspodele stanova od strane opštine Obilić. TPD je objavio izveštaj o starosnoj diskriminaciji u oglasima za zapošljavanje u javnom sektoru.

TPD je takodje kontrolisao proces povratka onih Roma koji žive u kampovima na severnom Kosovu u njihove kuće, koje su locirane na južnoj obali reke Ibar u Mitrovici, u naselju poznatom kao Romska mahala.

Uz ovo, TPD je radio na slučaju koji uključuje navodno diskriminatorско ponašanje prema bivšim radnicima albanske nacionalnosti iz rudarskog kompleksa Trepče, koji su

se žalili da su isključeni iz sporazuma koji je potpisan sa UNMIK-om i predstavnicima bivših srpskih radnika kompleksa Trepča, a prema kojem su Srbi dobili platu iz kosovskog budžeta.

TPD je takodje preispitala žalbe primljene od građana koji su povredjeni u toku II svetskog rata, koji od kraja sukoba 1999, protestuju kako ne primaju svoju građansku invalidsku penziju ili druge oblike pomoći na koje su imali pravo prema zakonu. Štaviše, TPD se bavila žalbama primljenim od lica sa fizičkim nedostacima koje su navele da im nadležne vlasti nisu izdavale vozačke dozvole.

U isto vreme, do uspostavljanja Jedinice za ravnopravnost polova (JRP), pravnici koji rade za TPD su angažovani da nadju rešenja i pomoć za žrtve silovanja u sukobu 1999.

Jedinica za ravnopravnost polova

JRP je uspostavljena 2. jula, 2004. kako bi primenila član 6 Zakona o ravnopravnosti polova koji je proglašen UNMIK-ovom uredbom 2004/18, 7. juna 2004. Prema članu 6, pitanja diskriminacije koja se direktno odnose na polove “razmatra Jedinica za ravnopravnost polova u okviru Ombudsperson Institucije (...), koja takodje ima odgovornost da razmatra nacрте zakonskih propisa i komentariše sprovođenje ovog Zakona i postojećeg zakonodavstva, jer se ono odnosi na pitanja polova”.

Gore pomenuta odredba proširuje Ombudspersonov mandat na pregled nacрта i postojećeg zakona koji je povezan sa pitanjima pola i na komentarisanje primene zakona o Jednakosti polova. Štaviše, prema ovoj odredbi, Ombudsperson Institucija je jedina institucija na Kosovu sa mandatom da prima žalbe u vezi diskriminacije zasnovane na polu.

Zbog nedovoljnog finansiranja iz kosovskog konsolidovanog budžeta, JRP je počela sa radom 1.februara 2005. Jedan od prvih slučajeva koji je preuzet od TPD uključuje žalbu grupe žrtava silovanih u sukobu 1999. koje nisu dobile nikakav oblik društvene podrške od odgovornih vlasti.

JRP je takodje inicirala istrage moguće diskriminacije zasnovane na polu prilikom zapošljavanja u javnim institucijama, kao i u slučajevima sa izvesnim problemima sa kojima se susreću stranci u braku sa licima koja su sa Kosova prilikom dobijanja dozvole boravka. U isto vreme, JRP prati sudski slučaj koji se odnosi na otpuštanje žena sa posla, zasnovanog za polu. Ostali slučajevi se bave navodno nezakonitim otpuštanjem sa posla nastavnice koja je odbila da se ponaša prema školskoj direktivi koja zabranjuje nošenje marama u školi i u drugom slučaju se radi o zabrani učenici da nosi feredžu u razredu.

Posredovanje

Jedan od zadataka Ombudspersona je da posreduje i nudi dobre usluge u slučajevima gde postoji šansa da se na taj način reše nesporazumi ili konflikti. Ovaj deo posla Ombudsperson Institucije se smatra veoma značajnim delom aktivnosti te institucije, jer većina slučajeva, posebno CR slučajevi, imaju neki od aspekata posredovanja.

Slučajevi koji slede su primeri uspešnog posredovanja u kojima je Ombudsperson Institucija pomogla da se uspešno reše određena pitanja.

Ombudsperson je bio uključen u različite faze u vezi sa problemima sa kojima se suočavaju pripadnici aškalijske zajednice iz Vučitrna Posle napada na njihove kuće tokom nasilnih događaja u martu 2004, sve Aškalijske iz Vučitrna bili su evakuisani u bazu francuskog KFOR-a. Postojali su brojni pokušaji da se organizuje prebacivanje Aškalijske u jedan motel u blizini Vučitrna, ali su oni svaki put odbijali tu opciju. Posle intervencije Ombudsperson Institucije, u saradnji sa UNMIK-om, francuskim KFOR-om i srpskim Koordinacionim centrom za Kosovo i Metohiju, porodice Aškalijske dobile su putna i lična dokumenta od Vlade Srbije, u septembru 2004., tako da su nakon toga bili u stanju da napuste kamp. Mnogi od njih su napustili Kosovo, dok su drugi otišli na razne strane i žive u drugim delovima Kosova. Nekoliko meseci kasnije, neki od njih su se vratili u svoje obnovljene kuće, gde i sada žive pod stalnom zaštitom Kosovskog zaštitnog korpusa. Ograničeni broj našao je smeštaj u gore pomenutom motelu, čije su prostorije pretvorene u *de facto* kolektivni centar.

Ombudsperson je takodje bio angažovan u diskusijama između stanovnika srpskog sela Batuse i raznih vlasti, a u vezi sa problemima sa električnom energijom sa kojima su se stanovnici suočili u periodu od oko tri meseca, tokom zime. Posle sastanka sa Ombudspersonom, predsednik Opštine Kosovo Polje doneo je odluku da potpiše ugovor sa KEK-om u ime sela i da plati depozit za dug, kako bi se selo ponovo priključilo na elektro mrežu.

Predstavnici Ombudsperson Institucije su, dalje, bili umešani u slučaj koji se odnosi na decu bez roditelja ili staratelja, koja nisu dobijala socijalnu pomoć. Posle kontakta Ombudspersona sa direktorom Centra za socijalni rad u Prištini, deca su dobila sva neophodna dokumenta kako bi mogla da primaju socijalnu pomoć. Pored toga, Centar za socijalni rad je redovno posećivao decu i jedno od njih je počelo da pohađa školu, uz pomoć pomenutog Centra.

Saradnja sa Ombudsperson Institucijama i sličnim telima

Tokom perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, Ombudsperson Institucija je nastavila da tesno saradjuje sa sličnim institucijama u drugim zemljama, u slučajevima gde je angažovanost vlasti tih zemalja bila neophodna za rešavanje problema sa kojima se

suočavaju pojedinci na Kosovu. Do saradnje u tu svrhu došlo je, na primer, sa ombudsmanima u Bosni i Hercegovini, BJR Makedoniji, Danskoj, Norveškoj i Švedskoj, sa medijatorom u Francuskoj, kao i sa Komisijom za peticije nemačkog Bundestaga i parlamentima određenih nemačkih provincija. Neki od ovih slučajeva uključuju žalbe povodom prisilnog vraćanja osoba, ili protiv nacionalnih trupa KFOR-a.

Tokom cele prethodne godine, predstavnici Ombudsperson Institucije održali su prezentacije o radu Ombudsperson Institucije na “Konferenciji Ombudsmana Jugoistočne Evrope – poboljšanje regionalne saradnje” u Srbiji i Crnoj Gori, na Okruglom stolu evropskih ombudsmana u Danskoj, kao i na seminaru “Slučajevi u vezi sa životnom sredinom pred Ombudsmanom” u Grčkoj, koji je organizovan od strane grčkog Ombudsmana, a finansiran “Eunomia” programom za promovisanje Ombudsman Institucija u Jugoistočnoj Evropi.

U septembru 2004, delegacija Ombudsperson Institucije posetila je Ombudsman Instituciju u Sloveniji, kako bi videli i razmenili znanje, pre svega, u oblasti IT-a, finansijskih i administrativnih aktivnosti i u vezi sa pravima deteta. Usledila je potom poseta zamenika slovenačkog Ombudsmana sedištu Ombudsperson Institucije u Prištini. Ombudspersona je takodje posetio Ombudsman iz Luksemburga.

Ombudsperson Institucija je takodje saradnjivala sa Ombudsman Institucijama u regionu Balkana, zahvaljujući Programu regionalne razmene, zasnovanom na zajedničkom projektu ODIHR-u (Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava) u okviru OEBS-a, i Ombudsperson Institucije. Ovaj program, osnovan u oktobru 2004, uključuje program razmene pravnika između Ombudsperson Institucije i Ombudsman Institucija u Albaniji, BJR Makedoniji i Crnoj Gori. Tokom perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, takav program razmene je ostvaren između Institucije i Ombudsman Institucija u Albaniji, BJR Makedoniji i Crnoj Gori. Taj program, u kome su pravници koji se razmenjuju obavezni da učestvuju u svakodnevним aktivnostima institucije domaćina, posebno u radu na slučajevima koji su određeni pravniku koga zamenjuje, ima za cilj da omogućí da osoblje uključeno u to poveća znanje i razmeni informacije sa institucijom domaćinom. Pored toga, snažna saradnja između Ombudsman Institucija u regionu pomoći će da se udruži i unapredi promocija ljudskih prava u ovom delu Evrope.

Ombudsperson Institucija je uspostavila kontakte sa Narodnom kancelarijom u Beogradu, u okviru Kabineta predsednika Srbije. Tokom perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, Institucija je poslala Narodnoj kancelariji nekoliko slučajeva koji se odnose na probleme vezane za javnu administraciju u Srbiji.

Pored toga, Institucija je svoj Periodični informator distribuirala svim Ombudsman Institucijama u Evropi, kako bi ih informisala o svojim aktivnostima i razmenila iskustva u zaštiti ljudskih prava.

Pregled slučajeva

U toku izveštajnog perioda, približno 4 000 ljudi je lično kontaktiralo Obudsperson Instituciju u Prištini i terenske kancelarije kako bi uložili formalne žalbe ili zamolili za savet i pomoć.

U toku 84 Otvorenih dana koji su održani u toku izveštajnog perioda, približno 1 700 ljudi se lično srelo sa Ombudspersonom ili njegovim zamenikom u Prištini, ili u 6 kancelarija na terenu u raznim delovima Kosova.

U periodu između 1. jula 2004. i 30. juna 2005. Ombudsperson je privremeno registrovao 446 zahteva. 136 slučajeva je proglašeno neprihvatljivim zbog toga što nisu bili iskorišćeni svi pravni lekovi, zatim iz razloga što su žalbe bile neosnovane ili zbog činjenice da su bile izvan jurisdikcije Ombudspersona. Ostalih 216 slučajeva je bilo izbrisano sa liste – njih 138 je pozitivno rešeno a 78 je obustavljeno, između ostalog, zbog neinteresovanja podnosioca zahteva da se istraga nastavi.

Većina slučajeva koje je Ombudsperson Institucija istraživala bavila se proceduralnim problemima kao što je dužina procesa u građanskim parnicama pred Sudovima i HPD-om, zakonskim aktima ili omaškama nadležne javne vlasti, pitanjima svojine, žalbama u vezi sa zloupotrebom vlasti, pravima koja se odnose na sudska pitanja, zaposlenjem – i slične žalbe ili pitanjima imuniteta (vidi Dodatak 1). Od ovih prijava, Ombudsperson je izdao dvadeset dva završna izveštaja od kojih su sedamnaest bili izveštaji o slučajevima i pet je dato prema *ex officio* istragama (vidi Dodatak 3 kao rezime ovih izveštaja). Neki od napred navedenih izveštaja su se bavili pitanjima dužine postupka, dok su se drugi odnosili na zakonitost pritvaranja mentalno bolesnih osoba na psihijatrijska odeljenja, neadekvatne krivične istrage, diskriminaciju po pitanju starosti u oglasima za zaposlenje u javnom sektoru, diskriminaciju po pitanju pola, kao i navodno maltretiranje od strane UNMIK policije.

Za vreme perioda izveštaja Ombudsperson je podneo šest zahteva za privremene mere i poslao je šest pisama SPGS-u ili Ministru javnih službi, zahtevajući specijalne hitne intervencije. Tri od ovih zahteva su bili uspešni, dok je devet bilo neuspešno (vidi Dodatak 2). Većina ovih zahteva se odnosila na nasilno isterivanje iz stanova i uništavanje zgrada, kao i inertnost javnih vlasti prema nelegalnim akcijama ili zloupotrebi službenog položaja.

Ombudsperson je registrovao 573 CR slučajeva, što znači slučajeva koji nisu zahtevali punu formalnu istragu, već pre izvesnu intervenciju ili posredovanje od kojih je 83 uspešno završeno, a drugih 166 je bilo obustavljeno zbog različitih razloga. Većina CR slučajeva su imali veze sa problemima kojima se bavi Ombudsperson Institucija, kao što su rekonstrukcija kuća, pitanja socijalnog osiguranja, žalbi u vezi sa mogućnostima smeštaja i pitanjima koji se odnose na zaposlenje.

Finansijski fondovi i besplatna pomoć

Tokom perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, Ombudsperson Institucija je koristila fondove iz Kosovskog konsolidovanog budžeta, od Stalnog saveta OEBS-a, kao i od sledećih bilateralnih donatora: Austrije, Belgije, Danske, Finske, Lihtenštajna, Norveške, Poljske, Švajcarske, Turske i Sjedinjenih Država. Specijalni projekti su bili finansirani od strane Saveta Evrope, ODIHR-a, UNICEF-a i UNIFEM-a.

U junu 2004, Švedska međunarodna razvojna korporacija (SIDA) odobrila je projekat čiji je cilj bio da obezbedi za osoblje Ombudsperson Institucije visoko obrazovanje iz oblasti ljudskih prava, dobre uprave, opšte administracije, pomirenja i posredovanja. Metode da se to postigne uključivaće obuke iz različitih oblasti ljudskih prava i sličnih, kurseve engleskog jezika, obuke iz oblasti administracije i kancelarijskog menadžmenta i studijske posete različitim Ombuds Institucijama. Implementacioni partner SIDA-a u ovom projektu treba da bude Savet Evrope, koji će potpisati implementacioni sporazum sa SIDA u bliskoj budućnosti.

Tokom čitavog perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, Savet Evrope je organizovao i finansijski pomogao, između ostalog, *inter alia*, studijske posete za 15 pravnika iz Institucije Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu, u Francuskoj, zatim konsultativne posete Strazburu koje je obavio Ombudsperson u septembru 2004, januaru 2005. i maju 2005. godine, i učestvovanje zamenika Ombudspersona na Okruglom stolu evropskih ombudsmana u Kopenhagenu, u Danskoj.

U septembru 2004, Helskinški komitet za ljudska prava finansijski je pomogla tri pravnika iz Ombudsperson Institucije da učestvuju na Letnjoj školi Helsinšog komiteta za ljudska prava u Varšavi, u Poljskoj.

U oktobru 2004, Evropski centar za pitanja manjina organizovao je i finansijski pomogao, uz pomoć Kraljevskog ministarstva za inostrane poslove Norveške, učešće dva pravnika iz Ombudsperson Institucije u radu radionice na temu "Ombudsman Institucije i prava manjina" u Ohridu, u BJR Makedoniji.

U novembru 2004, Evropski centar za pitanja manjina organizovao je i finansijski pomogao učešće dva službenika Ombudsperson Institucije na "Studijskom putovanju širom Evrope u Šlezvig-Holštajnu", u Flensburgu, u Nemačkoj, radi razmene iskustava između Ombudsman Institucija, u vezi sa pitanjima manjina i ljudskih prava. Tokom istog meseca, Albanski centar za ljudska prava organizovao je i finansijski pomogao učešće dvoje zaposlenih u Instituciji kursu na temu "Arhivisti i menadžeri biblioteka" u Tirani, u Albaniji.

U decembru 2004, Albanski narodni advokat sponzoriseo je učešće direktora za istrage Ombudsperson Institucije na Nacionalnoj konferenciji o pravu radnika u Tirani, u Albaniji.

U januaru 2005, Evropska komisija finansijski je pomogla učešće jednog pravnika iz Ombudsperson Institucije na "Seminaru o zaštiti podataka" u Briselu, u Belgiji.

U februaru 2005, Ombudsperson Institucija je bila u stanju da otvori novu terensku kancelariju u Gračanici, zahvaljujući posebnoj donaciji, odnosno pomoći, Austrijske razvojne agencije pri Ministarstvu inostranih poslova Austrije.

U junu 2005, učestvovanje zamenika direktora za istrage za specijalne programe Ombudsperson Institucije, na sastanku Ombudspersona u Prespi, u Grčkoj, bilo je finansirano od strane projekta "Eunomia", zajedničkog projekta koji je preduzeo Savet Evrope i grčki Ombudsman.

Tokom perioda koji je obuhvaćen u ovom izveštaju, ODIHR je finansijski pomogao Program regionalne razmene, koji uključuje razmenu pravnika iz Ombudsperson Institucije i pravnika iz Ombudsman Institucija u Albaniji, BJR Makedoniji i Crnoj Gori.

Zahvaljujući pomoći od UNIFEM-a, Jedinica za ravnopravnost polova, u okviru Institucije, bila je u stanju da štampa letke na albanskom, srpskom i truskom jeziku, da bi informisala javnost o diskriminaciji zasnovanoj na polnoj osnovi, a kako bi se omogućilo licima koja smatraju da su možda bile žrtve takve diskriminacije, da kontaktiraju Instituciju.

Kao rezultat sporazuma o projektnoj saradnji između UNICEF-a i Ombudsperson Institucije, UNICEF je finansijski pomogao platu pravnika koji radi u Timu za prava deteta pri Instituciji, kao i druge aktivnosti koje se odnose na implementaciju tog projekta, kao što su obuke, studijske posete i informativni materijali.

Budući planovi Ombudsperson Institucije

Ovaj period izveštaja obuhvata dalji progres u pripremanju Institucije za njenu kompletnu kosovizaciju.

Sledeći svoju odluku da još jednom produži mandat sadašnjeg Ombudspersona do decembra 2005, SPGS je u pismu upućenom Ombudspersonu 15. juna 2005. da očekuje da Ombudsperson iskoristi ostatak 2005. godine da ostvari sve potrebne korake u bliskoj saradnji sa UNMIK-om, PIS-om i OEBS-om, da postigne nesmetanu tranziciju vođstva Institucije na ljude sa Kosova, uključujući određivanje kosovskog naslednika Ombudspersona.

Kao što je spomenuto u prethodnom Godišnjem izveštaju, kao i u mnogim razgovorima sa SPGS-om, licima koja su na vrhu diplomatskih misija u Prištini i Beogradu, načelnikom OEBS misije na Kosovu i raznim predstavnicima Saveta Evrope, Ombudsperson još uvek smatra da je isuviše rano primeniti ili kompletirati takav korak. Međutim, s obzirom na

odluku SPGS-a, on se složio da pruži bilo koju podršku koja je potrebna u završnoj fazi procesa kosovizacije i namerava da ostavi Instituciju u stanju da se suoči sa novim izazovima i da nastavi da izvršava posebnu ulogu koju stanovnici Kosova očekuju od nje.

U ovom smislu, od predstavnika Ombudsperson Institucije se zahtevalo da učestvuje u radnoj grupi koju je formirao OEBS, a inače sastavljenu od predstavnika OEBS-a, kosovske Skupštine i kancelarije Visokog komesara UN-a za ljudska prava. Radna grupa počela je da se sastaje krajem maja 2005. i usvojila je raspored predviđajući da, u nameri da dozvoli Instituciji da postane u potpunosti lokalna institucija do 1. januara 2006. određivanje liste potencijalnih lokalnih kandidata za vodeće položaje u okviru Institucije trebalo bi da počne jula 2005, dok nacrt zakona Institucije treba da bude pripremljen i predat odgovornim telima do septembra, 2005.

U isto vreme, Ombudsperson je nastavio da šalje neke pripadnike lokalnog osoblja na razne obuke, konferencije, seminare i studijske posete. Na raznim međunarodnim sastancima Ombudsperson Institucija je bila predstavljena lokalnim zamenicima ili drugim višim osobljem. Planiraju se dalja usavršavanja i obuka, naročito u posebnom projektu koji finansira SIDA uključujući razne programe sa Savetom Evrope kao izvršnim partnerom.

Medjutim, svi navedeni naponi da se obezbedi da Ombudsperson Institucija i njeno osoblje budu spremni da postanu deo lokalnih struktura na Kosovu, ne obuhvata glavno pitanje u ovom kontaktu – naime da li je Kosovo samo spremno za takvu tranziciju.

Jedan od najvećih problema u ovom pogledu je činjenica da nije sasvim verovatno da će međunarodna administracija na Kosovu dozvoliti lokalnom Ombudspersonu da ispita njen rad iz perspektive ljudskih prava, tako da građani koji se žale protiv izvesnih članova UNMIK-a ili sličnih budućih međunarodnih struktura neće više biti u stanju da ove žalbe podnesu Ombudsperson Instituciji. Za sada je Ombudsperson Institucija sa međunarodnim Ombudspersonom na čelu, jedina nezavisna institucija ljudskih prava koja je kompetenta da se bavi žalbama u vezi sa međunarodnim prisustvom na Kosovu. Uzevši u obzir kraj mandata međunarodnog Ombudspersona, nije jasno koji će entitet, ako uopšte postoji, biti u poziciji da ispuni ovaj vakuum.

Nalaženje jednog ili mnogo prikladnih kandidata će takodje predstavljati veliki izazov. kosovski Ombudsperson mora da bude pojedinac koji nije bio uključen u kosovski sukob i koji mora jasno da stoji iznad inter-političkih prepirki koje dominiraju na političkom polju Kosova. On ili ona treba da ima lični autoritet, visok nivo obrazovanja i iskustvo na polju ljudskih prava. Najvažnije je da će lokalni Ombudsperson morati da bude neko ko bi mogao da uživa poverenje stanovnika Kosova, bez obzira na njihovu nacionalnost, kao i poverenje međunarodne zajednice.

U isto vreme, bilo koji planovi za kosovizaciju Ombudsperson Institucije će potpuno morati da uzmu u obzir posebnu ulogu koju Institucija ima. Izvesnim delovima Institucije kao što je kancelarija na terenu u Gračanici i Jedinica za jednakost polova koje trenut-

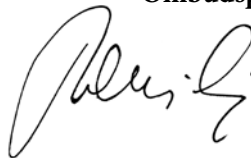
no finansiraju međunarodni donatori, će u tom slučaju biti potrebne dalje finansije iz Konsolidovanog budžeta Kosova, dok onim projektima koji su otpočeti pre kosovizacije treba dozvoliti da se nastave ili da se razvijaju. Biće potrebno da se plate osoblja Institucije fiksiraju na siguran način i moraće da budu na nivou koji će obezbediti dobru profesionalnu budućnost Ombudsperson Institucije. U isto vreme, da bi se održao stalni nivo obuke i obrazovanja u različitim poljima zaštite ljudskih prava, i sposobnost da se dalje razvija, Institucija ne treba da bude ostavljena bez međunarodne podrške.

U ovo su sumnjali mnogi, na primer, Savet Evrope čija je Parlamentarna Skupština uključila budućnost Ombudspersona u dve rezolucije izdate u januaru i junu 2005. U obe rezolucije Parlamentarna Skupština je tražila od UNMIK-a da zadrži "međunarodni status Ombudsperson Institucije, ili bar nadležnost Ombudspersona nad međunarodnim autoritetima sve dok su oni na Kosovu".

Biće veliki izazov svim entitetima uključenim u ovo, da se prevaziđu ove poteškoće kako bi se obezbedilo da takodje u budućnosti Ombudsperson i zaposleni u instituciji budu u mogućnosti da pomognu onima koji dolaze kod Ombudspersona, kao poslednjem vidu pomoći u njihovoj borbi protiv povrede i kršenja ljudskih prava od strane vlasti. Bar u ovom gledajući sa više aspekata tranzicionom periodu, Ombudsperson se plaši da sve ovo ne može biti garantovano od strane Institucije koja nema nikakvo međunarodno "uporište", dok je ona sama integralni deo lokalnih struktura na Kosovu. Pa ipak, suočen sa odlukom međunarodne administracije da Instituciju uskoro kosovizuje, on je obavezan da pokuša da obezbedi, koliko je to moguće, odgovarajuće okolnosti za ovaj cilj i nade, čak i ako nema mnogo idealizma, da će njegove sumnje u ovom pogledu da se pokažu kao neosnovane.

Marek Antoni Nowicki

Ombudsperson

Dodatak 1: Statistički pregled slučajeva (1. jula 2004. - 30. juna 2005.)

PRIVREMENO REGISTROVANI SLUČAJEVI (APLIKACIJE): **446**

NACIONALNA PRIPADNOST PODNOSILACA APLIKACIJA:

Albanci:.....	323
Srbi:	104
Ostali:.....	23

ODGOVORNE STRANE:

UNMIK:.....	297
PIS:.....	103
HPD:.....	42
KFOR:.....	1
Ostali:.....	7

SLUČAJEVI PROGLAŠENI NEPRIHVATLJIVIM: **136**

SLUČAJEVI IZBAČENI SA LISTA: **216**

POZITIVNO REŠENA PITANJA:.....	138
SLUČAJEVI OBUSTAVLJENI ZBOG DRUGIH RAZLOGA:.....	78

OTVORENE ISTRAGE: **20**

ISTRAGE ZASNOVANE NA APLIKACIJAMA:.....	12
EX OFFICIO ISTRAGE:.....	8

OBJAVLJENI KONAČNI IZVEŠTAJI: **22**

IZVEŠTAJI O SLUČAJEVIMA:.....	22
SPECIJALNI IZVEŠTAJI:.....	0

ZAHTEVI ZA HITNE MERE: **6**

SLUČAJEVI ZA AKCIJU (UKUPNO): **573**

POZITIVNO REŠENI SLUČAJEVI:.....	83
SLUČAJEVI OBUSTAVLJENI ZBOG DRUGIH RAZLOGA:.....	166

PRISPELA KORESPODENCIJA: **1840**

POSLATA KORESOPDENCIJA: **1876**

Predmet materije zvaničnih aplikacija **(1. juli 2004. - 30. juni 2005.)**

Dužina parničnih sudskih postupaka:.....	131
Pitanja vezana za imovinu (HPD):.....	144
Pitanja vezana za imovinu (ostalo):.....	66
Neadekvatna istraga krivičnih dela:.....	4
Zloupotreba vlasti:.....	28
Slučajevi vezani za administrativnu tišinu:.....	51
Slučajevi koji se tiču prava na pristup sudovima:.....	84
Slučajevi vezani za zaposlenje:.....	27
Ekonomska, socijalna i kulturna prava:.....	20
Pravo na slobodu:.....	4
Dužina krivičnih sudskih postupaka:.....	14
Ostalo:.....	10

Dodatak 2: Pregled zahteva za preduzimanje privremenih mera i ostalih zahteva za hitno delovanje

(1. juli 2004. – 30. juni 2005.)

Neuspeh u izvršenju odluke o obustavljanju nelegalne gradnje u Peći

13. maj 2004, Ombudsperson je primio žalbu u kojoj se podnosioc žali da odluka doneta 13. aprila 2004. od strane Direkcije za urbano i ruralno planiranje u Opštini Peć, kao i naredba trećim licima da prestanu sa nelegalnom gradnjom stambene zgrade deset metara od kuće podnosioca žalbe, još uvek nisu izvršene. Rupa za temelje stambene zgrade je iskopana blizu garaže aplikanta, tako da je garaža počela da klizi u rupu, što za posledicu nosi rizik za aplikantovu kuću.

11. jun 2004: Ombudsperson je poslao urgentan zahtev za privremenu meru tadašnjem SPGS-u, u kojem traži od njega da se postara da Opština Peć stane na put nelegalnoj gradnji koja šteti nepokretnosti podnosioca žalbe koja je u susedstvu.

20. jul 2004: Ombudsperson je primio pismo od opštinskog Predstavnik UNMIK-a za region Peći koji ga je informisao da je pisao Opštini Peć kako bi dobio informacije šta planiraju da urade kako bi se rešilo to pitanje. UNMIK-ov opštinski Predstavnik je napisao da je u pismu od 2. jula 2004. opštinski Direktor za urbanizam nabrojao niz mera koje je opština preduzela, ali i pored toga, Opštinski predstavnik UNMIK-a je prilikom posete lokaciji o kojoj je reč pronašao, da se mašina za kopanje i dalje nalazila tamo, iako se činilo da su radovi u prekidu. Opštinski predstavnik UNMIK-a je uverio Ombudspersona da će on nastaviti da nadgleda situaciju i, ako je potrebno, obaveštava ga o razvoju situacije. On je takodje informisao Ombudspersona da je, pod njegovom nadležnošću osoblje sastavilo dosije o lošem vodjenju administracije koji datira još iz septembra 2003, i predalo ga Komandiru regionalne policije 7. jula 2004, informišući o tome i Skupštinu opštine Peć. Opštinski predstavnik UNMIK-a je zaključio da je duga lista slučajeva, od kojih je petnaest u žiži interesovanja njegove Kancelarije, u kojima je Glavni izvršni službenik prekršio svoje nadležnosti, nije postupao u skladu sa procedurom i trošio iz opštinskog fonda bez poštovanja procedure. Opštinski predstavnik UNMIK-a je završio svoje pismo rečima da ga je regionalni Komandir policije informisao da je dosije predat međunarodnom tužiocu u Peći, i kako se iskreno nada da će biti sačinjena specifična istraga i da će protiv više zvaničnika Opštine biti podignuta optužnica.

Inertnost Opštine Djakovica po pitanju nelegalnih gradjevinskih radova

24. avgusta 2004, Ombudsperson je primio žalbu iz koje proizilazi da su se aplikant i ostali žalili da Opština Djakovica nije preduzela nikakve mere po brojnim žalbama o navodnoj nelegalnoj gradnji stambene zgrade blizu kuće aplikanta.

26. avgust 2004.: Ombudsperson je poslao zahtev za privremene mere SPGS-u, zahtevajući da reaguje na izostanak intervencije od strane opštine Djakovica. Ombudsperson je opisao kako, usled nastavljanja gradnje, podnosilac i njegovi susedi imaju stalna oštećenja na svojim kućama. Ombudsperson je dodao da se podnosilac u nekoliko navrata obraćao opštinskim vlastima, moleći ih da procene i potvrde štetu koja je nastala na njegovom posedu, kao i pretnju koju je gradnja predstavljala za susedne objekte. Ipak, njegovi zahtevi da se stavi tačka na gradjevinske radove nisu imali odjeka. Ombudsperson je zahtevao da SPGS preduzme hitne mere kako bi se osigurao prestanak gradnje stambene zgrade o kojoj je reč, dok se ne završi dalja istraga Ombudspersona u vezi ovog slučaja i zatražio je od SPGS-a da ga, takodje, informiše o svim merama koje bude preduzeo.

10. septembar 2004: Ombudsperson je poslao drugi zahtev za privremenu meru SPGS-u, navodeći da nije dobio informaciju o bilo kakvoj meri preduzetoj u vezi sa ovim hitnim slučajem, niti je dobio bilo kakv odgovor na svoje pismo poslato pre dve nedelje. Ombudsperson je ponovio svoj zahtev da se momentalno preduzmu mere, kako bi se osigurao prestanak gradnje stambene zgrade u Djakovici i da želi da bude informisan o bilo kojim postupcima koji su preduzeti ili se planiraju u vezi sa ovim pitanjem.

17. septembar 2004: Ombudsperson je dobio odgovor od SPGS-a, u kome on ukazuje na to da mu je prvi pažnju na ovo pitanje skrenuo Njegova Svetost Vladika raško-prizrenski Artemije tokom sastanka 25. avgusta 2004. SPGS je napisao da je potom, takodje, razgovarao o ovom pitanju sa Premijerom Kosova, kao i sa Gradonačelnikom Djakovice, predsednikom Saveza za budućnost Kosova (AAK), načelnikom stuba II i Regionalnim predstavnikom UNMIK-a za jugoistočni region. SPGS je dodao da on smatra da je cela stvar pod istragom, ali da takodje oseća i potrebu da lično poseti lokaciju posle 27. septembra 2004, kako bi se bolje informisao o situaciji.

29. septembar 2004.: Ombudsperson je odgovorio SPGS-u, informišući ga da je UNMIK verovatno pogrešno razumeo okolnosti pod kojima se ovaj slučaj odvija. Ombudsperson je priložio pismo koje je aplikant napisao, u kome je on izrazio svoje iznenadjenje na odgovor koji je dobijen od SPGS-a, s obzirom da ličnosti koje je on naveo u svom zadnjem pismu nikada nisu bile uključene u slučaju. U isto vreme, prema aplikantu, nelegalni gradjevinski radovi su se nastavili i nosili su rizik od daljih oštećenja njegove imovine. Ombudsperson je zatražio od SPGS-a da zaustavi gradjevinske radove u blizini poseda aplikanta očekujući dalju istragu u ovom slučaju.

3. decembar 2004: Ombudsperson je primio pismo od Zamenika SPGS-a za civilnu administraciju, koji ga je informisao da će se odbijanjem opštinskih javnih službenika da preduzmu potrebne mere, koje je zatražila od njih kancelarija, sada baviti PIS, tačnije Ministarstvo javnih službi. Zamenik SPGS-a je informisao Ombudspersona da su njegovi zahtevi prosledjeni Ministarstvu javnih službi.

10. decembar 2004: Ombudsperson je napisao zahtev za privremenu meru Ministarstvu javnih službi, tražeći da preduzme hitne mere kako bi se postaralo da prestane gradnja sporne stambene zgrade, očekujući Ombudspersonovu dalju istragu o ovom slučaju. Ombudsperson je takodje zatražio da bude informisan o bilo kakvim merama koje će biti preduzete u ovom slučaju.

Na ovaj zahtev nije odgovoreno.

Navodna nezakonita eksproprijacija zemljišta u korist Aerodroma Priština

26. oktobra 2004, Ombudsperson je primio žalbu po kojoj se aplikant žali protiv odluke koju je doneo SPGS, po kojoj se 490,70 hektara aplikantove zemlje navodno ekspropriše bez pravog osnova zbog gradnje novog civilnog aerodroma. Šest dana ranije, aplikant je poslao pismo SPGS-u u kome je zatražio ponovno razmatranje ove odluke, tvrdeći kako ona ne odgovara zahtevu za eksproprijaciju koji je sastavio Aerodrom Priština, po kome bi trebalo eksproprišati svega 24,28 hektara zemlje koja je u vlasništvu aplikanta. Aplikant nije dobio nikakav odgovor na svoj zahtev.

27. oktobar 2004: Ombudsperson je poslao urgentni zahtev za privremene mere SPGS-u, zahtevajući da zaustavi sve građevinske radove prištinskog civilnog aerodroma, a koji se vode na aplikantovom zemljištu dok se ne donese odluka da se razmotri ranije sudsko rešenje da se ekspropriše 490,70 hektara njegove zemlje.

29. april 2005: Ombudsperson je poslao pismo podsećanja SPGS-u, u kome ga informiše da je u medjuvremenu, podnosilac dobio odluku od opštinskog suda u Lipljanu, kojom se zahteva prestanak svih građevinskih radova na aplikantovom zemljištu. Štaviše, Ombudsperson je molio za informaciju o bilo kakvoj meri koju je SPGS preduzeo ili koju planira da preduzme povodom ovog slučaja.

10 jun 2005: Ombudsperson je primio pismo od aplikanta u kome on iznosi da je slučaj rešen pozitivno za obe strane. Podnosilac se zahvalio Ombudspersonu za njegovu pomoć i intervenciju povodom ovog slučaja.

Rušenje kuće na zemljištu koje je navodno u vlasništvu Opštine Prizren

20. oktobra 2004, Ombudsperson je primio žalbu, u kojoj se aplikant žalio na obaveštenje koje se tiče izvršenja konačne odluke koju je donela Direkcija za zemljište i sudska pitanja u Opštini Prizren, a kojom se naredjuje rušenje njegove kuće koja se nalazi na zemljištu, čiji je navodni vlasnik Opština Prizren. Aplikant, koji na ovom zemljištu živi od 1975, je podneo tužbu Opštinskom sudu u Prizrenu u aprilu 2004, tražeći potvrdu vlasničkog prava na spornom zemljištu. U septembru 2004, on je zatražio da Opštinski sud izda odluku o privremenoj meri.

5. novembar 2004.: Ombudsperson je poslao zahtev za privremenu meru SPGS-u, tražeći od njega da se postara da se izvršenje odluke, koja naredjuje da podnosilac mora da sruši svoju kuću, suspenduje u iščekivanju njegove dalje istrage o ovom slučaju i dok ne stupi na snagu konačna presuda o potvrdi aplikantovog prava na vlasništvo navedenog zemljišta.

Na ovaj zahtev nije dobijen odgovor.

Nasilna evikcija iz baraka Kablara

22. novembra 2004, predstavnici preko stotinu ljudi koji su živeli u barakama koje su prethodno pripadale srpskom preduzeću "Kablar" u Prištini, došli su kod Ombudspersona da ga obaveste da će sledećeg dana biti izbačeni iz baraka, u kojima su bili smešteni pošto su izgubili svoje domove tokom konflikta 1999. godine. Izbacivanje (evikcija) je bilo zasnovano na odluci Opštinskog suda u Prištini, koja je bila potvrđena od strane Okružnog suda u Prištini, uprkos izraženim sumnjama od strane aplikantata i trećih lica u legalnost izbacivanja. Pitanje je izneto pred Vrhovni sud, gde se još uvek čeka na odluku.

22. novembar 2004: Ombudsperson je poslao zahtev SPGS-u za uvođenje privremenih mera i zatražio od njega da upotrebi svoja ovlašćenja i da osigura zaustavljanje procesa iseljavanja dok Ombudsperson ne obavi dalju istragu povodom tog slučaja, i ishoda procesa pred Vrhovnim sudom. Kopija ovog pisma poslata je predsedniku Opštine Priština.

23. novembar 2004: Predstavnici podnosilaca žalbe došli su u Ombudsperson Instituciju i obavestili Ombudspersona da je policija došla da ih izbaci iz baraka. Iako su aplikanti prethodno pokazali policiji kopiju Ombudspersonovog zahteva za uvođenjem privremenih mera, njihova pokretna imovina je u tom trenutku bila izneta od strane radnika i ostavljena na ulicu. Podnosioci zahteva su se žalili da su neki vredni predmeti bili ukradeni tokom tog postupka i da, iako je temperatura bila ispod nule, nisu imali gde da odu.

Istog popodneva, predstavnici Ombudsperson Institucije posetili su barake i videli da je nameštaj aplikantata još uvek na ulici. Dok su radnici obezbeđenja pred vratima baraka rekli da je skoro svim licima obezbeđen smeštaj, međjutim aplikanti su obavestili predstavnike Ombudspersona da do tada nikakve mere nisu preduzete od strane opštine da im se obezbedi ikakav smeštaj.

Kasnije istog dana, Ombudsperson je povodom toga poslao SPGS-u drugi zahtev za uvođenje privremenih mera, u kojem ga je obavestio o situaciji i upitao šta odgovorne međunarodne i lokalne vlasti nameravaju da učine da spreče humanitarnu krizu koja preti da nastane u sred Prištine. On je ponovo urgirao kod SPGS-a da obezbedi odgovarajuće mere bez ikakvog odlaganja kako bi se rešilo ovo pitanje. Ovo pismo je takođe poslato predsedniku Opštine Priština.

Isto tako, 23. novembra 2004. Ombudsperson je poslao pismo koordinatoru Odeljenja pravosudne inspekcije pri Odeljenju UNMIK-a za pravosudje, koji je odgovoran za rešavanje pitanja zloupotreba od strane sudija i tužilaca, u kojem je zahtevao da to odeljenje otvori disciplinske postupke protiv sudija umešanih u sudsku odluku, koja je dovela do evikcije. Ombudsperson je zatražio od kordinatora Odeljenja za pravosudnu inspekciju da ovom slučaju da prioritet.

Uprkos učestalim naporima koje su uložili predstavnici Ombudsperson Institucije i predstavnici MKCK-a, koji su se čak ponudili da plate hotelske sobe da udome žene i decu tokom noći, isterana lica provele su noć 23. novembra u obližnjim kafeima i restoranima, koje su vlasnici ostavili otvorene u tu svrhu.

Tokom narednih dana, Ombudsperson je imao mnogo sastanaka sa aplikantima i predstavnicima opštine. Konačno, opština je ponudila smeštaj koji su aplikanti smatrali nedovoljnim da se u njega smeste i oni i njihova imovina.

3. decembar 2004: Ombudsperson je dobio pismo od kordinatora Odeljenja za pravosudnu inspekciju u okviru Odeljenja UNMIK-a za pravosudje, datirano 2. decembra 2004, u kojem ga je ona obavestila da je njeno Odeljenje otvorilo istragu povodom pomenutog slučaja i da je taj slučaj dobio prioritet.

6. decembar 2004: Ombudsperson je dobio pismo od glavnog zamenika SPGS-a, datirano 2. decembra 2004. godine, u kojem je odgovorio na zahtev Ombudspersona za uvođenjem privremenih mera. U svom pismu glavni zamenik SPGS-a je obavestio Ombudspersona da činjenice o ovoj situaciji ne potkrepljuju tvrdnje koje sadrže Ombudspersonova pisma, pošto se oštećene porodice nikada nisu obratile Opštini za pomoć tokom svih pet meseci koliko je trajao proces odluke oko izbacivanja. I pored toga, on je smatrao da su se opštinske vlasti, u saradnji sa osobljem UNMIK-a istog trenutka angažovali kada je taj predmet zadobio njihovu pažnju. 25. novembra 2004. smeštaj je bio ponuđen, ali je odbijen od strane iseljenih porodica. Glavni zamenik SPGS-a završio je svoje pismo stavom da su tvrdnje Ombudspersona da ništa nije učinjeno povodom rešavanja okolnosti ovog pitanja stoga "i pogrešne i bezvredne". On je sugerisao da u buduće Ombudsperson kontaktira nadležne kancelarije PIS-a i UNMIK-a, pre nego što "ospori napore istrajnih ljudi angažovanih u služenju Kosovu i njegovom stanovništvu". Prema njemu, "kredibilitet Ombudsperson Institucije, i njena efikasnost u odnosu na one koji traže njenu pomoć, bila bi poboljšana ozbiljnim preliminarnim istragama i odmerenim dijalozima".

10. decembar 2004: Ombudsperson je odgovorio glavnom Zameniku SPGS-a na pismo obaveštavajući ga da su, prema informacijama koje su njemu dostupne, podnosioci žalbe kontaktirali Opštinu, posebno Predsednika opštine, Okružni sud u Prištini i Vrhovni sud, nekoliko puta od kada su dobili informaciju da je proces iseljavanja pokrenut protiv njih. Svaki put kompetentne osobe su im govorile da ne brinu, jer takvo iseljavanje neće biti moguće u doglednoj budućnosti. Tvrdnje Opštine da nije imala nikakve informacije o tom slučaju prema tome ne mogu biti tačne. Ombudsperson je naveo da takođe ne odgovara

činjenicama tvrdnja da su se opštinske vlasti momentalno angažovale kada je taj predmet zadobio njihovu pažnju, jer su kopije hitnih pisama koja je Ombudsperson poslao SPGS-u 22.i 23.novembra 2004, poslata i Opštini, ali na njih nije dobio odgovor.

Tek pošto je opštinski predstavnik UNMIK-a u Prištini poslao pismo zameniku predsednika Opštine i predsedniku opštinske vlade, i pošto su predstavnici Ombudsperson Institucije nekoliko puta pozvali zamenika predsednika Skupštine opštine, Opština se konačno umešala u taj slučaj. Uzimajući u obzir smeštaj koji je ponuđen od strane opštine, Ombudsperson je informisao glavnog zamenika SRSG-a da su podnosioci žalbe smatrali da je prostor jako mali da udomi sve ljude i njihovu imovinu, i dodao da je mogao da razume to što oni nisu mogli da se odvoje od nameštaja i svojine, pošto je to sve što im je preostalo. Konačno, Ombudsperson je oštro odbacio kritike glavnog zamenika SPGS-a na rad Ombudsperson Institucije u ovom slučaju, posebno njegov komentar da je intervencija Ombudspersona u ovom slučaju bila pogrešna i bezvredna. U situaciji kao što je ova, Ombudsperson je smatrao da je njegova dužnost da obavesti UNMIK i da zatraži od SPGS-a da obezbedi da nadležni opštinski zvaničnici stave tačku na takva teška kršenja ljudskih prava. Ombudsperson je našao da je veoma nesrećno što, umesto obezbeđivanja plodne i neophodne saradnje između UNMIK-a i Ombudsperson Institucije, njegova intervencija da se zaštite ljudska prava na Kosovu se pogrešno interpretiraju kao napad na „istrajne ljude angažovane u služenju Kosovu i njegovom stanovništvu”. U vezi sa opasnom glavnog zamenika SPGS-a o kredibilitetu Ombudsperson Institucije, on veruje da, nasuprot stavu izraženom u pismu glavnog zamenika SPGS-a, kredibilitet Ombudsperson Institucije bi bio doveden u pitanje da on nije intervenisao povodom ovog slučaja.

U međuvremenu, aplikanti su pronašli smeštaj kod rodbine i prijatelja. Do današnjeg dana, njima nije obezbeđen nikakav alternativni smeštaj od strane Opštine Priština.

24. februar 2005: Ombudsperson je dobio pismo od direktora Departmana za pravosuđe, naglašavajući, *inter alia*, da nikakav prigovor nije podnet sudu protiv odluke o iseljenju aplikanta. Pored toga, on je naveo da nije u okviru mandata Odeljenja pravosudne inspekcije da procenjuje suštinu sudskih presuda, ili da procenjuje činjenične ili pravne greške koje su možda počinjene od strane sudova. On je zaključio svoje pismo tvrdeći da Odeljenje pravosudne inspekcije nije našlo nijedan dokaz zloupotrebe kada su u pitanju sudije koje su se bavile ovim slučajem.

Gradnja Centra za socijalni rad na groblju u Opštini Podujevo

2. decembra 2004, Ombudsperson je primio žalbu po kojoj se aplikant i drugi žale protiv odluke Skupštine opštine Podujevo da se izgradi Centar za socijalni rad na delu zemljišta na kome se nalaze grobovi članova porodice aplikanta. Ova zemlja je 1946 bila konfiskovana od strane bivšeg jugoslovenskog režima.

13. decembar 2004: Ombudsperson je poslao urgentan zahtev za privremene mere Potpredsedniku Skupštine opštine Podujevo, tražeći od njega da garantuje da se gradnja Centra za socijalni rad momentalno suspenduje, kao i da ga informiše o bilo kakvim merama preduzetim po ovom pitanju.

1. mart 2005: Pošto nije dobio odgovor od Skupštine opštine, Ombudsperson šalje pismo podsećanja.

18. mart 2005: Ombudsperson je dobio odgovor od Skupštine opštine Podujevo u kome ga informiše da, s obzirom da je deo ovog zemljišta bio konfiskovan od strane bivšeg komunističkog režima, aplikant će dobiti izvesnu naknadu u budućnosti. Po pitanju gradnje Centra za socijalni rad, uz ovo pismo priložen je ugovor koji su potpisali Opština i Centar za socijalni rad, po kojoj je Centru dodeljuje deo tog zemljišta na privremenu upotrebu i stoga se dozvoljava samo izgradnja privremenog objekta na njoj.

Hatixhe Rexhaj Avdyli protiv HPD-a

11. februara 2005, Ombudsperson je primio žalbu u kojoj proizilazi da se aplikant žali protiv odluke HPD-a, kojom joj se nalaže da napusti stan u Prištini, koji joj je bio dodeljen od strane Fabrike amortizera 1987. godine. Godine 1990, posle potvrde Saveta radnika fabrike da je stan dodeljen aplikantu, ona je potpisala ugovor i uselila se u njega. U septembru 1990, posle uvođenja određenih diskriminatorских mera od strane javnih vlasti, aplikant je bila otpuštena sa njenog radnog mesta. Godine 1994. ona je konačno isterana iz svog stana bez sudskog naloga. Njena bivša fabrika je dodelila stan srpskom kolegi koji se u njega uselio. Posle konflikta 1999. stan je ostao prazan, tako da se aplikant i njena porodica ponovo uselila. Pošto je aplikant, kao prvobitni stanar, podneo HPD-u zahtev za vraćanje u posed stana, Komisija HPD-a za žalbe izdala je odluku 2003. da stan pripada licu koje je u njemu živelo do 1999. godine, i naložila podnosiocu zahteva da napusti stan. 21. juna 2004, aplikant je zatražila od Komisije za žalbe da ponovo razmotri svoju odluku. Februara 2005., ona je dobila odluku kojom joj se nalaže da se iseli, što je bilo potvrđeno nakon njene žalbe.

15. februar 2005: Ombudsperson je poslao jedan izuzetno hitan zahtev SPGS-u tražeći od njega da iskoristi svoja posebna i vanredna ovlašćenja i suspenduje izvršenje, taj mogući nezakoniti postupak iseljavanja, sve dok se ne otklone sve sumnje koje se odnose na opravdanost te aktivnosti.

25. februar 2005: Ombudsperson je poslao drugo pismo SPGS-u u vezi sa ovim i sličnim slučajevima protiv HPD-a, u kojem on, između ostalog, navodi da je, prema oceni aplikanta, postupak iseljavanja nastavljen.

Osman Kozmaqi, Avni Kumnova, Fatmir Dragaj, Hamdi Zenelaj i Asim Rragoni protiv HPD-a

14. februara 2005, Ombudsperson je primio nekoliko žalbi, iz kojih je proizišlo da se aplikanti žale protiv HPD-ove naredbe da se isele iz svojih stanova u Prištini koji su im bili dodeljeni od njihovog bivšeg preduzeća "Ibar Lepenac" 1986. U februaru 1991, posle gubitka autonomije Kosova, novo-oformljeni nadležni odbor u preduzeću je odlučio da poništi odluku o dodeli stanova. U presudi donetoj novembra 1991, Sud rada u Prištini potvrdio je valjanost odluke o dodeljivanju stanova i naredio preduzeću da vrati stanove podnosiocima zahteva. Kompanija "Ibar Lepenac" je uložila žalbu protiv ove odluke, koja je bila odbačena od strane nadležnog drugostepenog suda 1992. Zahtev kompanije "Ibar Lepenac" javnom tužiocu Republike Srbije, u kome se od njega traži da uloži vanredni pravni lek protiv sudске odluke, bio je odbijen. U oktobru 1996. Opštinski sud u Prištini naredio je licima, koja su živela u stanu u to vreme, da ga napuste. Zbog konflikta na Kosovu koji je usledio, ova sudska odluka nikada nije izvršena. Nakon konflikta 1999, ti stanovi su ostali prazni pošto su bivši stanari otišli, i podnosioci zahteva su se ponovo uselili. Pošto su podnosioci zahteva, kao i prethodni stanari, uložili žalbe HPD-u za povratak u posed imovine, Komisija HPD-a za žalbe izdala je dve zajedničke odluke 2003. u kojima je odlučeno da stanovi pripadaju licima koja su u njima živela pre 1999, i naredila aplikantima da napuste stanove. Aplikanti su zatražili od Komisije za žalbe da ponovo razmotri svoju odluku. Posle tih zahteva, neki od njih su dobili negativne odluke, u kojima im je bilo naređeno da napuste stanove do 21. februara 2005, odnosno do 10. marta 2005.

17. februar 2005: Ombudsperson je poslao jedan izuzetno hitan zahtev SPGS-u, tražeći od njega da iskoristi svoja specijalna i vanredna ovlašćenja i da suspenduje izvršenje ovog moguće nezakonitog postupka iseljavanja sve dok se ne otklone sve sumnje u validnost tih aktivnosti. Pored toga, Ombudsperson je priložio u svom pismu listu sličnih slučajeva i zatražio od SPGS-a da takođe suspenduje postupke iseljavanja u tim slučajevima.

25. februar 2005: Ombudsperson je poslao drugo pismo SPGS-u u vezi sa povećanim brojem žalbi protiv postupaka iseljavanja iniciranih od strane HPD-a. U svom pismu, on navodi da je primio mnogo sličnih žalbi tokom poslednje nedelje i da je, nakon kontaktiranja HPD-a, saznao da preko 500 takvih slučajeva još čeka pred HPD-om. Ombudsperson je preporučio da svi slučajevi postupaka iseljavanja koji su još u postupku, i koji uključuju odluke o dodeljivanju stanova koje su donete tokom osamdesetih, a koje su kasnije poništene tokom Miloševićevog režima, budu suspendovani i ponovo razmotreni.

7. jun 2005: Ombudsperson je primio pismo od zamenika SPGS-a za Civilnu administraciju kojim ga obaveštava da su žalbe proizvod nerazumevanja mandata HPD-a i Komisije HPD-a za žalbe, i nedovoljne upoznatosti sa važećim zakonom. On je naveo da prema Uredbi UNMIK-a br. 1999/23 o osnivanju Direktorata za stambena i imovinska pitanja (HPD) i Komisije za imovinske žalbe, HPD je osnovan da bi primao i registrovao „zahteve fizičkih lica čija su prava vlasništva, posedovanje ili stanarskog prava u stambenim posedima, opozvana nakon 23 marta 1989, na osnovu zakonodavstva koje je bilo

diskriminatorско u svojoj primeni“. Zamenik SPGS-a je naglasio da pravna definicija stanarskog prava sadrži u sebi odluku o dodeljivanju i fizičko useljenje u stan. Pored toga, on je dodao da prema članu 11 Jugoslovenskog zakona o stambenim odnosima iz 1986, „građanin će steći stanarsko pravo od dana kada se zakonski useli u stan“. Iako su gore pomenuti podnosioci žalbe imali odluke o dodeljivanju stanova, nikada nisu stekli stanarsko pravo zato što nikada nisu uselili u stanove. Samim tim njihovi zahtevi su izašli iz nadležnosti HPD-a. Zamenik SPGS-a je naveo da su aplikanti iskoristili njihovo pravo da podnesu zahteve za ponovno razmatranje odluka HPD-a, a koji su bili odbijeni. Zamenik SPGS-a je zaključio svoje pismo obaveštavajući Ombudspersona da, od 11.000 odluka donetih do 31. decembra 2004, HPD-u je podneto samo 800 zahteva za ponovno razmatranje. Stoga je stepen prihvatljivosti odluka HPD-a bio visok.

Prisilno uklanjanje poslovnih objekata u Glogovcu

29. decembra 2004, Ombudsperson je primio žalbu u kojoj se podnosioci žale na odluku donetu od strane Direkcije opštinske inspekcije u Opštini Glogovac, a povodom izvršenja odluka koje su uključivale rušenje i uklanjanje njihovih poslovnih zgrada lociranih u “Skënderbeu” ulici u Glogovcu.

1. mart 2005: Ombudsperson je poslao hitan zahtev za privremene mere Ministru javnih službi zahtevajući da se postara da opština Glogovac suspenduje predstojeće rušenje i uklanjanje poslovnih objekata aplikanata. Ombudsperson smatra da je takva mera u suprotnosti sa ranijom sudskom odlukom koja, kao privremena mera, zabranjuje da Opština ruši navedene objekte do donošenja konačne sudske odluke po pitanju obstrukcije poseda podnosilaca od strane Opštine Glogovac.

2. mart 2005: Pošto nije dobio odgovor od Ministarstva javnih službi, Ombudsperson je poslao sličan zahtev za privremene mere SPGS-u. U svom pismu, Ombudsperson je posumnjao da je Ministar javnih službi uopšte preduzela bilo kakvu meru po ovom pitanju, s obzirom da je deset poslovnih objekata već srušeno, a nastavak svih ostalih treba da usledi. Po Ombudspersonu, zbog ovog razloga on se odlučio da skrene pažnju na ovo pitanje direktno SPGS-u, zahtevajući da upotrebi svoju ogromnu moć koju je stekao, kako bi obezbedio da se prekine sa rušenjem ovih objekata, makar dok se ne donese konačna sudska odluka od strane Opštinskog suda u Glogovcu. U svom pismu, Ombudsperson je dalje naglasio kako smatra da je ovakvo ponašanje Opštine Glogovac neprihvatljivo i da je to bezobzirno ignorisanje vladavine zakona. On je zahtevao od SPGS-a da uzme u obzir uticaj ovog slučaja na društvo, jer bi on mogao doprineti da se lokalnim institucijama vlasti nanese nepopravljiva šteta ako bi se ove nelegalne akcije nastavile na ovaj način.

5. maj 2005: Ombudsperson je poslao pismo podsećanja SPGS-u, zahtevajući informaciju o bilo kakvoj meri koju UNMIK ili kompetentne lokalne vlasti preduzimaju ili planiraju da preduzmu povodom ovog slučaja.

Na ovaj zahtev nije dobijen odgovor.

Prisilno izbacivanje raseljenih porodica iz stanova u Opštini Prizren

9. septembra 2003, Ombudsperson je primio žalbu iz koje se vidi da se aplikant, u ime stanovnika sela Milaj, žali na nemogućnost pristupa imovini. Pošto je selo skoro potpuno srušeno u bombardovanju 1999, ono nije ponovo izgrađeno, s obzirom da je 80% sela minirano i Opština nema dovoljan budžet za uklanjanje mina. U vreme kada je Ombudsperson primio žalbu, 43 porodice su i dalje bile raseljene.

15. april 2005: Ombudsperson je poslao pismo Predsedniku Skupštine opštine Prizren zahtevajući od njega da nadje rešenje.

29. april 2005: Ombudsperson je primio odgovor od Direktora Direkcije za gradnju, rekonstrukciju, razvoj i javna ulaganja, u kome ga informiše da zbog činjenice da je zemljište u selu i oko sela nije očišćeno od mina, nisu nadjeni donatori koji bi finansirali rekonstrukciju sela. U međuvremenu, većina stanovnika je primila ili kupila parcele u mestu Arabana u prizrenskom okrugu i zatražila pomoć u izgradnji kuća ili stanova, pošto je veliki broj njih živeo u kolektivnim centrima ili su se nelegalno uselili u druge kuće ili stanove. Osim toga, Direktor je istakao da je Opštinsko veće izdvojilo 100 000 EUR za rekonstrukciju koja bi trebalo da uskoro počne.

29. april 2005: Ombudsperson je poslao hitan zahtev za privremene mere SPGS-u, tražeći od njega da omogući da se suspenduje izvršenje odluke koju je izdala Komisija za potraživanje HPD da se izbace 43 porodice, poreklom iz Milaja, iz stanova u prizrenskoj Opštini ili da im se nadje privremeni smeštaj dok okolnosti ne dozvole da se vrate u selo Milaj. Štaviše, Ombudsperson je preporučio da se uspostavi komisija HPD-a, a u svrhu nalaženja dugoročnih rešenja za ove porodice.

Na ovaj zahtev nije dobijen odgovor.

Rušenje poslovnih objekata na zemljištu koje pripada Opštini Prizren

14. septembra 2004, Ombudsperson je primio zahtev u kojem se aplikant žali na odluku od juna 2001, a koju je izdala Direkcija za svojinu i pravna pitanja pri opštini Prizren naredjujući rušenje poslovnih objekata aplikanta koji se nalaze u Prizrenu. Sporne poslovne objekte je aplikant sagradio na svojoj zemlji koja je bila de jure oduzeta od strane Skupštine opštine Prizren 1983. Aplikant je uložio zahtev Opštinskom sudu u Prizrenu juna 2001. tražeći da mu se potvrdi pravo vlasništva u vezi sa ovom zemljom. Decembra 2004. Opštinski sud je doneo odluku da se suspenduju sve aktivnosti vezane za ovu parcelu, dok se ne završi parnični postupak koji je inicirao aplikant. 14. aprila 2005. aplikant je primio dopis izdat od strane Direkcije inspeksijske službe opštinskog veća u Prizrenu koji ga informiše da će odluka, koja se odnosi na rušenje zgrade biti nasilno izvršena 21. aprila 2005, a u skladu sa izvršnom odlukom od 13. aprila 2005.

20. april 2005: Ombudsperson je poslao zahtev za privremenu meru Ministru javnih službi informišući je o tom slučaju i zražeći od nje da se postara da naredba o izvršenju bude suspendovana dok se ne sačeka dalje istraživanje Ombudspersona povodom ovog slučaja. Istoga dana Ombudsperson je poslao pismo SPGS-u u kome ga obaveštava o zahtevu za privremenu meru upućenu Ministru javnih službi. Ombudsperson je iskoristio ovu mogućnost da zatraži razjašnjenje u vezi sa pitanjem kom organu bi trebalo da pošalje zahtev za privremenu meru u budućnosti, uzevši u obzir da Ministar javnih službi nikada nije odgovorila na bilo koji zahtev koji joj je prethodno poslat.

Nije bilo odgovora na ovaj zahtev od Ministra ili SPGS-a. Prema informaciji dobijenoj od aplikanta, rušenje prostorija je suspendovano.

Rušenje kuća lociranih na delu zemljišta koje pripada Opštini Priština

25. aprila 2005, Ombudsperson je primio žalbu iz koje se vidi da se aplikanti žale na odluku Direkcije opštinske inspekcije Opštine Priština da se sruše kuće aplikanata, koje su prethodno izgradjene na zemljištu koje pripada Opštini, a koje nemaju potrebne gradjevinske dozvole. Posle donošenja odluke 18. aprila 2005. Opština je počela sa rušenjem kuća 23. aprila 2005. aplikanti su naveli da je kada je rušenje počelo, dvoje dece i dalje spavalo u jednoj od kuća i spaseni su samo uz pomoć suseda.

25. april 2005: Ombudsperson je poslao hitan zahtev za privremene mere SPGS-u i Ministru javnih službi, zahtevajući da omoguće da se rušenje kuća podnosilaca odloži barem dok se porodicama koje su u pitanju ne da vremena da napuste kuće i potraže drugi smeštaj. Kako Ombudsperson do sada nije dobio niakakav odgovor na svoj zahtev za pojašnjenje, kom telu u sklopu bilo međunarodnih, bilo lokalnih struktura, bi trebalo da se obrati sa takvim zahtevima u budućnosti, on je odlučio da se obrati kako međunarodnim, tako i lokalnim strukturama da bi izbegao nepotrebno gubljenje vremena.

26. april 2004: Tadašnji UNMIK-ov opštinski predstavnik je poslao pismo Glavnom izvršnom službeniku u Prištini, zahtevajući da suspenduje izvršenje rušenja kako bi se dozvolilo preseljenje ovih porodica.

18. maj 2005: Pošto nije dobio niakakav odgovor od glavnog izvršnog službenika u Prištini, Ombudsperson je poslao sličan zahtev za privremene mere Premijeru Kosova. U svom pismu, Ombudsperson se složio sa činjenicom da je Opština otpočela svoje delovanje protiv nelegalne gradnje, ali ne na način na koji je ovo izvedeno. Ombudsperson je istakao da i ako je odluka kojom se rušenje naređuje predvidela mogućnost ulaganja žalbe u roku od 30 dana, opština je počela da ruši kuće samo pet dana po donošenju svoje odluke i da ova lica zbog toga nisu imala vremena da nadju alternativni smeštaj.

Na ovaj zahtev nije dobijen odgovor.

Nasilna evakuacija stanovnika sela Ade

29. marta 2004, SPGS je izdao izvršnu odluku da se evakušu stanovnici sela Ade, koje se nalazilo na rudniku uglja i zbog iskopavanja vršenih u prošlosti postojala je opasnost od klizišta na kojem je selo izgrađeno. U ovoj odluci takođe je naredio nadležnima u PIS-u da pripreme i podnesu izveštaj u toku akcije izvršenja plana evakuacije, ne kasnije od 2. aprila 2004. Iako je nadležno Ministarstvo za okolinu i prostorno planiranje zaključilo kompenzacijske sporazume sa nekim stanovnicima sela Ade, izveštaj o tome nikada nije podnet. 3. juna 2005, pošto je Ministarstvo odlučilo da nasilno evakuše preostala domaćinstva, započelo je rušenje kuća u ovom selu, uprkos tome što je u to vreme, alternativni smeštaj obezbeđen samo za nekoliko porodica.

6. jun 2005: Ombudsperson je poslao hitan zahtev SPGS-u za uvođenjem privremenih mera, tražeći od njega da zaustavi izvršenje odluke Ministarstva za okolinu i prostorno planiranje do dalje istrage Ombudspersona povodom tog slučaja.

14. jun 2005: Ombudsperson je primio odgovor od SPGS-a, podsećajući ga da je Izvršna odluka od 29. marta 2004, koja sadrži plan evakuacije, zasnovana na profesionalnoj tehničkoj proceni, kojom je zaključeno da je postojala trenutna opasnost za živote stanovnika određenog područja sela Ade. Naglasio je da je, kako bi se olakšala evakuacija, druga izvršna odluka izdata 13. maja 2004, a u kojoj je taj deo zemljišta predat pod pokroviteljstvo UNMIK-a i u isto vreme dodeljen za promenu mesta boravka stanovnika sela Ade. Šta više, ta izvršna odluka je obezbedila pomenutim licima odgovarajuću kompenzaciju. SPGS je informisao Ombudspersona da je još jedna izvršna odluka izdata 18. novembra 2004, a u kojoj je Vlada Kosova, između ostalog, proglasila gore pomenuto selo područjem od posebnog ekonomskog interesa. Ove izvršne odluke podsetile su još jedanput na blisku opasnost za stanovnike ovog sela. SPGS je naglasio da su periodične tehničke procene pokazale neprestane znake potencijalnog klizanja sela i da je zbog toga plan evakuacije i premeštanja bio opravdan. Prema SPGS-u, posle bezbroj pokušaja Vlade da postigne dogovor sa žiteljima ovog sela, preko 120 porodica se samovoljno iselilo od novembra 2004, dok je 29 porodica odbilo da bude premešteno. Pored svega toga, nedobrovoljno premeštanje ostalih porodica 2. juna 2005. odražavalo je intenzivno planiranje tokom dugog perioda i bilo je dobro organizovano i pažljivo izvedeno. Za nastale gubitke imovine i štete, kompenzacione isplate su već bile u toku. U isto vreme, ponude za premeštanje ovih porodica su i dalje bile na snazi. SPGS je završio svoje pismo naglašavajući potpunu podršku UNMIK-a na rad Vlade po ovom pitanju.

Dodatak 3: Sadržaj izveštaja

REZIME

Registracioni br. 1112/03

GANI THAÇI protiv Vrhovnog suda Kosova

17. septembra 2004, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

Ovaj slučaj se bavio jednim od pitanja koje je pokrenuto u ranijem slučaju koji se odnosio na istog aplikanta, naime na žalbu aplikanta da on nije bio u stanju da podnese žalbu na odluku o suspendovanju sa radnog mesta u Kosovskom zaštitnom korpusu (KZK). Ispitivanje tog slučaja kulminiralo je objavljivanjem izveštaja Ombudspersona 17. aprila 2003. U tom izveštaju, Ombudsperson je utvrdio da su KZK, disciplinska tela KZK-a i SPGS (u svojstvu konačne administrativne vlasti po pitanjima KZK-a) propustili čak i da odgovore na ponovljene zahteve aplikanta da mu se u pisanoj formi dostavi obrazloženje za donošenje odluke o suspenziji iz KZK-a, ili da se razmotri njegova žalba protiv te suspenzije. Nadležan sud za pitanja u ovom slučaju naveo je da nije bio u stanju da izvrši reviziju slučaja aplikanta zbog prezauletosti na svim poljima administrativne revizije uključujući tu i odluku SPGS-a. Vrhovni sud, koji je imao nadležnost da naloži SPGS-u da izda potrebnu pisanu odluku u skladu sa zakonom, takodje je propustio da preduzme neophodne mere. To je predstavljalo kršenje prava aplikanta na pristup sudu po članu 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

U ovom slučaju, aplikant se žalio da uprkos ranijem izveštaju Ombudspersona od 17. aprila 2003, Vrhovni sud Kosova još nije doneo odluku po ovom slučaju, niti je naložio SPGS da donese takvu odluku. Ombudsperson smatra da je, zbog propusta Vrhovnog suda da donese odluku o zahtevu aplikanta, došlo do daljeg kršenja prava aplikanta na pristup sudu, garantovanom članom 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ombudsperson je preporučio da Vrhovni sud Kosova treba da osigura da, imajući u vidu ranija odlaganja, odluka povodom zahteva aplikanta bude doneta bez daljeg odlaganja.

29. oktobra 2004, Ombudsperson je dobio pismo od zamenika Specijalnog predstavnika Generealnog sekretara UN na Kosovu (ZSPGS) za policiju i pravosudje, kojim je obavestio Ombudspersona da je on prosledio to pismo Odeljenju pravosudne inspekcije, u okviru Departmana za pravosudje, koje je otvorilo istragu po gore navedenom slučaju. Odeljenje pravosudne inspekcije će potom obavestiti Ombudspersona o rezultatima te istrage.

REZIME

Registracioni br. 497/02

U vezi sa propustom HPD-a da sprovede svoju odluku po pitanju podnosi- laca zahteva u slučajevima

NAZIM KORQA I OSTALI

29. septembra 2004. u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

Ombudsperson je smatrao da propust Komisije za žalbe HPD-a da donese odluku, i da istu dostavi aplikantima u razumnom vremenskom roku, predstavlja kršenje prava aplikantata na poštovanje njihovih domova, kako je garantovano članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo da osigura, kroz odgovarajuće pravne mere i administrativnu praksu, da odluke Komisije za žalbe koje uključuju i pravo na dom i imovinu aplikantata, kao i drugih osoba u sličnim situacijama, budu dostavljene aplikantima i svim drugim podnosiocima žalbi na ekspeditivan način u skladu sa važećim standardima ljudskih prava.

20. decembra 2004. Ombudsperson je dobio pismo od SPGS-a, u kome ga obaveštava da je pitanje, koje je pokrenuto u izveštaju, pod aktivnim razmatranjem od strane UNMIK-a. SPGS je naveo da se, zbog značajnog napretka koji je načinjen u poslednje dve godine, očekuje da 80% predmeta HPD-a bude završeno do kraja 2005. On je takodje naveo da su od samog početka aktivnosti HPD-a trpele zbog finansijskih ograničenja, pre nego što je postao u potpunosti operativan; međjutim, trenutno se žalbe pred HPD procesuiraju prihvatljivom brzinom. Podsećajući na raniju korepodenciju izmedju Ombudspersona i nezavisnog pravosudnog organa HPD-a u aprilu 2004, tokom koje su Ombudspersonu bila razjašnjena pitanja koja uključuju procedure masovnih žalbi, ali što nije bilo pomenuto u ovom izveštaju, SPGS je izrazio sumnji da li je taj faktor bio valjano razmotren od strane Ombudspersona. SPGS je takodje napisao da rešavanje zahteva koje se odnose na stambenu imovinu još uvek trpi teške posledice efekata konflikta iz 1999, i da bi to takodje trebalo uzeti u obzir pri odredjivanju da li postoji uskladenost sa članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Prema oceni SPGS-a, kompletiranje zadatka procesuiranja žalbi u postkonfliktnim društvima u periodu od pet godina ne bi moglo objektivno da bude shvaćeno kao kršenje Konvencije o ljudskim pravima. Pored toga, kašnjenje u proce-

suiranju ne mora da predstavlja kršenje Konvencije, posebno kada je broj predmeta bio neočekivan i privremen. SPGS je završio svoje pismo obavestivši Ombudspersona da se ključna pitanja, koja su pokrenuta u njegovom izveštaju, pažljivo nadziru od strane kancelarije SPGS-a i drugih nadležnih strana.

REZIME

Ex officio Registracioni broj 28/04

U vezi nezakonitosti pritvaranja lica sa mentalnim nedostacima na psihijatrijskom odeljenju Univerzitetske bolnice u Prištini

7. oktobra 2004, shodno svom ovlašćenju u članovima 4.3 i 4.9 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu i pravila 22, paragraf i 3 i 4 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je izdao sledeći izveštaj.

U ovom izveštaju, Ombudsperson je ispitao pravnu zasnovanost pritvora osoba sa mentalnim nedostacima na psihijatrijskom odeljenju Univerzitetske bolnice u Prištini. Ovaj izveštaj je rezultat *ex officio* istrage sprovedene tokom ranijih poseta ovoj ustanovi, kao i drugih informacija koje je Ombudsperson dobio.

U izveštaju, Ombudsperson je primetio da, iako je po relevantnim zakonskim odredbama jugoslovenskog Zakona o vanparničnom postupku traženo da se navedena lica smeste na psihijatrijsko odeljenje, ovo nije zasnovano na bilo kakvim administrativnim ili sudskim postupcima. Štaviše, Ombudsperson je primetio da pacijenti nisu informisani o postojećim procedurama, po kojima bi se pravna zasnovanost njihovog pritvora mogla preispitati. Ombudsperson je zbog toga došao do zaključka da smeštaj ovih lica predstavlja potpunu negaciju prava i garancija iz člana 5 Konvencije koja štiti pravo svakog pojedinca na slobodu. Zbog toga je Ombudsperson preporučio da se SPGS postara da se postojeći zakoni koji razmatraju smeštaj lica sa mentalnim oštećenjima u zdravstvene institucije primene bez ikakvog daljeg odlaganja.

15. juna 2005, Ombudsperson je primio pismo od ZSPGS-a za civilnu administraciju u vezi pomenutog izveštaja. ZSPGS je obavestio Ombudspersona da je on pribavio informacije o medicinskim pitanjima u vezi sa UNMIK-ovim pravnim savetnikom kako bi se "tačan pravni položaj mogao da se prenese (Ombudspersonu)". Dalje je ZSPGS izjavio kako je izveštaj postavio izvesna pitanja javne bezbednosti i sigurnosti koja ne spadaju u nadležnost Ministarstva zdravlja. On je takodje napisao da su već preduzeti neki koraci od strane Ministarstva zdravlja koja se bave odredjenim pitanjima pokrenutim u izveštaju, kao što su razvoj administrativnih uputstava o mentalnom zdravlju, kao i o institucijama za brigu o mentalnom zdravlju u vezi sa ovim. ZSPGS je zaključio svoje pismo informišući Ombudspersona da je Ministarstvo

zdravlja već u saradnji sa osobljem Prištinske univerzitetske klinike kako bi poboljšali rad sa pacijentima. Kao rezultat, došlo je do znatnih poboljšanja oko smeštaja pacijenata u klinike za mentalno zdravlje širom Kosova.

27. jun 2005, Ombudsperson je primio još jedno pismo od ZSPGS-a za civilnu administraciju. U svom pismu ZSPGS je informisao Ombudspersona da je pisao Ministru zdravlja tražeći od njega da informiše Direktora univerzitetske klinike o važnosti primene prikladnih zakona i propisa koji obezbeđuju prava mentalno obolelima.

REZIME

Registracioni br. 598/02

FADIL RAMADANI I OSTALI protiv UNMIK-a

8. oktobra 2004, u skladu sa svojim ovlašćenjima u članovima 4.4 i 4.9 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

U ovom slučaju, Ombudsperson je smatrao da u dva, od pet slučajeva, koji su bili ispitivani povodom zlostavljanja, suprotno pravu na zaštitu od zlostavljanja, u skladu sa članom 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima, tretman na koji su se žalili aplikanti nije bio dovoljno težak i ozbiljan da bi bio svrstan pod zaštitu člana 3. U dva druga slučaja, aplikanti nisu dostavili nikakav dokaz koji bi potkrepio njihove žalbe. Samo u jednom slučaju tvrdnje aplikanta, potkrepljene medicinskim izveštajem, nalazom lekara i fotografijama, mogle su da se svrstaju pod član 3. Ombudsperson je s tim u vezi našao da se kršenje prava ovog aplikanta da bude zaštićen od nečovečnog i ponižavajućeg tretmana, kako je predviđeno članom 3 Konvencije, dogodilo u četiri slučaja, Ombudsperson je zaključio da, posle argumentovanih tvrdnji o zlostavljanju, postoji kršenje člana 3 Konvencije u smislu nesposobnosti nadležnih vlasti UNMIK-a da sprovedu odgovarajući istragu povodom tih tvrdnji, u skladu sa proceduralnim zahtevima koji su sadržani u ovom članu. Ombudsperson je takodje našao da naredjenja da se pritvore dvojica od aplikanata nisu sprovedena prema aplikantima u skladu sa zahtevanom procedurom po zakonu, u smislu paragrafa 1 člana 5 Konvencije, što predstavlja kršenje ovog člana. Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo da osigura da efikasna i adekvatna istraga bude sprovedena po tvrdnjama aplikanata koje se odnose na zlostavljanje od strane UNMIK policajaca. Ombudsperson je dalje preporučio da bi SPGS trebalo da osigura da ZSPGS za policiju i pravosudje preduzme odgovarajuće mere da pitanja koja su pokrenuta u ovom izveštaju integriše u program obuke za KPS.

16. novembra 2004: Ombudsperson je dobio pismo od SPGS-a u kome on obaveštava Ombudspersona da je revizija unutrašnjih poslova UNMIK policije otkrila da je sprovedena efikasna i adekvatna istraga od strane zamenika policijskog komesara, policijskog komesara i ZSPGSza policiju i pravosudje. SPGS je naveo da je on dostavio kopije ovog izveštaja UNMIK policiji na utvrđivanje kako pitanja koja su pokrenuta mogu da budu pokrivena u okviru obuke.

REZIME

Registracioni br. 1063/04

U vezi sa dužinom postupka u slučaju ZENĚ ZAHITI

28. oktobra 2004, u skladu sa svojim ovlašćenjima u članovima 4.4 i 4.9 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

U ovom slučaju, Ombudsperson je našao da propust Opštinskog suda u Prištini da preduzme neophodne mere, i da osigura da predmet aplikanta bude rešen u okviru razumnog vremenskog perioda, predstavlja kršenje prava aplikanta na pravično sudjenje u razumnom vremenskom periodu, kako je garantovano u paragrafu 1 člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. U ovom slučaju, u kome je aplikant pokrenuo parnicu tražeći da Opštinski sud izbacii ilegalne stanare iz njegovog stana, Ombudsperson je naveo da Opštinski sud nije preduzeo ikakve mere po ovom slučaju od 16. septembra 2002, kada je podnosilac zahteva započeo parnicu, sve dok prvo ročište nije održano 23. oktobra 2003. Čini se da ne postoji nikakvo opravdanje za ovo odlaganje.

Ombudsperson je takodje primetio da odsustvo pravnog leka za kršenje prava na pravično sudjenje u razumnom vremenskom periodu, predstavlja kršenje prava na efikasan pravni lek po članu 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima..

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo da imenuje dovoljan broj sudija Opštinskog suda u Prištini, ili da preduzme druge neophodne mere kako bi se garantovala revizija predmeta i donošenje presuda za sve stranke u razumnom roku. Konačno, Ombudsperson je preporučio da SPGS proglasi Uredbu koja obezbeđuje efikasan pravni lek u smislu člana 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima, obezbeđujući kako preventivnu tako i kompenzatorsku pomoć po žalbama povodom dugih postupaka u građanskim predmetima.

27. januara 2005, Ombudsperson je dobio pismo od Pravosudnog inspektora koji radi u Odeljenju pravosudne inspekcije, pri Departmanu za pravosudje, u kome obaveštava Ombudspersona da je, posle dobijanja izveštaja, Odeljenje za pravosudnu

inspekciju otvorilo istragu po ovom pitanju kako bi utvrdilo da li je bilo profesionalnih zloupotreba od strane osoblja pravosudja.

REZIME

Registracioni br. 636/02

U vezi sa dužinom postupka pred Komisijom HPD-a za žalbe u predmetima ISMET UKQA I OSTALI

12. novembra 2004, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

Ombudsperson je našao da propust Komisije HPD-a za žalbe da donese odluku o slučajevima aplikanata u razumnom vremenskom roku predstavlja kršenje prava aplikanata na poštovanje njihovog doma, kako je garantovano članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Primećujući da je HPD bila jedina institucija kroz koju su aplikanti mogli da pokušaju da ponovo dodju u posed svojih kuća, Ombudsperson je zaključio da preduzeti koraci od strane HPD-a da se reše predmeti aplikanata nisu bili dovoljno ekspeditivni da zadovolje zahteve iz člana 8 Konvencije. Problem nedovoljnih fondova koji je doveo do neadekvatnog broja članova osoblja koje se bavi rešavanjem značajnog broja predmeta može da posluži samo za opravdavanje takvih kašnjenja u postupcima ukoliko su predmeti bili neočekivani i privremeni. U ovom slučaju, međutim, nadležne vlasti UNMK-a bile su svesne velikog broja nagomilanih predmeta pred Komisijom HPD-a za žalbe u značajnom vremenskom periodu, ali nisu uradile dovoljno da reorganizuju HPD i poboljšaju njegove aktivnosti na takav način da mu omoguće da se bavi tim velikim brojem predmeta na mnogo ekspeditivniji način.

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo da osigura, kroz odgovarajuće pravne mere i administrativnu praksu, da pravo aplikanata na dom i imovinu, kao i svih drugih lica u sličnim situacijama, bude primenjeno na ekspeditivan način u skladu sa standardima ljudskih prava propisanih članom 8 Konvencije i članom 1 Protokola 1 uz to.

Posle objavljivanja izveštaja u slučaju Milena Ristić protiv HPD-a, objavljen 28. juna 2004. godine, ovo je bio drugi izveštaj izdat u vezi sa dužinom trajanja postupaka pred Komisijom HPD-a za žalbe.

29. decembra 2004, Ombudsperson je dobio pismo od SPGS-a u vezi sa ovim izveštajem. Taj odgovor je bio identičan onom koji je dobio 20. decembra 2004, u vezi sa gore pomenutim izveštajem u predmetu Nazim Korqa.

REZIME

Registracioni br. 1082/03

U vezi sa dužinom postupka u slučaju KADRI SEFEDINI

12. novembra 2004, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

U ovom slučaju, Ombudsperson je našao da propust Opštinskog suda u Mitrovici i propusti nadležnih nadzornih tela UNMIK-a da preduzmu neophodne mere kako bi osigurali rešavanje predmeta aplikanta u okviru adekvatnog vremenskog perioda, predstavlja kršenje prava aplikanta na pravično sudjenje u razumnom roku, kako je garantovano stavom 1 člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. U ovom slučaju, u kojem je aplikant tražio dozvolu da se vrati na svoje ranije radno mesto, sa koga je otpušten 1991, Ombudsperson je naveo da do kršenja nije došlo zbog bilo koje neaktivnosti suda; zapravo, četiri sudske odluke donete tokom perioda postupka. Međutim, kašnjenje je bilo uzrokovano ponovljenim preispitivanjem slučaja, što je odrazilo ozbiljan nedostatak u funkcionisanju hijerarhijske strukture lokalnog pravosudnog sistema.

Ombudsperson je takodje ustanovio da odsustvo pravnog leka za kršenje prava na pravično sudjenje u razumnom vremenskom periodu predstavlja kršenje prava na efikasan pravni lek po članu 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima. On je naveo da, iako je on već pokrenuo ovo pitanje u mnogo prethodnih izveštaja, nema dokaza da je UNMIK preduzeo bilo koje korake da stvori takve pravne lekove.

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo da osigura, imajući u vidu prethodna odlaganja, da Opštinski sud u Mitrovici donese presudu u predmetu aplikanta bez ikakvog daljeg odlaganja. Ombudsperson je dalje preporučio da bi SPGS trebalo da imenuje dovoljan broj sudija u Opštinskom sudu u Mitrovici, ili da preduzme druge neophodne mere kako bi se garantovalo da razmatranje predmeta i donošenje presuda za sve stranke u postupku bude u razumnom vremenskom periodu. SPGS bi trebalo takodje da osigura da Jedinica sudske inspekcije u okviru UNMIK Odeljenja za pravosudje dobije dovoljan broj osoblja kako bi se osiguralo da ta jedinica bude u stanju da vodi brigu o predmetima bez izazivanja dugih kašnjenja. Na kraju, Ombudsperson preporučuje da SPGS-u proglasi Uredbu kojom se obezbedjuju efikasni pravni lekovi u smislu člana 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima, obezbedjujući i preventivnu i kompenzatorsku pomoć u smislu poštovanja žalbi na dugo trajanje parničnih postupaka.

Nije bilo odgovora na ovaj izveštaj.

REZIME

Registracioni br. 1167/03

U vezi sa propustom HPD-a da sprovede svoju odluku po pitanju podnosi- laca žalbe u slučajevima JUSUF GASHI I OSTALI

16. novembra 2004, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

U deset slučajeva, Ombudsperson je ispitao da li je kašnjenje u donošenju i sprovođenju presuda Komisije HPD-a za žalbe, na odnosne žalbe aplikanata, pokrenulo određena pitanja u okviru člana 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Što se tiče žalbi koje se odnose na dužinu postupaka pred Komisijom HPD-a za žalbe, Ombudsperson se pozvao na svoj prethodni izveštaj o identičnom pitanju, u slučaju Milena Ristić protiv HPD-a, koji je objavljen 28. juna 2004, a u kome je on našao da takva odlaganja u donošenju presuda predstavljaju kršenje prava aplikanta na poštovanju njegovog doma. Sa osvrtom na žalbu koja se odnosi na kašnjenje u sprovođenju odluka po pitanjima aplikanata, Ombudsperson je zaključio da su nadležne vlasti UN propustile da reorganizuju HPD i poboljšaju njegove aktivnosti na takav način da omoguće sprovođenje odluka po žalbama na mnogo ekspeditivniji način.

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo da osigura, kroz odgovarajuće pravne mere i administrativnu praksu, da odluke Komisije za žalbe koje uključuju prava na dom i imovinu aplikanata, kao i drugih lica u sličnim slučajevima, budu donošene za sve aplikante pred HPD-om na ekspeditivan način u skladu sa standardima ljudskih prava propisanim članom 8 Konvencije i članom 1 Protokolom br.1.

Posle objavljivanja sličnog izveštaja u slučaju Nazim Korqa protiv HPD-a, koji je objavljen 29. septembra 2004, ovo je drugi izveštaj izdat u vezi sa odlaganjem u donošenju i sprovođenju odluka Komisije HPD-a za žalbe, po pitanjima podnosilaca zahteva.

23. decembra 2004, Ombudsperson je dobio od SPGS-a odgovor na ovaj izveštaj. Taj odgovor je bio identičan onom koji je dobijen 20. decembra 2004. u vezi sa gore pomenutim izveštajem u slučaju Nazim Korqa i ostali.

REZIME

Registracioni br. 1082/03

u vezi sa dužinom postupka u slučaju DOBRIVOJE MICIĆ

17. decembra 2004., u skladu sa svojim ovlašćenjima u članovima 4.4 i 4.9 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

U ovom slučaju, Ombudsperson je našao da propust Okružnog suda u Prištini da reši slučaj aplikanta u razumnom vremenskom periodu predstavlja kršenje prava aplikanta na pravično sudjenje u razumnom vremenskom periodu, po paragrafu 1 člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. U ovom slučaju, koji uključuje zaposedanje i ilegalno korišćenje imovine aplikanta od strane trećih lica, Ombudsperson je naveo da, posle žalbe optuženog Okružnom sudu 17. decembra 2003, nikakve mere nisu bile preduzete od strane tog suda u vezi sa predmetom aplikanta. Smatrajući da je ovaj predmet relativno jednostavan i od ogromnog značaja za aplikanta, Ombudsperson je zaključio da odlaganje ne može da bude opravdano nedostatkom pravosudnog osoblja. Stoga, to predstavlja kršenje prava aplikanta na pravično sudjenje u razumnom vremenskom periodu, kako je garantovano članom 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ombudsperson se na kraju pozvao na odgovor UNMIK-a na jedan od ranijih izveštaja, kojim je Ombudsperson bio obavešten da je četrnaest, od ukupno petnaest pravosudnih funkcija određenih za Okružni sud, popunjeno i da je sredinom maja 2004. još jedan sudija prebačen iz Opštinskog suda u Podujevu u Okružni sud, kako bi se olakšalo rešavanje nagomilanih predmeta. I mada je pohvalio napore odgovornih vlasti da poveća broj sudija koji rade u Okružnom sudu, kako bi se smanjio broj predmeta koji su na čekanju, Ombudsperson je primetio da, što se tiče predmeta aplikanta o kome je reč, te mere do sada nisu dovele do toga da se donese presuda.

Ombudsperson je takodje primetio da odsustvo pravnog leka za kršenje prava na pravično sudjenje u razumnom vremenskom periodu, predstavlja kršenje prava na efikasan pravni lek, po članu 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima. On je naveo da, iako je taj nedostatak pravnog leka u ovakvim slučajevima bio pokrenut više puta u nekoliko izveštaja Ombudspersona upućenim različitim SPGS, do sada nije bilo vidljivih mera od strane odgovornih zakonodavnih vlasti koje bi to izmenile, uprkos stalnim uveravanjima da je to pitanje pod "aktivnim razmatranjem".

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo da, najkasnije do 2. februara 2005, osigura da, imajući u vidu prethodna odlaganja, Okružni sud izda presudu bez daljeg

odlaganja. Ombudsperson je dalje preporučio da bi SPGS trebalo da imenuje dovoljan broj sudija u Okružnom sudu u Prištini, ili da preduzme druge neophodne mere kako bi se garantovala revizija predmeta i donošenje presuda svim strankama, u razumnom vremenskom periodu. Konačno, Ombudsperson je preporučio da SPGS donese Uredbu koja će obezbediti efikasan pravni lek u smislu člana 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima, obezbeđujući kako preventivnu tako i kompenzatorsku pomoć po žalbama povodom dugih postupaka u građanskim predmetima.

Nije bilo odgovora na ovaj izveštaj.

REZIME

Registracioni br. 792/03

U vezi sa dužinom postupka u slučaju MARK GOJANI

28. februara 2005., u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

Ombudsperson je našao da propust Opštinskog suda u Klini da reši slučaj aplikanta otprilike tri godine posle pokretanja parničnog postupka, koji se odnosi pitanje vlasništva nad imovinom pred tim sudom, ne predstavlja kršenje prava aplikanta na fer sudjenje u razumnom vremenskom periodu, kako je garantovano članom 6 paragraf 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Ombudsperson je naveo da član 6 paragraf 1 primenjiv jedino u postupcima koji uključuju određivanje građanskih prava i obaveza koje su bile sporne. Kako je Opštinski sud u Klini već doneo odluku o pitanju vlasništva odnosno imovine 1996, to ovo pitanje više nije bilo sporno. Stoga, postupci inicirani od strane aplikanta 2002. više ne uključuje "određivanje građanskih prava i obaveza". U skladu sa sudskom praksom organa Konvencije, član 6 nije stoga primenjiv na postupke koji se ovde razmatraju.

REZIME

Registracioni br. 1170/03

U vezi sa dužinom postupka u slučaju RAMADAN MAMUSHA

7. marta 2005, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

U ovom slučaju, ombudsperson je našao da kašnjenje Opštinskog suda u Djakovici u rešavanju predmeta aplikanta, posebno propust suda da izvrši svoju presudu donetu 26. juna 2003, pre 12. decembra 2003, ne predstavlja kršenje prava aplikanta na fer sudjenje u razumnom vremenskom roku, kako je garantovano stavom 1 člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Ombudsperson je zasnovao svoj zaključak na činjenici da, uprkos odlaganju od pet i po meseci u izvršenju presude u korist aplikanta, postupak je u celini bio sproveden na ekspeditivan način. Pored toga, ukupna dužina sudskih postupaka nije bila duža od dve i po godine, na dve instance.

REZIME

Registracioni br. 953/03

U vezi sa dužinom postupka u slučaju EMINE BUZA I OSTALI

22. marta 2005, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

Ombudsperson je našao da kašnjenje Opštinskog suda u Prizrenu u rešavanju predmeta aplikanta koji se odnosi na zemljište ekspropisano 1946, predstavlja kršenje njegovih prava na fer sudjenje u razumnom vremenskom roku, kako je to garantovano stavom 1 člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. U ovom slučaju, Ombudsperson je naveo da su postojala dva duga odlaganja u postupku do septembra 2004. godine, kada se Opštinski sud oglosio nenadležnim za donošenje presude po tom predmetu, posle osnivanja Specijalne komore pri Vrhovnom sudu Kosova za pitanja koja se odnose na Kosovsku poverilačku agenciju (Kosovo Trust Agency). Iako priznaje da je taj predmet

na neki način kompleksan i da bi prvo kašnjenje još moglo da bude pripisano nedostatku sudija posle konflikta 1999, Ombudsperson je naveo da je posle osnivanja gore pomenute Specijalne komore u junu 2002, relativno jednostavno pitanje prioriteta da li taj slučaj spada pod nadležnost opštinskih sudova moglo da bude rešeno na mnogo ekspeditivniji način. Izjavivši da je bilo na UNMIK-u da osigura da predmeti budu rešavani na ekspeditivan način, ali i da sistem menadžmenta suda u Opštinskom sudu može da bude poboljšán, Ombudsperson je naveo da su nedavno UNMIK i odgovorni Kosovski pravosudni i tužilački savet, telo odgovorno između ostalog i za imenovanje sudija, izgleda dali prioritet problemu dužine postupaka pred kosovskim sudovima. Međutim, ostaje da se vidi da li će i kako inicijative preduzete od strane ta dva tela obezbediti stabilna i dugoročna, kao i privremena kratkoročna rešenja za sudove na Kosovu, u smislu rešavanja narastajućeg broja predmeta na način koji bi bio mnogo adaptiraniji zahtevima u smislu člana 6 paragraf 1 Konvencije.

Ombudsperson je takodje primetio da odsustvo pravnih lekova za kršenje prava na fer sudjenje u razumnom vremenskom roku, predstavlja kršenje prava na efikasan pravni lek propisan članom 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima. On je naveo da iako je pitanje tog nedostatka pravnih lekova u takvim slučajevima bilo pokrenuto mnogo puta u izveštajima Ombudspersona različitim SPGS, do sada nije bilo vidljivih mera od strane zakonodavnih vlasti, koje bi to izmenile, uprkos stalnim uveravanjima da se to pitanju nalazi u fazi "aktivnog razmatranja". I mada inicijative Kosovskog pravosudnog i tužilačkog saveta i UNMIK-ovog Departmenta za pravosudje da se reši pitanje dugih sudskih postupaka može da bude shvaćeno kao pozitivan razvoj događaja, Ombudsperson je naveo da je ponovo pitanje adekvatnog kompenzatorskog odgovora na kršenja prava kojima su izloženi aplikanti zbog tako dugih postupaka, i dalje ostavljeno po strani.

Ombudsperson je preporučio da SPGS treba obezbediti da Opštinski sud donese odluku u slučaju aplikanta bez daljeg kašnjenja i da proceni i po mogućnosti promeni svoj unutrašnji organizacioni sistem. Ombudsperson je takodje preporučio da SPGS omogući da inicijative preduzete od strane Kosovskog pravosudnog i tužilačkog saveta kao i Departmenta za pravosudje budu sprovedene na najbrži mogući način kako bi se problem sa dužinom sudskog postupka najskorije rešio. Na kraju, Ombudsperson je preporučio da SPGS donese uredbu, obezbeđujući merodavni pravni lek u smislu člana 13 Evropske Konvencije o ljudskim pravima obezbeđujući kompenzatorsku pomoć u pogledu žalbi u vezi prekomerne dužine parničnih postupka.

20. aprila 2005. Ombudsperson je dobio pismo od direktora Departmenta za pravosudje, koji navodi da UNMIK nije mogao da prihvati nalaze i preporuke bez proučavanja. On je naveo da na osnovu pregleda izveštaja, nije jasno da je postojalo nerazumno kašnjenje u ovom slučaju, niti su uzroci bilo kakvog kašnjenja adekvatno istraženi. Pohvalivši sud da je bio ponovo osnovan posle vojnog konflikta za sudjenje koja bi mogla da budu relativno komplikovana, za slučajeve koji nisu bili hitni, direktor Departmenta za pravosudje je naveo da bi bilo važno da se utvrdi da li su sami aplikanti bili odgovorni za bilo kakvo kašnjenje. Pored toga, premeštanje sudija

opštinskog suda u okružni sud trebalo bi takodje da bude uzeto u obzir. Direktor Departmenta za pravosuđe takodje je naveo da njegovo odeljenje nije bio u stanju da pronadje bilo koju presudu Evropskog suda za ljudska prava koja navodi da kašnjenja u sličnim situacijama predstavljaju kršenje Evropske konvencije o ljudskim pravima, i da su slučajevi koje je naveo Ombudsperson u svom izveštaju druge prirode. Ako dalja istraživanja podrže nalaze Ombudspersona, onda bi mogle da se razmotre njegove preporuke o pravnim lekovima. U vezi sa preporukom Ombudspersona da se osigura da opštinski sud nastavi sa tim postupkom bez daljeg odlaganja, direktor Departmenta za pravosuđe je naveo da su UNMIK-ova ovlašćenja da tako postupi ograničena, jer bi bilo koji drugi pristup rizikovao da kompromituje nezavisnost pravosudja i mogao bi samo da usledi posle žalbe Jedinici sudske inspekcije i sprovedene istrage. Direktor Departmenta za pravosuđe je uveravao Ombudspersona da se inicijative koje su preduzeli Kosovski pravosudni i tužilački savet i Departman za pravosuđe još uvek sprovode i da će oba ta tela, posle dobijanja preporuka za preraspodelu sudija u okviru svakog nivoa sudova, početi da rade na tim preporukama tokom leta i jeseni 2005. U isto vreme, on smatra da je preuranjeno da se traži od opštinskog suda da promeni svoje procedure pre nego se razumeju razlozi zašto je do kašnjenja došlo. Trenutno, organizacioni sistemi opštinskih sudova favorizuju hitne predmete, kao što su krivični postupci i radna pitanja, i da ostaje izazov da se primenjuje sistem koji bi ekspeditovao jednostavne predmete na način da se ne odlažu oni predmeti koji zahtevaju hitnost. Direktor Departmenta za pravosuđe veruje da bi revizije koje su inicirane mogle da obezbede neke smernice za Kosovski pravosudni i tužilački savet, o tome kako da se udovolji tim izazovima.

REZIME

Registracioni br. 752/02

U vezi sa istragama UNMIK-a o navodnim teškim telesnim povredama, pokrenute od strane JUSUF I SABRIJE BEKA

13. aprila 2005, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

U ovom slučaju, Ombudsperson je našao da neadekvatne istrage o navodnim teškim telesnim povredama, pokrenute od strane aplikanta u martu 2001, predstavljaju kršenje prava aplikanta na zaštitu od torture i nehumanog i ponižavajućeg ponašanja, predviđenih članom 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Ombudsperson je naveo

da član 3 u suštini zahteva efikasnu istragu o navodima o teškim telesnim povredama i da bi ta istraga trebalo da bude u stanju da dovede do identifikacije i kažnjavanja onih koji su odgovorni za ta krivična dela.

U ovom slučaju, policijske vlasti su pokazale odgovarajuću marljivost u početnim istragama, ali je došlo do dva duga odlaganja posle tih istražnih postupaka od strane Okružnog suda u Mitrovici i nadležnog tužioca, imajući u vidu poteškoće u pronalaženju određenih osumnjičenih osoba i tužiočevo nerazumevanje novog krivičnog zakona koji je proglašen u aprilu 2004, što je dovelo do propusta da se zadovolje garancije Konvencije sadržane u članu 3 Konvencije.

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo da osigura da nadležne vlasti obnove njihovu istragu o navodnim teškim telesnim povredama, koje su pokrenuli Jusuf i Sabrija Beka, kako bi se optužili i krivično gonili oni koji su odgovorni za ta krivična dela. Ombudsperson je dalje preporučio da bi SPGS trebalo da osigura da sudije i tužioci na Kosovu prodju kroz dodatne treninge o praktičnim primenama novog krivičnog zakona.

Pismom od 17. maja 2005, vršilac dužnosti zamenika SPGS-a za policiju i pravosuđe obavestio je Ombudspersona da će Jedinica sudske inspekcije pri Odeljenju za pravosuđe otvoriti istragu o tom slučaju. Pored toga, on je dodao da je Kosovski pravosudni institut održao veliki broj treninga, sa fokusom na suštinske i proceduralne aspekte sistema novog krivičnog zakona i da će nastaviti da održava treninge kako bi se poboljšali profesionalni standardi trenutno zaposlenih sudija i tužilaca, kao i kandidate koji konkurišu za takva radna mesta.

REZIME

Registracioni br. 1130/03

U vezi sa dužinom postupka u slučaju RAMË DRESHAJ

15. aprila 2005, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

U ovom slučaju Ombudsperson je našao da je propust Vrhovnog suda da donese presudu u slučaju aplikanta, koji se odnosi na njegovu žalbu protiv odluke koju je donelo Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju, u razumnom vremenskom roku, predstavlja kršenje prava aplikanta na pravično sudjenje u razumnom vremenskom roku,

kako je garantovano članom 6 stav 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Priznajući da propust aplikanta da obavesti Vrhovni sud o njegovoj promeni adrese (prebivališta) jeste doveo do odlaganja u sprovođenju presude, Ombudsperson je našao da nedostatak sudija koji rade u Vrhovnom sudu, i veliki broj predmeta koji čekaju pred tim sudom, ne opravdava odlaganje od godinu i po dana u donošenju presude o pitanju da li je Vrhovni sud nadležan za rešavanje tog slučaja ili ne. Ombudsperson je takodje primetio da odsustvo pravnog leka za kršenje prava na fer sudjenje u razumnom vremenskom roku predstavlja kršenje prava na efikasan pravni lek po članu 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo da osigura da Opštinski sud u Peći, posle dobijanja predmeta od Vrhovnog suda, nastavi postupak po predmetu aplikanta bez ikakvog daljeg odlaganja. Ombudsperson je takodje preporučio da SPGS osigura da inicijative, preduzete od strane Kosovskog pravosudnog i tužilačkog saveta i Odeljenja za pravosudje, da se poboljšaju postupci pred sudovima na Kosovu budu sprovedene na ekspeditivan način kako bi se rešili problemi dužine sudskih postupaka. On je dalje sugerisao da SPGS proglasi uredbu kojom se obezbeđuju efikasni pravni lekovi u smislu člana 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima, obezbeđujući kako preventivnu tako i kompenzatorsku pomoć u odnosu na žalbe zbog dužine paničnih postupaka.

Nije bilo odgovora na ovaj izveštaj.

REZIME

Ex officio registracioni br. 29/04

U vezi sa nezakonitošću pritvaranja lica sa mentalnim nedostacima u Centar socijalnu negu u Štimlju

5. maja 2005, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

Ovaj izveštaj je ispitao da li je praksa pritvaranja lica sa mentalnim nedostacima u Centar za socijalnu negu u Štimlju bila u skladu sa relevantnim međunarodnim standardima ljudskih prava, predviđenim članom 5 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i fundamentalnih sloboda.

Ombudsperson je najpre utvrdio da, zbog svog obaveznog karaktera, smeštanje tih pojedinaca u Centar za socijalnu negu predstavlja uskraćivanje slobode u okviru smisla člana 5 Evropske konvencije o ljudskim pravima, člana koji štiti pravo svakog lica na slobodu.

Iako otvoreno pitanje da li je postojala stalna medicinska potreba da se tim licima uskrati sloboda već pokreće određene sumnje u zakonitost njihovog pritvaranja, Ombudsperson je došao do zaključka da, u svakom slučaju, to uskraćivanje slobode nije u skladu sa osnovnim principima člana 5. Prema njegovom mišljenju, Zakonu o socijalnoj zaštiti koji reguliše, između ostalog, smeštanje osoba sa mentalnim nedostacima u Centar za socijalnu negu, nedostaju fiksna proceduralna pravila koja određuju precizno pod kojim okolnostima i koliko dugo takav smeštaj može da se ostvari, i stoga ne sadrži adekvatne proceduralne zaštitne mere za zaštitu odnosnih pojedinaca od arbitrarnog uskraćivanja slobode. Pored toga, Ombudsperson je zaključio da su odredbe Zakona o socijalnoj zaštiti, o mogućnosti podnošenja žalbe, suviše neodređene da bi omogućili efikasnu zaštitu lica o kojima je reč, i da direktno ne predviđa mogućnost revidiranja slučaja od strane suda ili sličnih pravosudnih tela, niti predviđa bilo kakvu formu pravosudnih ili sličnih procedura. Stoga to ne ustanovljava odgovarajuće pravne lekove za ispitivanje zakonitosti pritvaranja gore navedenih osoba, u smislu značenja člana 5 paragraf 4 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS i ministar za rad i socijalnu zaštitu trebalo da, što je pre moguće, osiguraju da Zakon o socijalnoj zaštiti bude dopunjen amandmanima tako da procedura smeštanja lica sa mentalnim nedostacima u Centar za socijalnu negu, i mogućnosti pravosudnog revidiranja pritvora za takva lica, budu u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava.

Nije bilo odgovora na ovaj izveštaj.

REZIME

Registracioni br. 1450/04

U vezi dužine postupka u slučaju SHEFKI RAMADANI

1. juna 2005, u skladu sa svojim ovlašćenjima na osnovu članova 4.4 i 4.9 Uredbe UNMIK br. 2000/38 o osnivanju Ombudsperson Institucije na Kosovu, i pravila 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je objavio gore navedeni izveštaj.

U ovom slučaju, Ombudsperson je našao da je propust Opštinskog suda u Prištini da preduzme neophodne mere da osigura da slučaj aplikanta bude rešen u okviru adekvatnog vremenskog perioda, predstavlja kršenje prava aplikanta na pravično sudjenje u razumnom vremenskom periodu, kako je garantovano stavom 1 člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. U ovom slučaju, koji uključuje žalbu aplikanta da su ga njegovi susedi ometali u pristupu i korišćenju njegove imovine, Ombudsperson je naveo da su između jula 2000. i aprila 2001, donete dve sudske presude, tako da tokom tog perioda

izgleda da su sudovi tretirali taj slučaj s dužnom revnošću. Međutim, pošto je slučaj bio vraćen opštinskom sudu u aprilu 2001, taj sud nije doneo presudu do aprila 2004. Ombudsperson je zaključio da to dugoo odlaganje predstavlja ozbiljno nefunkcionisanje u organizaciji i vođenje sudskih predmeta u opštinskom sudu. U isto vreme, činjenica da je Okružni sud u Prištini morao dva puta da vrati predmet opštinskom sudu pokazuje kvalitativni nedostatak lokalnog pravosudnog sistema. Ombudsperson je takodje primetio da odsustvo pravnog leka za kršenje prava na pravično sudjenje u razumnom vremenskom roku predstavlja kršenje prava na efikasan pravni lek u razumnom vremenskom roku, po članu 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima. On je naveo da, iako je pokrenuo ovo pitanje više puta u prethodnim izveštajima, nema dokaza da je UNMIK preduzeo bilo kakve korake da stvori takve pravne lekove.

Ombudsperson je preporučio da bi SPGS, najkasnije do početka jula 2005, trebalo da osigura da, imajući u vidu prethodna odlaganja, Opštinski sud u Prištini sprovede adekvatnu procenu činjenica i donese presudu po predmetu aplikanta, bez ikakvog daljeg odlaganja. Ombudsperson je dalje preporučio da Opštinski sud u Prištini preduzme adekvatne mere da poboljša organizaciju vođenja sudskih predmeta. Na kraju, Ombudsperson je preporučio da SPGS proglasi Uredbu koja će obezbediti efikasne pravne lekove u okviru značenja člana 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima, obezbeđujući kako preventivnu tako i kompenzatorsku pomoć, u smislu žalbi povodom dužine postupaka u gradjanskim predmetima.

Nije bilo odgovora na ovaj izveštaj.

REZIME

Ex officio RegistarSKI broj 15/01

U vezi sa navodnim zlostavljanjem REXHEPA KURTAJA

16. juna 2005, shodno svom ovlašćenju na osnovu članova 4.3 i 4.9 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o uspostavljanju Ombudsperson Institucije na Kosovu i pravila 22, paragraf i 3 i 4 Pravilima postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je izdao sledeći izveštaj.

U ovom slučaju, Ombudsperson je prvo ispitao da li su tvrdnje aplikanta da je pretučen od strane UNMIK policajca pouzdane. Zbog pratećih dokaza, kao što su medicinski izveštaji i novinski članak sa objavljanim fotografijama događaja, Ombudsperson je smatrao da su ove tvrdnje pouzdane i da je došlo do narušavanja prava aplikanta protiv torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana, kao što je navedeno u članu 3 Konvencije. Ombudsperson je dalje pronašao da su neuspeh kompetentnih policijskih vlasti da inicira valjanu istragu po iskazu podnosioca žalbe o maltretiranju, uprkos činjenici da su bili

informisani o njima nekoliko puta, između ostalog, i preko Institucije Ombudspersona, takodje su predstavljale kršenje člana 3, i s obzirom na to da ovaj član zahteva efikasnu istragu navoda o teškim telesnim povredama koje mogu da dovedu do identifikovanja i kažnjavanja onih koji su odgovorni za takvo kriminalno ponašanje.

Ombudsperson je takodje primetio nedostatak pravnih lekova u odnosu na aplikanta, prema kome je prekršen član 3 koji je predstavljao povredu prava na efikasan pravni lek prema članu 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ombudsperson je preporučio da SPGS obezbedi da u budućnosti UNMIK policija odmah vrši istragu prema iskazima lica povredjenih od strane policijskih službenika. Ombudsperson dalje preporučuje da SPGS treba da obezbedi da svi međunarodni službenici budu stalno upoznati sa efektivnim krivičnim i građanskim pravosudjem.

Nije bilo odgovora na ovaj izveštaj.

REZIME

Ex officio RegistarSKI broj No.41/05

Problem diskriminacije prema starosnom dobu u oglasima za zaposlenje u javnom sektoru

20. juna 2005, shodno svom ovlašćenju u članovima 4.3 i 4.9 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o uspostavljanju Ombudsperson Institucije na Kosovu i pravila 22, paragraf i 3 i 4 Pravilima postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je izdao sledeći izveštaj.

Ovaj izveštaj je ispitao da li je starosno doba kao obavezna stavka, koja je potrebna kandidatima prilikom uzimanja učešća na konkursima za zaposlenje u javnom sektoru, bilo diskriminatorno u okviru smisla člana 26 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, koja je direktno važeće na Kosovu, a prema UNMIK Uredbi br. 2001/9 o Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosovu. Pregled koji je urađen u ovom izveštaju bio je ograničen na javna nadmetanja za takva mesta u javnom sektoru koja podležu UNMIK Uredbi br. 2001/27 od 8. oktobra, 2001 o Osnovnom zakonu o radu na Kosovu i/ili UNMIK Uredbi br. 2001/36 od 22 decembra 2001 o Javnim službama na Kosovu. Izveštaj se bavio oglasima za izvesna upražnjena radna mesta i javnim nadmetanjem u javnom sektoru, štampanim u dnevnim novinama „Koha Ditore“ u toku perioda između 1. januara, 2004. i 31. avgusta 2004, a koji postavljaju starosna ograničenja potencijalnim kandidatima.

Ombudsperson je prvo istakao da kosovski Zakon o ne-diskriminaciji ne može da se primeni u slučajevima anliziranim u ovom izveštaju jer su svi oni bili objavljeni pre stupanja

ovog zakona na snagu. Ombudsperson je primetio da član 26 Medjunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima obezbeđuje da su svi ljudi jednaki pred zakonom, da imaju pravo na podjednaku zakonsku zaštitu bez diskriminacije i da će zakon garantovati podjednaku i efektivnu zaštitu protiv diskriminacije. U skladu sa ovim principima, Ombudsperson zaključuje, da su starosna ograničenja u razmatranim slučajevima, bila u suprotnosti sa članom 26 Pakta, jer nisu bila opravdana nikakvim razumnim i objektivnim osnovama. U nekim slučajevima, javne vlasti su ovo priznale; u drugima opravdanja koja su data, jednostavno nisu bila ni objektivna ni razumna. U još nekim drugim slučajevima, Ombudsperson je istakao da niži starosni limit može da bude opravdan ako je konzistentan sa suštinskim funkcijama datog mesta, posebno kad je usled važnosti ili karakteristika posla potrebna osoba sa izvesnim stepenom iskustva i zrelosti. Pa ipak, u razmatranim slučajevima zahtevi posla sadržani u oglasima nisu dozvoljavali nikakve opravdane odlike zasnovane na starosnom dobu. Ombudsperson je takodje zaključio da navedena ograničenja starosnog doba predstavljaju prekršaj prema članu 2 par. 1 i 2 UNMIK Uredbe br. 2001/27 o Osnovnom zakonu o radu na Kosovu, kao i, u najvećem broju slučajeva, Poglavlje 2.1 (f) (g) UMNIK Uredbe br. 2001/36 od 22. decembra, 2001. o Javnim službama na Kosovu.

Ombudsperson je preporučio da SPGS treba da do 1. septembra 2005. najkasnije, obezbedi da javne institucije na koje se ovo odnosi poštuju relevantne zakonske odredbe koje zabranjuju diskriminaciju starosnog doba pri zapošljavanju.

REZIME

Ex officio RegistarSKI broj br. 1176/04

FLORIJE BISLIMI RATKOCERI protiv opštine Lipljan

28. juna 2005, shodno svom ovlašćenju na osnovu članova 4.4 i 4.9 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o uspostavljanju Ombudsperson Institucije na Kosovu i pravila 18 i 19 Pravilima postupka o Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je izdao sledeći izveštaj.

U ovom slučaju, koji se odnosi na žalbu aplikanta protiv postupka zapošljavanja na mesto Opštinskog službenika za pitanja polova u okviru opštine Lipljan, Ombudsperson je pokrenuo istragu o tome da li je aplikant bila lišena prava pristupa sudu kao što je određeno u članu 6 ove Konvencije. Prema UNMIK Uredbi br.2001/36 o Javnim službama na Kosovu i Administrativnom uputstvu koje primenjuje ovaj propis, svi javni službenici koji se žale na svoje poslodavce, kao i kandidati koji se žale na postupke izbora za radna mesta u okviru javne službe, treba da upute svoje žalbe tzv. Nezavisnom nadzornom odboru. Medjutim do datuma ovog izveštaja, ovaj Odbor još nije počeo sa radom jer

izrada Pravilnika o pravilima postupka, koji bi trebalo da uspostavi rad ovog Odbora još nije bila okončana. Ova procedura je, međutim, prema Ombudspersonu, bila jedini pravni lek otvoren za podnosiocce žalbe, kao UNMIK Uredba br. 2001/36, konstituisan kao „lex specialis“, iznad opšteg administrativnog zakona. Aplikant koja očigledno nije bila informisana o pravilnoj proceduri za podnošenje žalbe, žalila se kompetentnom Glavnom izvršnom službeniku u okviru opštine Lipljan i, sledeći njegovo odbijanje njene žalbe, javila se UNMIK-Direkciji za administrativna pitanja, koja je uputila njenu žalbu Pravnoj službi Ministarstva javnih službi. Pošto je opština odbila da prihvati preporuku ove Kancelarije da ponovi proces izbora kandidata, žalilac je prijavila slučaj Opštinskom sudu u Lipljanu, koji je odbio zahtev jer je bio izvan vremenskog roka statuta, umesto da izjavi da je nekompetentan da odlučuje o pitanjima zaposlenja službenika, koja pripadaju oblasti Zakona o upravnom postupku, a ne građanskog zakona. Ombudsperson je istakao da su Glavni izvršni službenik, UNMIK Direkcija za administrativna pitanja, Ministarstvo javnih službi i Opštinski sud na taj način propustili da usmere aplikanta na pravu zakonsku proceduru kako bi se preuzeo njen slučaj. U isto vreme, on je istakao da, čak i da je aplikant bila adekvatno informisana, činjenica da kompetentno telo u obliku Nezavisnog Nadzornog Odbora još uvek nije operativno, bila bi sprečena da pokrene postupak pred Vrhovnim sudom Kosova, koji je kompetentan da odlučuje o administrativnim sporovima. Pretpostavljajući, u svrhe trenutnog izveštaja, da je postupak pred ovim sudom ispunio zahteve postavljene članom 6 Konvencije, Ombudsperson je zaključio da ovaj slučaj predstavlja prekršaj prava aplikanta na pristup sudu prema članu 6 Konvencije. Ombudsperson je preporučio da SPGS treba da, najkasnije do 1. septembra 2005. obezbedi, da Nezavisni nadzorni odbor bude u mogućnosti da preuzme svoj posao bez daljeg odlaganja. Ombudsperson je dalje preporučio da SPGS treba da obezbedi da sve institucije obuhvaćene UNMIK Uredbom br. 2001/36 o Javnim službama na Kosovu, kao i sve sudije na Kosovu treba da budu informisani o korektnim postupcima podnošenja žalbi, kako bi se po njima postupalo, u slučajevima žalbi protiv procesa prijema na radna mesta u okviru javnih službi.

REZIME

Registarski broj 1469/04 i 1470/04

SELVIJE QERIMI I OSTALI I XHEZIDE ZOGIANI protiv UNMIK železnica

29 juna 2005. shodno svom ovlašćenju na osnovu članova 1.1 i 4.1 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o uspostavljanju Ombudsperson Institucije na Kosovu i pravila 22, paragrafa 3 i 4 Pravilima postupka Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je izdao sledeći izveštaj.

U ovom slučaju aplikanti su se žalili na njihovo navodno diskriminatorno otpuštanje sa posla od strane UNMIK železnica, kao i da ih je imunitet UNMIK-a sprečio da se žale

sudu. Ombudsperson se u ovom izveštaju priseća da je glavna svrha dodeljivanja imuniteta međunarodnim organizacijama to, da se one zaštite od unilateralnog mešanja vlade države u kojoj su locirani, što je predstavljalo pravni cilj u smislu obezbeđivanja efektivnog funkcionisanja i rada takvih organizacija. Međutim, na Kosovu, ovi razlozi se nisu primenjivali pošto su funkcije UNMIK-a bile da to da je on surogat države i za vladu nije bilo potrebno da se štiti od same sebe. Ombudsperson je istakao da nijedna demokratska država koja funkcioniše prema vladavini zakona, ne dodeljuje sebi potpuni imunitet od bilo koje administrativne, građanske ili krivične odgovornosti, što dalje otvara put za nekažnjivost države, ili u slučaju UNMIK-a, entiteta koji ima moć države. Stoga je Ombudsperson došao do zaključka da cilj UNMIK-ovog imuniteta nije zakonit i stoga ne opravdava nijednu prepreku za prava podnosioca žalbi da pristupe sudu, i time ovo predstavlja povredu prava aplikanta na pristup sudu kao što je garantovano članom 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Ombudsperson je preporučio SPGS-u da treba, najkasnije do 1. septembra 2005, da obezbedi svim lokalnim zaposlenima u firmama i preduzećima UNMIK-a, da budu u stanju da tuže svoga poslodavca sudu.

REZIME

Regiostracioni broj. 732/02

RRUSTEM IBISHI protiv Opštinskog suda u Prištini

30 juna 2005, shodno svojim nadležnostima na osnovu članova 4.4 i 4.9 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o uspostavljanju Ombudsperson institucije na Kosovu i pravilima 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson institucije, Ombudsperson je izdao sledeći izveštaj.

U ovom slučaju u vezi sa aplikantovom žalbom protiv stalnog neuspeha Opštinskog suda da izvrši presudu donetu 27. januara 1997, Ombudsperson je ispitao da li je aplikantu prekršeno pravo na osnovu člana 6 Konvencije. U navedenoj presudi, Opštinski sud je naredio tuženom – Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Srbije da dozvoli da se podnosilac vrati na svoje radno mesto. Ombudsperson je primetio da je od 2001. glavni pravni problem koji je sprečavao Opštinski sud u izvršenju presude bilo pitanje da li je Fond socijalnog osiguranja Kosova pravni naslednik Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Srbije. Priznajući da pitanje pravnog nasledja može da izazove komplikovane zakonske probleme, Ombudsperson smatra da ovo ne opravdava odlaganje od preko tri i po godine od prigovora Fonda za Socijalno osiguranje Kosova na postupak izvršenja. Opštinski sud je time narušio pravo aplikantova na pravično sudjenje koje je garantovano članom 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Ombudsperson je preporučio da bi predsednik Opštinskog suda u Prištini trebalo, najdalje do 21. jula 2005. da obezbedi da Opštinski sud donese novo rešenje o izvršenju presude bez daljeg odlaganja.

Ombudsperson je takodje preporučio da bi SPGS trebalo da do 1. avgusta 2005. najkasnije, inicira disciplinske postupke pred Kosovskim sudskim i tužilačkim većem protiv onih sudija u Opštinskom sudu koji su bili uključeni u slučaj aplikanta.

REZIME

Ex Officio Registracioni broj 46/05

Pitanje dodele stanova u zgradi "Gj" u Opštini Obilić

30 juna 2005, shodno svojim nadležnostima na osnovu članova 4.4 i 4.9 UNMIK Uredbe br. 2000/38 o uspostavljanju Ombudsperson institucije na Kosovu i pravilima 18 i 19 Pravila postupka Ombudsperson institucije, Ombudsperson je izdao sledeći izveštaj.

U ovom izveštaju, Ombudsperson je ispitao pravnu zasnovanost odluka i postupka u vezi sa dodelom stanova u zgradi "Gj" koja pripada Opštini Obilić, zaposlenima u ovoj Opštini. Izveštaj je bio rezultat *ex officio* istrage pokrenute ranijim žalbama o nepravilnostima u procesu dodele stanova, koje su pristigle od odredjenih lica, kao i preko drugih informacija koje je Ombudsperson dobio.

U svom izveštaju, Ombudsperson je primetio da komisija koju je imenovala Skupština opštine kako bi vodila proces dodele stanova, nije sledila odredbe o procesu dodele stanova u Zakonu o stambenim odnosima koji se primenjuje od 1983, niti bilo kakve druge pravne principe, kao ni kriterijum koji je sama postavila. Ona takodje nije našla za shodno da odgovara pred Skupštinom opštine niti pred bilo kojim drugim telom, niti je bilo bilo kakvih odredbi koje bi regulisale njen sastav, niti veličinu kvoruma koji bi donosio različite odluke. Ova komisija je prema tome, delovala skoro potpuno nekažnjivo i nije bila obavezna da se vodi bilo kakvim zakonima, procedurama niti nadzornim telima. Zbog toga, proces dodele stanova nije bio dovoljno zaštićen u cilju sprečavanja samovoljnog ponašanja Komisije. Ombudsperson je zaključio da su prava lica koje su se prijavila za dodelu stanova, ostala bez dovoljne zaštite protiv diskriminatornog ponašanja prilikom narušavanja člana 14 u vezi sa članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Ombudsperson je preporučio da bi SPGS trebalo, u saradnji sa Ministarstvom javnih službi i Ministarstvom lokalne samouprave i da najdalje do 1. septembra 2005, omogući da sporni proces dodele stanova bude sproveden iznova, uzimajući u obzir međunarodne standarde koji su pomenuti u izveštaju. On je takodje preporučio da SPGS i navedena ministarstva odgovore na adekvatan način na optužbe u vezi nepravilnosti u procesu dodele stanova u vezi sa zgradom "Gj" u Obiliću.

Dodatak 4: Sadržaji odabranih pisama intervencija (1. juli 2004. – 30. juni 2005.)

Povratak izbeglica romske, aškalijske i egipćanske nacionalnosti na Kosovo

U maju 2004, Ombudsperson je dobio informaciju da Belgija, Danska, Nemačka, Norveška, Švedska, Holandija, kao i nekoliko centralnoevropskih država planiraju da prisilnim putem vrata izbeglice romske, aškalijske i egipćanske nacionalnosti na Kosovo. Dana 18. maja 2004. Ombudsperson je napisao jedno otvoreno pismo nadležnim ministrima tih zemalja, navodeći da se situacija za etničke manjine na Kosovu pogoršala, što se pokazalo tokom širokog talasa nasilja u martu 2004.

Ni UNMIK ni lokalna policija nisu bili u stanju da kontrolišu situaciju, niti da garantuju bezbednost licima koje pripadaju manjinskim zajednicama. Ombudsperson je poslao kopiju tog pisma na preko desetak adresa organizacija koje se bave ljudskim pravima i šefovima međunarodnih organizacija, uključujući tu i generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, generalnog sekretara OEBS-a i predsednika Evropskog parlamenta.

U periodu prethodnog izveštaja Ombudsperson je dobio odgovore na njegov apel od predstavnika danskog, švedskog i belgijskog parlamenta. U toku ovog izveštajnog perioda, Ombudsperson je dobio sledeće odgovore:

21. jula 2004: Ombudsperson je primio pismo od Ministra lokalne uprave i regionalnog razvoja Norveške, u kome ga obaveštava da norveški zakon insistira da, u skladu sa Norveškim imigracionim aktom, ni ona, niti bilo koji drugi ministar iz kabineta ne mogu da intervenišu u procesuiranju slučajeva. Takodje, niko od ministara iz kabineta ne može da se suprotstavi odlukama da se vrata lica koja ne zadovoljavaju zahteve za boravak u Norveškoj. Ministar je ipak obavestila Ombudspersona da norveške vlasti budno prate situaciju na Kosovu i da su, nakon nasilja u martu, norveške imigracione vlasti privremeno suspendovale razmatranje aplikacija Aškalijske, Bošnjake, kao i podnosioca zahteva za azil goranske nacionalnosti.

26. jula 2004: Ombudsperson je primio pismo od belgijskog Ministra unutrašnjih poslova u kojem ga uverava da je belgijsko Imigraciono odeljenje poslalo natrag u Prištinu samo lica albanske nacionalnosti i da je svaki pojedinačni slučaj podnet UNMIK-u na prethodno odobrenje, koje je uključivalo nacionalnost, mesto rođenja, kao i poslednju adresu prebivališta na Kosovu svakog lica. On je obavestio Ombudspersona da, imajući u vidu činjenicu da je UNMIK isključivo prihvatio povratak lica albanske nacionalnosti, postaje veoma jasno da belgijsko Odeljenje za imigraciju nije nasilno vraćalo lica drugih nacionalnosti. Ministar je završio svoje pismo činjenicom da se povratak lica nealbanske nacionalnosti dogodio na dobrovoljnoj osnovi i da nikada nije bio izazvan intervencijom Odeljenja za imigraciju.

26. jula 2004: Ombudsperson je primio pismo od Načelnika Odeljenja za migracije, izbeglice, integraciju i evropsku harmonizaciju u sklopu nemačkog Ministarstva unutrašnjih

poslova u kojem ga obaveštava da su nemački zvaničnici oduvek pažljivo pratili situaciju na Kosovu i da su bili u postojanom kontaktu sa UNMIK-om u vezi sa pitanjem da li se manjine mogu vratiti na Kosovo ili ne. On je dodao da su u skladu sa „Sporazumnim memorandumom“ potpisanog 2003. od strane SPGS-a i nemačkog Saveznog Ministra unutrašnjih poslova, članovi romske i srpske nacionalnosti izuzeti od povratka do daljn-jeg. Načelnik je takodje napisao da je odmah nakon izbijanja nasilja u martu, UNMIK, u dogovoru sa Nemačkom prekinuo sve povratke raseljenih lica sa Kosova do 15. aprila 2004. kao i da su od tog momenta vrćani samo Albanci. U razgovorima između nemačke Vlade i UNMIK-a koji su proizišli iz ovoga, prilikom analize situacije na Kosovu u junu 2004. godine, zvaničnici su zaključili da se članovi turske, bošnjačke, goranske i torbeške zajednice sada mogu vratiti na Kosovo. Načelnik je zaključio pismo rečima kako su se UNMIK i nemačka vlada dogovorili da na redovnoj osnovi vrše pregled situacije, kao i da još više razrade proces povratka pripadnika nacionalnih manjina poreklom sa Kosova.

11 avgust 2004: Ombudsperson je primio pismo od direktora UNMIK-ove Kancelarije za povratak i zajednice, koja ga je informisala da je UNMIK-ova čvrsta politika da se odbije povratak lica bez garancija sigurnosti i bez adekvatnog pristupa mestima boravišta kao i drugim humanitarnim potrebama; na osnovu te politike nijedan član romske zajednice nije bio prinudno vraćen na Kosovo. Po direktoru Kancelarije za povratak i zajednice, sve do onog momenta dok se ne postigne znatno poboljšanje u sigurnosnoj situaciji, UNMIK-ova politika je bila da nijedan član aškalijske, romske niti egipćanske zajednice ne može biti prinudno vraćen. Direktor kancelarije za povratak i zajednice je naglasila da su zemlje domaćini bile nastrojene ka tome da vrate članove svih zajednica na Kosovo, ali da je UNMIK nastavio da naglašava vladama država domaćina važnost zaštite manjinskih zajednica od prisilnog povratka ukoliko im bezbednost i sigurnost nisu zagarantovani. U zaključku, ona je istakla kako ceni Ombudspersonovu procenu situacije, koja je imala za rezultat podršku poziciji njene Kancelarije u ovom važnom poslu.

Zakonitost akcija javnih vlasti usmerenih ka zabranjivanju nošenja religijskih simbola učenicima u javnim školama na čitavom Kosovu

4. juna 2004, Ombudsperson je izdao Specijalni Izveštaj pronalazeći između ostalog da poglavlje 4.7 Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju ne bi moglo da služi kao pravna osnova za akcije javnih vlasti koje remete slobodu učenika da nose religijske simbole u školama. On je preporučio da u odsustvu bilo kakvih zakonskih odredbi, javne vlasti bi se stoga trebale uzdržati od bilo kakvih akcija ove vrste.

30. juli 2004: Ombudsperson je primio odgovor od SPGS-a, koji je napiso da postoje druge moguće pravne osnove prema važećem zakonu za ovakvu zabranu, predlažući da bi pravila koja su izdata od strane opština mogla sačinjavati adekvatne pravne osnove pošto su to ustvari pravila izneta od strane *izabranih zakonskih vlasti*. On je prema tome smatrao neprikladnim da se preduzme akcija predložena od strane Ombudspersona.

17. septembar 2004: Ombudsperson je odgovorio na *pismo* SPGS-a ističući da je on razmatrao druge moguće *pravne* osnove, pre svega „školska pravila“ izdata od strane opština prema *poglavlju* 3.1 Zakona o obrazovanju, ali da se on nije složio sa procenom SPGS da bi ova odredba mogla da služi kao pravna osnova za ograničavanje prava slobode religije. Ombudsperson se pozvao na *poglavlje* 3.1 Zakona o obrazovanju opširno izlagajući da su „školska pravila“, izdata od strane opština, usmerena ka regulisanju „dobrog ponašanja i discipline učenika u svakoj obrazovnoj ustanovi“. Ombudsperson je naglasio da član 9 stav 2 Evropske konvencije o ljudskim pravima garantuje slobodu ispoljavanje nečije religije kao osnovno ljudsko pravo koje se može ograničiti samo zakonom posebno izdatim za ove svrhe, što, po njegovom mišljenju, „školska pravila“ koja regulišu dobro ponašanje i disciplinu to nisu. On je dodao da zakoni koji regulišu dobro ponašanje i zakoni koji regulišu nošenje religijskih simbola su dve potpuno različite stvari, tako da javne vlasti ne bi mogle da ograniče slobodu religije zabranjivanjem nošenja religijskih simbola u javnim institucijama u ime dobrog ponašanja i discipline učenika. Ombudsperson je diskutovao da čak i ako opština donese „školska pravila“ koja bi zavela ograničenja na slobodu ispoljavanja nečije religije, ovakva pravila ne bi mogla da imaju „kvalitet zakona“ u smislu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava. Ombudsperson je *pismo završio* ponavljajući svoje predloge koji su objavljeni u Specijalnom Izveštaju br. 8.

U pogledu na neuspeh da se efikasno izvrši odluka HPD-a (Direkcije za Stambena i Imovinska Pitanja)

5. maja 2004, Ombudsperson je objavio *izveštaj* u kome je našao da je neuspeh HPD-a i UNMIK policije da efikasno izvrši odluku HPD-a, od 26. oktobra, 2001, kojom je aplikantu dopušteno da ponovo dobije u posed svoju imovinu garantovano od strane Evropske konvencije o ljudskim pravima i Protokola štaviše. Ombudsperson je zaključio da UNMIK Uredba 2000/60 o stambeno imovinskim zahtevima i praviloma postupka i dokazima direkcije za stambena i imovinska pitanja i komisije za stambene i imovinske zahteve nije imala *prikladne odgovore na ovu dilemu*.

11. avgust 2004: ZSPGS-a za civilnu administraciju odgovorio je na gore pomenuti *izveštaj*. On je izjavio da je HPD imao efikasno izvedenu odluku, ali da su ishodi u slučaju aplikanta, koji su ga sprečili da preuzme svoju imovinu, nastali posle primenjivanja HPD-ove odluke. ZSPGS-a je dodao da su postojeći *Krivični zakoni* ovlastili policiju da ukloni bilo koga sa imovine ko je protivzakonito slomio pečat HPD-a bez dodatnih sudskih narađenja i takođe propisao krivične sankcije nad onima koji *uklone pečat sa imovine postavljen* od strane HPD-a. Prema njegovim rečima, Ombudsperson nije bio u pravu u svojoj proceni da važeća Uredba UNMIK-a „nije predvidela bilo koje buduće reakcije ako se ilegalni posjednici budu vratili posle izbacivanja sudskim putem“. ZSPGS-a je izjavio da relevantne pravne mere obavezuju policiju da ukloni onoga ko slomi pečat sa te imovine i naveo da bi kompetentan javni tužilac trebao da ovo nastavi podnošenjem krivičnih

tužbi, navodeći da HPD ne može preuzeti odgovornosti za zaštitu imovine posle sudskog izbacivanja, niti može da preuzme ulogu javnog tužioca da tuži i izvede na sud kriminalce koji su ilegalno okupirali imovinu posle izvršenja odluke HPD-a. On je zaključio priznavanjem predloga Ombudspersona da aplikant treba da ode kod javnog tužioca kao „očigledno dobar prilaz rešavanja situacije“.

14. septembar 2004: Ombudsperson je odgovorio ZSPGS-u prvo priznavanjem da HPD nije mogao da preuzme funkcije javnog tužioca ili suda i da tuži i izvede na sud kriminalce koji su okupirali imovinu posle izvršenja odluke HPD-a. Međutim, Ombudsperson je izjavio da kad je HPD jednom pečatirao imovinu i izvršio odluku u korist vlasnika, prihvatili su određenu odgovornost obavezujući se da vodi računa da *skidanje službenog pečata* bude odmah stavljeno pod istragu od strane policije i javnih tužilaca. Ombudsperson je naglasio da je položaj vlasnika imovine vrlo često od 1999. slabiji od položaja ilegalnog okupatora i podstakao HPD da pokaže snažnu podršku *položaju zakonskih* imovinskih vlasnika.

Navodni nedostatak odgovarajuće istrage u slučaju ubistva koje se dogodilo u aprilu 1999

4. maja 2004, Ombudsperson je napisao pismo SPGS-u kako bi se raspitao za slučaj aplikanta, koji se žalio da Kancelarija okružnog tužioca i UNMIK policija nisu postigle adekvatan napredak u hapšenju i krivičnom gonjenju lica koje su odgovorne za ubistvo šestoro njegovih rođjaka. Ove osobe su ubijene u selu Gornja Bernjica, opština Priština, dana 18. aprila 1999. U svom pismu od 4. maja 2004, kao i u svom ranijem pismu od 9. decembra 2003, Ombudsperson je takođe tražio od SPGS-a da naredi UNMIK Policiji da mu dostave policijske predmete, kao i druge relevantne dokumente koji se odnose na ovaj slučaj.

16. avgust 2004: Ombudsperson je primio pismo od ZSPGS-a za policiju i pravosuđe u kome ga informiše da je sudska istraga protiv dvadeset tri osumnjičena lica, za koje se sumnja da su na teritoriji Srbije, suspendovana na neko vreme. On je naglasio da su nalozi za hapšenje već izdati i da će se istraga nastaviti po hapšenju bilo koga od osumnjičenih, a za koje se veruje da su na teritoriji Srbije. ZSPGS-a je objasnio da je prenos osumnjičenih odložen zbog toga što je prenos izvršioca krivičnih dela između Kosova i teritorije uže Srbije, uopšteno, i dalje problematičan. ZSPGS je napisao da će UNMIK nastaviti da rešava ovo pitanje na političkom nivou i u sklopu okvira Sporazuma o saradnji policije koji je potpisan sa srpskom stranom. ZSPGS je završio je pismo ne dopuštajući Ombudspersonu pristup traženim predmetima, obrazlažući to činjenicom da je nemoguće obezbediti pristup predmetima vezanim za ovaj slučaj dok se vodi istraga, kao i da razlozi leže u samoj sudskoj proceduri.

17. septembar 2004. Ombudsperson je poslao pismo Ministru pravde Srbije, u kome ga informiše o svojoj istrazi u navedenom slučaju. On je napisao da bi bilo teško prihvatiti da

bi država, kao što je Srbija, koja je nedavno postala član Saveta Evrope, mogla u isto vreme biti "sigurno utočište" za bilo koje lice za koje se sumnja da je izvršila ozbiljne zločine, kao što je ubistvo na Kosovu. Ovakvo držanje sprečavalo je da budu uspešno okončane sve istrage ovih zločina, na takav način da bi njihovi izvršioci mogli biti dovedeni pred sud. Ombudsperson je svoje pismo upućeno Ministru pravde Srbije završio izražavajući svoju nadu da će ovom pismu i pitanju posvetiti pažnju kakvu zaslužuje.

Kopije ovog pisma poslate su ZSPGS-a za policiju i pravdu, Generalnom sekretaru Saveta Evrope, Predsedniku Parlamentarne Skupštine Saveta Evrope i Direktor za pravna pitanja Saveta Evrope.

Na ovo pismo nije dobijen odgovor.

Pravo na obrazovanje Bošnjačke zajednice

Tokom poslednjih nekoliko godina, kosovsko Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije je počelo sa primenom reformi u obrazovanju sa ciljem prilagodjavanja školskog sistema na Kosovu obrazovnim standardima većine evropskih zemalja. Na žalost, ove reforme nisu uračunale specifične interese onih ne-albanskih zajednica koje govore slovenske jezike. Došlo je do potpunog zanemarivanja statusa reformskog procesa u susednim oblastima kao što je teritorija Srbije, Crna Gora, Bosna i Hercegovina i BJR Makedonija. U skladu sa ovom situacijom, deca iz nekih od ovih zajednica, a naročito deca iz bošnjačke i goranske zajednice, izgubila su skoro celu školsku 2003/2004 godinu i jedino su mogla da to poprave pohađajući izvesne "skraćene kurseve" tokom letnjeg raspusta. Tek se sredinom 2004. godine, i to uglavnom zbog insistiranja kako Ombudspersona, tako i UNMIK-a, dogodilo to, da je Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije počelo da kontaktira slična ministarstva u susednim zemljama sa stavom da treba postići sporazum po ovom slučaju. U brojnim prilikama tokom perioda poslednjeg izveštaja, Ombudsperson se susreo sa predstavnicima bošnjačke zajednice kako bi ih zastupao pred UNMIK-ovim zvaničnicima. Ombudsperson je spojio bošnjačke porodice i vlasti UNMIK-a pošto je ljubazno ponudio pomoć Institucije kako bi omogućio predstavnicima bošnjačkih porodica da izraze svoju zabrinutost direktno UNMIK-ovim vlastima. Sledeća pisma održavaju napredak koji je učinjen po navedenom pitanju tokom perioda ovog izveštaja:

18. avgust 2004: Ombudsperson je napisao pismo Ministru obrazovanja, nauke i tehnologije Kosova kako bi ga zamolio da razmotri ukidanje 9. razreda za članove bošnjačke zajednice za tekuću školsku godinu. Ombudsperson je takodje naglasio da je nastavak opšteg medicinskog školovanja na bošnjačkom jeziku u Medicinskoj školi u Prištini od velikog značaja kako bi se ponudilo više mogućnosti ovim učenicima da izaberu zanimanje, kao i da nastave sa daljim obrazovanjem u drugim zemljama koje pripadaju istoj jezičkoj grupi. Ombudsperson je apelovao na Ministra da donese odluku po ovom pitanju pre nego što počne nova školska godina.

2. septembar 2004: Ombudsperson je primio pismo od Ministra obrazovanja, nauke i tehnologije Kosova u kome mu obećava i garantuje da će nastavni kadar bivše Medicinske škole postati deo nove srednje škole na bošnjačkom jeziku u Prištini. Ministar obrazovanja, nauke i tehnologije je napisao da su sva bošnjačka deca koja žive u Prištini uključena u novi reformisani školski sistem, odnosno 9. i 10. razred koji bi ih doveli rame uz rame sa evropskim standardima. On je nastavio da bi bilo nepotrebno produžavati izuzeće dva bošnjačka učenika u Prištini od novog 9. razreda, dok sva ostala deca pohađaju 9. i 10. razred. Ministar obrazovanja, nauke i tehnologije Kosova je zaključio svoje pismo informišući Ombudspersona o svojim tekućim naporima da organizuje mrežu bilateralnih sporazuma sa vladama u regionu, kako bi se postiglo međusobno priznavanje školskih diploma i sertifikata.

Navodi o nedostatku adekvatne istrage povodom bombardovanja autobusa "Niš Express"

8. avgusta 2003, Ombudsperson je dobio jednu aplikaciju koja se odnosi na nedostatak odgovarajuće istrage u slučaju podmetanja bombe pod autobus "Niš Express" 16. februara 2001. kod Merdara, u blizini administrativne granice između teritorije uže Srbije i Kosova. Aplikant se žalio da nije dobio nikakve zvanične dokumente o rezultatima policijske istrage.

1. septembra 2003. Ombudsperson je napisao pismo komesaru UNMIK policije gospodinu Stefanu Feleru (Stefan Feller), tražeći od njega informacije o fazi istrage i zahtevajući kopije bilo kojih zvaničnih dokumenata koji se odnose na ovaj slučaj. 22. septembra 2003. Ombudsperson je dobio pismo od komesara UNMIK policije. Prema tim informacijama, istraga u vezi podmetanja bombe pod autobus "Niš Express" bila je još u toku, ali je mali napredak načinjen. Komesar UNMIK policije je odbio da prosledi Ombudspersonu traženu dokumentaciju, jer je slučaj još pod istragom. 5. decembra 2003. Ombudsperson je poslao pismo SPGS-u ponavljajući svoj zahtev da mu se obezbedi pristup gore navedenim dokumentima. U slučaju da mu se to ne omogući, on je zatražio da mu se pošalje pisana izjava SPGS-a sa navedenim razlozima za takvo odbijanje. Na ovo pismo nije bilo odgovora. 26. januara 2004. Ombudsperson je poslao drugo pismo SPGS-u, u kome je ponovio zahteve koji su bili sadržani u prethodnom pismu.

19 avgust 2004: Ombudsperson je primio pismo od ZSPGS za policiju i pravosuđe u kome mu objašnjava da je istraga veoma osetljiva i da je još u toku. Ipak, ZSPGS je uverio Ombudspersona da je došlo do napretka u ovom slučaju, što je i pokazano hapšenjima glavnih osumnjičenih u junu 2004. godine u Albaniji i njihovom prebacivanju na Kosovo. U ime SPGS-a, Zamenik je odbio zahtev Ombudspersona za pristup bilo kakvim informacijama u sklopu policijske istrage izjavljujući da bi to ugrozilo sudski proces ovog slučaja i da bi imalo štetan uticaj na bezbednost svedoka.

Odbijanje UNMIK policije da prihvati zahtev da se organizuje miran protest

28. juna 2004, Ombudsperson je objavio izveštaj u kome je utvrdio da se UNMIK Policija pogrešno pozvala na Zakon o javnom redu i miru, kako bi odbila izdavanje dozvole stranci „Ljudski pokret na Kosovu“ da održi miran protest, pošto ovaj zakon reguliše ponašanje građana u javnosti, ali ne pokriva zahteve za dobijanje dozvole za okupljanje u javnosti. Umesto toga, Ombudsperson je naveo da su ovakvi predmeti pokriveni postojećim Zakonom o javnom okupljanju koji, međutim, nije po standardima člana 11 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koja štiti prava na slobodu mirnog okupljanja. On je dalje naveo da ovaj slučaj nije dovoljno precizan i samim tim nije imao predvidive posledice za određeno ponašanje, kao što se to traži u članu 11. Ombudsperson je preporučio da SPGS usvoji i objavi novi zakon o pravu na javno i mirno okupljanje.

20. avgust 2004: Ombudsperson je dobio pismo od zamenika SPGS-a za policiju i pravosuđe u kome se navodi da se on nije složio sa Ombudspersonovim tumačenjem Zakona o javnom okupljanju. On je naveo da se *sudska praksa* Evropskog suda za ljudska prava navedena u Ombudspersonovom pismu, tiče otvaranja *pošte* zatočenika i zbog toga ne opravdava Ombudspersonovo verovanje da kvalitativni zahtevi zakona nisu po standardima u različitom kontekstu odobrenja demonstracija. Na osnovu ovoga, ZSPGS je napisao da on nije prihvatio Ombudspersonov predlog da bi nov zakonski propis o pravu na javno i mirno okupljanje trebao da se usvoji i objavi. On je istakao da će se *pažnja UNMIK Policije* skrenuti na Ombudspersonovo verovanje u neuspeh ukoliko se radi prema važećem Zakonu o javnom okupljanju.

14. septembar 2004: Ombudsperson je informisao ZSPGS-a da se nije složio sa ovim zaključcima i ponovio glavne tačke pravnih analiza izvedene u njegovom izveštaju, nagašavajući da Zakon o javnom okupljanju nije istakao, sa razumnom jasnoćom, cilj i upotrebu obazrivosti koja je dozvoljena javnim vlastima uz poštovanje slobode okupljanja. Ombudsperson je naglasio neophodnost jasnog zakonskog propisa u ovakvim slučajevima da bi se pojedincima obezbedio minimalni stepen sigurnosti na koji oni i imaju pravo pod pravilom zakona u demokratiji. Ovaj princip je opšte prirode i mogao bi se naći u mnogim drugim slučajevima pred Evropskim sudom za ljudska prava. Na osnovu ovih primera, Ombudsperson je ponovio da on smatra neophodnim da se usvoji i objavi nov zakonski propis o pravu na javno i mirno okupljanje.

Pratnja KFOR-a za konvoje izmedju Štrpca, Merdara i Severne Mitrovice

24. avgust 2004: Ombudsperson je poslao pismo Komandantu KFOR-a Multinacionalne brigade istok izražavajući svoju zabrinutost povodom nedavno donete odluke da se prestane sa pratnjom konvoja koje omogućavaju Srbima da saobraćaju izmedju Opština Štrpca, Merdara i Severne Mitrovice. Ombudsperson je objasnio da je još uvek veoma rizično za Srbe da putuju po Kosovu bez pratnje i da su za srpsku populaciju enklave

Štrpce, takve pratnje do sada bile jedan od ključnih uslova opstanka. Ombudsperson je takodje ukazao na nasilne događaje proteklog marta i zamolio Komandanta navedene KFOR Brigade da mu da uverljive argumente i informacije o bezbedonosnoj oceni koja je dovela do odluke KFOR-a da prestane sa obezbeđivanjem pratnje.

Na ovo pismo nije dobijen odgovor.

Generalni problem nelegalne gradnje

30. avgust 2004 : Ombudsperson je napisao pismo premijeru Kosova gospodinu Bajramu Redžepiju (Bajram Rexhepi), u kome je ponovio sadržaj iz jednog prethodnog pisma kojim je pokrenuo opšte pitanje nelegalne izgradnje na Kosovu u celini. Ombudsperson je sa žaljenjem primetio da nikada nije dobio odgovor na svoje ranije pismo, i da se čini da ne postoje bilo kakvi suštinski niti vidljivi pokušaji od strane Vlade ili opština da se otvori ovo širokoro rasprostranjeno pitanje nepoštovanja zakona o gradnji koji trenutno važe na celom Kosovu. Ombudsperson je objasnio da stalni nedostatak adekvatne reakcije na takvu praksu nelegalne gradnje može dovesti do toga da javnost poveruje da kršenje domaćih zakona može proći nekažnjeno i da će lica koje se ne ponašaju u skladu sa zakonom biti na kraju privilegovane. Ombudsperson je završio pismo ponavljanjem zahteva gospodinu Redžepiju da preduzme odgovarajuće mere kako bi se zaustavila nelegalna gradnja.

Na ovo pismo nije dobijen odgovor.

Zloupotreba narkotika

30. avgust 2004: Ombudsperson je poslao pismo Premijeru Kosova, sa naglaskom na činjenicu da se upotreba opasnih narkotika na Kosovu povećala i da mlađja populacija primetno podleže upotrebi teških droga u alarmantno povećanom broju. Ombudsperson je zamolio Vladu da razvije strategiju kako bi se nosila sa ovim rastućim problemom. Ombudsperson je napisao da su potrebni odgovarajući zakoni koji zabranjuju upotrebu i distribuciju opasnih narkotika, centri u kojima bi se zavisnici lečili od bolesti zavisnosti i kampanja javnog informisanja koja bi informisala populaciju o rizicima, kao i o vrstama droga koje se najčešće koriste. On je predložio da Vlada preduzme mere po ovom pitanju što je pre moguće, što bi bilo u interesu celokupnog stanovništva.

15. april 2005: Ombudsperson je primio pismo od Direktora UNMIK-ovog Odeljenja za pravosuđe u kome se Direktor složio sa Ombudspersonom po pitanju neadekvatnih kapaciteta na Kosovu za osobe koje su ovisnici od droge, bez obzira da li su ove osobe bile osudjivane za krivične prestupe ili ne. Direktor Odeljenja za pravosuđe je predložio da se po ovom pitanju treba obratiti Ministru zdravlja, pošto Odeljenje za pravosuđe nije u poziciji da se bavi ovim pitanjima.

Nemogućnost žalbenika srpske nacionalnosti da bezbedno putuju do suda

31. avgust 2004: Ombudsperson je pisao SPGS-u izražavajući svoju zabrinutost da iako su sudski postupci pred lokalnim sudovima, koji se tiču kompenzacija za imovinu oštećenu ili uništenu tokom nasilnih događaja u martu 2004, već otpočeli, lica srpske nacionalnosti koja potražuju svoju imovinu često nisu bila u mogućnosti da prisustvuju sudskim raspravama zbog nedostatka pratnje UNMIK-a i KFOR-a. Ombudsperson je podsetio SPGS-a da je i dalje rizično za Srbe da putuju po Kosovu bez pratnje i zamolio ga je da što pre pronadje adekvatno rešenje za ovo pitanje.

10. novembar 2004: Ombudsperson je primio pismo od ZSPGS-a za policiju i pravosuđe. U svom pismu Zamenik je naveo da UNMIK-ovo odeljenje za pravosuđe deli Ombudspersonovu zabrinutost i da radi sa nadležnim strukturama kako bi obezbedio pristup licima koja potražuju svoju imovinu pred sudovima. Odeljenje za pravosuđe je počelo sa organizovanjem pratnje za ove Srbe i UNMIK-ova kancelarija za vezu u Gračanici je organizovala šatl autobuse do sudova u Prištini. Odeljenje za pravosuđe je takodje zahtevalo od predsednika svih sudova na Kosovu da se ni jedan slučaj ne zakazuje dok se ovo pitanje ne razreši na zadovoljavajući način.

Interno raseljena lica na teritoriji uže Srbije

5. maja 2004, Ombudsperson je napisao pismo Premijeru Srbije kako bi privukao njegovu pažnju na situaciju interno raseljenih lica sa Kosova, koja se trenutno nalaze u Srbiji. Ovi ljudi nisu izbegli u Srbiju iz stranih zemalja i prema tome nemaju isti status kao izbeglice. Ombudsperson je zahtevao od Premijera Srbije da hitno vidi da li je moguće interno raseljenim licima dodeliti neka prava i povlastice koje imaju izbeglice danas, pošto je nemoguće odrediti kada će se ova lica vratiti na Kosovo. Ombudsperson je takođe izneo važnost pružanja prava privremeno raseljenim licima da kao građani Srbije i Crne Gore izaberu da li žele da se vrate na Kosovo ili žele da izgrade novi život u Srbiji.

1. septembra 2004: Ombudsperson je napisao drugo pismo Premijeru Srbije gospodinu Vojislavu Koštunici, ponavljajući poruku iz svog prvog pisma, poslatog 5. maja 2004, u kome se ističe da veliki broj raseljenih lica sa Kosova sada već pet godina živi na teritoriji Srbije u veoma teškim uslovima. Ombudsperson je dodao da razvoj situacije koja se tiče Roma koji su smešteni u barakama na Novom Beogradu zahteva hitnu akciju. Ombudsperson je informisao gospodina Koštunicu da tim Romima preti izbacivanje iz tih baraka, i pozvao ga da reši pravni status i poboljša uslove života za osobe koje su duži niz godina raseljene, bez obzira na njihovu etničku pripadnost. Ombudsperson je takodje apelovao na gospodina Koštunicu da obustavi najavljeno izbacivanje Roma sa Kosova koji borave u gore pomenutim barakama na Novom Beogradu, sve dok se ne

pronadje alternativno rešenje. Ombudsperson je takodje pokrenuo ovo pitanje više puta prilikom sastanaka sa brojnim organima Saveta Evrope, tokom boravka u Strazburu.

Na ovo pismo nije dobijen odgovor.

Dužina postupka pred HPD Komisijom za žalbe

29. juna 2004, Ombudsperson je izdao izveštaj u kome je utvrdio da propust HPD Komisije za zahteve da donese odluku o sličajevima aplikanata u određenom vremenskom roku predstavlja kršenje prava aplikanata na poštovanje njihovih domova i imovine. Ombudsperson je preporučio da SPGS, kroz prikladne zakonske mere i administrativne prakse, obezbedi pravo na dom i imovinu aplikanata, kao i ostalih osoba u sličnoj situaciji.

2. septembar 2004: Ombudsperson je dobio pismo od ZSPGS-a za civilnu administraciju koji je napisao da je opšti sadržaj Ombudspersonovog izveštaja bio konstantno pod aktivnim razmatranjem UNMIK-a. On je dodao da je HPD doneo odluke na više od 60% slučajeva u zadnje dve godine i da je HPD-ov mandat za razmatranje i ispitivanje slučajeva koji će se okončati do kraja 2005. ZSPGS je izrazio žaljenje za situaciju u kojoj se nalazi mnogo hiljada ljudi koji su već podneli zahteve HPD-u, ali je objasnio da okončavanje tako jedne monumentalne dužnosti u uzburkanoj posle-ratnoj sredini u periodu od pet godina ne predstavlja kršenje Evropske konvencije o ljudskim pravima. Kao što je istaknuto od strane Ombudspersona u njegovom izveštaju, usporenje u procesu možda nije narušavanje Konvencije, uzimajući u obzir da je očita popravna akcija preuzeta sa bitnom spremnošću da se urade vanredne situacije ove vrste. On je informisao Ombudspersona da je glavni problem naglašen u izveštaju pažljivo posmatran od strane UNMIK-a i da on veruje da se Ombudspersonov predlog o sigurnosti osnovnih prava kroz odgovarajuće zakonske mere i administrativne prakse susreo sa pravnim okvirom na pravom mestu. U zaključku, zamenik SPGS-a je napisao da je osnovana Savetodavna komora da bi savetovala SPGS-a o mandatu HPD-a i da će se ova komora sastajati svaka tri meseca.

14. septembar 2004: Ombudsperson je odgovorio ZSPGS-a pišući mu da suprotno od njegovih iskaza, izveštaj nije kritikovao sistem koji spada u obradu slučajeva od strane HPD-a. Umesto toga, izveštaj je bio usmeren na praktično izvođenje ovog sistema, pogotovu na činjenicu da zbog nedostatka osoblja, HPD nije rešavao slučajeve onoliko brzo koliko bi se moglo očekivati od ovakve organizacije. Ombudsperson je ponovio da je HPD bio primoran da radi sa problemima koji potiču od nedostatka finansija i adekvatnog osoblja, godinama i da ovaj problem još uvek nije rešen od strane kompetentnih UNMIK-ovih vlasti. Medjutim, Ombudsperson je odobrio osnovinje Savetodavne komore koja bi savetovala SPGS-a o mandatu HPD-a i naveo da bi bio zahvalan za redovne izveštaje o problemima predstavljenim ovom telu.

Interno raseljena lica sa Kosova u Crnoj Gori

Ombudsperson nastavlja da bude aktivan po pitanju sudbine interno raseljenih lica sa Kosova koja žive u Crnoj Gori. Tokom perioda poslednjeg izveštaja, on je imao sastanak u Podgorici sa predstavnicima raseljenih lica koja žive u Crnoj Gori. 19. maja 2004, Ombudsperson je uputio pismo Premijeru Republike Crne Gore, uočavajući da s obzirom na činjenicu da raseljena lica sa Kosova nisu došla tamo iz strane zemlje, ona nisu izbeglice u tehničkom smislu te reči. Ombudsperson je u skladu sa tim zatražio od Premijera Crne Gore da dodeli interno raseljenim licima sa Kosova određena prava i povlastice koje su uživale izbeglice. Ombudsperson je opet naglasio značaj dodeljivanju ovim interno raseljenim licima pravo, s obzirom da su ona građani Srbije i Crne Gore, da izaberu da li da se vrate na Kosovo ili ne, ili da započnu novi život u Crnoj Gori.

10. septembar 2004: Ombudsperson je napisao drugo pismo Premijeru Republike Crne Gore, u kome je ponovio poruku svog prethodnog pisma, tražeći od njega da dodeli interno raseljenim licima sa Kosova neka od prava i povlastica koje su uživale izbeglice. Ombudsperson je naglasio da je protekao duži vremenski period otkako su interno raseljena lica sa Kosova bila primorana da napuste svoje domove, gubeći zbog toga mnoga prava koja sama po sebi pripadaju ljudima koji žive pod normalnim uslovima. On je zbog toga molio Premijera Republike Crne Gore da dodeli prioritet ovom pitanju. Ombudsperson je takodje pokrenuo ovo pitanje više puta tokom sastanaka sa brojnim organima Saveta Evrope, tokom boravka u Strazburu.

Na ovo pismo nije dobijen odgovor.

Problem pristupa javnim zgradama za ljude sa fizičkim nedostacima

15. septembar 2004: Ombudsperson se pismeno obratio Premijeru Kosova, skrećući mu pažnju na činjenicu da osobe sa fizičkim nedostacima, u najvećem broju slučajeva nemaju pristup javnim zgradama na Kosovu. Ombudsperson je objasnio da su tokom zadnjih deset godina, vlade i vladine organizacije u mnogim krajevima sveta, uključujući Evropsku Uniju i ostatak evropskih zemalja, počele da shvataju da osobe sa fizičkim nedostacima moraju da se integrišu u društvo i da imaju ista prava i šanse kao i drugi stanovnici određene oblasti. Ombudsperson je istakao da je ovde u pitanju osnovno pravo jednakosti, koje bi trebalo da se proširi na sve aspekte javnog života. Pitanju odnosa prema osobama sa invaliditetom na Kosovu do sada nije dodeljena pažnja koju zaslužuje. Ombudsperson smatra da je krajnje vreme da se Vlada Kosova pridruži većini evropskih zemalja u pokušajima da se stvore društva koja će svim osobama dati ista prava.

Na ovo pismo nije bilo odgovora.

Pravo na pravedno suđenje dvanaestorici suspendovanih članova Kosovskog zaštitnog korpusa (KZK)

30. juna 2004, Ombudsperson je izdao izveštaj u kome je utvrdio da dvanaest članova KZK-a, koji su bili suspendovani u zadnjih šest meseci sa svojih radnih mesta odlukom tadašnjeg SPGS-a, nisu informisani o detaljima i činjeničnim i pravnim osnovama optužbi podnetih protiv njih. Kao posledica toga, oni nisu bili u mogućnosti da se adekvatno brane protiv ovih optužbi. Ombudsperson je zaključio da su prava ovih lica na pravično suđenje predviđena članom 6 Konvencije, narušena.

24. septembar 2004: Ombudsperson je dobio odgovor od ZSPGS-a u kome je istaknuto da je izveštaj bio "pravilno zabeležen". Ombudsperson je razočaran što je ZSPGS smatrao ovo adekvatnim odgovorom na ovaj izveštaj koji pokriva slučajeve vrlo važnih i osnovnih ljudskih prava.

Problem krčenja šuma na Kosovu zbog nedozvoljene seče drva

20. septembar 2004: Ombudsperson je pisao Ministru poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja Kosova, upozoravajući ga na opšti problem krčenja šuma na Kosovu. Ombudsperson je objasnio da je problem u velikom delu, zasnovan na opšteprihvaćenoj praksi ilegalne seče drva širom Kosova, kao i na nedostatku adekvatnog odgovora policije i KFOR-a od momenta kada su informisani o ovim događajima. Ombudsperson je primetio da ukoliko se ova praksa nastavi bez proveravanja, na Kosovu više neće biti ni jednog drveta. On je zapazio da koren ovog problema leži između ostalog, u nedostatku izvora energije u ruralnim područjima, u kojima su drva potrebna kako bi se grejali domovi hiljada porodica. Iako je stavio do znanja da je SPGS preduzeo izvesne akcije po ovom pitanju, Ombudsperson se osvrnuo na to da nema nikakvog vidnog poboljšanja u ovoj oblasti. Ombudsperson je svoje pismo završio rečima kako je cela stvar sada u nadležnosti PIS-a i zatražio od Ministra da obezbedi da Vlada Kosova svemu ovom posveti adekvatnu pažnju.

17. novembar 2004: Ombudsperson je primio odgovor od Ministra poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja Kosova, u kome ga on obaveštava da je pismo od 30. septembra 2004. pregledano od strane svih kompetentnih i sposobnih osoba u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja. Ministar je uverio Ombudspersona da se Ministarstvo zalaže za potrebnu zaštitu šuma na Kosovu. On je takodje upoznat sa problemima koji su se pojavili kao rezultat seče šuma u regionu. Osim toga, Ministar poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja je izneo detalje nekih aktivnosti Ministarstva koje su imale za cilj zaustavljanje seče šuma i identifikovanje problema koji su se pojavili na prvom mestu, kao rezultat seče šuma. Kontinuirane disciplinske mere za loše poslovanje i zloupotrebu službenog položaja su preduzete protiv zaposlenih koji su bili odgovorni za zaštitu šuma pri Agenciji za šume na Kosovu. Ministar poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja je preduzeo konkretne korake ka stvaranju Službe šumske inspekcije.

Izvršenje sudskih odluka preko bankovnih računa

4. oktobar 2004: Ombudsperson je poslao pismo SPGS-u u vezi sa problemima sa kojima su se sudovi na Kosovu susretali kada bi pokušali da izvrše sudske odluke nad bankovnim računima fizičkih lica. Ombudsperson je naglasio da, i ako zakoni, koji se primenjuju na Kosovu, dopuštaju izvršenje sudskih odluka nad bankovnim računima koji pripadaju bivšim firmama u društvenom vlasništvu, oni ne sadrže nikakve odredbe koje bi propisivale kako da se sprovede izvršenje sudske odluke nad bankovnim računima koji pripadaju privatnim firmama, kao i nad onim koji pripadaju fizičkim licima. Kao posledica, dodao je, privatne banke vrlo često ne sprovode naredbe koje su izdali lokalni sudovi, iz prostog razloga što ne postoji takav zakon ili regulatorni sistem koji bi ih jasno obavezivao na to. Ombudsperson je svoje pismo završio tražeći od SPGS-a da upotrebi svoj autoritet, kako bi se iskorenio ovaj pravni vakuum.

Na ovo pismo nije dobijen odgovor.

Problemi u oblasti obrazovanja sa kojima se suočavaju deca goranske nacionalnosti

Ombudsperson nastavlja aktivnost s obzirom na sudbinu učenika Goranaca i problemima koje oni imaju u vezi sa srednjoškolskim obrazovanjem. U toku perioda poslednjeg izveštaja, napisao je nekoliko pisama, ističući da se bez mogućnosti da nastave obrazovanje u drugim mestima u regionu, članovi goranske (i bošnjačke) zajednice neće dobiti bilo koje više obrazovanje na svom maternjem jeziku, pošto kosovske institucije nisu obezbedile uslove za to. 21. juna 2004. Ombudsperson je primio pismo od UNMIK-ovog pravnog savetnika Ministra obrazovanja, nauke i tehnologije, koji ga je obavestio da je Ministar obrazovanja, nauke i tehnologije inicirao protokol o saradnji u svim oblastima obrazovanja koji je potpisan između Ministra obrazovanja, nauke i tehnologije u ime UNMIK-a i BJR Makedonije. Jedan od predmeta o kojem se govorilo u ovom protokolu bila je prihvatljivost Kosovskih diploma u BJR Makedoniji, koja će uskoro uvesti školske reforme slične onima na Kosovu. Pravni savetnik dalje informiše Ombudspersona da će moderni obrazovni sistem koji je sada ponudjen deci koja govore srpskim jezikom, omogućiti pristup svim oblicima višeg obrazovanja u susednim zemljama u kojima se govore slovenski jezici, kao i u drugim evropskim državama.

8. oktobar 2004: Ombudsperson je napisao pismo ZSPGS-u za građanska pitanja. U ovom pismu ponavlja svoj zahtev za ukidanje uvođenja devdrtog razreda za članove goranske zajednice dok se školske reforme ne uvedu u ovoj regiji. Samo ukidanje bi omogućilo učenicima Gorancima da dobiju više obrazovanje na maternjem jeziku, jer kosovske obrazovne institucije nisu obezbedile takve kurseve, dok neke druge zemlje u regiji nisu još uvele reformu školstva. Ako se ne nadje rešenje, ova lica ne bi mogla da iskoriste svoje pravo na propisno obrazovanje i na kraju će biti primorani da napuste Kosovo.

29. oktobar 2004: Ombudsperson je primio pismo od ZSPGS-a za građanska Pitanja u kojem ga informiše da je dobio uveravanja od BJR Makedonije i Bosne i Hercegovine da će se tamo prihvatati nove diplome sa Kosova. ZSPGS takodje navodi da fakulteti koji se odnose na obrazovne profile , kao i poslovni fakulteti u Prištini imaju bošnjačko-srpske jezičke grane u Prizrenu i Peći.

25. april 2005. Ombudsperson je primio pismo od SPGS-a u kojem mu je dostavio pismeni nacrt, skorašnje planirane akcije UNMIK civilne administracije u vezi sa obrazovanjem u opštini Dragaš. Prema ovom kratkom dopisu, UNMIK i Ministar obrazovanja, nauke i tehnologije će nastaviti rad zajedno sa Opštinskim obrazovnim odeljenjem i predstavnicima zajednice na potpunoj primeni obrazovne reforme na Kosovu. U toku sastanaka, roditelji dece koja već pohađaju osmi razred su se složili da pošalju svoju decu da pohađaju obavezni deveti razred prema novom sistemu u septembru 2005. Za onu decu koja su bila odsutna u devetom razredu školske 2004-2005, biće ponudjeni dodatni časovi kako bi im se omogućilo da pohađaju deveti razred počevši od septembra 2005. tako da će moći da dobiju diplomu koja potvrđuje da su završili devet obaveznih školskih godina.

Istrage incidentata koji su se dogodili tokom nasilnih događaja u martu 2004

8. oktobar 2004: Ombudsperson je poslao pismo SPGS-u kome traži informacije o toku istrage o incidentima koji su se dogodili tokom nasilnih događaja u martu 2004, a koji su doveli do smrti izvesnog broja ljudi, a u nekim slučajevima, po svoj prilici i kao rezultat operacija UNMIK-a i KFOR-a. Iako su se ovi događaji dogodili skoro 7 meseci ranije, Ombudsperson je primetio da nikakva zvanična informacija nije bila izdata o tome da li su ovi ozbiljni incidenti podlegli bilo kakvim istragama. U slučaju kada su istrage vodjene, nije bilo zvaničnih izjava o njihovoj prirodi ili rezultatima. U slučajevima u kojima je došlo do smrti lica, a u kojima postoji čak i najmanja pretpostavka da bi javni službenici mogli biti umešani, Međunarodni standardi za ljudska prava zahtevaju da se na inicijativu javnih vlasti sprovede efikasna i nezavisna istraga

22. novembar 2004: Ombudsperson je poslao podsećajuće pismo SPGS-u kome navodi da još nije primio odgovor na pismo koje mu je ranije poslao.

30 novembar 2004: Ombudsperson je primio pismo od ZSPGS-a za policiju i pravosuđe, u kome ga informiše da su se kao posledica martovskih događaja dogodila tri slučaja, u kojima je poginulo četvoro kosovskih Albanaca. Jedan slučaj u Belom Polju je već zaključen od strane međunarodnog istražitelja koji je zaključio da se pripadnik međunarodne policije, koja je bila uključena, poneo na pravi način, i pribegao samoodbrani tokom nasilnog napada. Dva druga slučaja, od kojih je prilikom jednog stradalo dvoje kosovskih Albanaca usled akcija KFOR-a u Čaglavici, i drugi prilikom koga je kosovski Albanac pao ispod oklopnog transportera u Uroševcu, još su pod istragom. ZSPGS za

policiju i pravosuđe je izjavio da osporava zapažanje Ombudspersona da nije bilo javnih izjava u vezi sa tokovima istraga i njihovim rezultatima. On je naglasio da je Odeljenje za javno informisanje na redovnoj osnovi obavestavalo medije i javnost o statusu i zaključcima istraga. ZSPGS je odgovorio na zabrinutost Ombudspersona zbog potrebe da se vode nezavisne istrage, navodeći da istrage vode veomaiskusni međunarodni istražitelji, kojima pomaže jezgrovita grupa međunarodnih policijskih istražitelja, da su svi oni stručni, kao i da ne poseduju lične “razloge da pronadju bilo šta osim istine koja stoji iza ovih incidenata, i dovedu prestupnike pred lice pravde”.

Problem odgovornosti međunarodnih sudija i tužilaca na Kosovu

11. oktobar 2004: Ombudsperson je napisao pismo ZSPGS-a za policiju i pravosuđe kako bi pokrenuo pitanje odgovornosti međunarodnih sudija i tužilaca na Kosovu. U svom pismu, Ombudsperson je izneo slučaj, koji mu je predložen, a koji se tiče navodnog lošeg ponašanja međunarodnog tužioca. U ovom kontekstu, Vršilac dužnosti Predsedavajućeg pravosudnog i tužilačkog saveta Kosova je potvrdio Ombudspersonovu ocenu da pravosudni i tužilački savet ima nadležnost jedino prilikom izjava o lošem ponašanju koje se odnose na lokalno pravosuđe, ali ne i u odnosu na međunarodne sudije i tužioce. Ombudsperson je dodao da, kada je upitao Direktora UNMIK odeljenja za pravosuđe, koje telo bi bilo odgovorno za istragu o navodnom lošem ponašanju međunarodnih tužilaca, navedeni takodje nije bio u stanju da ponudi zadovoljavajući odgovor. Ombudsperson je zapazio da posle ovih rasprava, on može samo da donese zaključak da nema tela koje bi bilo odgovorno za ovakav zadatak, za koji se čini da sadrži u sebi i činjenicu da lokalne sudije i tužioci mogu biti predmet disciplinskih istraga u slučaju lošeg ponašanja, dok međunarodne sudije i tužioci nemaju takvu vrstu nadzora. Ovakvi dupli standardi, su u velikoj meri neodredjeni naporima UNMIK-a da izgradi pravni sistem koji bi bio u skladu sa evropskim principima i vrednostima. Ombudsperson je svoje pismo završio tražeći od SPGS-a da ga informiše da li UNMIK planira da preduzme bilo kakve korake, kako bi se stavila tačka na ovu situaciju, koju je nemoguće tolerisati.

1. mart 2005: Ombudsperson je primio odgovor od direktora UNMIK Departmana za pravosuđe, u kome ga informiše da je Departman pravosudja kasnije sprovelo analizu pravnog okvira, imajući u vidu imenovanje, kao i uklanjanje međunarodnih sudija i tužilaca. direktor Departmana za pravosuđe je istakao da je Ombudsperson bio u pravu u svojoj oceni da ni Kosovski pravosudni i tužilački savet, niti Odeljenje sudske inspekcije, Departmana za pravosuđe nemaju bilo kakvu kontrolu niti istražne funkcije u odnosu na međunarodne sudije i tužioce, kao što imaju u odnosu na kosovske sudije i tužioce. direktor Departmana za pravosuđe je primetio da međunarodne sudije i tužioci vrše svoje funkcije pod različitim mandatom i institucionalnim aranžmanima, od onih koji nadziru rad kosovskih sudija i tužioca. On je citirao navode iz relevantne UNMIK Uredbe, naglašavajući da je on na brz način omogućio uklanjanje sa dužnosti međunarodnih sudija i tužilaca na osnovu ozbiljnog prekršaja u ponašanju, greške u

dostojnom izvršavanju dužnosti, zbog njihovog ličnog ponašanja i drugog. Direktor Departmana za pravosuđe je naglasio da su u skladu sa svojim profesionalnim učinkom i ličnim ponašanjem, međunarodne sudije i tužioci podložni pravilima i propisima UN-a. Većina njih su zadržali i svoja naimenovanja u svojim nacionalnim pravosudjima, iako su zaposleni od strane UNMIK-a, tako da su ta pravosudja zadržala konačnu kontrolu nad naimenovanjima ovih lica i licencnim sertifikatima. Priznajući kako građani Kosova zaslužuju pravo obraćanja za pomoć regulatornom telu, koje bi istraživalo i presudjivalo o ovim tvrdnjama o neprofesionalnom ponašanju međunarodnih sudija i tužilaca, direktor Departmana za pravosuđe je takodje primetio da je sistem u kome su međunarodne sudije i tužioci integrisani u kosovsko pravosudje, jedinstven i bez presedana u mirovnim operacijama UN-a. Napisao je da čak i u takvim okolnostima Departman za pravosudje trenutno počinje sa razmatranjem o uspostavljanju odgovarajućeg regulatornog tela, koje bi imalo za zadatak da podnese svoje preporuke vlastima, koje bi bile nadležne da preduzmu odgovarajuće disciplinske mere protiv međunarodnih sudija i tužilaca, a te vlasti bi mogle biti SPGS, UN administracija ili nacionalna pravosudja iz zemalja njihovog porekla.

Situacija zatvorenika u Zatvoru u Mitrovici

5. novembar 2004: Ombudsperson je uputio pismo direktoru Zatvora u Mitrovici kako bi ga upozorio na situaciju dvojice zatvorenika, koji su se žalili da do sada ni jedna telefonska linija PTK nije uvedena u zatvor, usled čega oni, kao i drugi zatvorenici imaju poteškoća da stupe u kontakt sa svojim porodicama i advokatima. Osim toga, ova dvojica zatvorenika, koji su albanske nacionalnosti, naveli su i to da nemaju dovoljno svetla i vazduha zbog toga što su prozori njihovih ćelija zatvoreni metalnim pločama, što nije bio slučaj sa ćelijama u kojima su srpski zatvorenici. Ova dva podnosioca žalbe su takodje naglasili da prozori nisu čisti i da mogu prouzrokovati bolesti. Žalili su se i na to da nisu imali pristupa albanskim lekarima niti medicinskom osoblju, uprkos činjenice da je u postkonfliktnom okruženju kao što je Kosovo, veoma potrebno da sva lica u pritvoru imaju pristup medicinskom osoblju kome mogu da veruju, kako bi dobili adekvatan medicinski tretman. Osim toga, ova dva podnosioca žalbe su se žalili kako nisu mogli da primaju posete porodica tokom vikenda, kako bi postigli to da im deca ne izostaju iz škole tokom radnih dana. U isto vreme, srpskim pritvorenicima je navodno bilo dozvoljeno da primaju posete tokom vikenda. Podnosioci žalbe su se još žalili da su im bile ograničene i posete advokata. Ombudsperson je tražio od direktora da preduzme adekvatne mere kako bi se osiguralo da se pitanja koja su pokrenuli ovi zatvorenici, uzmu u razmatranje na pravi način, naročito imajući u vidu broj Albanca koji su u u Zatvoru u Mitrovici.

20. decembar 2004: Ombudsperson je primio pismo od Direktora UNMIK-ovog Departmana za pravosuđe u kome ga informiše da je, prema višim zvaničnicima Uprave kaznene jedinice u okviru Departmana za pravosudje, Zatvor u Mitrovici do

skoro imao poteškoća u vezi sa telefonskim linijama, što je bilo potpuno van njihove kontrole, ali su to nedavno uspjeli da prevaziđu. Navodno, nova telefonska veza, koja bi trebalo treba da reši donedavne probleme, je nedavno instalirana. Direktor Departmana za pravosuđe je takodje informisao Ombudspersona da su metalni objekti koji su do tada zatvarali prozore sprečavajući ulazak svetlosti i vazduha u ćelije, sada uklonjeni. U vezi sa medicinskim osobljem, on je napisao da je Departman za pravosuđe odabralo svoje osoblje isključivo na osnovu kvaliteta, a ne na osnovu nacionalnosti, i da će i dalje nastaviti sa ovakvom praksom. U zaključku, direktor Departmana za pravosuđe je naznačio da od svih zatvora na Kosovu, jedino Zatvor Dubrava ima kapacitete da ponudi posete vikendom, i porekao da je Zatvor u Mitrovici omogućavao ovakve posete srpskim zatvorenicima. Osim toga, posete advokata uopšte nisu ograničene – Uprava kaznene jedinice jedino zahteva prethodnu najavu da advokat želi da poseti klijenta, što se može postići telefonskim pozivom nekoliko sati pre željenog vremena.

11. februar 2005: Ombudsperson je poslao pismo kao svoj odgovor, u kome je istakao kako se on slaže sa tim da je zapošljavanje lekara i medicinskih sestara jedino na osnovu stručnosti i profesionalnosti jedini valjani i pravilan pristup, u društvu u kome nema većih problema među licima različitih nacionalnosti. Ipak, u kosovskom društvu, koje se još oporavlja od oružanog konflikta, koji je uglavnom bio zasnovan na neprijateljstvu različitih nacionalnosti, Ombudsperson nije sasvim uveren da bi takav pristup mogao uzeti u obzir realnost života na Kosovu na pravi način. On je takodje istakao da se veza između lekara i pacijenta zasniva na poverenju, što je naročito izraženo u slučaju zatvorenika, koji nemaju slobodu da sami biraju svoje lekare. U ovakvim okolnostima, Ombudsperson nalazi da je razumno da će zatvorenici verovati jedino lekaru koji je pripadnik njihove nacionalnosti i koji govori njihov jezik i da se ovo odnosi ne samo na albanske zatvorenike u severnoj Mitrovici, već i na srpske ili zatvorenike romske nacionalnosti u centralnom Kosovu. Imajući u vidu ove realne činjenice, Ombudsperson je tražio od direktora Departmana za pravosuđe da se postara da albanskim zatvorenicima u Zatvoru u Mitrovici budu obezbeđene medicinske usluge, kao i da one treba da uključuju dovoljan broj albanskih lekara i medicinskih sestara, kojima bi ova lica mogla verovati.

14. mart 2005: Ombudsperson je dobio odgovor od direktora UNMIK-ovog Departmana za pravosuđe koji pokazuje da se on posavetovao po ovom pitanju sa odgovarajućim vlastima u Upravi Kaznene jedinice/ Kaznene službe Kosova, uključujući i glavnog rukovodioca ove jedinice, kao i načelnika medicinske službe. Rezultati ovih istraživanja su potvrdili da medicinsko i bolničko osoblje u ustanovi u Severnoj Mitrovici nije imalo u svom sastavu članove kosovsko albanske zajednice, zbog bezbednosnih razloga koji važe u Opštini Mitrovica. On je istakao da je Uprava Kaznene jedinice/Kaznene službe Kosova primer predstavljanja svih zajednica u svom, pretežno kosovskom sastavu i pritom je izneo sastav osoblja po pripadnosti zajednicama. Direktor odeljenja za pravosuđe je dodao da je Uprava kaznene jedinice/Kaznene službe Kosova posebno potvrdila kako medicinsko i bolničko osoblje ustanove u severnoj Mitrovici pruža odličnu negu, na profesionalan način, svim zatvorenicima i pritvorenicima bez obzira na njihovu etničku

pripadnost, u potpunoj saglasnosti sa Hipokratovom zakletvom i etičkim kodeksima. On je takodje stavio do znanja da trauma koju je nedavni konflikt izazvao može da bude razlog zbog koga bi zatvorenik ili pritvorenik odbio tretman kod lekara koji pripada određenoj zajednici, i složio se sa Upravom kaznene jedinice/Kosovske kaznene službe da je najpre potrebno da ovakva trauma bude dijagnostikovana od strane drugog lekara sa odgovarajućim stepenom stručnosti, koji bi došao na poziv direktora ustanove, a po prijavi lekara opšte prakse na dužnosti da zatvorenik ili pritvorenik odbija medicinski tretman. On je napisao da se slaže sa Ombudspersonom da po uspostavljanju ovakve dijagnoze, pacijent treba da dobije tretman kod lekara kome on ili ona može da veruje, ili, ukoliko je to potrebno, da bude premešten/premeštena u ustanovu Uprave kaznene jedinice/Kaznene službe Kosova u kojoj bi takav lekar bio na raspolaganju, što je oduvek bila politika jedinice. Ipak, direktor Departmana za pravosudje se nije složio sa opštom politikom koju je Ombudsperson predložio, istakavši da bi takva praksa ili politika nosila sa sobom rizik poništavanja svrhe Ombudspersonove preporuke, a što bi takodje bilo u suprotnosti sa demokratskim principima po kojima Uprava kaznene jedinice/Kaznena službe Kosova funkcioniše: rehabilitacija svih zatvorenika i nastavak društvenog mira unutar, kao i van zatvorskih ustanova, tokom i po isteku zatvorske kazne u takvoj ustanovi. On je dodao da bi takva politika proizvela nebrojeno mnogo žalbi od strane zatvorenika različitog porekla koji bi tražili da ih leče lekari i sestre po njihovom izboru, što bi dovelo zatvorske ustanove širom Kosova u ozbiljnu opasnost od socijalnih nemira. On je zaključio da bez dijagnoze post-traumatskog stresnog poremećaja ili bilo kog drugog valjanog razloga da odbiju tretman kod doktora Uprave kaznene jedinice/Kaznene službe Kosova, zatvorenik ili pritvorenik mogu i dalje, kao i bilo koji drugi zatvorenik ili pritvorenik da se odreknu svog prava na besplatnu uslugu medicinskog tretmana ponudjenu od strane zatvorske ustanove i da odaberu mogućnost da koriste usluge lekara po svom izboru, ukoliko će sami snositi odgovarajuće troškove.

Plaćanje dugova za električnu energiju

11. novembar 2004: Ombudsperson je poslao pismo SPGS-u, u vezi sa praksom naplaćivanja računa od strane Kosovske elektrodistribucije (KEK). Ombudsperson je naglasio da prema Poglavlju 3 Administrativne uputstva broj 2002/19, o Plaćanju dugovanja za utrošenu električnu energiju, primenom UNMIK Uredbe br 2000/49 o Osnivanju upravnog odeljenja za komunalne usluge, bilo bi neophodno da KEK dostavi svakom potrošaču električne energije račun, u kome se navodi puni iznos dugovanja u periodu od 1.oktobra 1999. do 20. septembra 2002. Ovim bi bila pokrivena oblast obaveza javnih usluga, koja je bila regulisana jugoslovenskim Zakonom o obligacijama, koji omogućava pravo na to da se zahteva od potrošača da plate dug, posle isteka jedne godine. Ombudsperson je takođe naveo da, suprotno drugim Administrativnim uputstvima, ovo ne samo da se bavilo primenom mera sadržanih u UMNİK Uredbu br. 2000/49, već je sadržalo i nove suštinske mere koje nisu bile obuhvaćene ili zasnovane na već pomenutim Uredbama. Ovo je pokrenulo ozbiljna pitanja u vezi sa osnovnim principima vladavine

prava. Ombudsperson nije smatrao da bi u takvim slučajevima, nove pomenute pravne mere mogle potisnuti predhodni zakon, a to je u ovom slučaju jugoslovenski Zakon o obligacijama. Ako bi lice i dalje imalo dugovanje za utrošak električne energije, to lice ne bi trebalo da bude obavezno da plati za utrošak električne energije veći od jednogodišnjeg, u saglasnosti sa datom merom jugoslovenskog Zakona o obligacijama, koje Ombudsperson još uvek smatra važećim u ovom određenom slučaju.

17. decembar 2004: Ombudsperson je dobio odgovor od SPGS u kome se nagoveštava da je istraga o situaciji sa električnom energijom na Kosovu završena. SPGS je naveo da je UNMIK zaposlio “mobilni tim uprave” od koga se očekuje da poveća cene za snabdevanje energijom sa dosadašnje niske cene na mnogo veće stope od onih drugde u regionu, kao i da preduzmu adekvatne korake u cilju naplate od korisnika koji ne plaćaju redovno. Iako KEK nije aktivno sprovodio kolektivna isključenja na Kosovu, on je ipak u povećanoj meri isključivao one koji svoje obaveze ne izmiruju.. Zahvaljujući postojećim poboljšanjima, KEK-ov sistem naplate je, iako nedovršen, omogućio adekvatne metode za naplate i plaćanja. SPGS nije podržao nikakav oblik “amnestije” za naplatu predhodnih dugovanja pošto bi to bilo neodgovorno spram budućnosti KEK-a i Kosova, primetivši da je KEK sačinio blagu politiku otplate dugovanja. On je ostao pri tome da su Administrativna uputstva preuzela prioritet nad snagoma zakona na Kosovu 22. marta 1989, uključujući tu i Jugoslovenski zakon o obligacijama. SPGS je ponovio da Poglavlje 3 UMIK Administrativnog uputstva br. 2002/19 “ne uključuje nikakvo kršenje osnovnih principa vladavine zakona i da ima pun pravni efekat”. Na kraju je primetio da dok ograničenja, prema primeni pravosudnih postupaka dužničkih obligacija za usluge snabdevanja električnom energijom pod bivšim jugoslovenskim Zakonom o obligacijama, još mogu da se primenjuju, takve mere preko sudova ne predstavljaju osnovu za prekid dužničkih obligacija. U takvim slučajevima, dugovi su pravno ostali “prirodne obligacije” koje je KEK mogao uzeti u obzir prilikom poslovanja sa korisnicima tokom legitimnih napora da povрати ova dugovanja.

Problemi vezani za račune za električnu energiju

11. novembar 2004: Ombudsperson je napisao pismo SPGS-u, kako bi ga upozorio na probleme vezane za račune koje Radio Televizija Kosova (RTK) naplaćuje preko računa KEK-a. Ombudsperson je primetio kako svako domaćinstvo, firma ili bilo koja ustanova na Kosovu imaju obavezu da plaćaju mesečne naknade RTK, bez obzira na to da li to domaćinstvo, firma ili ustanova imaju televizor ili radio. Ombudsperson je izneo kako priključivanje naknade koje RTK naplaćuje uz račune za struju, kao i naplata oba računa u isto vreme ukazuju na to da postoji veza između računa za struju i naknada za RTK. Sa druge strane, neka domaćinstva, i slične prostorije, naročito u seoskim oblastima, ne poseduju televizore niti radio aparate. Druga domaćinstva, na lokaciji na kojoj se nalaze, nisu u mogućnosti da prime signal RTK. U skladu sa informacijom koja je bila dostupna Ombudspersonu, svega 80% Kosova je pokriveno signalom RTK. Ombudsperson je

zaključio da obavezivanje priličnog broja stanovnika Kosova da plate naknade za usluge koje ne dobijaju ili od kojih nemaju koristi predstavlja diskriminatorску praksu. On je zatražio od SPGS-a da izmeni pravilo o naknadama za RTK i da uzme u razmatranje činjenicu da lica u raličitim situacijama zahtevaju različit tretman.

6. decembar 2004: Ombudsperson je primio pismo od Pravnog savetnika UNMIK-a koji navodi da UNMIK ne prihvata Ombudspersonovu tvrdnju da je način naplate naknade za RTK diskriminatorски. Pravni savetnik je objasnio da je RTK uspostavljena kao javna služba prenošenja radio i TV signala, što znači da njeno finansiranje, kao i finansiranje drugih javnih službi na Kosovu, zavisi isključivo od uplata članova društva. On je zaključio da zbog toga što je RTK javna služba prenošenja radio i TV signala upućenih svim zajednicama na Kosovu, članovi društva su dužni da učestvuju u njenom finansiranju, iako u nekim slučajevima nemaju koristi od toga.

Fond za interno raseljena lica iz severne Mitrovice

12. novembar 2004: Ombudsperson je napisao pismo SPGS-u u kome ga informiše o pismu upućenom 5. maja 2004. bivšem Premijeru Kosova, a u kome traži podršku i stvaranje specijalnog fonda od strane Vlade Kosova za interno raseljena lica iz severnog dela Mitrovice. Nakon putovanja u određene oblasti na Kosovu i razgovora sa raseljenim licima, Ombudsperson je došao do zaključka da ne samo raseljena lica iz severne Mitrovice, već i većina interno raseljenih lica koja žive na Kosovu, i posle sukoba 1999, još uvek snose posledice veoma teških životnih uslova. Ombudsperson je apelovao na SPGS-a da omogućí da ovi ljudi dobiju adekvatnu pomoć.

17. decembar 2004: Ombudsperson je primio pismo od ZSPGS-a za civilnu administraciju u kome on naglašava da UNMIK deli Ombudspersonovu zabrinutost i da čini sve što je u njegovoj moći da zadovolji potrebe interno raseljenih lica. ZSPGS je naveo da je uspostavljen mehanizam, koji dobro funkcioniše i koji je usmeren na olakšanje njihove situacije i da se ovaj mehanizam odnosi na zadovoljavanje njihovih momentalnih potreba. On je naglasio da bi bilo previše problematično da se uspostavljaju fondovi koji bi isključivo bili namenjeni raseljenim osobama iz severne Mitrovice, i zbog toga on veruje da bi takav fond trebalo da doprinese svim raseljenim licima širom Kosova, kako bi se izbegla pojava nejednakog tretmana. ZSPGS je ipak rekao, da ukoliko inicijativa za osnivanje fonda za sva interno raseljena lica, bude preduzeta od strane Vlade Kosova, UNMIK će tu inicijativu snažno podržati. U zaključku, on je naglasio da još uvek postoje mnoge prepreke koje moraju biti prevaziđene, kao i da će finansijske prepreke uvek imati uticaja na progres. Bez obzira na sve, rešavanje situacije interno raseljenih lica ostaje jedan od UNMIK-ovih glavnih prioriteta.

Pitanje školski knjiga za decu koja pohađaju osnovnu školu

21. novembar 2004: Ombudsperson je poslao pismo Ministru obrazovanja, nauke i tehnologije kako bi mu ukazao na užasnu ekonomsku situaciju sa kojom se suočavaju mnoge porodice na Kosovu, koja naročito pogadja one porodice čija deca pohađaju osnovnu školu, a pogotovu one koje primaju socijalnu pomoć i koje nisu u stanju da nabave školske udžbenike i školski pribor za svoju decu. U takvoj situaciji, mnogi učenici su bili primorani da napuste svoje razrede. U svom pismu, Ombudsperson je stavio akcent na član 3.2 Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju na Kosovu, koji propisuje da decu koja pohađaju osnovnu školu treba besplatno snabdeti školskim udžbenicima. On je zatražio od Ministra obrazovanja, nauke i tehnologije da se postara da ona deca, čiji roditelji ne mogu da odvoje novac za udžbenike, treba takodje da imaju koristi od svog prava na obrazovanje. Ombudsperson je primetio da je snabdevanje sve dece na Kosovu osnovnim elementarnim potrebštinama za njihovo obrazovanje jedna od Vladinih osnovnih obaveza, i podsetio Ministra obrazovanja, nauke i tehnologije da je školska godina već odavno počela.

1. decembar 2004: Ombudsperson je primio pismo od Stalnog sekretara u Ministarstvu obrazovanja, nauke i tehnologije, koji je naveo da je u skladu sa članom 3.2 Zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju na Kosovu, Ministarstvo podelilo besplatne udžbenike deci bez roditelja, kao i siromašnim učenicima širom Kosova. Udžbenici su distribuirani svim obrazovnim institucijama svih opština na Kosovu. Stalni sekretar je dodao i to da je Ministarstvo platilo neto iznos od 157.350,70 Eura za školske knjige namenjene za distribuciju. U zaključku, je izjavio da je Ministarstvo učinilo sve što je u njegovoj moći kako bi se primenio dotični zakon

Teški uslovi života Roma interno raseljenih lica u severnom delu Mitrovice

22. novembar 2004: Ombudsperson je poslao pismo SPGS-u detaljno opisujući teške uslove života u kojima žive interno raseljena lica romske zajednice na severu Kosova, u šta se uverio nakon svoje posete. U ovom pismu Ombudsperson dodaje da je visoka stopa nezaposlenosti medju stanovnicima romskih kampova u ovoj oblasti dovela do opšteg osećanja nezadovoljstva kao i do gubitka poverenja u medjunarodne i lokalne vlasti koje su, po svoj prilici zaboravile na probleme ovih lica. Ombudsperson je završio svoje pismo zahtevajući od SPGS-a da odmah preduzme korake kako bi se pomoglo ovim ljudima zbog nastupajuće zime.

20. decembar 2004: Ombudsperson je primio odgovor od ZSPGS-a za civilnu administraciju, a u ime SPGS-a. Zamenik SPGS-a je napisao da UNMIK deli Ombudspersonovu zabrinutost za situaciju sa kojom se suočavaju interno raseljena lica romske zajednice, a naročito za one koji žive u kolektivnim centrima, i kod kojih je Svetska zdravstvena organizacija prilikom pregleda pronašla povišeni nivo olova u krvi, što je posebno opasno za

decu. ZSPGS je napisao da je taj problem sa kojim se oni suočavaju i dalje aktuelan, kao i da nema odgovora uprkos naporima ulozenim da se prekine krug siromaštva u toku nekoliko poslednjih godina. Dodao je i to, da se njihovi napori da vrate Rome na mesto gde su se njihove kuće nalazile, u delu koji je poznat kao «Mahala» u južnoj Mitrovici odvijaju s napretkom, ali su znatno otežani nasiljem koje je nastalo sredinom marta 2004. ZSPGS-a je istakao da je ovaj posao otpočet i opisao je skorašnji sporazum između Regionalnog direktora Opštine u Mitrovici i Predsednika Skupštine opštine Mitrovica. ZSPGS je dodao da je 10. decembra 2004, Skupština opštine Mitrovica odobrila 1,5 hektar zemlje interno raseljenim licima Romima u blizini Mahale, za privremen povratak dok se ne završi izgradnja njihovih kuća. Napomenuo je da se ispituje mogućnost kako naći pogodan alternativni smeštaj na nezagadjenom zemljištu. ZSPGS-a je završio pismo priznajući da prihvatljivo rešenje nije nadjeno i pozvao je Ombudspersona da se direktno obrati UNMIK-ovoj regionalnoj kancelarije ukoliko ima daljih pitanja i dodatne informacije.

Interno raseljena lica u Gračanici

24. novembar 2004: Ombudsperson je uputio pismo SPGS-u, kako bi izrazio svoju zabrinutost zbog nedostatka adekvatne podrške za trideset pet lica srpske nacionalnosti koji su isterani iz svojih domova tokom nasilja u martu 2004, i koji od tog momenta žive u 14 kontejnera u srpskoj enklavi Gračanica. Posle martovskih nasilnih događaja, ova lica su bila evakuisana u kamp KFOR-a “Slim Lines”, i ubrzo potom premešteni u Gračanicu gde su prvo bili smešteni u lokalnoj školi, a zatim u kontejnere preko puta bolnice. Ombudsperson je istakao da su uslovi u kontejnerima postali nepodnošljivi već tokom leta, kada je jedna od njihovih stanovnica preminula usled infarkta zbog visoke temperature u njenom kontejneru. Situacija je postala očajna pošto su temperature naglo spale tokom jeseni. Ombudsperson je opisao kako stanovnici kontejnera i dalje nose istu odeću koju su nosili kada su bili isterani iz svojih domova i da im nedostaje potreban ogrev, odeća i zalihe za zimu. On je zapazio da i pored toga što su imali električne grejalice, one nisu radile zbog čestih isključenja struje. U isto vreme, mnoga od ovih lica su stara i nemoćna, neka od njih su deca, neki pate od mentalnih bolesti, a jedna žena ima i epilepsiju. Ombudsperson je istakao da kontejneri ne predstavljaju adekvatne stambene prostore i da do sada, nadležne vlasti nisu ništa učinile kako bi se oni pripremili za predstojeću zimu. Ombudsperson je zatražio od SPGS-a da omogući da ovi ljudi dobiju adekvatna sredstva kako bi preživeli zimu, imajući u vidu činjenicu da je povratak raseljenih lica jedan od najvažnijih prioriteta UNMIK-a.

27 januar 2005: Ombudsperson je dobio odgovor od predstavnika UNMIK-ove Kancelarije za zajednice i povratak, koji je odgovorio u ime SPGS-a, u kome ga informiše da je UNMIK od novembra 2004, počeo sa preduzimanjem mera kako bi zadovoljio potrebe dve specifične grupe raseljenih lica u Gračanici: grupu lica koja žive u kontejnerima, i čiju je situaciju Ombudsperson istakao i grupu lica koja privremeno žive u sali za fizičko vaspitanje škole “Kralj Milutin”. On je napisao da su, u koordinaciji sa Opštinom

Priština, kao i sa organizacijama Crvenog krsta Srbije i Crne Gore, Kancelarijom za zajednice i povratak i prištinskom Civilnom administracijom usvojili primenu projekta koji treba da omogućiti privremeni smeštaj i trajno rešenje tokom zimskog perioda, za lica koje ovo pogodja. Projekat je završen i Vlada Kosova ga je finansirala, kao deo vladinog programa pomoći za povratak u sklopu Razvojnog programa Ujedinjenih Nacija. Tokom decembra 2004, 54 raseljena lica su se uselila u 21 kontejner koje je obezbedio Crveni krst Srbije i Crne Gore. Svi kontejneri su u potpunosti bili prilagodjeni za zimu i imali šporete na drva. Obezbedjeni su: voda, kanalizacija, kuhinja, perionica, zajedničke prostorije i strujni priključci. Svaki od njih je takodje bio obezbedjen sa tri kubna metra drva i osnovnim neprehrambenim proizvodima, a očekuje se i zimska odeća od Međunarodnog crvenog krsta. Predstavnik Kancelarije za zajednice i povratak je primetio da je prilog od 10 000 EUR od Opštine Priština, koji je usledio odmah nakon nasilja u martu 2004. bio specijalno namenjen zadovoljenju urgentnih humanitarnih potreba interno raseljenih lica.

Obaveza plaćanja poreza kako bi se dobila lična dokumenta u Opštini Djakovica

25. novembar 2004: Ombudsperson je uputio pismo SPGS-u, u kome ga informiše o praksi u Opštini Djakovica po kojoj zvaničnici ove opštine nisu dozvoljavali građanima da preuzmu određena dokumenta, kao što su Izvod iz matične knjige rođenih i Izvod iz matične knjige venčanih ukoliko prethodno nisu platili porez na nepokretnu imovinu na Kosovu. Ombudsperson je primetio da je dobio sličnu informaciju o takvoj praksi i iz drugih opština. Navodno je, Skupština opštine Djakovica zasnovala ovu akciju na članu 17.3 UNMIK Uredbe br. 2003/29 o Porezu na nepokretnu imovinu na Kosovu. Ombudsperson je međjutim ukazao na to da ovaj član ne preporučuje bilo kakav postupak, koji bi ovlastio opštinske administrativne vlasti da preduzmu takve korake. Ombudsperson je zatražio od SPGS-a da podstakne nadležne vlasti UNMIK-a da stanu na put ovoj praksi koja nije pravno zasnovana i da informiše kancelariju Ombudspersona o koracima koji se po ovom pitanju preduzimaju.

27. januar 2005: Ombudsperson je primio pismo od vršioca dužnosti regionalnog Predstavnik UNMIK-a za Peć, u kome ga Predstavnik informiše o tome da su se Vršilac dužnosti izvršnog službenika i direktor Opšte administracije Opštine Djakovica složili da bi Opština trebalo da prekine praksu da plaćanje poreza na odgovarajuću imovinu bude uslov za izdavanje ličnih dokumenata.

Isključenje električne energije u dužničkim selima

26. novembar 2004: Ombudsperson je napisao pismo SPGS-u kako bi mu skrenuo pažnju na skorašnje žalbe koje je dobio iz srpskih sela Donja Brnica, Gornja Brnica, Devet

Jugovića i Slivovo zbog činjenice da od 18. novembra 2004, njihova sela bez električne energije. Prema informaciji koja je bila dostupna Ombudspersonu, razlozi koji su nagnali KEK da isključi struju ovim selima je bio to što su kablovi bili oštećeni. Stanovnici ovih sela međutim tvrde, da su, kada su pitali predstavnike KEK-a da poprave štetu, dobili informaciju da će se popravka izvršiti samo ako 60% stanovnika sela potpiše ugovore, kojima bi se obavezali da plaćaju dugove za poslednjih 5 godina u mesečnim ratama. Ombudsperson je informisao SPGS-a da, koliko je on obavešten, ni jedna pravna klauzula ne dozvoljava KEK-u da deluje na ovakav način. Štaviše, stanovnici sela koje je ovo pogodilo nisu nikada dobili račune za električnu energiju, zahteve za uplatu, kao ni upozorenja. Prema Zakonu o elektručnoj energiji br. 2004/10 koji je stupio na snagu 30. juna 2004. UNMIK Uredbom br. 2004/22, KEK je imao ovlašćenje da isključi struju korisnicima koji nisu platili svoje račune za utrošenu električnu energiju. U isto vreme, međutim, osetljive osobe treba da budu zaštićene od isključenja struje tokom zime. Ombudsperson je naglasio naročito tragičnu ekonomsku situaciju u navedenim selima, kao i prepreke sa kojima se stanovnici tih sela suočavaju u ostvarivanju prihoda zbog činjenice da su njihovu zemlju bespravno zaposela lica iz susednih sela. Ovi problemi su učinili da postane nemoguće da stanovnici ovih sela plate iznose koje KEK od njih zahteva niti da nabave agregate, kao odgovarajuće sredstvo zamene za dragocenu električnu energiju. Ombudsperson je takodje primetio da su KEK-ovim postupcima naročito pogođene ruralne oblasti, koje obuhvataju ne samo srpska sela, već i mnoga lica na Kosovu, bez obzira na njihovu etničku pripadnost. Ombudsperson je naveo da u skladu sa ekonomskim poteškoćama u kojima se nalazi većina stanovništva, skoro polovina stanovništva Kosova nije platila račune za električnu energiju. On smatra da je jedan od glavnih problema činjenica da KEK do sada nije uspeo da stvori organizovan sistem po kome bi mogao da potražuje naknadu za električnu energiju. U mnogim oblastima, nije bilo odgovarajućeg sistema merenja, i kada bi radnici KEK-a zahtevali naplatu od individualnih domaćinstava, nije postojao način da dužnici znaju da li je zahtevana suma ispravna ili ne. Imajući u vidu da je ceo sistem raspodele i naplate energije u toku poslednjih 5 godina bio proizvoljan i haotičan, Ombudsperson je zatražio od SPGS-a da uzme u razmatranje neku vrstu "amnestije" za osobe čiji dugovi prema KEK-u rastu, dok su šanse da plate ova velika dugovanja počele da bivaju sve manje i manje ostvarljive. Ombudsperson je predložio da bi, u cilju popravljanja situacije elektroenergetskog sistema, bilo najbolje početi "od nule" u smislu sprovođenja energetske usluga i naplate kada se uspostavi novi sistem, koji bi omogućio da KEK izdaje račune i prima uplate. On je zatražio od SPGS-a da razmotri poništavanje petogodišnjih dugova i dodao da on smatra da jugoslovenski Zakon o obligacijama još uvek može da se primeni u ovim slučajevima, kao što je istaknuto u ranijem pismu u vezi prakse KEK-a.

17. decembar 2004: Ombudsperson je primio odgovor od SPGS-a u kome on naglašava da je obavio detalju istragu o situaciji sa električnom energijom na Kosovu. Primetivši kako mreža snabdevanja nije održavana dugi niz godina pre 1999, kao i to da se svi stanovnici Kosova suočavaju sa učestalim havarijama u elektroenergetskom sistemu, SPGS je izjavio da su te havarije, u okviru trenutne finansijske situacije KEK-a, još teže zbog činjenice da uprava KEK-a nije u mogućnosti da finansira popravke niti redovno

održavanje. Problemi u vezi sa ovim su skoro u celosti nastali zbog utvrđene šeme kradje električne energije i prakse neplaćanja ovih usluga od 1999. SPGS je još dodao da je UNMIK zaposlio “pokretni tim uprave”, kako bi se sprovele preko potrebne reforme u KEK-u, i od ovog tima se očekuje da poveća cene za snabdevanje energijom sa dosadašnje niske cene na mnogo veće stope od onih drugde u regionu, kao i da preduzme adekvatne korake u cilju naplate od korisnika koji ne plaćaju redovno. Iako KEK nije aktivno sprovodio kolektivna isključenja na Kosovu, on je ipak u povećanoj meri isključivao one koji svoje obaveze ne izmiruju. U vezi sa selima koje je Ombudsperson spomenuo u svom pismu, SPGS je primetio da njihovi stanovnici nisu dobijali račune zbog toga što su KEK-ovi inkasanti bili sprečeni da udju u srpska sela na Kosovu. Zbog postojećih poboljšanja, KEK-ov sistem naplate, iako još nekompletan, doneo je adekvatne metode za obračun i naplatu. SPGS nije podržao bilo kakvu vrstu “amnestije” za plaćanje dugova iz proteklog perioda zbog toga što bi ovo bilo neodgovorno prema KEK-u i budućnosti Kosova, primetivši da je KEK kreirao popustljivu politiku naplate dugova. On je uporno ponavljao kako su Administrativna uputstva preuzela primat nad zakonom koji je bio na snazi na Kosovu 22. marta 1989, što važi i za jugoslovenski Zakon o obligacijama. SPGS je ponovio da Poglavlje 3 UNMIK-ovog Administrativnog uputstava br. 2002/19 koju je Ombudsperson istakao u svom ranijem pismu, “ne sadrži nikakvo kršenje osnovnih principa vladavine zakona i ima punu pravnu važnost”. Na kraju je primetio da dok se ovaka vrsta prinude putem sudskog postupka koji se odnosi na dugovanja dužnika za usluge snabdevanja električnom energijom na osnovu bivšeg jugoslovenskog Zakona o obligacijama, još može da se primenjuju, takve mere prinude preko sudova ne predstavljaju osnov za prekid obligacija. U takvim slučajevima, dugovi su pravno ostali “prirodne obligacije” koje je KEK mogao uzeti u obzir prilikom poslovanja sa korisnicima tokom legitimnih napora da povрати ova dugovanja.

Proces ekshumacije i identifikacije posmrtnih ostataka Srba i dugih ne-albanaca na Kosovu

1. decembar 2004: Ombudsperson je uputio pismo SPGS-u kako bi ga informisao o žalbi koju je primio od načelnika Kancelarije za ekshumaciju i identifikaciju Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju Republike Srbije koja je odgovorna za ekshumaciju i identifikaciju Srba i drugih ne-albanaca koji su ubijeni pre, tokom i posle konflikta 1999. Ombudsperson je opisao kako se načelnik navedene kancelarije žalio na to da se proces ekshumacije i identifikacije žrtava srpske nacionalnosti odvija veoma sporo. Ombudsperson je zatražio od SPGS da razmotri stanje stvari i preduzme sve potrebne mere kako bi se našlo adekvatno rešenje. On je takodje zatražio od SPGS-a da ga informiše o svojim reagovanjima na tvrdnje načelnika Kancelarije za ekshumaciju i identifikaciju i o bilo kakvim postupcima koje planira da preduzme po ovom pitanju.

18. februar 2005: Ombudsperson je primio pismo od SPGS-a u kome ga obaveštava da je Kancelarija za nestala lica i sudsku medicinu UNMIK-ovog Departmana za pravosuđe,

od svog osnivanja u junu 2002, vodila iscrpne ekshumacije na Kosovu. Prema SPGS-u, izvršeno je 1170 ekshumacija tela žrtava svih nacionalnosti, bez ikakvih predrasuda. SPGS je primetio da je sprovođenje testova DNK odgovornost Međunarodne komisije za nestala lica, a ne Kancelarije za nestala lica i sudsku medicinu. On je naglasio da je u nedavnom dvogodišnjem izveštaju navedene Kancelarije objavljen broj uzoraka etničkih Albanaca i ne-albanaca, koji su poslani na testiranje DNK Međunarodnoj komisiji za nestala lica, kao i broj dobijenih rezultata. SPGS je dodao da su načelnik Kancelarije za ekshumaciju i identifikaciju i/ili njegovi predstavnici lično učestvovali u većini ekshumacija i analiza posmrtnih ostataka koje su sprovedene na Kosovu. Na kraju, SPGS je naveo da on smatra da pitanje nestalih osoba ima najveći značaj i da će dati sve od sebe kako bi isto rešio.

Zakonom o vraćanju javnog duga Savezne Republike Jugoslavije preko deviznih štednih uloga gradjana

3. decembar 2004: Ombudsperson je poslao pismo guverneru Narodne banke Srbije informišući ga o skorašnjim žalbama koje je primio u vezi sa problemima sa kojima sa suočavaju Albanci sa Kosova koji žele da ugase svoje štedne račune u ranijoj „Jugobanci“. Ombudsperson je zamolio guvernera da mu pošalje informaciju u vezi sa odgovarajućim postupkom koji treba slediti.

12. januar 2005: Ombudsperson je primio pismo od guvernera Narodne banke Srbije. U svom pismu guverner Narodne banke obaveštava Ombudspersona o uslovima u vezi sa deviznim štednim ulozima, koji su uspostavljeni u propisu izdatom u ovu svrhu od strane Vlade republike Srbije u 2004, a u skladu sa Zakonom o vraćanju javnog duga Savezne Republike Jugoslavije preko deviznih štednih uloga gradjana. Prema ovom propisu, samo pojedinci koji su platili poreze republici Srbiji imaju pravo da dobiju privilegovane isplate sa svojih štednih računa. Status o plaćanju poreza može da se dokaže potvrdom koju izdaju nadležna tela Srbije.

11. mart 2005: Ombudsperson je poslao pismo ministru finansija republike Srbije koje se odnosi na gore pomenutu korespondenciju sa guvernerom Narodne banke Srbije. Ombudsperson ga je informisao da je sudeći prema molbama, Ministarstvo finansija Srbije zabranilo Kancelarijama poreske uprave u Gračanici i Mitrovici da izdaju potrebne *potvrde*. Ombudsperson je zamolio Ministra finansija da mu da objašnjenje u vezi sa ovim činjenicama i da mu pošalje spisak mesta na Kosovu gde su locirane nadležne organizacije jedinice za poresku administraciju.

25. april 2005: Ombudsperson je primio pismo od direktora Kancelarije poreske uprave u okviru Ministarstva finansija Srbije. U ovom pismu direktor Kancelarije poreske uprave navodi da prema članu 161 *važjećeg Zakona o opštim upravnom postupku*, državna tela jesu obavezna da izdaju, izmedju ostalog, potvrde o činjenicama o kojima imaju službenu zabelešku. Prema primeni rezolucije 1244 Saveta Bezbednosti UN na Kosovu od 1999,

Poreska uprava Ministarstva finansija republike Srbije više nema nikakva dokumenta u vezi sa platišama poreza sa Kosova i stoga ne može da izda bilo kakve slične potvrde. Takodje je istakao da Poreska uprava nije izdala nikakve instrukcije o zabrani izdavanja potvrda licima albanske nacionalnosti. U vezi sa zahtevom za spisak mesta na Kosovu u kojima se nalaze organizacione jedinice poreske uprave, direktor Kancelarije poreske uprave je obavestio Ombudspersona da prema rezoluciji Saveta bezbednosti 1244, lica albanske nacionalnosti koja žive na Kosovu ili Metohiji nisu obavezne da plate porez ili druge doprinose Republici Srbiji.

5. maj 2005: Ombudsperson je poslao pismo SPGS-u uz koje je priložio svu relevantnu korespondenciju u vezi sa ovim slučajem. U svome pismu, zahtevao je os SPGS-a da pokrene ovo pitanje u toku njegovog sledećeg sastanka sa vlastima u Srbiji.

Dužina krivičnog postupka pred Okružnim sudom u Prištini

4. decembar 2004: Ombudsperson je primio žalbu u vezi dužine krivičnog postupka protiv lekara, optuženih za ozbiljna krivična dela pred Okružnim sudom u Prištini, a koji je u fazi mirovanja još od 14. novembra 2002. Aplikant je bio uključen u ovaj postupak kao žrtva i oštećena strana, i žalio se da je od njega bilo zatraženo da plati za biopsiju koja mu je bila neophodna.

7. decembar 2004: Ombudsperson je poslao pismo Predsedniku Okružnog suda u Prištini pitajući ga da li je preduzeo ili planira da preduzme potrebne postupke kako bi se ovaj slučaj rešio.

14. decembar 2004: Ombudsperson je dobio odgovor od službenika Okružnog Suda u Prištini, koji ga je informisao da je slučaj stavljen u mirovanje, dok se ne dobiju rezultati i analize biopsije jetre oštećenog, a koji mogu da se obave samo u Skoplju, BJR Makedoniji.

24. mart 2005: Ombudsperson je napisao pismo DirektorU UNMIK Departmana za pravosudje u kome je izrazio svoju brigu povodom činjenice da je ovaj slučaj bio suspendovan zbog toga sto oštećeni nije bio finansijski sposoban da pokrije troškove biopsije. Činjenica da se od oštećenog zahtevalo da plati za biopsiju predstavlja kršenje prava na pošteno sudjenje. U istom pismu, Ombudsperson je zatražio informacije u vezi postupka koji direktor Departma za pravosudje namerava da preduzme, kako bi se uverio da će slučaj oštećenog biti rešen bez daljeg odlaganja.

7. jun 2005: Ombudsperson je primio pismo od direktora Departmana za pravosudje u kome ga informiše da je slučaj pod istragom od strane Odeljenja za sudsku inspekciju Departmana za pravosudje. Odeljenje za sudsku inspekciju je pronašlo da je odlaganje sudskog postupka nastalo zbog činjenice da se medicinske ekspertize koje su potrebne za izvršenje istrage ne mogu obaviti na Kosovu. Trenutno, slučaj miruje pošto Okružni sud

nije u mogućnosti da reši problem pokrivanja troškova za druge stručne ekspertize koje su morale da se pripreme u inostranstvu. Direktor Departmana za pravosuđe je takođe napomenuo da je njegov Departman kontaktirao Odeljenje za sudsku administraciju i zatražilo rešenje problema nadoknade troškova za ove stručne ekspertize.

Problemi srpske zajednice u Opštini Obilić

17. decembar 2004: Ombudsperson je poslao pismo Premijeru Kosova kako bi ga informisao o odeređenim problemima na koje je skrenuo pažnju predstavnik srpske zajednice koja živi u Opštini Obilić. Prema njegovoj tvrdnji, tamo je živelo 6000 Srba, 2000 Roma i 3000 Albanaca pre rata 1999, ali je većina Srba prognana od kako je međunarodna zajednica došla u taj region. Do marta 2004, ukupno je u Opštini Obilić ostalo 400 Srba, da bi zatim bili proterani za vreme nasilnih događaja u martu 2004. Četiri meseca kasnije, oko 100 Srba se vratilo u Opštinu Obilić. Srbi koji su se vratili naveli su kako se obnavljanje njihovih kuća, kao i povratak ostalih raseljenih lica odvijaju veoma sporo. Takođe su se žalili na nedostatak opšte bezbednosti za njihovu zajednicu u ovoj opštini. Prema rečima ovih ljudi, pojedini žitelji koji su bili evakuisani iz obližnjeg sela Ade, albanske nacionalnosti, dobili su nadoknadu i navodno koriste ovaj novac da kupe obnovljene srpske kuće u Opštini Obilić. Ombudsperson je naznačio da ovakvi slučajevi mogu da dovedu do monoetničke opštine. On je zaključio svoje pismo apelom Premijeru da pomogne manjinskoj zajednici da se društveno integriše u opštinu.

5. januar 2005: Ombudsperson je primio pismo od Predsednika Skupštine opštine Obilić, koji mu je dostavio kratak pregled situacije u Opštini. Predsednik Skupštine opštine je takođe informisao Ombudspersona da je sloboda kretanja dostigla najviši mogući stepen, i da je istovremeno srpska zajednica uključena u sve aspekte života, uključujući i opštinsku administraciju, u okviru koje je radilo 24 članova manjinskih zajednica. Albanci i Srbi zajedno pohađaju školu u Plemetini, gde su Srbi bili privilegovani jer pohađaju časove u školskim objektima koji su izgrađeni priložima svih stanovnika Plemetine, dok Albanci pohađaju časove u kontejnerima. U samom Obiliću, srpski učenici pohađaju časove pod zadovoljavajućim uslovima u samo jednoj smeni, dok Albanci idu na predavanja u prenatrpanim objektima u dve smene. Predsednik Skupštine opštine je takođe primetio da srpska zajednica, kao i sve druge zajednice koje žive u Opštini Obilić dobijaju odlične zdravstvene usluge, dok novi zdravstveni centar u Plemetini ima samo srpsko osoblje i samo srpske pacijente. On je takođe objasnio opštinske napore da dopre do interno raseljenih lica srpske nacionalnosti i stvaranje radne grupe za povratak. Po trdnjama Predsednika Skupštine opštine, čine se mnogi naponi kako bi se obezbedilo da povratak i život Srba budu što bolji i što više održivi, dok se sprovode kampanje javnog informisanja kako bi se odvratili pripadnici albanske zajednicu od kupovine ili iznajmljivanja srpskih kuća. Predsednik Skupštine opštine je izjavio da bilo ko, ko smatra da se Obilić sastoji samo od jedne etničke grupe, duboko greši zbog činjenice da postoji veliki broj srpskih porodica koje žive u svojim kućama i stanovima. On je podstakao Ombudspersona da

proveri ovu informaciju i naveo da su on i njegove kolege spremni da raspravljaju o bilo kom pitanju, uključujući i ona u vezi sa srpskom zajednicom. U završetku pisma, on je naveo da je saradnja Opštine sa srpskom zajednicom jaka i da on i njegove kolege konstantno ulažu sve veće i veće napore u cilju stvaranja svetlije budućnosti za stanovnike Opštine Obilić.

Grupa zaposlenih u osnovnim i srednjim školama na srpskom jeziku

23. decembar 2004: Ombudsperson je dobio žalbu od grupe zaposlenih koji rade u osnovnim i srednjim školama na srpskom jeziku, u selima u opštini Priština, u kojoj se žale da im Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju nije isplatilo plate od marta 2004.

20. maj 2005: Ombudsperson je uputio pismo Ministru za obrazovanje, nauku i tehnologiju, kojim ga obaveštava o gore pomenutim žalbama. On je objasnio da su direktori svih škola na srpskom jeziku u opštini Priština potpisali kolektivni ugovor sa UNMIK Odeljenjem za obrazovanje i nauku, za period od 1. septembra 2000. do 31. avgusta 2003, posle čega su nastavnici, administrativno i pomoćno osoblje dobijali svoje plate. Kada je odgovornost za škole na srpskom jeziku prenet na Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju, više od 80 zaposlenih je skinuto sa platnog spiska marta 2004. Posle ranijih neuspešnih zahteva aplikantata upućenih Ministarstvu, u kojima su tražene informacije o njihovom slučaju, Ombudsperson je zatražio od ministra da preduzme neophodne korake kako bi osigurao da aplikanti dobiju svoje plate za period posle marta 2004, kao i za nastupajući period, bez daljeg odlaganja.

31. maj 2005: Ombudsperson je dobio pismo od Ministra za obrazovanje, nauku i tehnologiju u kojem je naveo da je od jula 2003. finansijska odgovornost za takve slučajeve prenet sa Ministarstva na opštinske uprave za obrazovanje, koje su odgovorne za usklađivanje broja nastavnika sa brojem učenika (1 albanski nastavnik za 21 učenika, 1 srpski nastavnik za 14 učenika).

Zatvaranje ulice "Mula Idrizi"

11. januar 2005: Ombudsperson je poslao pismo Komesaru UNMIK policije, u kome ga informiše da je pokrenuta žalba u vezi činjenice da je, od 1999, ulica „Mula Idrizi“ u Gnjilanu preko puta policijske stanice zatvorena za javni saobraćaj. Prema ovoj žalbi, zatvaranje ove ulice, koja je jedna od glavnih ulica u Gnjilanu, ozbiljno je ugrozila slobodu kretanja i odvijanje različitih vidova poslovanja. Pre nego što je UNMIK došao na Kosovo, gore pomenuta ulica je bila otvorena za pešake i ostali saobraćaj. Prema informaciji dostupnoj Ombudspersonu, nekoliko zahteva je poslato UNMIK-u, Kosovskoj povereničkoj agenciji i Skupštini opštine Gnjilane, sa zahtevima da se ova ulica ponovo otvori. Do sada,

medjutim, nije bilo odgovora na ove zahteve. Ombudsperson je zatražio od Komesara UNMIK policije da mu saopšti razloge za zatvaranje ulice „Mula Idrizi“ i da ga obavesti pod kojim uslovima bi bilo moguće da se ova ulica ponovo otvori u bliskoj budućnosti.

15. mart 2005: Ombudsperson je dobio odgovor od Komesara UNMIK policije koji je je u svom pismu naveo da je njegova Kancelarija razgovarala sa Direktorom za operacije UNMIK Policije i Zamenikom komesara KPS-a u vezi sa zatvaranjem ulice. On je istakao da će policijska stanica, kao i ceo region, uskoro biti pod jurisdikcijom KPS-a i da će UNMIK policija obustaviti rad, sa izuzetkom jedinica koje će delovati kao posmatrači i sa nekoliko specijalnih jedinica. Osim toga, Komesar UNMIK policije je naveo da je nadležnost za zgradu, u kojoj je smeštena policijska stanica, trenutno u procesu primopredaje KPS-u. Zamenik komesara KPS-a ga je obavestio da opštinske vlasti znaju za situaciju i da traže alternativnu lokaciju za policijsku stanicu. Do tada, Direktor za operacije UNMIK Policije je odlučio da zbog sigurnosti i bezbednosti svih koji koriste zgradu policijske stanice, ova ulica ostaje zatvorena.

Pravo glasa interno raseljenih lica – Srba u Crnoj Gori

2. juna 2004. Ombudsperson je uputio pismo predsedniku Republičke izborne komisije u Srbiji, gospodinu Zoranu Peroviću, u kome je naveo da predstoje izbori za novog predsednika Srbije, te je skrenuo pažnju gospodinu Peroviću na činjenicu da, u skladu sa pozitivnim zakonima Srbije, svaki građanin Srbije ima pravo da glasa. Ombudsperson je naveo da Srbi koji žive u inostranstvu nisu imali problema da dostave svoje glasove na ranijim izborima. Nekoliko dana kasnije, Ombudsperson je dobio pismo od gospodina Perovića, koji je objasnio da u praksi, vlasti Srbije nemaju jurisdikciju niti nadležnosti u Crnoj Gori da organizuju učešće na izborima u Srbiji za interno raseljena lica koja se tamo nalaze. To je navelo Ombudspersona da 8. juna 2004. hitno uputi faks tadašnjem generalnom sekretaru Saveta Evrope gospodinu Valteru Švimeru (Walter Schwimmer), u kome ga je obavestio da je tim interno raseljenim licima sa Kosova uskraćeno jedno od osnovnih fundamentalnih prava u funkcionalnim demokratijama. Kopija tog pisma poslata je Ombudspersonu u Crnoj Gori.

11. juna 2004. Ombudsperson je dobio odgovor od gospodina Švimera, u kome ga obeveštava da je pisao ministru inostranih poslova Srbije i Crne Gore gospodinu Vuku Draškoviću, i pozvao ga da hitno osigura da se svim građanima Srbije i Crne Gore garantuje njihovo punopravno učešće u tom demokratskom procesu.

20. januar 2005: Ombudsperson je dobio odgovor od Zamenika Ombudsmana Crne Gore u kojem ga informiše da nije zaboravio na pismo od 8. Juna 2004. koje je upućeno Generalnom sekretaru Saveta Evrope. Zamenik Ombudsmana je naveo da se Kancelarija Ombudsmana Crne Gore bavila ovim pitanjima tako što ih je postavila Predsedniku Skupštine Republike Crne Gore kao i načelniku Republičke izborne komisije, zahtevajući da ga informišu o tome da li su ih kontaktirale nadležne vlasti iz Srbije sa zahtevima

da se omogući interno raseljenim licima u Crnoj Gori da učestvuju u izborima u Srbiji. Načelnik Republičke izborne komisije je nakon toga informisao Kancelariju crnogorskog Ombudsmana da se to nije desilo. Zamenik Ombudsmana je naglasio da je načelnik Republičke izborne komisije takodje informisao njegove kancelarije da prema izbornim propisima, Republička izborna komisija nema nadležnost oko organizacije izbora u Republici Srbiji. Na kraju se Zamenik Ombudsmana izvinio zbog toga što nije informisao Ombudspersona odmah nakon dobijanja pomenute informacije.

Stvaranje Komiteta za ljudska prava u Skupštini Kosova

4. februar 2005: Ombudsperson je poslao pismo Predsedniku Skupštine Kosova kako bi ponovio svoj stav koji je izneo na skorašnjem sastanku sa njim, a koji se odnosi na stvaranje Komiteta za ljudskih prava u Skupštini Kosova. Dok je Komitet za ljudska prava i interese zajednica i povratnika postojao u okviru Skupštine četiri godine, do sada nije bilo inicijative da se kreira Komitet odgovoran za pokretanje drugih problema ljudskih prava od interesa za celu populaciju Kosova. Ombudsperson je napisao da smatra da je postojanje takvog Komiteta neophodno kako bi se obezbedio rad Skupštine Kosova i kako bi se usvojili zakoni ovoga tela koji bi bili u poziciji da zadovolje standarde međunarodnih ljudskih prava. Takodje je dodao da ne smatra stvaranje novog Komiteta u Skupštini korisnim, već je predložio proširenje mogućnosti nadležnosti Komiteta o pravima i interesima zajednica i povratnika da oni uključe opšta ljudska prava, kao i da se u skladu sa tim promeni promeni i ime Komiteta. Ombudsperson je naglasio da bi nove odgovornosti Komiteta dodatno uključivale, izmedju ostalog, pregledanje nacрта zakona *inter alia* u pogledu njihove kompatibilnosti sa zakonom o zajedničkim vrednostima međunarodnih ljudskih prava. Imajući na umu važnost takvog koraka, s obzirom na ispunjenje standarda, Ombudsperson je završio svoje pismo rečima da bi to znatno ojačalo i olakšalo toliko mnogo potrebnu saradnju izmedju Ombudspersona Institucije i Skupštine u oblasti zaštite ljudskih prava.

Sledeći ovo pismo, Ombudsperson i predsednik Komiteta za pravna i zakonodavna pitanja i Ustavni okvir su se sastali i diskutovali o mogućnosti uspostavljanja takvog Komiteta u okviru Ustavnog okvira. Štaviše, Ombudsperson je dobio informaciju da Skupština planira da uspostavi Pod-komitet za ljudska prava u okviru gore pomenutog Komiteta.

Dužina sudskih postupaka pred Opštinskim sudovima na Kosovu

11. februar 2005: Ombudsperson je uputio pismo Predstavniku sudskog i tužilačkog veća Kosova (STVK) u kome ga informiše da Institucija Ombudspersona radi na značajnom broju slučajeva koji sadrže žalbe u vezi sa dužinom sudskih postupaka pred Opštinskim sudovima na Kosovu, uključujući i Opštinske sudove u Uroševcu i Vitini. Ombudsperson

je napomenuo da je on objavio jedan izveštaj u vezi situacije u Opštinskom sudu u Prištini u decembru 2004, dok se slični izveštaji spremaju o slučajevima koji se odnose na Opštinske sudove u Peći i Prizrenu. Ombudsperson je naveo da je više puta zatražio od predsednika dotičnih opštinskih sudova da navedu razloge za odlaganja sudskih postupaka, a naročito u građanskim sporovima. Njihovi odgovori su uglavnom bili isti, i to uglavnom da najveći problem leži u nedostatku kompetentnih sudija koji bi radili na sve brojnijim slučajevima. Ombudsperson je istakao da su prema tvrdnjama predsednika opštinskih sudova, oni prosledili nekolicinu zahteva STVK-u i UNMIK Departmanu za pravosudje tražeći povećanje broja sudija koji rade u njihovim sudovima. Na ove zahteve međutim, do sada nisu dobijeni adekvatni odgovori. Ombudsperson je zatražio od Predstavnik STVK-a da preduzme nešto u vezi navedenih zahteva, tako što će usaglasiti broj sudija u određenim opštinskim sudovima prema broju slučajeva koji čekaju na rešavanje. Na ovaj način pomenute sudije bi mogle da rade na predmetima u saglasnosti sa garancijama svojstvenim u članu 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima, pogotovu onim koje uslovljavaju da sudski postupak mora biti završen u određenom vremenskom roku.

9. mart 2005: Ombudsperson je dobio odgovor od Predsedavajućeg STVK, u kome je on izložio, pored ostalog, i opšti problem dužine trajanja sudskih postupaka u sudovima na Kosovu. U svom pismu od 7. marta, 2005, on je informisao Ombudspersona da u smislu rešavanja opšteg problema preterane dužine sudskih postupaka na celom Kosovu, on podržava pristup koji ima za cilj identifikovanje faktora koji određuju trenutnu dužinu ovih postupaka, kao i dalji rad u smislu povećavanja broja sudija i tužilaca kako bi se efektivnije rukovodilo slučajevima. Takođe je podržao ideju o utvrđivanju novog plana osoblja, koji bi bio zasnovan na objektivnim i dostižnim kriterijumima, i koji bi bolje odrazio broj i vrstu nagomilanih slučajeva sa kojima se sudovi suočavaju. Predsedavajući STVK-a je dalje informisao Ombudspersona da su STVK i UNMIK Departman za pravosudje već podstakli niz relevantnih inicijativa u vezi sa dužinom sudskih postupaka, kao što su tzv. Direkcija za brzu obradu slučajeva i Projekat umanjenja odlaganja. Ove inicijative se usredsređuju na proces rukovodjenja sudovima praćenjem slučajeva od momenta podošenja sudu do rasporedjivanja slučajeva, kao i obnavljanjem proceduralnih reformi zbog kojih je nastalo zadržavanje, a koje se od skoro primenjuju u balkanskom regionu. Ovo se naročito odnosi na novoodobrene reforme bosanskog zakona, koje su usmerene ka poboljšanju efikasnosti i smanjenju zadržavanja u građanskim sudskim postupcima. Departman za pravdu će takođe osnovati nekoliko zakonodavnih radnih grupa sa svojim lokalnim i međunarodnim partnerima kako bi ponudili amandmane za postojeće proceduralne zakone koji su usmereni na smanjenje dužine sudskih postupaka. Tim evropskih i američkih eksperata je skoro pripremio procenu sudskog i tužilačkog sistema Kosova i, prema ovoj proceni, oni su ponudili novi plan osoblja za celokupan sudski sistem na Kosovu. Od ovog plana se očekuje da bolje odrazi trenutne i buduće potrebe za osobljem u sistemu. On je bio predstavljen i o njemu se diskutovalo 3.i 4. februara 2005. Međunarodni stručnjaci su otpočeli sa radom na poboljšanju ovog plana, i konačna ponuda u smislu predloga za raspored kadrova tek treba da se prihvati. Prema tome,

STVK još uvek nije u mogućnosti da objavi slobodna radna mesta za određene sudove. Uzimajući u obzir činjenicu da gore navedene široko postavljene prakse omogućavaju najbolju osnovu za efektivno rešavanje problema dužine trajanja sudskih procesa na Kosovu, Predsedavajući STVK-a smatra da je opravdano čekanje da se ovi postupci završe.

**Zahtevi za podnošenje podnesaka Specijalnoj komori koji se odnose na
Predmete u vezi sa Kosovskom poverilačkom agencijom,
u okviru Vrhovnog suda Kosova**

18. februar 2005: Ombudsperson je uputio pismo DirektorU UNMIK Departmana za pravosudje kako bi ga upozorio na niz žalbi koje je dobio u vezi sa sudskim postupcima pred Specijalnom komorom, o predmetima vezanim za Kosovsku poverilačku agenciju u okviru Vrhovnog suda Kosova. Prema rečima Ombudspersona primedbe su uglavnom bile usredsređene na činjenicu da je uz podneske i prateću dokumentaciju, koji su dostavljani Specijalnoj komori Vrhovnog suda, a koji su bili bili na albanskom ili srpskom jeziku, takođe trebalo dostaviti prevode ovih dokumenata na engleski jezik. U isto vreme, trebalo je da troškove ovih prevoda snosi određena strana u postupku. Imajući u vidu da su zvanični jezici na Kosovu albanski, srpski i engleski, Ombudsperson smatra da bi svim ovim jezicima trebalo pokloniti jednaku pažnju. U isto vreme, primoravanje ovih lica koja ulažu podneske Specijalnoj komori, kako bi preveli svu dokumentaciju na engleski predstavlja veliki finansijski teret za njih, što po Ombudspersonovom mišljenju postavlja nepotrebne prepreke na prava ovih lica na pristup sudu. Ombudsperson je zatražio od Departmana za pravosudje da preispita Poglavlje 22.7 Administrativnog uputstva primenjujući UNMIK Uredbu 2002/13 o Osnivanju Specijalne komore Vrhovnog suda Kosova na predmetima koji su u vezi sa Kosovskom poverilačkom agencijom, kako bi se pronašlo rešenje koje bi bilo istovremeno korisno kako za sudije koje drže mesto u Specijalnoj komori, tako i za strane uključene u sudske procese pred komorom.

9. mart 2005: Ombudsperson je primio odgovor od Direktora UNMIK Odeljenja za pravosudje u kome on navodi da upravo Poglavlje 22.7 UNMIK Administrativnog uputstva, pomenuta u Ombudspersonovom pismu postavlja uslov da podnesci moraju biti prevedeni na engleski jezik. On je zatim citirao sledeće Poglavlje 22.8 i 22.9 naglašavajući da bi strana mogla da podnese molbu za pomoć u prevođenju podnesaka i prateće dokumentacije predsedavajućem sudiji, kao i da bi predsedavajući sudija takođe mogao da usmeri da troškovi prevoda ove dokumentacije budu preuzeti od strane Specijalne komore imajući u vidu finansijsku situaciju stranke. Direktor Odeljenja za pravosudje je napisao da je predsedavajući sudija Specijalne komore primio izvestan broj molbi u kojima se traži pomoć oko prevodjenja, pri čemu je svaka molba procenjena prema sopstvenim okolnostima. On je zaključio da, s obzirom na to da zakon predviđa pomoć u vezi sa prevođenjem za stranke koje finansijski loše stoje, ne postoje nepotrebne prepreke pravu bilo kog lica na pristup sudu, pogotovu kada se uzme u obzir činjenica da je pristup Specijalnoj komori, trenutno besplatan.

Uspostavljanje Specijalne komore Vrhovnog suda po pitanjima Ustavnog okvira

21. februar 2005: Ombudsperson je poslao pismo SPGS-u da obrati pažnju na problem sa kojim se suočava sve veći broj građana koji su bili upućeni od strane Osnovnih sudova na Kosovu da se obrate Specijalnoj komori Vrhovnog suda za usaglašenost odluka sa Ustavnim okvirom. Prema važećem zakonu na Kosovu, ova Komora bila je nadležna da ocenjuje ustavnost izvesnih administrativnih odluka. Ombudsperson je naznačio da, prema informaciji koja mu je poznata, maja 2003. predsednik Vrhovnog suda Kosova je poslao skicu Administrativnog uputstva tadašnjem SPGS-u. Ovo Administrativno uputstvo je značilo da se reguliše uspostavljanje i rad gore pomenutog tela. Prema predsedniku Vrhovnog suda, on do sada nije primio nikakvu povratnu informaciju, bilo od ranijeg SPGS-a, ili pak sadašnjeg, u vezi sa ovim nacrtom. Uzevši u obzir važnost predmeta i činjenice da se sve više i više ljudi usmeravalo da podnose žalbe Specijalnoj komori koja još uvek nije operativna, Ombudsperson je urgirao kod SPGS-a da ga informiše u kojoj fazi se nalaze pripreme za uspostavljanje ove Komore.

Na ovo pismo nije bilo odgovora.

„Ulična deca“

23. februar 2005: Ombudsperson je uputio pismo Ministru za obrazovanje, nauku i tehnologiju čime je želeo da skrene pažnju na situaciju sa decom koja provode dane na ulici, radeći ili proseći tokom izostanka sa časova, ili nepohadjanja škole uopšte. Čak i da ovo nisu „ulična deca“ u strogom smislu te reči, zato što se vraćaju kućama i porodicama uveče, ona su ipak izložena raznim opasnostima i lako mogu da postanu žrtve saobraćaja ili dečje prostitucije. Imajući na umu činjenicu da su deca među najranjivijim grupama društva, Ombudsperson je naglasio da u ovoj situaciji odmah treba preduzeti neophodne mere. Stoga je zatražio da ga informiše o bilo kakvim koracima koje je Ministar preduzeo ili namerava da preduzme kako bi rešio ovaj problem.

16. mart 2005: Ombudsperson je napisao slično pismo tadašnjem premijeru.

20. april 2005: Ombudsperson je napisao slično pismo tadašnjem premijeru kako bi ponovio svoju raniju poruku.

Na ova pisma nije bilo odgovora.

Dekriminalizacija klevete

28. februar 2005: Ombudsperson je dobio pismo od izvršnog direktora NVO „ARTICLE 19“ (Globalna kampanja za slobodu govora), u ime predsedavajućeg Asocijacije

profesionalnih novinara na Kosovu, i direktora NVO „Centar za propagiranje, trening i resurse”, u vezi sa činjenicom da su kleveta i uvreda uključene u Privremeni krivični zakon Kosova koji je trenutno na snazi, kao krivično delo. Izvršni direktor „ARTICLE 19” smatrao je da se time krše međunarodni standardi o slobodi izražavanja i pozvao je Ombudspersona da pokrene to pitanje, koje je već bilo predmet pisma poslatog od strane „ARTICLE 19” bivšem zameniku SPGS-a. U tom pismu „ARTICLE 19” je naveo da u uspostavljenim demokratijama niko nije poslat u zatvor zbog klevete već nekoliko godina, i pozvao je međunarodne vlasti da ukinu krivično delo uvrede i klevete iz tadašnjeg nacrtu Krivičnog zakona, i da ih zamene odgovarajućim odredbama građanskog zakona. Izvršni direktor „ARTICLE 19” je podsetio da Krivični zakon na Kosovu predviđa kaznu od najmanje tri meseca zatvora za uvredu i klevetu, i posebno istakao nedavni slučaj jednog kosovskog novinara koji je dobio zatvorsku kaznu od nekoliko meseci za klevetu, što je pokazalo spremnost kosovskih sudova da donesu oštre presude u takvim slučajevima. Izvršni direktor „ARTICLE 19” smatra da takve sankcije nisu u skladu sa zahtevom proporcionalnosti koji je ustanovljen od strane Evropskog suda za ljudska prava, tako da je „ARTICLE 19” pozvao na potpuno ukidanje odredbi krivičnog dela klevete. Druge zemlje preduzimaju korake da počnu dekriminalizaciju klevete i kako je Kosovo započelo reforme na mnogim poljima u susret mogućim razgovorima o statusu, izvršni direktor „ARTICLE 19” veruje da je došlo vreme da vlasti ponovo razmotre balans koji bi trebalo da se uspostavi između prava na slobodu izražavanja i prava na reputaciju i ugled, ali kroz građanske pravne lekove, a ne kroz krivične sankcije. Presedan u regionu je već ustanovljen od strane međunarodne zajednice kada je ona podržala ukidanje odredbi krivičnog dela klevete u Bosni 2001, i kada su one zamenjene građanskim zakonom o kleveti. Izvršni direktor „ARTICLE 19” je napisala da ne vidi nikakav razlog zašto se isti standardi ne bi primenili na Kosovo, i pozvala Ombudspersona da na ovo pitanje skrene pažnju relevantnih vlasti.

2. mart 2005: Ombudsperson je pisao SPGS-u, obaveštavajući ga o sadržaju pisma koje je gore kratko navedeno, i ponovio tačke koje je pokrenuo izvršni direktor „ARTICLE 19”. Ombudsperson je napisao da on u potpunosti podržava taj zahtev, i zatražio je od SPGS-a da iskoristi svoja ovlašćenja da osigura da Privremeni krivični zakon Kosova bude dopunjen odgovarajućim odredbama, tako da taj deo kosovskog Krivičnog zakona u budućnosti bude u skladu sa opštim međunarodnim standardima ljudskih prava. .

Drugi pokušaj da se iznese pitanje nasilnog povratka izbeglica romske, aškalijske i egipćanske nacionalnosti na Kosovo

4. mart 2005.: Ombudsperson je poslao pismo Ministru unutrašnjih poslova Italije, Ministru unutrašnjih poslova Nemačke i Ministru za migracije i politiku azila Švedske kako bi privukao njihovu pažnju u vezi sa situacijom izvesnih izbeglica sa Kosova

– Roma, Aškalija i lica koja pripadaju egipćanskoj zajednici koji se nalaze u tim zemljama. Ombudsperson je u pismu naveo da je primio informaciju da ove zemlje nameravaju da vrate gore navedene grupe ljudi na Kosovo u bliskoj budućnosti. Imajući na umu situaciju na Kosovu, Ombudsperson izričito savetuje napred navedene ministre da ponovo razmotre takav plan, navodeći da je većina Roma, Aškalija i Egipćana živelo u veoma jadnim uslovima na Kosovu i da visoka nezaposlenost na Kosovu utiče na članove etničkih manjina čak i više nego na članove albanske većine. Dodao je da Romi, Aškalije i Egipćani imaju veoma ograničen pristup javnim službama i sudu i da su njihove mogućnosti za normalan život i podršku eksteremno ograničene. Ombudsperson je pisao da je u toku nereda u martu 2004. došlo do napada ne samo na srpsku manjinu, nego , takodje, i na druga lica nealbanske nacionalnosti, kao i da u to vreme ni UNMIK, ni KFOR, niti lokalna policija nisu bili u stanju da adekvatno garantuju bezbednost ovim licima. Mada je prošlo godinu dana od ovih žestokih događaja, opšta bezbednosna situacija se malo poboljšala, ali ipak ostaje nestabilna i još uvek ne dozvoljava licima navedenog etničke pripadnosti da vode miran i bezbedan život. Ombudsperson je takodje istakao u Izveštaju Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija za Privremenu administrativnu misiju na Kosovu S-2005-88 od 14. februara 2005. koji navodi da “Vlada ne preduzima dovoljno jake mere da kazni etnički motivisani zločin, da sredi sistem kontrole i nepoštovanja zakona koji se odnose na upotrebu jezika, i da promoviše kulturu tolerancije i poštovanja ljudskih prava“. Zasnovano na ovoj informaciji i svakodnevnom procenjivanju situacije na Kosovu od strane Ombudsperson Institucije, Ombudsperson je smatrao da bi vraćanje Roma, Aškalija i Egipćana na Kosovo uključilo znatne rizike i teškoće za ova lica. Zaključio je svoje pismo ponovivši svoj zahtev da bi trebalo da te zemlje preispitaju svoju nameru da pošalju ova lica nazad na Kosovo, bar za izvesno vreme.

14. mart 2005: Ombudsperson je poslao pismo Ministru unutrašnjih poslova Ujedinjenog Kraljevstva da upozori vladu Ujedinjenog Kraljevstva na stavu koji zauzima u vezi sa gore pomenutim zemljama i njihovoj nameri da primene svoje planove da pošalju izbeglice Rome, Aškalije i Egipćane nazad na Kosovo u bliskoj budućnosti. Ombudsperson je ponovio stvari o kojima je govorio u pismima nadležnim ministrima Italije, Nemačke i Švedske kao što je gore sumirano, i upozorio je da vraćanje Roma, Aškalija i Egipćana ne bi bilo u skladu sa međunarodnim standardima o ljudskim pravima.

24. mart 2005: Ombudsperson je primio odgovor od Direktora Odeljenja za migracije, integracije, izbeglice i evropsku harmonizaciju, a koje je u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova Nemačke, a u ime Ministra unutrašnjih poslova Nemačke. U svom pismu Direktor navedenog Odeljenja je pisao da je zbog nereda u martu 2004, odluka o povratku Aškalija i Egipćana iz Nemačke suspendovana. U vezi sa povratkom Roma, „Sporazumni memorandum“ koji je potpisao UNMIK sa Nemačkom 31.marta, 2003. još uvek važi. U ovom Memorandumu obe strane se slažu da članovi Romske i Srpske manjine treba da se izuzmu od povratka do daljnjeg. Direktor Odeljenja za migracije, integracije, izbeglice i evropsku harmonizaciju dodao je da je nemačka vlada još uvek u redovnom kontaktu sa

UNMIK-om u vezi sa tekućim događajima i da bi se povratak jedino ostvario u bliskoj konsultaciji sa odgovornima iz administracije UN-a na Kosovu.

12. april 2005: Ombudsperson je primio odgovor švedskog Ministra za migracije i politiku azila, koji je informisao Ombudspersona da su novembra 2004. Švedska i UNMIK potpisali „Sporazumni memorandum“, u kome se isključuju Romi, Aškalije i Egipćani od povratka na Kosovo. Međutim, u isto vreme, Ministar je napomenuo da, prema izveštaju UNHCR-a koji je objavljen marta 2005, Aškalijama i Egipćanima više nije potrebna međunarodna zaštita..

Upotreba službenih jezika u javnim institucijama na Kosovu

18. decembra 2002, Ombudsperson je otvorio ex officio istragu izvesnih aspekata službene upotrebe srpskog i albanskog jezika na Kosovu. U toku perioda izveštaja, Ombudsperson je nastavio svoja istraživanja po ovom pitanju.

14. mart 2005: Ombudsperson je uputio pisma Premijeru Kosova i svim ministarstvima vlade Kosova zahtevajući od njih ga obaveste u vezi sa upotrebom službenih jezika u korespondenciji sa centralnim i lokalnim organima vlasti u opštinama Priština, Lipljan, Kosovo Polje, Obilić, Novo Brdo, Štrpce i Kamenica, kao i o upotrebi službenih jezika u ovim opštinama.

16. mart 2005: Ombudsperson je poslao pismo gore pomenutim opštinama zahtevajući obaveštenje u vezi sa upotrebom službenih jezika u korespondenciji između njih i različitih organa centralnih vlasti. Takođe je zatražio obaveštenje u vezi sa upotrebom službenih jezika u dokumentima koja su izdata pojedincima od strane ovih opština kao i javnim znacima u okviru ovih opština.

21. mart 2005: Ombudsperson je primio odgovor od Ministra obrazovanja, nauke i tehnologije koji ga informiše da je upotreba službenih jezika u korespondenciji između organa centralnih i lokalnih vlasti određena *u zavisnosti sa kojom opštinom se vrši korespodencija.*

21. mart 2005: Ombudsperson je primio pismo od Ministra trgovine i industrije u kojem se navodi da ovo ministarstvo koristi oba službena jezika, albanski i srpski, u korespondenciji sa lokalnim institucijama.

31. mart 2005: Ombudsperson je primio odgovor od Ministra lokalne samouprave. U svom pismu, Ministar obaveštava Ombudspersona da se sva pisana komunikacija između ministrastva i drugih organa odvija na albanskom i srpskom jeziku. Prevodi na engleski i turski se obezbeđuju kad je potrebno ili korisno. Ministar takođe ističe da je prema odluci od 15. februara 2005, Vlada odlučila da sva komunikacija između centralnih vlasti i opština treba da bude koordinirana kroz ovo ministarstvo.

31. mart 2005: Ombudsperson je primio pismo od Ministra zdravlja koji ga obaveštava da je upotreba službenih jezika u institucijama za brigu o zdravlju određena informativnim cirkularnim pismom 6-2002 izdatim od strane ministarstva zdravlja. On takođe ističe da je septembra 2004, ministarstvo uspostavilo posebnu kancelariju za prevod.

4. april 2005: Ombudsperson je primio odgovor od Predsednika Opštine Dragaš, u kojem on kaže da njegova opština tradicionalno koristi oba službena jezika u svojoj korespondenciji. Takođe je istakao da njegova opština treba da se koristi kao model opštine koja obezbeđuje puno poštovanje oba jezička sistema. Pismo Predsednika Opštine je, međutim, bilo napisano samo na albanskom.

4. april 2005: Ombudsperson je primio pismo od Predsednika Opštine Štrpce u kojem on obaveštava Ombudspersona da iako je opština službeno koristila oba jezika srpski i albanski, imala je problema sa lokalnom vladom i centralnim vlastima koji su isključili upotrebu srpskog jezika u korespondenciji.

14. april 2005: Ombudsperson je primio pismo od predsednika opštine Novo Brdo, u kojem Predsednik Opštine ističe da se oba jezika upotrebljavaju podjednako u njegovoj opštini. Takođe je spomenuo da se korespondencija sa ministarstvima odvija samo na albanskom i engleskom.

25. april 2005: Ombudsperson je poslao pismo Ministru lokalne samouprave ističući da je dobio obaveštenje prema kojem opštine Novo Brdo i Štrpce primaju pisma od centralnih vlasti samo na albanskom ili povremeno na engleskom jeziku. Sastanci sa vladom, ministrima i drugim organima u kojima učestvuju predstavnici Srba su bili održavani samo na albanskom jeziku bez prevoda na srpski. Ombudsperson je zahtevao od ministra da istraži ove tvrdnje i obavesti ga o koracima koje namerava da preduzme.

10. maj 2005: Ombudsperson je primio pismo od Ministra lokalne samopurave. U svom pismu Ministar obaveštava Ombudspersona da se svi vladini sastanci odvijaju na oba jezika sa prevodom na i sa engleskog jezika. U vezi sa centralnim nivoima sastanaka, ministar je istakao da je u toku sastanaka na kojima je bio on, prevod sa i na albanski i srpski bio obezbeđen. U vezi sa pisanom korespondencijom, on se pozvao na svoje pismo od 31. marta, 2005. Ministar je završio pismo navodeći da je ministarstvo ispunilo obaveze u vezi sa upotrebom službenih jezika na Kosovu.

Briga o ovisnicima o drogama i njihovo lečenje na Kosovu

22. mart 2005: Ombudsperson je poslao pismo direktoru UNMIK-ovog Departmana za pravosuđe, kako bi mu predočio izvesne žalbe koje je primio u vezi sa neadekvatnom brigom i lečenjem narkomana na Kosovu. Prema Ombudspersonu, ove žalbe bile su

uglavnom podnete od strane roditelja ili bliskih prijatelja lica koje konzumiraju narkotike. Ombudsperson je dodao da je primio peticiju od velikog broja građana u kojoj su oni izrazili svoju zabrinutost u vezi sa agresivnim i asocijalnim ponašanjem ove kategorije pojedinaca u sredini u kojoj žive. Pošto većina takvih lica nije počinila krivično delo, nadležni sudski organ nije mogao da odredi zaštitne mere kao što je obavezno lečenje u zdravstvenim institucijama. Ova situacija je dalje pogoršana nedostatkom institucione brige na Kosovu i činjenice da izvesni pacijenti smešteni u zdravstvenim institucijama očigledno nastavljaju da uzimaju narkotike preko dilera koji rade u bolnicama. Ombudsperson je završio pismo zatraživši od direktora Departmana za pravosuđe da ga informiše o bilo kojem preduzetom koraku u smislu rešavanja ovog slučaja.

15. april 2005. Ombudsperson je primio odgovor od direktora UNMIK-ovog, Departmana za pravosuđe, koji se slaže sa procenom Ombudspersona da je bilo neadekvatnih ustanova na Kosovu za brigu o licima koja koriste drogu, bilo da su izvršili krivično delo ili ne. Naveo je da briga Ombudspersona treba da bude preusmerena na PIS-ovo Ministarstvo zdravlja pošto Departman pravosidja nije bio u poziciji da reši probleme kao što su dostupnost drogama u bolnicama ili ponašanje hospitalizovanih lica.

Zakon o mentalnom zdravlju

25. april 2005: Prema prethodnim istraživanjima i korespondenciji sa UNMIK-om o mogućim nacrtima zakona za mentalno obolela lica, Ombudsperson je napisao pismo ZSPGS-u za policiju i pravosuđe u kojem ažurira gore navedene diskusije na ovu temu. Imajući na umu planirane zakone o mentalnom obrazovanju i izradi nacрта koji je već otpočet 2001, i još uvek nije završen, Ombudsperson zahteva od ZSPGS-a da razmotri pripremu oba zakona kao problem visokog prioriteta i traži informacije u vezi faze u kojoj se postupak nacрта nalazi. Štaviše, Ombudsperson je podsetio ZSPGS-a na *ex officio* izveštaj u vezi sa nezakonitošću zatvaranja lica sa mentalnim problemima na Odeljenje psihijatrijske klinike Univerziteta u Prištini, a koji je izdat od strane Ombudspersona 7. Oktobra 2004. i informisao ga da je sličan izveštaj u vezi sa nezakonitošću smeštanja ljudi u prostorije Specijalnog zavoda u Štimlju u pripremi.

10. jun 2005: Ombudsperson je primio pismo od ZSPGS-a za građanska pitanja kao odgovor na izveštaj o nezakonitosti pritvaranja lica sa mentalnim problemima na Odeljenje psihijatrijske klinike Univerziteta u Prištini poslatog oktobra 2004. U ovom pismu, ZSPGS-a navodi da su neki koraci već preduzeti od strane Ministarstva zdravlja, kao što su razvitak administrativnih uputstava o mentalnom zdravlju i institucijama za mentalno zdravlje. Štaviše, ministarstvu je, zajedno sa UNMIK-om, ostala obaveza da razvija „Nacrt zakona o mentalnom zdravlju”.

Nedostatak tečajeva albanskog jezika za pripadnike ne-albanske zajednice

27. april 2005: Ombudsperson je uputio pismo Premijeru Kosova obaveštavajući ga o poteškoćama velikog broja stanovnika Kosova, uglavnom ne-albanskih zajednica, koje ne govore albanski jezik. U velikim delovima Kosova, ova lica su isključenje iz javnog, političkog i socijalnog života, zbog toga što ne govore jezik većinske populacije. Ombudsperson je naglasio da ova situacija zahteva konkretno rešenje koje će omogućiti gore pomenutom stanovništvu da komunicira na albanskom jeziku.

9. maj 2005: Ombudsperson je dobio pismo od Ministra obrazovanja, nauke i tehnologije koje je ukazivalo na to da je pažljivo analiziran zahtev Ombudspersona i da on i Ministarstvo podržavaju inicijativu Ombudspersona . Prema Ministru obrazovanja, nauke i tehnologije, ovo Ministarstvo je spremno da organizuje tečajeve , koji će pomoći procesu integracije. Da bi se postigao cilj inicijacije , Ministarstvo će skicirati operacioni plan i Administrativno uputstvo u vezi pohađanja tečajeva. Čak i ako postoji celokupne nedostatak mesta, ministarstvo će takođe obezbediti učionice i potrebno osoblje kompetentno da vodi tečajeve. Ministar obrazovanja, nauke i tehnologije je dodao i to da će Ministarstvo skicirati obrazovne planove i programe. Najavio je da će opšta podrška biti neophodna, zapravo finansijska podrška iz javnih fondova i donacija, pošto finansijska sredstva treba obezbediti za obrazovno osoblje i druge izdatke. Ministar obrazovanja, nauke i tehnologije je zatvorio svoje pismo rečima da su on i ministarstvo spremni da razmotre sve detalje sa Ombudspersonom.

Bivše kosovske registarske tablice

29. april 2005: Ombudsperson je uputio pismo ZSPGS-a za policiju i pravosuđe, u kome ga obaveštava o odredjenim nepravilnostima u primenjivanju postojećih zakona na vozila sa registarskim tablicama koje su na Kosovu korišćene pre dolaska medjunarodne civilne administracije. Ombudsperson je naveo da je dobio mnogo žalbi od pojedinaca, uglavnom srpskog porekla, koji su bili zaustavljeni od strane KPS-a zato što su vozili sa takvim tablicama. KPS je potom konfiskovao te tablice i dokumenta za automobile, navodno zbog toga što vlasnici tih automobile nisu platili neophodne carinske takse. U postupku istrage koja je sprovedena po ovim slučajevima, policajci KPS-a su obavestili predstavnike Ombudsperson Institucije da su vlasnici automobila sa bivšim kosovskim tablicama bili izuzeti od obaveze plaćanja carinskih taksi do 1. jula 2005. U isto vreme, jedan policajac UNMIK policije u Kosovom Polju izjavio je da su sva lica, koja voze automobile koji nemaju kosovske tablice izdate od strane UNMIK-a, obavezne da plate carinske takse na osnovu Odluke UNMIK Carine br. 2005/1. Ombudsperson je naglasio da, prema UNMIK Carini, takva odluka ne postoji, dok su osobe koje voze automobile sa nekadašnjim kosovskim tablicama izuzete od plaćanja taksi u skladu sa odredbama Administrativnog

Upustva br. 8/2004 koja donosi odredbe za carinske postupke implementirajući Uredbu UNMIK-a br. 2004/1 o Zakonu o carini na Kosovu. Ombudsperson je zatražio od zamenika SPGS-a da mu dostavi informacije u vezi sa konfiskacijom nekadašnjih kosovskih registarskih tablica.

Nije bilo odgovora na ovo pismo.

Objavljivanje imena navodnih počinilaca krivičnih dela, članova Vlade Kosova

10. maj 2005: Ombudsperson je poslao pismo Privremenom komesaru za medije navodeći da je Demokratska partija Kosova slala UNMIK-u informacije o navodnim krivičnim delima počinjenih od strane Vlade Kosova. Ombudsperson je obavestio Privremenog medijskog komesara da su delovi ove dokumentacije objavljeni u lokalnim novinama kao što su “Express” i “Epoka e Re”. Iskazao je svoju zabrinutost da gore pomenute novine koje su objavljivale ove isečke koji optužuju pojedince da su počinili ozbiljna krivična dela pre i početka ikakve krivične istrage povodom tih optužujućih navoda. Takve optužbe stvorile su utisak da su optuženi stvarno počinili te zločine, bez ikakve sudske presude kojom bi se dokazala njihova krivica. Zbog toga je, Ombudsperson zatražio od Privremenog komesara za medije da obezbedi da se ubuduće ne objavljuju imena lica optuženih da su počinili krivična dela.

Nije bilo odgovora na ovo pismo.

Objavljivanje spiska KEK-ovih dužnika u štampi

13. maj 2005: Ombudsperson je uputio pismo generalnom direktoru KEK-a u kojem izražava brigu u vezi sa spiskom štampanim 15. aprila 2005. i 10. maja 2005. u novinama „Koha Ditore”, koji navodi imena potrošača KEK-a kojima će uskoro biti isključena struja od strane Kosovske električne centrale zato što nisu platili dugovanja za potrošnju električne energije. Ombudsperson je istakao da javno štampanje imena fizičkih lica u takvom kontekstu može da izazove ozbiljne probleme u vezi sa pravima lica na privatni život i zato je tražio da sazna zakonsku osnovu za štampanje imena kosovskih građana bez njihovog pristanka.

31. maj 2005: Ombudsperson je primio pismo od generalnog direktora KEK-a. U svome pismu, generalni direktor KEK-a obavestava Ombudspersona da je rukovodstvo KEK-a trenutno uposleno intenzivnom kampanjom na celom Kosovu kako bi poskupili električnu energiju i sakupljali račune sa nižom cenom iz prethodnih godina. Zbog ovih niskih cena KEK nije bio u stanju da obavi mnoge operacije i finansijske obaveze i tako je postao najvažniji faktor u kočenju razvitka privrede Kosova. Generalni direktor

KEK-a naglašava da je jedan od važnih razloga objavljivanja imena u lokalnoj štampi bio da se obezbedi da potrošači koji su određeni za isključenje struje postanu svesni ovoga unapred. Završio je pismo navodeći da objavljivanje imena mušterija neplatiša u lokalnoj štampi nije povuklo za sobom lične podatke kao što su adrese ili iznos dugovanja, tako da identitet ovih pojedinaca nije otkriven nikome van KEK-ovih poverljivih spisa.

Prevodi uputstava u vezi sa upotrebom medicinskih proizvoda

17. maj 2005: Ombudsperson je poslao pismo Ministru zdravlja kako bi mu skrenuo pažnju na praksu prodaje uvezenih lekova i medicinskih proizvoda u apotekama u regionu bez prevoda uputstava za upotrebu, načina doziranja i/ili obeležavanja kutije na bilo kojem od službenih jezika na Kosovu. Ombudsperson je pisao da pojedinci koji kupuju gore navedene lekove obično ne razumeju jezik na kojem su uputstva napisana i da su jednostavno prepušteni poverenju uputstvima koja su dobili usmeno od strane apotekara, ili čak u gorim slučajevima, od službenika koji rade u apotekama. Za ogromnu većinu lekova uvezenih na Kosovo nije potrebno da potrošači imaju lekarske recepte kako bi ih kupili, čak iako se u drugim zemljama za takve lekove prvo traže recepti. Ombudsperson je naglasio da ovakva situacija povlači za sobom značajnu potencijalnu fizičku/ili mentalnu štetu za potrošače takvih lekova. Štaviše, Odeljak 9.4 Zakona o medicinskim proizvodima i medicinskim pomagalima koji je izdat od strane UMNIK-a, Uredba br. 2004/23, i koja nalaže da medicinski proizvodi mogu da dobiju dozvolu za dalju prodaju ako su opremljeni, između ostalog, "tačnim i valjanim nalepnicama, deklaracijom o karakteristikama proizvoda, i uputstvom (listićem sa informacijama za pacijenta) za sa medicinske proizvode koji su za upotrebu na Kosovu". Imajući na umu da ova situacija traje dugo vremena, Ombudsperson je izrazio svoju brigu da, koliko on zna, ni Ministarstvo zdravlja ni bilo koja druga nadležna javna vlast, ne preduzimaju nikakve efikasne korake da reše ovaj problem. Dok se ne nadje adekvatno rešenje za ovaj problem, ova situacija će predstavljati značajan rizik za zdravlje i blagostanje, pa čak i život stanovnika na Kosovu.

8. jun 2005: Ombudsperson je primio odgovor od Ministra zdravlja u kome se kaže da za dobijanje dozvole za registraciju medicinskih proizvoda na Kosovu, jedan od kriterijuma je i taj da mora da postoji "informativni listić" za pacijenta na dva službena jezika na Kosovu, na albanskom i srpskom. Prema Ministru, većina farmaceutskih kompanija koja je podnela molbu za registraciju medicinskih proizvoda, su međunarodne kompanije i stoga imaju problema u prevodjenju ovog listića sa engleskog jezika na albanski i srpski jezik na vreme. Čak i posle odloženog davanja listića, bilo je mnogo gramatičkih, pravopisnih i sadržajnih grešaka na informacionim listićima, što je onemogućavalo da se proizvod proda na lokalnom tržištu. U takvoj situaciji, Kosovska agencija za medicinske proizvode bila je obavezna da ugovorom obaveže instituciju da će informacioni listić biti tačan. Prema Ministru zdravlja, Ministarstvo je primilo tri ponude od različitih institucija da obave ovaj zadatak i trenutno se vrši selekcija jedne od njih. Prema članu 9.4 Zakona o medicinskim proizvodima i medicinskim pomagalima, Ministar zdravlja je istakao da

potpuna dozvola za prodaju još nije primenjena na Kosovu, ali da je on počeo da privremeno daje dozvole za registraciju proizvoda zasonavan na Administrativnom Uputstvu 2003/09, kao tranzicionu meru, koja bi vodila ka potpunoj dozvoli medicinskih proizvoda. Privremna dozvola za medicinske proizvode može da se izda samo na 18 meseci i mora se obnoviti posle naznačenog vremenskog perioda.

Opasni putevi bez ograde blizu škola

25. maj 2005: Ombudsperson je napisao pismo Ministru obrazovanja, nauke i tehnologije i Ministru transporta i komunikacija obaveštavajući ih da se saobraćajne nesreće dešavaju u selima Prelez i Jerlive u opštini Uroševac. Istakao je da su prema javnim vlastima ove opštine, izvesni opasni putevi bez ograda blizu osnovnih škola postali mesto čestih nesrećnih slučajeva u kojima je ubijeno mnogo dece. Zbog nedostatka finansijskih sredstava opština nije mogla da poboljša uslove bezbednosti. Štaviše, Ombudsperson je tvrdio da je situacija u vezi sa bezbednošću saobraćaja na putu ostala jedna od glavnih briga mnogih opština. Stoga, on traži obaveštenje o bilo kakvim akcijama koje je Ministarstvo preduzelo ili planiralo da preduzme u ovezi sa ovim problemom.

6. jun 2005: Ombudsperson je primio pismo od Ministra transporta i komunikacija kojim obaveštava Ombudspersona da Odeljenje za bezbednost saobraćaja i Saobraćajna policija trenutno rade na identifikaciji i poboljšanju situacije u vezi sa saobraćajnim mestima tzv. "Crnim tačkama". Posle inspekcije, situacije u Prelezu i Jerlive koja je obavljena na licu mesta, ova sela su uključena u spisak deset najopasnijih lokacija na Kosovu.

Prisilni povratci na Kosovo

1. jun 2005: Ombudsperson je uputio pismo SPGS-u, u kome ga obaveštava o velikom broju prisilnih povratka na Kosovo. On je naveo da dok dobrovoljni povratnici obično imaju mogućnost da se pripreme za povratak pre nego što doputuju na Kosovo, lica koja su bila prisiljena da se vrate obično su vraćani iznenada i stoga često nemaju, bukvalno, gde da odu. Kako je većina prisilnih povratnika živela u inostranstvu već šest godina ili duže, deca često ne govore lokalne jezike dovoljno dobro da bi se integrisala u škole i izgubila su veze sa Kosovom i kosovskim društvom. Često su domovi povratnika bili uništeni tokom oružanog konflikta 1998-1999, a zbog teške ekonomske situacije na Kosovu za njih je teško da pronadju posao. Ombudsperson smatra da UNMIK nije pridao dovoljno pažnje tom pitanju. Pored činjenice da nije bilo dovoljno osećaja odgovornosti od strane međunarodne i lokalne administracije, takodje nije bilo budžeta koji bi pomogao tim povratnicima. I mada su sve do nedavno samo etnički Albanci bivali vraćani, to se promenilo od kada je UNHCR izdao pozicioni dokument u martu 2005. u kome se navodi, *inter alia*, da izgleda da su pripadnici aškalijskog, egipćanskog, goranskog i

bošnjačkog etničkog porekla sada bolje tolerisani na Kosovu. Neke zemlje su stoga već počele da šalju nazad lica koja pripadaju tim etničkim grupama. Nemačka, na primer, je zaključila sa sporazum sa UNMIK-om "Sporazumni memorandum" kojim se prisilno vraća otprilike oko 300 osoba mesečno, aškalijskog i egipćanskog etničkog porekla, počevši od maja 2005. Od jula 2005. očekuje se da će taj broj da bude povećan na 500, a od početka 2006. broj lica koje će tako biti vraćene više neće biti ograničen. Uprkos činjenici da bi bilo moguće da se prisilno vrata samo lica posle postupka razmatranja svakog individualnog slučaja, i da strane koje su potpisale "Sporazumni Memorandum" nisu očekivale da će više od 20% od predloženih povratnika zapravo biti i vraćeno, i dalje bi postojao značajan broj lica iz manjinskih zajednica koje nemaju gde da se vrata. U isto vreme, Ombudsperson je naveo da je dobio informaciju od Ministarstva inostranih poslove Švedske da imajući u vidu pozicioni dokument UNHCR-a, to Ministarstvo više ne smatra da je licima aškalijskog i egipćanskog etničkog porekla potrebna dalja međunarodna zaštita. Stoga, Ombudsperson ocenjuje da će Švedska, a najverovatnije i mnoge druge zapadno-evropske zemlje, početi da šalju nazad veliki broj nekadašnjih izbeglica. Imajući u vidu tešku situaciju onih koji su već prisilno vraćeni na Kosovo, Ombudsperson je izrazio bojazan što je više ljudi različitih nacionalnosti prisiljeno da se vrati na Kosovo, ta grupa ljudi može da stvori veliku destabilizirajuću snagu, koja bi mogla, s vremenom, da postane pretnja javnoj bezbednosti, ako ništa ne bude učinjeno da im se pomogne. Ombudsperson smatra da samo sinhronizovani naponi od strane UNMIK-a i PIS-a mogu da poboljšaju sudbinu tih ljudi time što će, na primer, otvoriti jednu informativnu kancelariju na aerodromu, gde bi povratnici mogli da zatraže informacije o pomoći koju mogu da dobiju. Prisilni povratnici takodje bi trebalo da budu registrovani i da im se obezbedi smeštaj, a posebni programi bi trebalo da budu inicirani kako bi im se pomoglo da se integrišu. Ombudsperson je zaključio svoje pismo navodeći da je na UNMIK-u i PIS-a da preuzmu odgovornost za ta pitanja.

16. jun 2005: Ombudsperson je dobio pismo od SPGS-a u vezi sa prisilnim povratcima. U svom pismu, SPGS je podsetio da pozicioni dokument UNHCR-a i dalje obezbeđuje osnovu za politiku UNMIK-a u vezi sa prisilnim povratcima. Posle marta 2005. UNMIK je odlučio da omogućiti ograničeni broj povratka pripadnika aškalijске i egipćanske zajednice koji potiču iz mesta gde bi njihov povratak mogao da bude izvodljiv i bezbedan. Radi kontrole tih povratka, od kancelarije UNMIK-a za Povratak i zajednice je zatraženo da donese odluku o tim slučajevima na individualnoj osnovi. Pored toga, SPGS je obavestio Ombudspersona da je na osnovu "Sporazumnog memoranduma" sa Nemačkom, samo 14 Aškalija bilo vraćeno u maju i junu 2005. SPGS je naglasio da on ne očekuje trenutne i masivne prisilne povratke Roma na Kosovo, iz zemalja domaćina u Evropi, niti se UNMIK s tim složio. Što se tiče ograničenih kapaciteta za prijem pripadnika tih zajednica na Kosovu, on će iskoristiti sastanak na visokom nivou sredinom juna 2005. kako bi to izneo pred vlade zemalja domaćina. SPGS se slaže da su neophodni zajednički naponi kako bi se razvili integracioni kapaciteti na Kosovu. I mada odgovornost za to jeste na PIS-u, UNMIK će pomoći u razvoju šeme za rešavanje trenutnih potreba tih povratnika. SPGS je stoga zatražio pomoć od generalnog direktora IOM-a, koji već priprema predlog

projekta za nadziranje i postupak sa prisilnim povratnicima. SPGS je završio svoje pismo obavestivši Ombudspersona da je on planirao sastanak sa relevantnim ministarstvima u okviru PIS-a, kao i predstavnicima međunarodne zajednice na Kosovu, po ovim pitanjima, i da će takodje pokrenuti ovo pitanje i u razgovoru sa Premijerom.

Izbacivanje petnaest interno raseljenih lica koja žive u Opštini Kosovo Polje

6. jun 2005: Ombudsperson je napisao pismo predsedniku Opštine Kosovo Polje u kome ga obaveštava o žalbama koje je dobio od petnaest interno raseljenih lica koja trenutno žive u barakama u Kosovom Polju. Prema rečim tih interno raseljenih lica, 25. maja 2005, dvoje od tih raseljenih lica dobilo je pismo od šefa Uprave za zdravstvena i socijalna pitanja pri Opštini Kosovo Polje, kojim se obaveštavaju da će morati da napuste barake do 4. juna 2005. Drugi aplikanti su obavešteni usmeno da im predstoji izbacivanje, i rečeno im je da imaju još deset dana da pronadju alternativni smeštaj. Aplikanti su se žalili da su određene osobe koje rade u Opštini Kosovo Polje zloupotrebile svoj položaj time što su upale u sobe koje su bile nastanjene raseljenim licima. Pored toga, prema aplikantima, šef Uprave za zdravstvena i socijalna pitanja i njegov zamenik pretili su su im skoro svakog dana da će uskoro biti izbačeni. Imajući u vidu da su te barake tamo postavljene za smeštaj interno raseljenih lica koja su ostala bez svojih domova, Ombudsperson je zatražio od predsednika Opštine da ga obavesti o razlozima za izbacivanje i da li će alternativni smeštaj biti obezbeđen.

8. jun 2005: Ombudsperson je dobio pismo od predsednika Opštine Kosovo Polje kojim ga obaveštava da gore pomenutim interno raseljenim licima ne preti izbacivanje i da će samo dve osobe biti iseljene iz tih baraka. U svojstvu predsednika Opštine on je ponudio svoje lične garancije da on i opštinske vlasti prate razvoj situacije i da će preduzeti sve neophodne mere da spreče diskriminaciju bilo koje vrste.

Situacija sa civilima koji imaju pravo na penzije za povrede nastale tokom Drugog svetskog rata

10. jun 2005: Ombudsperson je poslao pismo premijeru Kosova, izražavajući zabrinutost povodom situacije u kojoj su se našli civili ranjeni tokom Drugog svetskog rata, a koji od završetka konflikta 1999. ne dobijaju njihove invalidske penzije ili druge oblike pomoći na koju su imali pravo po zakonu. Ombudsperson je obavestio Premijera da je Zakon br. 32 Socijalističke Autonomne Pokrajine Kosovo o "Zaštiti civila invalida rata" iz 1976, još uvek važeći na Kosovu. Prema tom zakonu, civili koji su ranjeni tokom Drugog svetskog rata imaju pravo na određene naknade, kao što su, da navedemo samo neke, finansijski doprinosi, besplatna medicinska pomoć i invalidska pomagala. Ombudsperson je naveo

da nikakvi napori nisu učinjeni da se taj problem reši, i zatražio da bude informisan o bilo kojim koracima koje Premijer namerava da preduzme u ovom pogledu.

Nije bilo odgovoran na ovo pismo.

Nezavisni nadzorni odbor

20. jun 2005: Ombudsperson je poslao pismo za SPGS-u kako bi mu predočio probleme sa kojima se suočavaju javni službenici ili lica koje učestvuju na konkursu za javne službe koji, sledeći prvi nivo administrativnog procesa, su savetovani da iznesu svoj slučaj pred Nezavisnim nadzornim odborom. Ovaj odbor, međutim, još uvek nije operativan uprkos činjenici da je osnovan 2001. Prema informacijama dostupnim Ombudspersonu, ovo odlaganje zbog činjenice da rad koji se odnosi na Pravila postupka još uvek nezavršen. Ombudsperson je zamolio SPGS-a da ga obavesti koji nivo je rad na tim pravilima dosego i da li postoji nada da pravila budu završena u bliskoj budućnosti.

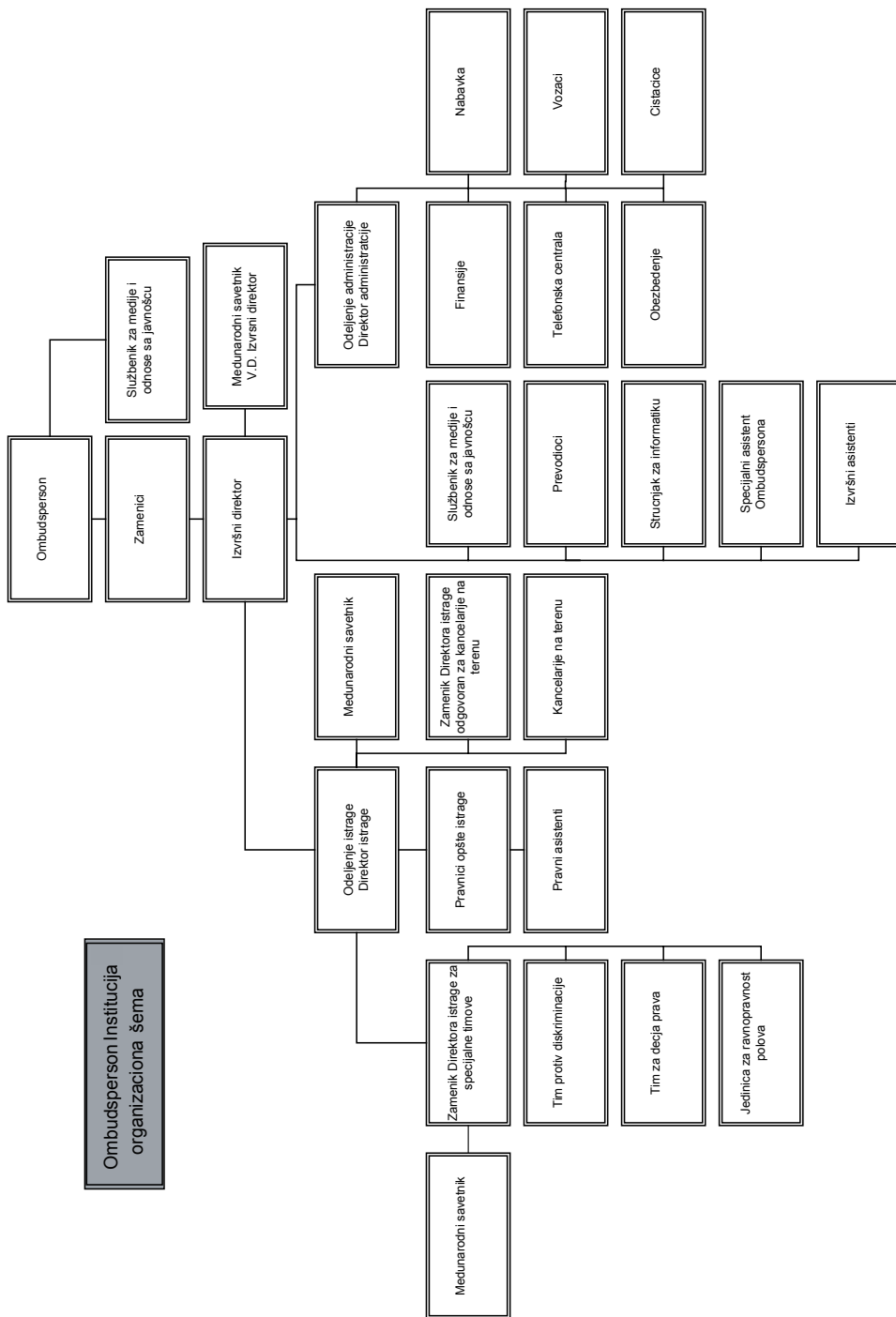
30. jun 2005: Ombudsperson je dobio pismo od vrsioca dužnosti zamenika SPGS-a za civilnu administraciju. U svom pismu, ZSPGS je obavestila Ombudspersona da Nezavisni nadzorni odbor, koji je osnovan 23. septembra 2004, je već operativan u dve od tri funkcije. Međutim, Pravila postupka treba usvojiti pre nego što se omogući treća funkcija odbora. Kancelarija pravnog savetnika UNMIK-a je pregledala prvu skicu i ministarstvo javnih službi je radilo na dobijenim komentarima. Čim ministarstvo završi novi nacrt, pravila će biti predate SPGS-u na odobrenje. Vršilac dužnosti SPGS-a je na kraju pisma navela da je sigurna da će Nezavisni nadzorni odbor biti sposoban da izvršava svoje funkcije pre kraja avgusta 2005.

Neodgovaranje na pisma od strane Opštine Priština.

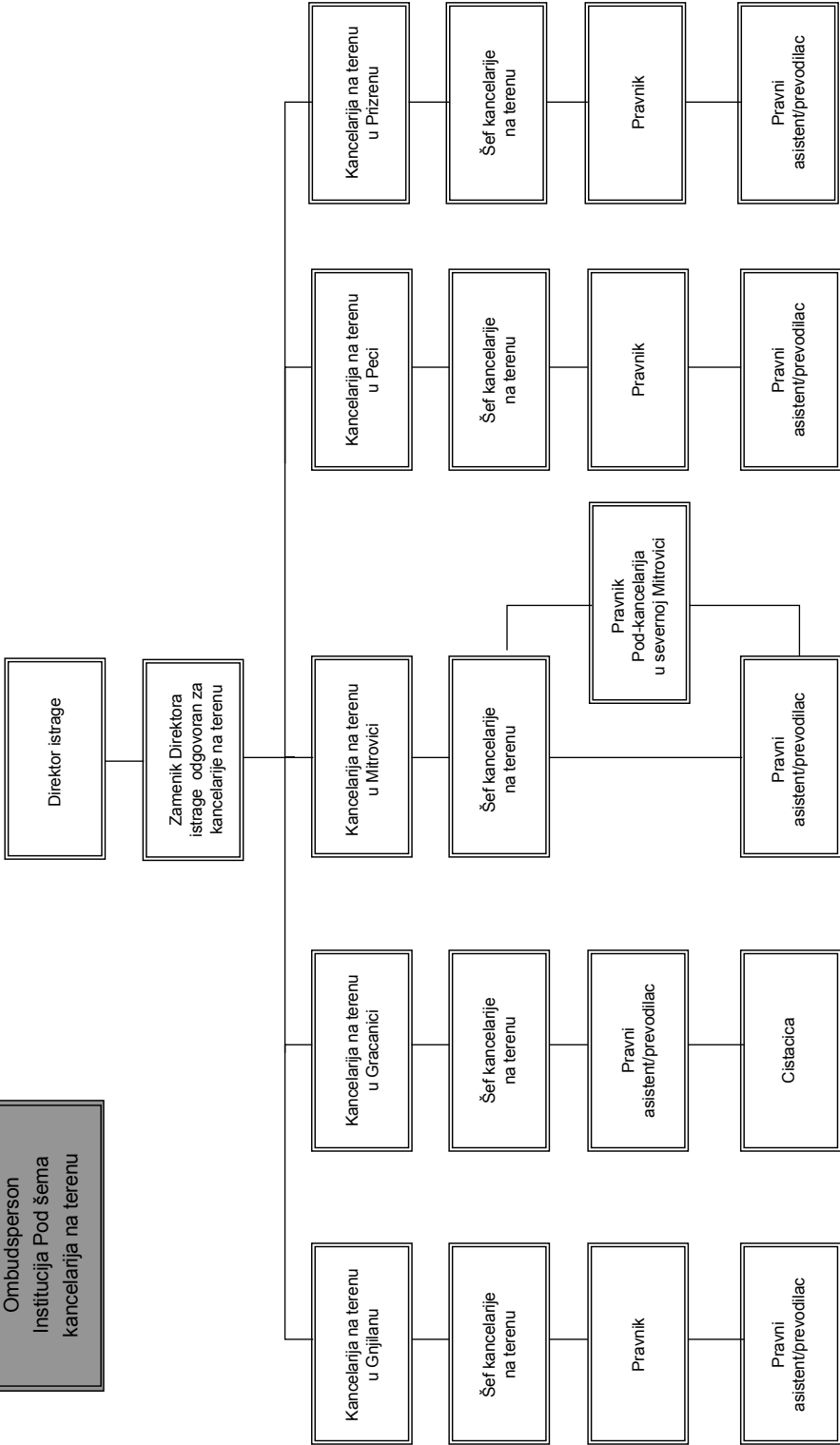
Tokom perioda izveštaja, Ombudsperson je uputio nekoliko interventnih pisama rukovodećim organima Opštine Priština, ali nikada nije primio odgovor ni na jedno od njih. Mada je ovaj problem pokrenut pred Ministarstvom za lokalnu samoupravu, koji je preneo ovu žalbu odnosnoj opštini, nekooperativno ponašanje Opštine Priština ostalo je nepromenjeno.

29. jun 2005: Ombudsperson je primio pismo od tadašnjeg Opštinskog predstavnika Prištine. U svome pismu on navodi da je posle sastanka sa predstavnikom Ombudsperson Institucije u vezi sa izostankom odgovora Opštine na pisma koja su stizala iz Institucije, urgirao u Opštini da se poveća brzina kojom se odgovara, dajući pre svega prioritet komunikaciji koja bi trebalo da postoji kada je u pitanju korespondencija sa Ombudspersona Institucijom.

Annex 5. Organisation Charts of the Ombudsperson Insitution

Ombudsperson
Institucija Pod šema
kancelarija na terenu

Dodatak 6: Lista članova osoblja

Članovi osoblja (dopunjeno 30. juna 2005. godine)

Ombudsperson	Marek Antoni Nowicki
Zamenik Ombudspersona	Ljubinko Todorović
Zamenik Ombudspersona	Hilmi Jashari
Direktor istrage	Veton Vula
Zamenik direktora istraga za regionalne kancelarije	Sefadin Blakaj
Zamenik direktora istrage za specijalne projekte	Violeta Rexha
Viši pravnik	Avni Hasani
Viši pravnik	Gjylbehare Murati
Viši pravnik	Dragana Ristić
Šef regionalne kancelarije u Gnjilanu	Goroљjub Pavić
Šef regionalne kancelarije u Gračanici	Aleksandra Dimitrijević
Šef regionalne kancelarije u Mitrovici	Naim Krasniqi
Šef regionalne kancelarije u Peći	Iļirjana Çollaku
Šef regionalne kancelarije u Prizrenu	Murlan Prizreni
Vršilac dužnosti šefa regionalne kancelarije u Prizrenu	Hunaida Pasuli
Pravnik	Agron Kelmendi
Pravnik	Enis Shatri
Pravnik TDP-a	Thëllënza Arifi
Pravnik JRP-a	Luljeta Domaniku
Pravnik TPD-a	Dragana Rodić
Pravnik TPD-a	Merita Syla
Pravnik, Gnjilane	Isuf Sadiku
Pravnik, severna Mitrovica	Miljana Ščekić
Pravnik, Peć	Besim Tafa
Direktor administracije	Përparim Vula
Službenik za medije i odnose sa javnošću	Ibrahim Arslan
Službenik za informatiku	Flamur Gogolli
Službenik za informatiku	Hekuran Latifi
Službenik za nabavku	Gëzim Latifi
Službenik za finansije	Beqir Musliu
Specijalni asistent Ombudspersona	Leonora Visoka
Glavni prevodilac	Branislava Stoilović
Viši prevodilac	Lirak Hamiti
Viši prevodilac	Alban Stafai
Prevodilac	Safete Sadrija
Prevodilac	Isak Skenderi
Prevodilac/pravni asistent, Gnjilane	Meliha Brestovci
Prevodilac/pravni asistent, Gračanica	Milan Prļjinčević
Prevodilac/pravni asistent, Mitrovica	Merita Gara
Prevodilac/pravni asistent, Peć	Aida Nela
Prevodilac/pravni asistent, Prizren	Abdullah Kryeziu
Izvršni asistent	Arta Ibrahim
Izvršni asistent	Shqipe Paçarada
Pravni asistent	Venera Rizvanolli
Pravni asistent	Labinot Sheremeti

Pravni asistent
Centrala
Glavni vozač
Vozač
Vozač
Vozač
Glavni čuvar
Čuvar
Čuvar
Čuvar
Čuvar
Čuvar
Čuvar
Čistačica
Čistačica
Čistačica, Gračanica

Xhafer Tahiri
Bedri Kamberi
Shpëtim Reçica
Tamer Gas
Sami Kuqi
Goran Stević
Bekim Bunjaku
Hakif Imeri
Muhamet Jahiri
Mentor Myftari
Avni Osmani
Besim Osmani
Arben Plakaj
Nekibe Hoxha
Gëzime Lepaja
Vesna Cvejć

Medjunarodni savetnici (dopunjeno 30. juna 2005.)

Vršilac dužnosti izvršnog direktora
I Medjunarodni savetnik za specijalne projekte
Medjunarodni savetnik Ombudspersona
za medije i odnose sa javnošću
Medjunarodni savetnik direktora istrage

Antonella Ingravallo
Francesca Marzatico
Katalin Mester
Alice Thomas

Osobe koje su napustile Ombudsperson Instituciju tokom izveštajnog perioda

Izvršni direktor
Pravnik, Prizren
Prevodilac/pravni asistent, Gnjilane
Vozač
Čuvar
Čuvar
Čuvar

Agron Berisha
Mahir Tutuli
Sofije Sadiku
Fatmir Pireva
Xhevat Cakolli
Skender Krasniqi
Gëzim Hadri

Dodatak 7: Lista skraćenica

CR slučajevi	Slučajevi za reakciju (posebna kategorija slučajeva Ombudsperson Institucije)
TDP	Tim Ombudsperson Institucije za dečja prava
BJRM	Bivša jugoslovenska republika Makedonija
JRP	Jedinica Ombudsperson Institucije za ravnopravnost polova
HPD	UN Direkcija za stambena i imovinska pitanja
MKCK	Međunarodni komitet crvenog krsta
IRL	Interno raseljena lica
IOM	Međunarodna organizacija za migracije
KEK	Kosovska energetska korporacija
KFOR	Kosovske snage (NATO-a)
KPTS	Kosovski pravosudni i tužilački savet
KPS	Kosovska policijska služba
NATO	Severno-atlanski pakt
TPD	Tim Ombudsperson Instiucije protiv diskriminacije
NVO	Nevladina organizacija
ODIHR	OEBS kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava
OEBS	Evropska organizacija za bezbednost i saradnju
PIS	Privremene institucije samoupravljanja
RTK	Radio televizija Kosovo
SIDA	Švedska organizacija za razvoj i saradnju
UN	Ujedinjene Nacije
SPGS	Specijalni predstavnik Generalnog sekretara
UNHCR	UN Visoki Komesar za izbeglice
UNICEF	Dečja fondacija Ujedinjenih nacija
UNIFEM	Razvojni fond Ujedinjenih nacija za žene
UNMIK	Privremena administracija Ujedinjenih Nacija na Kosovu
WHO	Svetska zdravstvena organizacija

Osoblje Ombudsperson Institucije, jun 2005. godine;

Kako kontaktirati IOK?

Institucija Ombudspersona se nalazi u Prištini. U strukturu Institucije uključene su pet kancelarije na terenu, i to u Gnjilanu, Peći, Mitrovici, Prizrenu i Gračanici. Kancelarija u Mitrovici ima podkancelariju u severnom delu grada.

PRIŠTINA

Adresa: Ombudsperson Institucija na Kosovu

Ul. Agim Ramadani (Bivša zgrada "Kosovodrvo") bb

Tel: +381 (0)38 501 401, 545 303

Hotline: +381 (0)38 548 087

Fax: +381 (0)38 545 302

e-mail: ombudspersonkosovo@ombudspersonkosovo.org

web site: www.ombudspersonkosovo.org

60000 GNJILANE:

Ul. "28 Novembar"

Zgrada Opštine II

Tel: +381(0)280 20 843

Šef kancelarije: G. Goroljub Pavić

30000 PEĆ:

Trg Republike (Bivša zgrada
"17 Novembar")

Sprat: I, Br. 1

Tel: +381(0)39 32 931

Šef kancelarije: Gđa. Ilirjana Çollaku

40000 MITROVICA:

Kraljica Teuta bb. Zona bezbednosti

Tel: +381 (0)28 30 138

Šef kancelarije: G. Naim Krasniqi

40000 PODKANCELARIJA U MITROVICI

Trepča aneks

Filipa Višnjića 4

Tel: +381(0)63 81744 79

+377(0)44 393 181

Pravnik: Gđa. Milijana Ščekić

20000 PRIZREN:

Ul. Moše Pijade

OEBS RC II, Br. 20

Tel: +381 (0)29 44 200, lokal.109

v.d. Šefa kancelarije:

Gđica. Hunaida Pasuli

10000 GRAČANICA:

Tel: +381 (0)63 738 73 73

+381 (0)38 64 606

Šef kancelarije:

Gđica. Aleksandra Dimitrijević

Za vaša prava!

